

შოთა ზითაძე

გოლოგდე ვთქვათ
სათქმელი

თბილისი
2011

ნიგნში მოთხრობილია საქართველოს შსს უმაღლესი სკოლის (ახლანდელი შსს აკადემია) კურსანტებისა და ოფიცრების მონაწილეობის შესახებ ჩვენს ქვეყანასა და მის ფარგლებს მიღმა 1925 წლიდან – 1993 წლამდე შექმნილ ექსტრემალურ ვითარებებში. ყურადღება ძირითადად ეთმობა საქართველოში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისას და ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში კურსანტებისა და ოფიცრების თავგანწირვას.

ეს ნიგნი უბრალოდ და გასაგებად მოუთხრობს მკითხველს, თუ რა ხდებოდა უმაღლეს სკოლაში მისი არსებობის მანძილზე. ასევე, როგორ დაივიწყა ხელისუფლებამ უახლესი ისტორიის ყველაზე რთულ პერიოდში სასწავლებლის კურსანტებისა და ოფიცრების დამსახურება სამშობლოსა და ერის წინაშე. თანმიმდევრობით და მთელი პასუხისმგებლობითაა მხილებული ხელისუფლება და ექსპრეზიდენტის გვარდია. წარმოჩენილია, როგორ ეწირებოდა სამშობლო ხელისუფლების შესანარჩუნებლად და ხელისუფლებაში დასაბრუნებლად მათ ურთიერთდაპირისპირებას.

გულისტკივილითაა გადმოცემული „ვარდების რევოლუციით“ მოსული ხელისუფლების მიერ შსს აკადემიის ეზოში მდგარი საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ერთიანობისათვის დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების მემორიალის ბუტაფორიად ქცევის ამბავი.

მკითხველი ძალზე ბევრ აქამდე უცნობ გულისშემძვრელ და აღმამფოთებელ ამბავს შეიტყობს შიდა ქართლში, სამეგრელოსა და აფხაზეთში დატრიალებულ მოვლენებზე.

აპტორი

წინათქმავში გადაზრდილი რეპრეზენტი და საღიდეგოელი

ლოცვა მიცვალებულთათვის

მოიხსენა, უფალო, სულნი გარდაცვლილთა მონათა შენთა ვალერ-
იანისა, მირიანისა, ვახტანგისა, ვლადიმერისა, სპარტაკისა, თეი-
მურაზისა, იმედასი, გელასი, ანდრიასი, სერგოსი, ალექსანდრესი,
გოგიტასი, გელასი, დემეტისა, ფრიდონისა, ზაქარიასი, ერნესტისა,
ბაჩუკისა, ხვიჩასი, ლევანისა, ბადრისა, ნუგზარისა და სასოებით
მკვდრეთით აღდგომასა და საუკუნოსა ცხოვრებასა ზედა გარდაც-
ვალეზულთა მამათა, ძმათა და დათა, მიუტევენ მათ ყოველივე შე-
ცოდებანი მათნი და მიეც მათ საუკუნო ხსენება.

• • •

*წუ შეშინდებით ბოროტისაგან ვალერიან, მირიან, ვახტანგ,
ვლადიმერ, სპარტაკ, თეიმურაზ, იმედა, გელა, ანდრია, სერგო,
ალექსანდრე, გოგიტა, გელა, დემეტე, ფრიდონ, ზაქარია, ერნესტ,
ბაჩუკი, ხვიჩა, ლევან, ბადრი, ნუგზარ, რამეთუ ოდეს ვიდოდეთ არ-
რდილთა სიკვდილითასა შორის, თქვენთან არს უფალი; კვერთხი
მისი და არგანი მისი ნუგეშსა გცემს თქვენ, ვინაითგან თქვენთანაა
სულნი „საუკუნოსა ცხოვრებასა ზედა გარდაცვალეზულთა მამათა,
ძმათა და დათა“; მივიღებენ, ჩავიკრავენ და იქნებით ერთნი უსაჩი-
ნოესნი იმ უთვალავ „უსახელო უფლისციხელთაგან“, ვინაც სისხლი
გაიღო იმის გაუსაძლისი სიყვარულით, დაფარვა რომ უხდება.*

• • •

ამიამ-ამიამ იშლება საქართველოს ისტორიის სისხლით გაჯე-
რებული ფოლიანტები. ქართლის ცხოვრება უწოდა ქართლის სიკვ-
დილის ძველ ამბავს ქართველმაო. სიკვდილსაც ვადიდებთ, რამეთუ
სიცოცხლე მისით ფასობს.

კაცურად სიკვდილი თავისთავად ნიჭია დიდი.

სახელიანად ყოფნა და სანუთროდან ვაშად წასვლა იყო ქართ-
ველის არსი და მეობა. მამულის მსახურებაში დაღვენთილნი ქვეყ-
ნიერების ოთხივე კუთხით ხმლის მხნედ მქნეველნი ურიცხვი მოსის-
ხარის ჩაკვეთილ ურდოებზე გოლიათურ ლანდებად გადადიოდნენ
სულეთში.

რუსული სიტყვათშეთავსებაა – დაიღუპა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს. ნუ ვიხმართ ამ კალკირებას! მით უფრო, რომ მოვალეობაზე განუზომლად დიდი, ზეამაღლებულია ის, რაც ამ ვაჟკაცებმა და მათმა, მადლობა ღმერთს, სიკვდილს გადარჩენილმა მეგობრებმა ქმნეს.

ეს იმ ამაყ წინაპართა სისხლის ყვილია, რომელთაც აქნობამდე მოგვიტანეს მამული, ენა, სარწმუნოება! ესაა მათთან ის უხილავი, სათუთი და, ამავედროულად, ჩაკირული კავშირი, რასაც ჩვენი გენებიდან ვერც რა და ვერცა ვინ ამოშლის! ესაა ერის წინაშე დიდი მისიის შეგნება და ამ შეგნებით თავის სასწორზე შეგდება.

უშიშარი, ვითარცა უხორცოო. ვითარცაო – და არა უხორცოო. ყველანი ხორციელები იყვნენ, მაგრამ სულმა სძლია ხორცს, აღზევდა და ზვარაკად შეენირა მამულს.

და გვრჩება ჩვენ უდიდესი მოწინება და პასუხისმგებლობა ნასულებისა და ცოცხლების მიმართ. იმათ მიმართ, ვინც ამ თავდადებულთ დარჩათ ნუთისოფელში.

დიდია მორალური თანადგომის ფასი, მაგრამ ცხოვრება – ცხოვრებაა და იგი თავისას მოითხოვს. ამაზეც უნდა ვიფიქროთ. ვიფიქროთ და ვიმოქმედოთ. და არა რალაც დამამცირებელი ვითომც შეღავათებითა და ძლივსგამეტებული გროშებით!

უპირველესად, სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს საამისოდ! არც ერთი „უსახელო უფლისციხელი“ არ წასულა უსახელოდ ამა ქვეყნიდან.

სამარადისო დიდება მათ!

ვინც გადარჩა, ისინი კაცურად დგანან!

აი, ამ სულისკვეთებითაა დანერვილი შოთა ბითაძის დოკუმენტური მოთხრობა „ბოლომდე ვთქვათ სათქმელი“. წიგნი შიდა ქართლსა და აფხაზეთში მებრძოლი მილიციის სკოლის (შემდგომში – აკადემიის) კურსანტებისა და ოფიცრების საქმეთა უკვდავყოფაა. და ეს სულაც არ გახლავთ ავტორის ახირება, თვითმიზანი – საქმენი მათნი ღალადებს!

კიდევ რითაა მნიშვნელოვანი ეს წიგნი?

ქრონოლოგიური სიზუსტით შედგენილ ამ წიგნში, საქართველოს უახლესი ისტორიის ყველაზე მძიმე პერიოდს რომ მოიცავს (სამოქალაქო ომიდან – შიდა ქართლისა და აფხაზეთში ომების ჩათვლით), არაფერია ყურით მოთრეული, გაგონილი ან გამოგონილი. ყველაფერი უშუალოდ არის დანახული და განცდილი და ასევე უშუალოდ აღწევს მკითხველის სულსა და გულში.

კიდევ რითაა მნიშვნელოვანი ეს წიგნი?

იმით, რომ მასში ძალზე ბევრ აქამდე უცნობ ფაქტს გაეცნობით. ალგაფრთოვანებით ჩვენი ვაჟკაცების გმირობა და შეგზარავთ მთელი დანარჩენი საქართველოს გულგრილობა მიმდინარე მოვლენების მიმართ, რაც მზაკვრული დიდოსტატობით ალაზევებს სახელმწიფო პოლიტიკის რანგში იმათ, ვისაც ძალაუფლების შენარჩუნება სამშობლოს გაპარტახების, ათეულ ათასობით თანამემამულის სიკვდილის ფასადაც უღირდა; იმათ, ვინც ყველა გველაძეური ხერხი და საშუალება იხმარა, რათა დავმარცხებულყავით!

ავტორი მოურიდებლად ამხელს ამ ვაიხელისუფალთ და ვაიმეთაურებს, ვის უფიცობას, ამბიციებსა და პირად ინტერესებსაც შეენიერნ ჩვენი ტალიკ-ტალიკა, საჯიშე ბიჭები, მშვიდობიანი მოსახლეობა, დავკარგეთ შიდა ქართლი და აფხაზეთი!

კიდევ რითაა მნიშვნელოვანი ეს წიგნი?

იმით, რომ იგი ერთგვარი გაფრთხილებაცაა – არ გავიმეოროთ შეცდომები! ნუ ვანდობთ ერის, ქვეყნის ბედს უღირსებს! თუმცა, ჭკუა რომ ვერ ვისწავლეთ, ცხადზე უცხადესია – ახლა ხომ გაცილებით უარესად ვართ!

კიდევ რითაა მნიშვნელოვანი ეს წიგნი?

იმით, რომ თავმდაბლობას გვასწავლის. ავტორი ყველაზე ნაკლებად თავის წარმოჩენას ცდილობს. თუ აუცილებელი არ არის, თავის ხსენებასაც კი ერიდება. მაგრამ რა ქნას, თუ სწორედ ისაა მილიციის სკოლის ის ერთადერთი ოფიცერი, ვინც მუდმივად მიუძღვებოდა კურსანტებსა და კოლეგებს და ვისაც კურსანტები ყველაზე მეტად ენდობოდნენ?!

კიდევ რითაა მნიშვნელოვანი ეს წიგნი?

იმით, რომ კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს უმადურობის ამაზრზენობაში. შოთა ბითაძე გულისტკივილით წერს, როგორ ჩქმალავდა უფროსობა კურსანტებისა და ოფიცრების დამსახურებას, როგორ ინერდნენ პოლიტიკურ ქულებს მათი სისხლის ხარჯზე; თვით სასწავლებლის კედლებშივე როგორ სცადეს მათი სახსენებლის ამოგდება „ვარდების რევოლუციით“ მისულმა რობოტებმა. თავად შოთაძე და ბევრი სხვა დამსახურებული მუშაკიც როგორ გაანაპირეს და აიძულეს დაეტოვებინათ სამსახური.

პიღვი ბევრი შეიძლებადა თქმულიყო ამ დოკუმენტური მოთხრობის შესახებ, მაგრამ სიტყვა ძალზე გამიგრძელდება. მჯერა, საქართველოს უახლესი ისტორიით დაინტერესებულთათვის, იმათ-

თვის, ვისაც სურს გაიგოს ბოლო ოცნლეულის მანძილზე, როგორ მიაქანებდნენ ქვეყნის „ზეპურნი მამანი“ საქართველოს უფსკრულში გადასაჩეხად (აკი, გადაჩეხეს კიდეც!) ეს წიგნი სწორედ რომ სა-
მაგიდოა.

• • •

შარშან შოთას დედა – ქალბატონი მარგალიტა გარდაეცვალა. მილეთის ხალხი მოვიდა. შოთას – მრავალი თანამებრძოლიც. როცა მისი სადღეგრძელოს ჯერ დადგა, ბიჭებმა მადლობა მოუხადეს, თქვენ რომ არ ყოფილიყავით, ბევრი ჩვენგანი ცოცხალი არ იქნებოდა; როცა ვიკრიბებით, ბატონი შოთა, და რაიმე მიზეზით მოსვლას ვერ შეძლებთ ხოლმე, თქვენს სადღეგრძელოს ყოველთვის განსხვავებული სასმისით ფეხზე მდგომელნი ვსვამთ ხოლმეო...

ღმერთმანი, ღირს ამისთვის სიცოცხლე!

ჰოდა, მემამყება, რომ შოთა და მე ბავშვობის მეგობრები ვართ.

კონსტანტინე გურგენიძე

წიგნი ეძღვნება საქართველოს შსს აკადემიის ყოფილი რექტორის, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორის, გენერალ-ლეიტენანტ გურამ ძარძაშაძის ნათელ ხსოვნას

საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის კალენდარი

1925 წელი ... 1937 წელი... 1941-45 წლები...
1956 წელი... 1978 წელი... 1988-89 წლები...

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მილიციის უმაღლესი სკოლა (ამჟამინდელი შსს აკადემია) დაარსებისთანავე, ზემდგომი ორგანოების განკარგულების შესაბამისად, აქტიურად მონაწილეობდა საქართველოსა და მის ფარგლებს მიღმა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისა და ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში.

საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა ჩამოყალიბებას იწყებს მე-20 საუკუნის 20-იან წლებში – ბოლშევიკების მიერ ახალგაზრდა დემოკრატიული საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ. ახალი ტიპის რესპუბლიკას – საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას – სახელმწიფო სტრუქტურების სახელმწიფო სამსახურში, რაც შეიძლება სწრაფად ჩართვა სჭირდებოდა. ერთ-ერთი ასეთი სტრუქტურა შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი იყო, რომელთანაც 1925 წლის 15 მაისს დაარსდა მილიციის უფროსი შემადგენლობის სკოლა. მანამდე კი კომისარიატთან მოქმედებდა ინსტრუქტორთა სკოლები სწავლების მოკლევადიანი კურსებით. ყალიბდებოდა მუშურ-გლეხური მილიცია.

ჩემი მიზანი არ არის წარმოვაჩინო მილიციის უმაღლესი სკოლის სრული ისტორია. მინდა მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ყველაზე მძიმე და რთულ სიტუაციებში მონაწილეობისას ნათელყო ზემდგომი ორგანოების როლი სკოლის პირადი შემადგენლობის (ოფიცრებისა და კურსანტების) განირვის საქმეში.

უკვე ითქვა, რომ მილიციის უმაღლესი სკოლა დაარსდა 1925 წელს. საარქივო მასალებიდან ირკვევა: 1925 წლიდან 1937 წლამდე ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ასპარეზზე ისეთი არაფერი მომხდარა, რომ მილიციის უმაღლესი სკოლის ცხოვრებაში არ ასახულიყო, თუ არ ჩავთვლით ამიერკავკასიის საბჭოთა ფედერაციული სოციალისტური რესპუბლიკის შექმნას, სკოლაში სწავლავანთლების, სამტატო და სტრუქტურულ ცვლილებებთან დაკავშირებულ საკითხებს. კერძოდ, 1934 წლის 17 ივლისს ამიერკავკასიის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის დადგენილებით, შეიქმნა ამიერკავკასიის საბჭოთა ფედერაციული სოციალისტური რესპუბლიკა და ამიერკავკასიის სფსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი, რომელთანაც თბილისის მილიციის სკოლის ბაზაზე ჩამოყალიბდა ამიერკავკასიის მუშურ-გლეხური მილიციის უფროსი ხელმძღვანელი შემადგენლობის გაერთიანებული სკოლა. სკოლის კონტინგენტი ივსებოდა სამი რესპუბლიკის: საქართველოს, სომხეთისა და აზერბაიჯანის მოქალაქეებით. ძირითად (შტატთან) მასწავლებლებთან ერთად აქ მუშაობდნენ მონვეული მასწავლებლები. სკოლის სასწავლო გეგმები შეიცვალა, რამაც სწავლების დონე საგრძნობლად აამაღლა: იმ დროისათვის მოულოდნელ გადანივვებილებას იღებს სკოლის ხელმძღვანელობა – კურსანტების რუსული ენის სუსტად ფლობის გამო აყალიბებს ეროვნულ ჯგუფებს „პოლიტიკური და სპეციალური მილიციის ციკლების მშობლიურ ენაზე შესასწავლად“. საგულისხმოა ის, რომ ამიერკავკასიის შს სახალხო კომისარიატმა დადებითად შეაფასა სკოლის მუშაობა და 1936 წლის 31 მარტის № 63 ბრძანებით, ამიერკავკასიის გაერთიანებული სკოლის უფროსს და საშუალო შემადგენლობას დაარსების წლისთავი მიულოცა. ამ ბრძანებას წითელ ზოლად გასდევს მაშინდელი ეპოქის კვალი. მილოცვა მთავრდება ხალხის, პარტიის ბელადისა და ლავრენტი ბერიას ხოტბა-დიდებით.

1937 წლის აპრილის ბოლოსათვის ამიერკავკასიის გაერთიანებული სკოლა წყვეტს ფუნქციონირებას და მის ბაზაზე სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მუშურ-გლეხური მილიციის თბილისის № 2 სკოლა იქმნება. აბიტურიენტები შემომწმებისა და სამანდატო კომისიის გავლის შემდეგ ირიცხებოდნენ. თუ ისინი შემომწმებას ვერ გაივლიდნენ თავის განყოფილებაში ბრუნდებოდნენ.

ქვეყანაში ავისმომასწავებელი 1937 წელი იდგა. სკოლის ცხოვრებაში თითქოსდა არაფერი ხდებოდა. საარქივო მასალები არაფერს მიგვანიშნებს. მხოლოდ ან განსვენებული პოლიციის პოლ-

კოვნიკის მიხეილ კობეშავიძის საოჯახო ფოტოალბომში ჩაკრული ფოტოსურათები მიანიშნებს მილიციის სკოლის თანამშრომლების მიმართ გატარებული სტალინური რეპრესიების კვალის შესახებ. მასში ჩაკრულ ფოტოსურათებზე აღბეჭდილი პიროვნებების შემხედვარეს მე-20 საუკუნის 30-იანი წლები წარმოგიდგებათ. სურათები მილიციის სკოლის ისტორიულ ფონს ქმნის. ალბომის დასურათება 1935 წლიდან იწყება. ამ წელს ამიერკავკასიის შს სახალხო კომისარიატის მილიციის უფროს მეთაურთა სკოლაში შეიქმნა ქართული ხალხური ცეკვის ანსამბლი „მხედრული“, რომლის სულის ჩამდგმელიცა და ხელმძღვანელიც ამავე სასწავლებლის წარჩინებული კურსანტი, შემდგომში ქორეოგრაფიის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მოღვაწე, საქართველოს სახალხო არტისტი მილიციის პოლკოვნიკი მიხეილ კობეშავიძე იყო.

ალბომში მილიციის სკოლის თანამშრომელთა სურათების მთელი გალერეაა. ყურადღებას იპყრობს ის, რომ თანამშრომელთა რიგებში მდგარ ოფიცრებს სახეები შეგნებულად აქვთ გადაშლილი და ამის შემხედვარეს ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ეს პიროვნებები მეგობრებს მოწყვიტეს, ამოკვეთეს საზოგადოებიდან და დავიწყებას მისცეს. მეგობარმა, პოლიციის პოლკოვნიკმა ჰამლეტ კობეშავიძემ განმარტა, რომ მამის – მიხეილ კობეშავიძის გადმოცემით, ეს პირები რეპრესირებულნი იყვნენ განსხვავებული საზოგადოებრივი და პოლიტიკური შეხედულებებისათვის, ამ არასაიმედო „ელემენტების“ ხსენება, მათი ფოტოსურათების შენახვა მკაცრად იყო აკრძალული. ეს ფოტოები, რომლებიც ალბომში არის წარმოდგენილი, უდაოდ, ისტორიის კუთვნილებაა. სურათებზე აღბეჭდილი სახეგადაშლილ თანამშრომელთათვის სიცოცხლის ნაწილი, ცხოვრება აქ არის შეჩერებული.

ცნობილია, რომ რეპრესირებულებს ძირითადად ტროცკისტულ-ნაციონალისტურ ტერორისტულ ცენტრთან კავშირი ბრალდებოდა. რეპრესიების წლებში ე.წ. „ტროიკაში“ წარდგენილ დასმენებში ასეთი ფრაზა იკვეთებოდა: „საბჭოთა ხელისუფლების დასამხობად მუშაობდა“. 1937 წელს გახშირებული იყო პასუხისმგებელი მუშაკების დაპატიმრება, როგორც ხალხის მტრებისა. იმ დროს ძალზე ბევრს სჯეროდა, რომ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატი სამართლიანად აპატიმრებდა კაცს. ხშირად იყო პირადი მტრობის, გაუტანლობის ფაქტები. აპატიმრებდნენ პოლიტიკური მოტივაციით. 1937 წლის დიდმა ტერორმა და მისმა მომდევნო, 1938 წლის ტალღამ ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო შვილები შეიწირა. „ხალხის მტრებად“, „მავნებლებად“ შერაცხულ ადამიანებს საკნებში ხვრეტ-

დნენ, გამომძიებლის ოთახში კლავდნენ, ციმბირსა და შუა აზიაში ასახლებდნენ, უნიოკებდნენ ოჯახებს, ართმევდნენ ბინებს, კვეთდნენ საზოგადოებრივი ცხოვრებიდან. ასევე, რეპრესირებულთა ცოლებს იმიტომ ასახლებდნენ ციმბირსა და შუა აზიაში, რომ ისინი „სამშობლოს მოღალატის“ ცოლები იყვნენ.

რეპრესირებულთა შორის იყვნენ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის ერთგული და გამოცდილი მუშაკები. შემდგომ წლებში დადგინდა, რომ ბევრი რეპრესირებული უსაფუძვლოდ იყო დაკავებული. მასობრივი რეპრესიების წლებში (1937-38 წწ.) და შემდგომ (რეპრესიები მიმდინარეობდა 1953 წლამდე) მილიციის ორგანოების საქმიანობაში დამკვიდრებული იყო ბიუროკრატიზმი, გახშირებული იყო საქმის გაჭიანურება, მოქალაქისადმი უდიერი მოპყრობა, უკანონო დაკავება, ხელისუფლების ბოროტად გამოყენება, კანონების დარღვევა, დამსმენობა. ხალხში ხმა იყო გავრცელებული, რომ ვისაც სერიოზული ბრალდება ჰქონდა, ვინც დიდ მავნებლად და ხალხის დიდ მტრად მიიჩნეოდა, პირდაპირ შინსახკომში მიჰყავდათ, ხოლო ვინც ე.წ. „მავნებელთა“ მეორე და მესამე კატეგორიას, ან კიდევ „მტრის კუდებს“ მიეკუთვნებოდა ორთაჭალის ციხეში მიჰყავდათ. მილიციის სკოლის რეპრესირებული მუშაკების ბედის გარკვევას შევეცადე, მაგრამ დიდი სურვილის მიუხედავად, საქართველოს შს სამინისტროს არქივში ინფორმაცია ვერ მოვიპოვე. განმიმარტეს, რომ მათი ვინაობის ცოდნის გარეშე, შეუძლებელია ასეთი ინფორმაციის მოძიებაო. იმედია, კობეშავიძეების საოჯახო ალბომში მოქცეული წარსულის გამომზეურებაზე მომავალი თაობა იზრუნებს და საერთო ძალისხმევით დაადგენს ჭეშმარიტებას.

რეპრესიების წლებში მილიციის სკოლა განაგრძობს მუშაობას ჩვეული გარდაქმნებითა და სტრუქტურული ცვლილებებით. გარდაქმნები მისთვის ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. 1938 წლის პირველ აგვისტოს სკოლას სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მუშურ-გლეხური მილიციის თბილისის სკოლა ეწოდა. საქართველოს მოქალაქეების გარდა, იქ ყაბარდო-ბალყარეთის, ჩეჩნეთის და ჩრდილო ოსეთის ავტონომიური რესპუბლიკების მოქალაქეებს იღებდნენ.

1941 წლის იანვრიდან სსრ კავშირის შს სახალხო კომისარიატის მუშურ-გლეხური მილიციის სკოლა შეიცვალა სსრ კავშირის შს სახალხო კომისარიატის თბილისის მილიციის სკოლად.

1941 წელი. მეორე მსოფლიო ომი. თბილისის მილიციის სკოლის უფროსის ბრძანებებში ვკითხულობთ: „საქართველოს სსრ

შს სახალხო კომისარიატის ბრძანების შესაბამისად, ამოირიცხოს სკოლის ცვალებადი (ცვალებადი შემადგენლობა ანუ კურსანტები, – შენიშვნა ჩემია) შემადგენლობის სიიდან, მოიხსნას ყველა სახის კმაყოფიდან წითელ არმიაში განწვევასთან დაკავშირებით და გადავიდნენ საქართველოს სსრ შინსახკომის კადრების განყოფილების განკარგულებაში“. „საქართველოს შინსახკომის ბრძანების შესაბამისად, სკოლის სრული კურსის დამთავრების შესაბამისად, სკოლის სრული კურსის დამთავრებულნი სკოლაში დარჩნენ განსაკუთრებულ განკარგულებამდე“. „სკოლის მუდმივი შემადგენლობის თანამშრომლები (მუდმივი შემადგენლობა, ანუ ოფიცრები – შენიშვნა ჩემია) ჩაითვალონ წითელ არმიაში მობილიზებულად. სია თან ერთვის“ და ასე შემდეგ. ასეთი ბრძანება რამდენიმე შემონახული სკოლის არქივში. ისინი 1941 წლის 30 ივნისით არის დათარიღებული და რამდენიმე პარაგრაფისაგან შედგება. ასეთ ბრძანებებს, ოღონდ, მეტს, ვხვდებით შემდგომ წლებშიც. ძირითადად 1989-93 წწ.

წითელ არმიაში განწვეულთა შორის არიან მილიციის სკოლა-დამთავრებულები: გალაკტიონ რაზმაძე, შოთა ჭრელაშვილი, ილია კატაშვილი, გიორგი ბურდული, ანდრო თეთრუაშვილი, ალექსანდრე გოგიაშვილი, ილია ბასილაშვილი, ზაქრო ლესვერიძე, ზაქრო ციცრიაშვილი, მაჰმედ გაურგაშვილი, მიზდონა კვარჩიანი, ვასილ ელბაქიძე, სევერიან კვირკველია, გიორგი კერვალიშვილი, არჩილ ბერიანიძე, შალვა ოდიშელიძე, მურზუ გურჩიანი, შალვა ბასილაია, ალექსანდრე ლევიძე. სკოლის თანამშრომლები: მილიციის უმცროსი ლეიტენანტი დომენტი ფაცაცია, ბენიამინ ოსეფაშვილი, მილიციის ლეიტენანტი ვალერიან კოლესნიკოვი, შალვა გაბეჩავა, მილიციის სერჟანტი კირილე ჩერევაჩი, ალექსი კაპანაძე, გიორგი ამირხანოვი, ვარანც მოვსესიანი, გურგენ აბრამიანი, პირველკურსელი სარქისოვი.

ფრონტზე წამსვლელთა შორის იყო მილიციის სკოლის აღზრდილი, ბატალიონის მეთაური გალაკტიონ რაზმაძე. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით, მას საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება მიენიჭა. ფრონტზე მოხალისედ წავიდა მილიციის სკოლის უფროსის მოადგილე ვიქტორ ლისოვი. მან გაიარა სახელოვანი გზა სამთო მსროლელი დივიზიის მეთაურის თანამდებობამდე. მას მიენიჭა გენერალ-მაიორის წოდება. დაჯილდოვდა მრავალი საბრძოლო ორდენითა და მედლით.

1944 წლის 6 თებერვალს კადრების დარგში სსრ კავშირის შს სახალხო კომისრის მოადგილის ობრუჩნიკოვის განკარგულებით,

სკოლის კურსის უფროსი, მილიციის უფროსი ლეიტენანტი ე. ხიდიშელი, სამეურნეო ნაწილის უფროსი, მილიციის უმცროსი ლეიტენანტი ზეთურიძე და 73 კურსანტი გაიგზავნა ჩეჩნეთ-ინგუშეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ოპერატიული მივლინებით. ბრძანებაში არ არის მითითებული მივლინების მიზანი. ჩემი აზრით, ეს მივლინება დაკავშირებული უნდა ყოფილიყო ჩეჩენი ხალხის გადასახლებათან.

1949 წელს სკოლის ისტორიაში სტრუქტურული ცვლილებები ხდება: მილიციის ორგანოების სსრ კავშირის სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს დაქვემდებარებაში გადასვლის გამო სკოლა გადაეცა აღნიშნულ სამინისტროს, რომლის შემადგენლობაში 1953 წლამდე დარჩა. ამ წელს კი სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტიც გამოეყო, სკოლა შსს დაქვემდებარებაში გადავიდა და სსრ კავშირის შსს თბილისის მილიციის სკოლა ეწოდა.

1956 წლის 9 მარტის ცნობილი ტრაგიკული მოვლენების დროს თბილისის მილიციის სკოლაში საგანგებო მდგომარეობა ცხადდება. სკოლის პირადი შემადგენლობა იმყოფება სკოლის ტერიტორიაზე, ცხადდება სადღეღამისო განწესი და ძლიერდება სკოლის ობიექტების დაცვა.

1956 წლიდან 1978 წლის 30 ნოემბრამდე მილიციის სკოლა რამდენჯერმე გადაკეთდა და სწავლების პროფილიც შეიცვალა. 1960 წლის იანვარში სსრ კავშირის შსს დაშლის გამო, თბილისის მილიციის საშუალო სპეციალური სკოლა მიღება-ჩაბარების აქტით საქართველოს შს სამინისტროს გადაეცა. 1968 წლის 1 დეკემბრიდან იგი სსრ კავშირის შსს სამინისტროს დაქვემდებარებაში გადავიდა და სსრ კავშირის შსს სპეციალური საშუალო სკოლა ეწოდა. მილიციის სპეციალური საშუალო სკოლა უმაღლეს სასწავლებელთა რიგებში დგება. თუ სკოლაში მანამდე სწავლების კურსი 2 წლის ვადით განისაზღვრებოდა, 1978 წლის 30 ნოემბრიდან სკოლა ოთხნობიანი სწავლებაზე გადავიდა და სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტად იწოდებოდა. ფაკულტეტი უმაღლესი კვალიფიკაციის იურისტებს ამზადებდა.

1988 წლის ზაფხულში თბილისსა და ქვეყნის რეგიონებში კრიმინოგენული ვითარება მწვავედ და ამან საქართველოს სსრ შსს სამინისტროს მთელი შემადგენლობის მობილიზაციის აუცილებლობა მოითხოვა. კრიმინოგენული ვითარების განეიტრალების მიზნით, საქართველოს სსრ შსს თბილისის შსს სამმართველოს მიერ

შემუშავებული გეგმის მიხედვით ჩატარდა ღონისძიება, რომელსაც პირობითად „ზედამხედველობა-88“ ეწოდა. იგი თბილისის რაიონებში საზოგადოებრივი წესრიგის დამყარებას ითვალისწინებდა. სამმართველოს მუშაკებთან ერთად მასში მონაწილეობას თბილისის ფაკულტეტიც იღებდა. ამავე წელს სსრ კავშირის შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის მითითების თანახმად, შესაძლო დისლოკაციის რაიონში გასაგზავნად, თბილისის ფაკულტეტის კურსანტებისა და ხელმძღვანელი შემადგენლობისაგან 150 კაციანი რაზმი ფორმირდება. აღსანიშნავია, რომ თბილისის ფაკულტეტისა და, შემდგომ, საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის კურსანტები და ოფიცრები აქტიურად მონაწილეობდნენ ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებში.

სწორედ 1988 წლიდან იწყება მილიციის უმაღლესი სკოლის უახლესი ისტორიის ყველაზე საპასუხისმგებლო და, ამავდროულად, დამქანცველი პროცესები. ამ დროისათვის თბილისის ფაკულტეტის უფროსად დაინიშნა საქართველოს შს მინისტრის ყოფილი მოადგილე, მილიციის გენერალ-მაიორი გივი კვანტალიანი.

1988 წლის 3 სექტემბერს, ფაკულტეტის უფროსის ბრძანებით ოპერატიული მდგომარეობის გაუარესების გამო, გლდანის მილიციის რაიგანყოფილებაში პრაქტიკული დახმარების აღმოსაჩენად, ფაკულტეტის დასწრებული სწავლების მეოთხეკურსელები იგზავნებიან.

1988 წლის 8 დეკემბერს, სომხეთში დამანგრეველი მიწისძვრის მეორე დღეს, ფაკულტეტის ხელმძღვანელობის სახელზე შედის კურსანტებისა და ოფიცრების პატაკები უბედურების რაიონში მათი გამგზავრების შესახებ. უმოკლეს ვადაში გატარდა მნიშვნელოვანი ორგანიზაციული სამუშაოები. უკვე 9 დეკემბერს კურსანტებისაგან და ოფიცრებისაგან შემდგარი ასკაციანი ჯგუფი მიემგზავრება ქ. სპიტაკში სპეცსამუშაოებში მონაწილეობის მისაღებად და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის უზრუნველსაყოფად. სტიქიით დაზარალებულ ზონაში სულ მივლინებული იქნა ფაკულტეტის 250-ზე მეტი კურსანტი და ოფიცერი. მომდევნო დღეებში ფაკულტეტის სამედიცინო ნაწილში სისხლს ორგანიზებულად აბარებს 300-მდე კურსანტი და ოფიცერი. ავდრის მიუხედავად ფაკულტეტის წარგზავნილებმა ფიზიკური და მორალური დახმარება აღმოუჩინეს ქ. სპიტაკის მოსახლეობას. პირველ დღეებში მივლინებულნი სამაშველო-გამწმენდ სამუშაოებს ასრულებდნენ. ისინი ჩარიცხულნი იქნენ ქ. სპიტაკის მილიციის რაიგანყოფილების დროებით შემადგენლობაში. მათ სახელმწიფო ობიექტებისა და სასურსათო საწყობების

დაცვა ევალებოდათ. კომენდანტის საათის შემოღებიდან ახორციელებდნენ პატრულირებას.

სტიქიით დაზარალებულ ზონაში ყოფნის მანძილზე (ორთვენახევარი) ფაკულტეტის კურსანტებმა დააკავეს 120-ზე მეტი მოროდორი და სისხლის სამართლის სხვა დამნაშავე, აღკვეთეს მრავალი სისხლის სამართლის დანაშაული.

ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის მიერ განეულმა მუშაობამ საქართველოს და სომხეთის ხელისუფალთა მაღალი შეფასება დაიმსახურა. სსრ კავშირის შს მინისტრმა მრავალ კურსანტსა და ოფიცერს მადლობა გადაუხადა.

სსრ კავშირში 1985 წელს გამოცხადებულმა გარდაქმნამ და საჯაროობამ ბიძგი მისცა ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას ჩვენში. ეს პროცესი კანონზომიერი მოვლენა იყო. ამას ერთი მიზანი ჰქონდა – საქართველოს დამოუკიდებლობა. აღნიშნულმა პროცესმა და მისგან მოულოდნელად წამოწყებულმა გაუთვალისწინებელმა მოვლენებმა პოლიტიკური ვითარება უკიდურესად დაძაბა. დამოუკიდებელი პროცესები შეუქცევადი ხდებოდა. ამ ღონისძიებებში ხალხის ფართო მასების ჩართვამ რესპუბლიკაში მდგომარეობა გაართულა. ხელისუფლება ვალდებული იყო დაეცვა მართლწესრიგი. საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში რესპუბლიკის შს ორგანოების სხვა ძალებთან ერთად ჩვენი სასწავლებლის ოფიცრები და კურსანტებიც მონაწილეობდნენ.

თბილისში 1989 წლის 4 აპრილს გამართულმა ხალხმრავალმა მსვლელობამ, რაც მთავრობის სახლთან მიტინგში გადაიზარდა, დედაქალაქში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვის ღონისძიებების აუცილებლობა მოითხოვა. ამ განსაკუთრებული შემთხვევის გამო, საქართველოს შს სამინისტროს ბრძანებით, შს ორგანოების სისტემაში და თბილისის ფაკულტეტზეც სრული მობილიზაცია გამოცხადდა. თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დასამყარებლად ფაკულტეტზე 250 კაციანი რაზმი შეიქმნა. იგი მოვალეობის შესრულებას 5 აპრილს შეუდგა. ორატორების გამოსვლებში ძირითადი ყურადღება საქართველოს სსრ კავშირის შემადგენლობიდან გამოსვლის პრაქტიკულ ღონისძიებებს ეთმობოდა. თუ წინა წელს მომიტინგეები აფხაზეთში მომხდარი ამბების გამო გამოხატავდნენ მღელვარებას (აფხაზეთის ასს რესპუბლიკამ, 18 მარტის გადაწყვეტილებით, თხოვნით მიმართა მოსკოვს აფხაზეთის საქართველოს შემადგენლობიდან გამოყოფისა და მისი მე-16 რესპუბლიკად აღიარების შესახებ), 5 აპრილს

აფხაზეთის პრობლემამ მეორე რიგში გადაინაცვლა. საერთო ატმოსფერომ აშკარად მიიღო ანტისაბჭოთა ხასიათი. დაიწყო მოშიმშილეთა აქცია. ეს სამართალდამცავი ორგანოების თვალწინ ხდებოდა.

დღითიდღე იზრდებოდა მომიტინგეთა რაოდენობა. მათმა რიცხვმა 8 აპრილისათვის 15-20 ათასს მიაღწია. აქ ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მოსწავლეებსაც ნახავდით.

იმ დღეს სამათალდამცავი ორგანოების მუშაკთა ნაწილი რუსთაველზე, მთავრობის სახლის წინ განაგრძობდა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას. იქვე იყვნენ თბილისის ფაკულტეტის ოფიცრები და კურსანტები.

სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა, ფაკულტეტის უფროსის ბრძანებით, მთავრობის სახლის ეზოს მთელ პერიმეტრზე იყო განლაგებული. 250 მათგანიდან – 100 ავტომატური იარაღით იყო შეიარაღებული, დანარჩენნი უიარაღოდ პატრულირებდნენ.

გვიან ღამით მზვერავის გამომეტყველებით „მოსეირნე“ საბჭოთა შეიარაღებული ძალების ერთ-ერთ მეთაურს გენერალ ბოგუნოვს მთავრობის ეზოში მდგარი კურსანტები სამხედრო წესდების თანახმად არ მიესალმნენ და დაბოლმღმა წამოიძახა „Эти артисты что здесь делают?! Заберите их отсюда!“

ფაკულტეტის უფროსმა, გენერალმა გივი კვანტალიანიმა “ბრძანება” აღასრულა – სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა 8 აპრილს შუალამით გაიყვანა მთავრობის სახლის ტერიტორიიდან. I-II კურსელები, რამდენიმე ოფიცერთან ერთად, ორი ავტობუსით ქ. რუსთავის მიმართულებით გაამგზავრა, ხოლო III-IV კურსელები, ასევე ოფიცრებითურთ ვაკეში, დედაქალაქის პრესტიჟულ უბანში მცხოვრებ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრებისა და შს მინისტრის საცხოვრებელ სახლებთან გაამწესა საპატრულოდ.

ქ. რუსთავში გაყვანილ ჯგუფს 9 აპრილი რუსთავის ლუდის ქარხნის წინ გაუთენდათ. დილით ისინი რუსთავის ერთ-ერთი პროფტექსასწავლებლის საერთო საცხოვრებელში მოათავსეს და 11 აპრილამდე იქიდან ფეხი არ მოაცვლევინეს. ანუ, კურსანტები და ოფიცრები რუსთაველზე მოსალოდნელ ხოცვა-ჟლეტას განარიდეს, რადგან მოზღვავებული ემოციის გამო, კურსანტები მოქალაქეების მიმართ ჩადენილ სისასტიკეს ვერ მოითმენდნენ და... ერთი სიტყვით, თავი რატომ აეტკივებინათ?!

9 აპრილის ამბები რუსთავის საერთო საცხოვრებელში ჩაკეტილებმა ქალაქის ქუჩებში შავლენტიანი მანქანებით მოძრავი მძღო-

ლებისაგან შეიტყვეს თუ, როგორ გაუსწორდა საბჭოთა ჯარი მომიტინგეებს ხელკეტებითა და სასანგრე ნიჩბებით და არაფორმალური ლიდერების: მ. კოსტავას, ზ. გამსახურდიას, ი. წერეთლის, გ. ჭანტურიას, ი. სარიშვილისა და სხვების გაპარვის შესახებ, ჯარის ქვედანაყოფების მომიტინგეებზე თავდასხმისას.

11 აპრილი. დილის 4 საათი. რუსთავში მყოფი ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა სასწავლებლის ბაზაზე ბრუნდება. თბილისის შემოსასვლელთან საბჭოთა ჯარი დგას ჯავშანტრანსპორტიორებით. ამის შემხედვარე კურსანტებს შორის ნერვიულობამ იმატა. ფაკულტეტის ოფიცერმა, მილიციის პოდპოლკოვნიკმა ბიჭიკო შოხაძემ (იგი რუსეთის შინაგანი ჯარების ერთ-ერთი ნაწილიდან გადმოვიდა სასწავლებელში) აღფრთოვანებულმა წამოიძახა: „Давно надо было этого“. კურსანტები ლანძღვა-გინებით მისცვივდნენ მას. ეს ინციდენტი სხვა ოფიცერებმა აღმოფხვრეს. ასე დაძაბულებმა მიაღწიეს სასწავლებლამდე. აქ მისულებმა გაიგეს, რომ 11 აპრილიდან თბილისში გამოცხადებულია კომენდანტის საათი 23.00 საათიდან 6 საათამდე. ქალაქში გადაადგილება იზღუდებოდა. დედაქალაქის კომენდანტად დაინიშნა გენერალ-პოლკოვნიკი იგორ როდიონოვი, 9 აპრილის უპრეცედენტო სისასტიკის ერთ-ერთი სულისჩამდგმელი. ფაკულტეტის ტერიტორიაზე ქ. ომსკის და ქ. გორკის მილიციის უმაღლესი სკოლების პირადი შემადგენლობები განალაგეს. ეზოში მდგარ ხის მაგიდაზე ერთ-ერთმა ჩამოსულმა კურსანტმა ამოჭრა სიტყვები: „Россия это сила«. ჩვენმა კურსანტებმა დაადგინეს ამ სიტყვების დამწერი და გაჩენის დღე აწყველინეს.

ფაკულტეტზე დაძაბულობაა.

1989 წლის აპრილი-მაისი. თბილისსა და რესპუბლიკაში მდგომარეობა უკიდურესად რთულია. დედაქალაქში შემოღებულია კომენდანტის საათი და ქუჩებში მდგარი ათობით ჯავშანტრანსპორტიორი ფეთქებადსაშიშ სიტუაციას ქმნის. მიუხედავად ამისა, ფაკულტეტი ჩვეულ რეჟიმში მუშაობს: მიმდინარეობს სასწავლო პროცესი. გაცდენილი სასწავლო საათების ანაზღაურების მიზნით ტარდება დამატებითი ლექციები.

ზაფხულში დაძაბულობამ ქვემო ქართლში იფეთქა. ისევ დგება შს ორგანოების ჩართვის აუცილებლობა. ფაკულტეტის სასწავლო-სამწყობრო დანაყოფი 1989 წლის ივნისში მიავლინეს მარნეულის, ბოლნისისა და დმანისის რაიონებში საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის დასაცავად.

მარნეულის შესასვლელთან მოეწყო საველე ბანაკი. შეიქმნა შტაბი, რომელიც ხელმძღვანელობას უწევდა პირადი შემადგენლო-

ბის მოქმედებას მარნეულის, ბოლნისისა და დმანისის რაიონებსა და მათ მიმდებარე დასახლებულ პუნქტებში. ოფიცრები და კურსანტები იცავდნენ სახელმწიფო-ადმინისტრაციულ ობიექტებს, მონაწილეობდნენ რეიდებსა და ეროვნებათშორისი კონფლიქტების სალიკვიდაციო ღონისძიებებში.

1989 წლის ივნისსა და ივლისში სასწავლებელი გადასული იყო ყაზარმულ მდგომარეობაზე. ამ ხნის განმავლობაში მისმა პირადმა შემადგენლობამ რეიდების დროს მოქალაქეებს ჩამოართვა დიდი რაოდენობით ცივი და ცეცხლსასროლი იარაღი. სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის ოპერატიულ-პროფილაქტიკურმა მუშაობამ ხელი შეუწყო ვითარების ნორმალიზებას.

ამავე ხანს ფაკულტეტის კურსანტებისა და ოფიცრების ერთი ნაწილი საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცკ-ის გადანყვეტილების, საქართველოს შსს ბრძანებისა და სსრ კავშირის შს სამინისტროს უწყების საფუძველზე იგზავნება ქუთაისში, რადგანაც ქუთაისის, მაიკოვსკის, წყალტუბოსა და ხონის შს განყოფილებებიდან იარაღი გაიტაცეს. ასევე ქუთაისის საგამოძიებო იზოლაციურიდან და გეგუთის კოლონიიდან დამნაშავეები გაიქცნენ. მივლინებულნი დასავლეთ საქართველოს ტრასებზე ამონმებდნენ ავტოტრანსპორტს დამნაშავეთა ძებნისა და ცეცხლსასროლი იარაღის ჩამორთმევის მიზნით.

საქართველოს შსს ტელეფონოგრამის (№ 877, 25 ოქტომბერი, 1989 წ.) საფუძველზე ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის 250 ოფიცერი და კურსანტი გამოიყო თბილისის შს სამმართველოს განკარგულებაში კომპლექსურ-პროფილაქტიკურ ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად ქალაქში.

ეს ღონისძიება დამთავრებული არც იყო (ის 25 ნოემბრამდე უნდა გაგრძელებულიყო), რომ შსს განკარგულებით, ფაკულტეტის 250 კაციანი შემადგენლობა 20 ნოემბრიდან 4 დღის ვადით ქ. ცხინვალში გაიგზავნა შს მინისტრის პირველი მოადგილის გენერალ-მაიორ ვარლამ შადურის განკარგულებაში. მათ ევალებოდათ, ადგილობრივ ადმინისტრაციულ ორგანოებთან და სსრ კავშირის შინაგანი ჯარის შემადგენლობასთან ერთად, სამსახურებრივი დავალებების შესრულებისას ადგილობრივ მოსახლეობასთან ურთიერთობისას თავაზიანი მოპყრობა, სოციალისტური კანონიერების მკაცრი დაცვა.

ასევე, 20 ნოემბერს ქ. ცხინვალში დამატებით იგზავნება ფაკულტეტის ერთი ჯგუფი. ბრძანებაში (ფაკულტეტის უფროსის 1989 წლის 20 ნოემბრის № 98 ბრძანება) ვკითხულობთ: „სამხრეთ

ოსეთის ავტონომიურ ოლქში ბოლო პერიოდში ეროვნებათაშორისი ურთიერთობების ნიადაგზე ოპერატიული მდგომარეობა მკვეთრად დაიძაბა, ოსური არაფორმალური ორგანიზაციები ცდილობენ მოსახლეობის პროვოცირებას, შემდგომში მდგომარეობის გართულების დაუშვებლობის და სტაბილიზაციის მიზნით ქ. ცხინვალში გაიგზავნოს ფაკულტეტის დამატებითი ჯგუფი“.

ფაკულტეტის ოფიცრებისა და კურსანტების იქ გაგზავნა გამონეული იყო ცხინვალის საოლქო საბჭოს დეპუტატების, არაფორმალურ და სხვა ორგანიზაციათა წარმომადგენლების უმართებულო მოთხოვნით, რაც ოლქისათვის სახელმწიფო ენის საკითხის გადახედვასა და საქართველოს სსრ შემადგენლობაში ავტონომიური ოლქის ავტონომიურ რესპუბლიკად გარდაქმნას გულისხმობდა.

ოსების ამ მოთხოვნას არც იურიდიული საფუძველი ჰქონდა და არც მორალური, ოსი სეპარატისტები მას ეროვნებათაშორისი მტრობის გასაღვივებლად იყენებდნენ.

საკავშირო მთავრობისადმი არაფორმალური ორგანიზაციის „ადამონ ნიხასის“ (სახალხო კრება) აქტიურობით გაგზავნილი მიმართვა ტენდენციურობით ცნობილ აფხაზურ წერილს არ ჩამოუვარდებოდა. ორივე წერილს ბევრი საერთო ჰქონდა. წერილის ავტორები ოსური ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადებისა და მისი დამკვიდრებისათვის კი არ იღვწოდნენ, არამედ გამიზნულად იბრძოდნენ რუსული ენის ჰეგემონიისთვის.

გამოაშკარავდა, რომ ისინი მოსკოვიდან იმართებოდნენ. ამას ადასტურებს იმხანად მოსკოვში გამოცემული ატლასი, სადაც ოსთა წინაპრების – ალანების სახელმწიფო თითქმის მთელ ჩრდილო კავკასიას, მტკვრის მარცხენა ნაპირამდე ტერიტორიასა და დღევანდელ მონღოლეთსაც მოიცავს. შესაძლოა, რომ მათ წინაპრების მიერ დაპყრობილი რუსეთის, საქართველოს, სომხეთის, აზერბაიჯანისა და თვით ოსეთის ტერიტორიების მითვისების სურვილიც გაუჩნდეთ. ეს ხომ აბსურდია და ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს! ისტორიულად ცნობილია, რომ მონღოლების მიერ დანიოკებული ოსი ხალხი, საქართველომ, ქართველმა ხალხმა შეიფარა. საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ოსებს და სხვა არაქართველთა ნაწილს, ჩვენი ტერიტორიის ხარჯზე მოესურვათ ტერიტორიების ჩამოჭრა და აქ უხსოვარი დროიდან მყოფი ქართველების გასახლების სურვილიც კი გაუჩნდათ(დღეს ეს სურვილი ოსებმა სისრულეში მოიყვანეს გარე ძალების ხელშეწყობით და ჩვენი ბედოვლათობით).

ეს მოკლე ისტორიული მიმოხილვა აუცილებლად მივიჩნიე რადგანაც 1989-1990 წლების მოვლენები, სწორედ ჩვენი შემწყნარებლობის გამოხმაურება, ასე ვთქვათ, ტოლერანტობის შედეგი იყო, ქართული მოსახლეობა კი ხელისუფლების მიერ მაშინაც მიტოვებული იყო და ახლაც მიტოვებულია.

ცხინვალში მყოფი ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის წინაშე დასახული იყო კონკრეტული ამოცანა: მოსალოდნელი მიტინგებისას დაეცვათ მართლწესრიგი, არ დაეშვათ მოსალოდნელი ექსცესები. ცხინვალის შესასვლელი იყო რუსეთის შინაგანი ჯარის დანაყოფების მიერ გადაკეტილი. ბრძანების მოლოდინში მყოფი ჩვენი კურსანტები იქვე იდგნენ.

საქართველოს საზოგადოებრივ გაერთიანებათა ინიციატივით, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ცნობილი წერილის საპასუხოდ ცხინვალში საქართველოს ხელისუფლების მიერ სანქცირებული მიტინგი უნდა გამართულიყო. 23 ნოემბერს ცხინვალში ზემოთქმულის გამო ჩავიდა საქართველოს კპ ცკ-ის პირველი მდივანი, უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე გივი გუმბარიძე, სხვა პასუხისმგებელი პირები.

მეორე დღეს, 24 ნოემბერს, პირველი საათისათვის თბილისიდან და რესპუბლიკის სხვა რაიონებიდან ცხინვალში ათასობით ადამიანი ჩავიდა, ცნობილი იყო ამ მიტინგის მიზეზიც – ანტიქართული პროცესები, რაც ბოლო ხანებში ასე გახშირდა ცხინვალში.

ცხინვალისაკენ დაძრული მრავალათასიანი კოლონა ქალაქის შესასვლელთან, ხიდთან გააჩერეს შინაგანი სამსახურის ჯარის ნაწილებმა და ჯავშანტრანსპორტიორებმა. ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა რუსეთის შინაგანი ჯარის ნაწილებსა და ოსი მოსახლეობის მიერ აღმართულ ბარიკადებს შორის მოჰყვა. ოსებს ცხინვალის შესასვლელი სამშენებლო მასალებით დატვირთული ავტომანქანებით ჩაეხერგათ. თავად ამ „ბარიკადების“ უკან იყვნენ შეკრებილნი.

ჩამოსულ მრავალათასიან მოქალაქეს სიტყვით მიმართეს საზოგადოებრივ გაერთიანებათა ლიდერებმა: ზვიად გამსახურდიამ და ირაკლი წერეთელმა, რომელთაც დაგმეს ოსი ხალხის ერთი ნაწილის პროვოკაცია და მოუწოდეს თანამოქალაქეებს მოეხმოთ გონიერებისათვის. მოუწოდეს, უკან დაბრუნებლიყვნენ და მშვიდობიანი პოლიტიკური ბრძოლის სხვა საშუალებებით ეპასუხათ მათთვის, ვინც სანქცირებული მიტინგის ჩამლას შეუწყო ხელი. მიტინგის მსვლელობისას ოსებმა შეიარაღებული თავდასხმა სცადეს, მაგრამ ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობისა და კურსანტების

მიერ მიღებული გადამწყვეტი ზომების შედეგად სისხლიანი პროვოკაცია ჩაეშალათ. ფაკულტეტის პირადმა შემადგენლობამ მაღალი პროფესიონალიზმი, სიმტკიცე გამოავლინა და დიდი რისკის ფასად აღკვეთა ეს შეტაკება. უნდა გამოვყოთ ის ოფიცრები, რომელთა უშუალო ძალისხმევითაც მოხერხდა ეს: მილიციის პოლკოვნიკი პავლე ნორაკიძე, პოდპოლკოვნიკი დავით რაფავა, მაიორი ვიქტორ ნიკოლაიშვილი, კაპიტანი ალექსანდრე ხუციშვილი და აქ მყოფი კურსანტები.

იმ დღეს იხსენებს მაშინდელი პირველკურსელი გია ბიძინაშვილი: „კურსანტები ორ ბარიკადს შორის რეზინის ხელკეტებითა და ფარებით ვიდექით, როდესაც არშემდგარი მიტინგი დაიშალა და მომიტინგეები ავტობუსებისაკენ დაიძრნენ, მათ რიგებს გამოეყო 10 თუ 12 ახალგაზრდა ქართველი ქალი და ცხინვალის მიმართულებით დაიწყო სვლა. შევაჩერეთ, გავარკვიეთ, რომ მიტინგზე დასასწრებად ცხინვალიდან იყვნენ მოსულები და მათი სახლებამდე გაცილება გადავწყვიტეთ, რათა შეურაცხყოფა არ მიეყენებინათ პიკეტზე მდგარ ოსებს. მე, ლევან ცისკარიშვილი, კახა ადამია, მიშა ბაიდოშვილი, შოთა პერტია, ერნესტ კუქსა, ბადრი გერაძე და ნუკრი მარშანიშვილი გავყევით. ის იყო ნაბიჯი გადავდგით, რომ ჩვენმა მამაცმა ქალებმა ერთხმად შემოსძახეს სიმღერა „შავლეგო“. გაგვაოცა ქალების მტკიცე ნებისყოფამ და გაბედულებამ. ქალებმა სიმღერა წამით შეწყვიტეს და ხმამაღლა წამოიძახეს „გაუმარჯოს საქართველოს!“ გზად უფრო და უფრო ხმამაღლა ჟღერდა „შავლეგო“. სიმღერა ძვალსა და რბილში გაგვიჟდა, ჟრუანტელმა დაგვიარა, ეხლაც კი ჩამეხმის ამ სიმღერის სტრიქონები:

შავლეგ, შენი შავი ჩოხა, შავლეგო,
სისხლში გაგიხამებია, შავლეგო,
ყაზიმები გიხდებოდა, შავლეგო,
მტერთან ბრძოლა გიხდებოდა, შავლეგო!

.....

ისე მღეროდნენ, პროფესიონალიც კი ინატრებდა. ასე, სიმღერით მივალწიეთ ოსების პიკეტს. არ მავინყდება ის გარემო, რომელიც ქალაქის შესასვლელში დაგვხვდა. ქალაქის შესასვლელში ოსებს ქვებით სავსე ორი „მაზი“ ედგათ. ხელთ ეპყრათ რუსული და ოსური გადაჯვარედინებული დროშები. ოს ექსტრემისტებს შემოყვანილი ჰყავდათ ჯავშანტრანსპორტიორი „МТРБ“, რომელზეც ლენინის დიდი სურათი იყო აღმართული. შესაძლოა, ცეცხლსასროლი

იარაღითაც ყოფილიყვნენ შეიარაღებულნი. თვალწინ მიდგას გარშემოხვეული ოსების გამომეტყველება. ჩვენ, რომ მივუახლოვდით, დავინახეთ მათი გაოგნებული, ნიღბებადქცეული სახეები, გადმოკარკლული სიძულვილით სავსე თვალები. ქართველი ქალები ცენტრში, უნივერსიტეტთან სახლებამდე მივაცილეთ, დავემშვიდობეთ და გამოვბრუნდით. მოგვიანებით გავიგეთ, რომ ჩვენს მიერ გაცილებული ქალებისათვის მეორე დღეს ოსებს შეურაცხყოფა მიუყენებიათ. მიხტომიან სახლებში ლანძღვა-გინებითა და აგრესიული გამოხტომებით. ჩვენს გულებში რაც ხდებოდა, გამიგებთ. ვნანობდით, იქ რომ არ ვიყავით“.

1989 წლის ნოემბერ-დეკემბერში ოსი სეპარატისტების შეიარაღებული ფორმირებების საპასუხოდ, ეროვნული ინტერესებისა და ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად გორის, კასპის და ქარელის რაიონების მცხოვრებთა მხრიდან ცხინვალის ბლოკირებულ იქნა შეიარაღებული პიკეტებით. მათ გვერდით იდგნენ ჩვენი სასწავლებლის კურსანტები და ოფიცრები.

1989 წლის 23 ნოემბრიდან 6 დეკემბრამდე საქართველოს სსრ შს მინისტრის ბრძანების შესაბამისად ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა აქტიურად იყო ჩართული ოპერატიულ-პროფილაქტიკურ ღონისძიებებში და სადღეღამისო საპატრულო საგუშაგო სამსახურს ეწეოდა შემდეგ დასახლებულ პუნქტებში: ტირძინის, ტყვიავი, ავნივი, ფრისი, ერედვი, თამარაშენი, აჩაბეთი, ქურთა, კეხვი, კარალეთი.

საქართველოს სსრ შსს 1989 წლის 6 დეკემბრის № 389 ბრძანებით, განსაკუთრებულ განკარგულებამდე ფაკულტეტის უფროსის გენერალ-მაიორ გ. კვანტალიანის ხელმძღვანელობით 45 ოფიცერი და კურსანტი მივლინებულ იქნა ქ. ცხინვალის შინაგან საქმეთა სამმართველოში. აქ შეიქმნა ოპერატიული ჯგუფი ფაკულტეტის პედაგოგთა შემადგენლობიდან: მილიციის მაიორები იური დიაჩკოვი-დუმბაძე, დავით ჩაგუნავა, ვიქტორ ნიკოლაიშვილი და იგორ კლესტოვი.

რუსეთის შინაგანი ჯარების ქვედანაყოფები მთლიანად იქნა გაყვანილი ოლქის ტერიტორიიდან. საზოგადოებრივ წესრიგს მხოლოდ და მხოლოდ მილიციის ძალები იცავდა. ფაკულტეტის სამწყობრო ქვედანაყოფი სპეცტრანსპორტის მეშვეობით წლის ბოლომდე აგრძელებდა მართლწესრიგის უზრუნველყოფას ზემოჩამოთვლილ პუნქტებში. მათი ძალისხმევა მიმართული იყო დასახლებულ პუნქტებში გზებზე უსაფრთხო გადაადგილებისაკენ, პატრონს უბრუნებდნენ გატაცებულ ავტოტრანსპორტს.

დაძაბულობა, რომელიც მომდინარეობდა ოსი ექსტრემისტებიდან კი არ ნელდებოდა, უფრო ძლიერდებოდა. საქართველოს შს სამინისტროს არ ძალუძდა ამ დაძაბულობის აღმოფხვრა. სეპარატისტები, რუსეთის მეშვეობით გაცილებით უკეთ იყვნენ შეიარაღებულნი.

დაძაბულობას ბოლო არ უჩანდა. ასეთ ვითარებაში მიიღია 1989 წელი.

სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსკოვის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის ოფიცერთა და კურსანტთა საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვასა და მასობრივ ანტისაზოგადოებრივ გამოვლინებათა წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებებში მონაწილეობის

გეოგრაფიული რუკა და მასშტაბი
1989-1990 წწ.

	ჭიათურა	ჯავა კეხვი ქურთა
ქუთაისი	ზეესტაფონი	ერედვი თამარაშენი ფრისი
სამტრედია	ავნევი ყორნისი (ზნაური)	ცხინვალი ტირძნისი ტყვიავი კარალეთი
ფოთი	ხაშური	გორი
		საგარეჯო თბილისი რუსთავი მარნეული ბოლნისი ღმანისი

საბჭოთა სახელმწიფო სისტემის დემონტაჟი დასრულებულია

1990 წელი.

*„ისტორიის გაკვეთილი მხოლოდ ისაა, რომ
მისგან ვერაფერს ვსწავლობთ“.*

ნიჰილისტური ნათქვამი

ეს წელი პირველივე დღეებიდანვე უკიდურესად დაძაბულია. საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და ოპერატიული ვითარება სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში მწვავედება, რასაც ბიძგი ცხინვალის რაიონში მომხდარმა ახალმა დრამატულმა მოვლენამ მისცა. ცხინვალის მეზობლად მდებარე სოფელ ფრისში მოკლულია ცხრა თვის პატარა ნიკორიშვილი. ოსი ექსტრემისტების თავხედობა ყოველგვარ ზღვარს გადასცდა – ისინი სარგებლობდნენ სამართალდამცავი ორგანოების ინერტულობით, იჭრებოდნენ ქართველი მოსახლეობის სახლებში და დაუნდობლად უსწორდებიან ჯგუფურად აუპატიურებდნენ. აღვირახსნილი ექსტრემისტების დანაშაულობანი დაუსჯელი რჩება. ამასობაში კი სიტუაცია დღითიდღე მძაფრდება და არავინ იცის, რით დამთავრდება. სამხრეთ ოსეთში არიან ძალები, რომლებიც არაფერს არ ერიდებიან, ხელიდან არ უშვებენ არცერთ შემთხვევას, რათა დაარღვიონ სიმშვიდე ქართულ მიწაზე, შექმნან კატასტროფული ვითარება, დაუპირისპირონ ერთმანეთს ხალხები და დაღვარონ სისხლი. ამის მაგალითები შარშან დეკემბერში გამოჩნდა: ეროვნებათაშორისი შუღლის ნიადაგზე 26 დეკემბერს ორმხრივ სროლებში დაიღუპა 3, დაიჭრა – 25, დაშავებულია 100-ზე მეტი ადამიანი.

წინა წელს (1989 წლის 21 ნოემბრიდან) სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში მყოფი თბილისის ფაკულტეტის კურსანტები და ოფიცრები 1990 წლიდან აგრძელებენ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვით ლონისძიებების გატარებას ფაკულტეტის უფროსის 1990 წლის 2 იანვრის № 4 ბრძანების შესაბამისად, სადაც, ნათქვამია: „საქართველოს სსრ ხელისუფლების გადაწყვეტილების, სსრ კავშირის შსს მითითებისა და საქართველოს სსრ შსს ბრძანების საფუძველზე, გაიგზავნოს ფაკულტეტის პედაგოგ-მასწავლებლები და კურსანტები სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში საზოგადოებ-

რივი წესრიგის დასაცავად“. ამ მიზნის მისაღწევად, განისაზღვრა საგუშაგოების დისლოკაცია და პატრულირება მარშრუტების გათვალისწინებით. ფაკულტეტის თანამშრომლებთან ერთად, ცხინვალ-გორის მაგისტრალზე პატრულირებას ადგილობრივი მილიციის მუშაკებიც ეწეოდნენ. სამოქმედო ტერიტორია დაიყო ზონებად. საგუშაგოები გაიხსნა შემდეგ დასახლებულ პუნქტებში:

I ზონა – გორი-ცხინვალის ტრასა

№ 1 საგუშაგო: სოფ. კარალეთი, სახელმწიფო ავტოინსპექციის საგუშაგო;

№ 2 საგუშაგო: სოფ. ფრისი;

№ 3 საგუშაგო: სოფ. ერედვი.

II ზონა – გორი-ზნაურის ტრასა;

№ 4 საგუშაგო: სოფ. ავნიევი;

III ზონა – ცხინვალ-ჯავის ტრასა;

№ 5 საგუშაგო: სოფ. თამარაშენი;

№ 6 საგუშაგო: სოფ. კეხვი.

IV ზონა – ქალაქი ცხინვალი.

ორგანიზატორული მხარე: საგუშაგოების განრიგი ასეთი იყო: განწესი 24 საათის განმავლობაში ეწეოდა სამსახურს – თითო ოფიცერი, 5 კურსანტი. შექმნილი იყო სარეზერვო ჯგუფი.

ფაკულტეტის თანამშრომელთა მოვალეობაში შედიოდა: სოციალისტური კანონიერების უზრუნველყოფა, მოქალაქეთა უსაფრთხოება, დანაშაულის თავიდან აცილება, ქართველი და ოსი მოსახლეობის წარმომადგენლებს შორის კონფლიქტების არდაშვება. ხორციელდებოდა გადაამჭრელი და საგანგებო ღონისძიებანი ყველა თვითმოქმედი შტაბებისა და პიკეტების მოსაშლელად; ცეცხლსასროლი იარაღის ჩამოსართმევად.

ეს არ იყო „ქმედითი“ ღონისძიებები, რომელსაც ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა ატარებდა. ეს იყო საბჭოთა სისტემაში მოქცეული ქვეყნის „რეაგირება“, „მოკრძალებული“ სამსახურის განწესი ჩვენსავე ტერიტორიაზე. ფაკულტეტის საქმიანობით ბევრი სასიკეთო მოქმედებები განხორციელდა. ამით ზოგადი ფონი იქმნებოდა წესრიგის დასაცავად, მაგრამ, რაც მთავარია, ცეცხლსასროლი იარაღის მასობრივი ჩამორთმევის ღონისძიებები ოს სეპარატისტებში არ განხორციელდა: აქ საქართველოს ხელისუფლების ნება არ იყო გამოხატული.

საქართველოს ხელისუფლების მოთხოვნები სავალდებულო იყო როგორც ჩვენი სასწავლებლის თანამშრომლებისათვის, ისე ქართული მოსახლეობისათვის. ჩვენ მოგვიწოდებდნენ გონიერებისაკენ, ქართუ-

ლი თავდაჭერილობისაკენ, ხოლო ოსი სეპარატისტების აღვირახსნილ მოქმედებებს კი ბოლო არ უჩანდა. აი, ის „ინტერნაციონალური ვალი“, რის გადახდასაც მხოლოდ ქართველებს ავალდებულებდნენ.

ქართული მოსახლეობა უკმაყოფილებას გამოთქვამდა ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოების მუშაობით, ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის მიერ გატარებული ღონისძიებების გამოც და იძულებულნი იყვნენ, ჩასულიყვნენ დედაქალაქში საპროტესტო აქციების მოსაწყობად. ამ კრიზისული ვითარებიდან გამოყვანის გზების საძიებლად, 7-16 იანვრის ჩათვლით, ფაკულტეტის თანამშრომელთა მიერ დაცული საგუშაგოების გავლით, შიდა ქართლში მცხოვრები ქართული მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი (ქალები) გაემგზავრა დედაქალაქში, სადაც რესპუბლიკის ხელმძღვანელობისაგან მოითხოვდნენ გადამჭრელი ზომების მიღებას. ისინი მჯდომარე აქციებს მართავდნენ ხან ცენტრალური კომიტეტის შენობასთან, ხან – მთავრობის სახლთან. ქართველი ქალები მტკიცე პროტესტს გამოთქვამდნენ ოლქში სეპარატისტული ძალების მოქმედების გამო, მოითხოვდნენ ეთნოკრიზისის მოთავთვა გამოვლენა-დასჯას, როკის გვირაბის გაუქმებას, საიდანაც შიდა ქართლის ოსი მოსახლეობა იარაღით მარაგდებოდა; ოსი მოსახლეობიდან უკვე შემოტანილი იარაღის დაუყოვნებლივ ამოღებას, უკანონოდ შექმნილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმებას. ეს მოთხოვნები სავსებით დამაჯერებელი და რეალური იყო.

ჩვენი ქვეყნის წარსულს თუ გადავხედავთ, ნათლად დავინახავთ მსგავსებას შიდა ქართლში შექმნილ 70 წლის წინანდელ ვითარებასა და დღევანდელობას შორის. საქართველოს საარქივო სახელმწიფო დეპარტამენტის, საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო არქივის ფონდში დაცული დოკუმენტებიდან ცხადდება, რომ ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე მცხოვრები ქართველობა მაშინაც ისევე ითხოვდა ოსური აგრესიისაგან დაცვას, დახმარებას, როგორც 1990 წელს.

ჯერ კიდევ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის შექმნამდე, ქართული სოფლების მოსახლეობა იძულებულია ერთობლივი განცხადებით მიმართოს ხელისუფლებას: „...გვაქვს მეტად ცუდი მდგომარეობა, დღეს ჩვენ ვიმყოფებით ლტოლვილებად, ვართ ჩვენს სახლებს მონყვეტილი. ოსების შემოსვლის შემდეგ გვიხდება 3 თვე, რაც გამოქცეული ვართ სახლებიდან... ცხინვალში დაგვიწვეს 78-80 სახლი და რაც გადარჩა საქონელი და ავეჯი, ჭირნახული წაიღეს ჯავის რაიონისკენ... როცა ვთხოვეთ ცემითა და მუქარით გვიპასუხეს. ამ დროს ამოხოცეს 32 კაცი. ზოგი დანვეს, ზოგიც ცემით დახოცეს. გააუპატიურეს ქალები დიდები და პატარები...“

ნიშანდობლივია, რომ ქართველობა ადანაშაულებდა საქართველოს რევკომს პასიურობასა და სიტუაციის დამუხტვაში. რა იცოდა გულუბრყვილო ქართველობამ, რომ ადგილობრივი რევკომი არ იყო დამოუკიდებელი. დახმარებას ითხოვდნენ თბილისშიც, მაგრამ ამაოდ. ოსებისათვის ავტონომიის შექმნის საკითხი იქ, „ზემოთ“ უკვე გადაწყვეტილი იყო. ქართველობა აღსდგა ამ გაუგონარი უსამართლობის წინააღმდეგ. ძირძველ ქართულ მიწაზე „ქართული მთავრობა“ სახელმწიფოებრიობას უქმნის სხვა ერს. ცხინვალის რაიონის თითქმის ყველა ქართულ სოფელში გაიმართა კრებები, ერთსულოვნად დაიგმო ეს აქტი. საარქივო მასალების მოტანა უხვად შეიძლება როგორც ადრინდელი, ისე თანამედროვე პერიოდის მოვლენების შესახებ, მაგრამ მთავარი ის არის, რომ არც მაშინ და არც მომდევნო ეტაპზე ქართველთა სამართლიან მოთხოვნას პასუხი არ ღირსებია, იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ საბჭოთა ხელისუფლება მის მიერ შექმნილ უკანონო ავტონომიას არ გააუქმებდა. ისმის კითხვა: ვის სჭირდებოდა ოსებისათვის ავტონომიის მინიჭება? რა მიზანს ისახავდა იგი? ამ კითხვების საპასუხოდ კიდევ ერთხელ მივუბრუნდეთ არქივის მასალებს, სადაც სამხრეთ ოსეთის რევკომის 1921 წლის 6-8 სექტემბრის სხდომის დადგენილებებშია ჩანერილი ავტონომიური ოლქის შექმნის მიზანშეწონილობის შესახებ. სიმართლე არ იმალება; მასში არის ჭეშმარიტების შემცველი ერთი პუნქტი, რომელიც ოსებისათვის ავტონომიის მინიჭების, ნამდვილ მიზანს ცხადყოფს. დადგენილება, რა თქმა უნდა, რუსულ ენაზეა, მაგრამ ეს პუნქტი ქართველ მკითხველს ქართულ ენაზე მინდა მივანოლო. მასში ნათქვამია: „ასეთი პოლიტიკური ერთეულის შექმნა (იგულისხმება სამხრეთ ოსეთის ავტონომიის შექმნა – შენიშვნა ჩემია), მოცემულ ობიექტურ პირობებში, კეთილსაიმედო საფუძველს ქმნის სამხრეთ ოსეთის მშრომელთა საბჭოთა ხელისუფლებასთან ურთიერთობისათვის“ (ფ. 281, აღ.2, საქ. 3, ფ.166).

ეს უკანონო წარმონაქმნი საქართველოს უზენაესმა საბჭომ, კანონიერად არჩეულმა საკანონმდებლო ორგანომ 1990 წლის 11 დეკემბერს გააუქმა.

საბჭოთა სტრუქტურების ფარგლებში ეს საკითხი გონივრულად და სამართლიანად არ გადაწყდა. ვერც გადაწყდებოდა, რადგან მას ყალბი წანამძღვრები ედო საფუძვლად. ამის შედეგია ეთნოკონფლიქტები, რომლებიც ქვეყნის ხან ერთ რეგიონში იფეთქებს, ხან -მეორეში. ფაქტია, რომ ე.წ. ეთნოკრიზისები ცენტრის მიერ არის ინსპირირებული. ამით იგი საბაბს აძლევს მას ჩაერთოს სუვერენული რესპუბლიკის საშინაო საქმეებში, შემდეგ კი არბიტრად მოეკლინოს დაპირისპირებულ მხარეებს; ულტიმატუმის ფორმით წაუყენოს თავისი პირობები

და ამ კონფლიქტიდან დიდი სარგებელი მიიღოს. სწორედ ამ სცენარით გათამაშდა შიდა ქართლში, ამ ძირძველ მიწაზე, ტრაგედია.

დავუბრუნდეთ 1989-90 წწ. მიწაზე თბილისის ფაკულტეტის თანამშრომელთა მიერ გატარებულ ღონისძიებებს. 1989 წლის 21 ნოემბრიდან 1990 წლის 11 მარტამდე მათ მიერ ცხინვალის რეგიონში გატარებული ღონისძიებების შედეგები საშუალებას იძლევა დავასკვნათ, რომ „სასწავლებლის წინაშე მდგარი ამოცანა მეტნაკლებად შესრულებულია. თუკი იმ პერიოდში მოხშირებულ გამოთქმას გამოვიყენებთ, სიტუაცია თანდათან დასტაბილურდა“, მაგრამ საბოლოო ნორმალიზებამდე ჯერ კიდევ შორია.

ადგილობრივ მოსახლეობასთან ხანგრძლივი ურთიერთობა, ასევე, ოპერატიული ინფორმაცია საშუალებას იძლევა დავგვესკვნა, რომ შიდა ქართლში სტაბილური მდგომარეობა დროებითი და არამყარი იყო. ეროვნებათშორისი კონფლიქტი ღია კონფრონტაციიდან ფარულ ფორმებში გადაიზარდა. ხელისუფლებამ ქართველი მოსახლეობის მიერ წამოყენებული სასიცოცხლო მნიშვნელობის მოთხოვნები არ შეასრულა. უფრო მეტიც, მდგომარეობა ოსების დანაშაულებრივ აქტიურობას უწყობდა ხელს. დაპირისპირება 1990 წლის ბოლომდე გრძელდებოდა. პარტიული, საბჭოთა და სამართალდამცავი ორგანოები მოსახლეობაში ახსნა-განმარტებითი მუშაობით იყო დაკავებული. ეს, ასე ვთქვათ, კომუნისტური იდეოლოგიის ხრიკი იყო.

ოპერატიული მდგომარეობის ანალიზიდან გამომდინარე, საქართველოს სსრ შსს ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილების შესაბამისად, ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის ნაწილი მეცადინეობებს უბრუნდება, ხოლო საზოგადოებრივი წესრიგის შემდგომი დაცვისა და ოპერატიული მდგომარეობის სტაბილიზების მიზნით, ქ. ცხინვალსა და მისი რეგიონის ზოგიერთ სოფელში დატოვებულია ფაკულტეტის თანამშრომელთა 100 კაციანი ჯგუფი. ცხინვალში შეიქმნა ოპერატიული ჯგუფი, სადაც თბილისის ფაკულტეტის მუშაკებს, სსრ კავშირის შსს შინაგანი ჯარის დანაყოფებთან ერთად, მჭიდრო კავშირი უნდა დაემყარებინათ ავტონომიური ოლქის პარტიულ და საბჭოთა ორგანოებთან, საზოგადოებასთან.

ახლადშექმნილი ოპერატიული ჯგუფი ენოდა საპატრულო-საგუშაგო სამსახურს კეხვი-ერედვის მიმართულებით. მისი მუშაობის ოპერატიულობისათვის გამოიყო ავტომანქანა „უაზ-469“ მილიციის პოლკოვნიკ ბორის გალუსტოვის ხელმძღვანელობით. ჯგუფის შემადგენლობაში შედიოდნენ სასწავლებლის თანამშრომლებიც: მილიციის მაიორები დავით ჩაგუნავა, იგორ კლესტოვი, იური დიაჩკოვი-დუმბაძე და სხვადასხვა კურსიდან შერჩეული კურსანტები. წინასწარ იყო შედგენილი გრაფიკი. ჯგუფები ამ გრაფიკის მიხედვით იცვლებოდა.

ფაკულტეტის უფროსის ბრძანებაში ვკითხულობთ, თუ როგორ ავალდებულებს იგი ფაკულტეტის უფროსის მოადგილეს, მილიციის პოლკოვნიკ იური ზაბოიარკინს პოლიტალმზრდელითი მუშაობის ორგანიზების მოგვარებას მსმენელთა (კურსანტთა) ინტერნაციონალური აღზრდისა და ამიერკავკასიის ხალხთა შორის მეგობრობის განმტკიცების კუთხით.

ოს ექსტრემისტებთან იარაღი, ძირითადად, ჩრდილო კავკასიიდან შემოდის. იმ დროისათვის შიდა ქართლსა და საქართველოს სხვა ქალაქებში გახშირდა მილიციის განყოფილებებზე ყაჩაღური თავდასხმები იარაღისა და ტყვია-წამლის გასატაცებლად. ამის ასაცილებლად, აპრილის დასაწყისში ფაკულტეტის მეოთხე კურსელები იგზავნებიან ქ. ჭიათურაში. ამის პარალელურად ისინი ქ. ჭიათურაში სტაჟირებას გადიან სისხლის სამართლის სამძებროს ოპერატიული რწმუნებულისა და უზნის ინსპექტორის ხაზით.

ამავე წლის ზაფხულსა და შემოდგომით სასწავლებლის ოფიცრები და კურსანტები იგზავნებიან დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ, 40 კურსანტი მილიციის მაიორ ვიქტორ ნიკოლაიშვილის ხელმძღვანელობით ივნის-ივლისში ქ. ზესტაფონის შს განყოფილების თანამშრომლებთან ერთად, ახორციელებდა პროფილაქტიკურ ღონისძიებებს განყოფილებაზე შესაძლო თავდასხმების აღსაკვეთად. ისინი, ასევე, მონაწილეობდნენ საპასპორტო რეჟიმის შემონეშებაში, ტერიტორიის პატრულირებასა და ავტოინსპექციის პოსტებზე სადღელამისო მორიგეობაში შემდეგ დასახლებულ პუნქტებში: თერჯოლა, არგვეთი, სვირი, ბარდუბანი და სიმონეთი.

საქართველოში შექმნილი რთული ვითარების მიუხედავად, ფაკულტეტზე სასწავლო პროგრამით და სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები მიმდინარეობს. ასე მაგალითად, 11 მარტიდან სასწავლებლის პროფესორ-მასწავლებლები და კურსანტების ერთი ნაწილი უბრუნდება სასწავლო პროცესს: 14-16 მარტი. აფხაზეთი, სოხუმი, ქვემო ეშერაში „დინამოს“ ბაზაზე იმართება საქართველოს სსრ შსს გეგმით გათვალისწინებული შეჯიბრი იარაღიდან სროლაში. მასში ფაკულტეტის წარგზავნილებიც მონაწილეობდნენ. მარტში ქ. გორკში (რუსეთის ფედერაცია) სასწავლო-საწვრთნელ შეკრებაზე სსრ კავშირის შსს ჩემპიონატში მონაწილეობის მისაღებად იგზავნებიან სასწავლებლის მუშაკები: მილიციის კაპიტანი გივი ქევხიშვილი და მეოთხეკურსელები აბულაძე და ხუბაშვილი; მარტში მესამეკურსელები სასწავლო პრაქტიკას გადიან საქართველოს საბაზო შს ორგანოებში; ფაკულტეტის „სამეცნიერო დღე“ გადატანილია 27 აპრილისათვის; გამოტოვებული მეცადინეობების აღსადგენად კურსანტებს უტარდებათ დამატებითი მეცადინეობები.

საბჭოთა სისტემა ირღვევა, წარსული დიდება საგრძნობლად ქრებოდა, უფერულდებოდა. ღრმა კრიზისში მყოფ კომუნისტურ პარტიას აღარ ძალუძდა ძველებურად ემართა ქვეყანა. მას, ტოტალიტარიზმის შემოქმედს, დემოკრატიისა და თავისუფლებისაკენ მიმავალ საზოგადოებაში ადგილი აღარ რჩებოდა. ამ მძიმე კრიზისიდან გამოსასვლელად საქართველოს კპ XXVIII ყრილობის მოწვევა გადაწყდა. იგი მუშაობას იწყებს 15-16 მაისს. ყრილობის დღეებში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის უზრუნველსაყოფად საქართველოს შსს 12 მაისის № 59/2 ბრძანების გათვალისწინებით, ფაკულტეტზე იქმნება მუშა ჯგუფი სამწყობრო ნაწილის დარგში ფაკულტეტის უფროსის თანაშემწის მილიციის პოლკოვნიკ პავლე ნორაკიძის მეთაურობით. 15-16 მაისს ჯგუფი (სულ 250 კაცი) განლაგებული იყო მინისტრთა საბჭოს შენობაში და ტერიტორიიდან გაუსვლელად ინსტრუქციის შესაბამისად მოქმედებდა. იგივე ჯგუფი, საქართველოს სსრ XI მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესიის (იგი გაიხსნა 20 ივნისს) მუშაობისას, მინისტრთა საბჭოს ტერიტორიაზე ახორციელებდა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვით ღონისძიებებს.

ამ დროისათვის ქ. თბილისში ოპერატიული მდგომარეობა მკვეთრად გართულდა და ფაკულტეტზე თავდასხმის აღსაკვეთად სასწავლებლის სამორიგეო ნაწილთან იქმნება ოპერატიული ჯგუფი. სადღელამისო განწესში სამსახურს ეწევიან ფაკულტეტის ხელმძღვანელები და მასწავლებელთა შემადგენლობა, მორიგეობა 18 ივნისიდან 21 ივნისამდე გაგრძელდა.

მანამდე კი სასწავლებელში მეორე სემესტრი იწურებოდა და კურსიდან კურსზე გადასაყვანი ჩათვლები და გამოცდები კარს იყო მომდგარი. მთელი წლის განმავლობაში კურსანტები საქართველოს მასშტაბით სხვადასხვა ღონისძიებებში მონაწილეობის გამო მზად არ აღმოჩნდნენ სესიებისათვის. კურსანტების ნაწილი ვერ ახერხებს გამოცდების ჩაბარებას და ისინი ფაკულტეტის უფროსის ბრძანებით, პირობით გადაჰყავთ მომდევნო კურსზე. საგამოცდო სესიის შესაძლო ჩავარდნას დაემთხვა ფაკულტეტზე კურსანტების გამოსვლა ქართული ენის დასაცავად, პირველკურსელთა მიერ სასწავლო აუდიტორიაში დაწყებულმა შეკრებამ სასწავლებლის ეზოში გადმოინაცვლა. შეკრების მონაწილეების გამოსვლები გაჯერებული იყო ქართული ენის პატივისცემის მოთხოვნით. პირველკურსელები კატეგორიულად მოითხოვენ ლექციების ქართულ ენაზე წარმართვას. მიზეზი ზოგიერთი პედაგოგის მიერ ლექციების ქართულ ენაზე წაკითხვაზე უარი იყო. კურსანტები მათ ფაკულტეტის ტერიტორიაზე შეუშვებლობითაც კი დაემუქრნენ. პირველკურსელთა ამ მოთხოვნას რეაგირების გარეშე არ ჩაუვლია. მოგვიანებით, სასწავლებლის უფროსის ბრძანებით აღ-

ნიშნული კატეგორიის ექვსი პედაგოგ-მასწავლებელი 1991 წლის პირველი იანვრიდან კადრების განკარგულებაში იქნა გადაყვანილი.

1990 წლის აგვისტო. ფაკულტეტზე დასწრებული და დაუსწრებელი სწავლების განყოფილებებზე მისაღები გამოცდები მიმდინარეობს. გამოცდების მსვლელობისას (18 აგვისტოს), საქართველოს შსს ბრძანებით, სასწავლებლის 45 კაციანი ჯგუფი გივი კვანტალიანის ხელმძღვანელობით მიემგზავრება სამხრეთ ოსეთის საოლქო აღმასკომის შს სამმართველოში განსაკუთრებულ განკარგულებაში. მათ დაევალათ გამოცხადებული საგანგებო მდგომარეობის განხორციელება და ანტისაზოგადოებრივ გამოვლინებათა აღმოფხვრა. 22 აგვისტოს მისაღები გამოცდები დასრულდა. მიმღები კომისიის გადაწყვეტილების საფუძველზე, დასწრებული სწავლების პირველ კურსზე ჩაირიცხა 105 აბიტურიენტი. აქედან, პირველად ფაკულტეტის ისტორიაში, 5 გოგონაა.

პირველკურსელები სწავლების დაწყების პირველივე დღეებში ჩართულები აღმოჩნდნენ დედაქალაქში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. ვაჟებთან ერთად აქტიურად მონაწილეობდნენ გოგონებიც. ფაკულტეტის განრიგის შესაბამისად, ახლად ჩარიცხული კურსანტების შს ორგანოებში შესვლის გამო, ფიცის მიღების დღე გამოცხადდა. სასწავლებლის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებით, ამ რიტუალის გამართვის ადგილად დიდგორის ველი შეირჩა. აქ, ახლად გახსნილ მემორიალთან (იგი 1990 წლის 1 სექტემბერს გაიხსნა) კურსანტებს წესისა და კანონების მიხედვით მოქცევის ფიცი უნდა დაედოთ. ფიცი ქართულ ენაზე უნდა მიეღოთ (მანამდე ფიცს რუსულ ენაზე იღებდნენ). სამზადისი დაიწყო.

1990 წლის 8 სექტემბერი, შაბათი. სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის ეზოში მდებარე პლაცზე ოთხივე კურსის კურსანტები გამსკრივებულან. კურსის უფროსები სიას კითხულობენ. ამის პარალელურად ისინი კურსანტთა ჩაცმულობასა და იერსახეს ამოწმებენ. ყველა ფორმაშია გამონყობილი. პირველკურსელთათვის ეს დღე განსაკუთრებულია. ისინი მზად არიან დიდგორის ველზე გასამგზავრებლად. მათ დანიშნულების ადგილზე გადასაყვანად სასწავლებლის ეზოში „ლავის“ მარკის 2 ავტობუსი დგას.

პირველკურსელთა სიის ამოკითხვა დამთავრდა (ამ კურსზე, ჩარიცხვის დღიდან, კურსის უფროსად დავინიშნე) და ამის შესახებ ვუპატაკე ფაკულტეტის უფროსის თანაშემწეს სამწყობრო ნაწილის დარგში მილიციის პოლკოვნიკ პავლე ნორაკიძეს. კურსანტებმა სკოლის სასადილოში ისაუზმეს, ავტობუსებში ჩასხდნენ და მცხეთის მიმართულებით დავიძარით. დიდგორისკენ მივემართებოდით...

ჩემდა უნებურად, თვალწინ წარმომიდგა დიდგორის ველი, ახლადგახსნილი მემორიალური კომპლექსი და გონებაში გამიელვა დიდგორის ბრძოლასთან დაკავშირებულმა ისტორიულმა მოთხრობამ. „თავად დიდგორი ხომ ხელთუქმნელი ძეგლია. 1121 წელს, 12 აგვიტოს დავით აღმაშენებელმა საკვირველი ომი გადაიხადა. დიდგორმა არა მარტო გადაგვარჩინა, არამედ შეგვინახა კიდევ. „მუსულმანურ სახელმწიფოთა დიდი გაერთიანებული ლაშქრის დამარცხების მეორე დღე იყო, დიდგორის ველზე ამოსულმა დავით მეფემ საქართველოს ყველა მხრიდან მოსულ შაოსან დედებს სთხოვა ცოტა ხნით მოთქმა შეენწყვიტათ. ზარებმა შემოკრეს. მანგლისელი ეპისკოპოსი წინ წამოდგა, ალაპყრო ზეცისკენ ხელები და „მამაო ჩვენო“ გალობა დაიწყო. ერი და ბერი ერთხმად აჰყვა ეპისკოპოსს. დავით მეფე და მისი მხლებლებიც ხმამაღლა გალობდნენ. გალობა რომ დამთავრდა, დიდმა მეფემ იქვე დასვენებულ მეომართა გვამების წინაშე ორივე მუხლზე დაიჩოქა და წარმოთქვა: „თქვენი დაღვრილი სისხლის ყოველი წვეთი სამარადისო დიდებად ექცეს ქართველ კაცს!“ მეფის ამალამაც დაიჩოქა და ომანიანად გაიმეორა იგივე.

მეფემ კიდევ ერთხელ მოავლო თვალი ნაომარ ადგილს და მორთმეულ ცხენს მოახტა. გზად მიმავალი მეფე ხარებშებმულ ურემს წამოეწია. ურემს წინ ყმანვილი მიუძღოდა, უკან კი 70 წელს მიღწეული ხმელ-ხმელი წვეროსანი მისდევდა. ურემს ფარდაგი ჰქონდა გადაფარებული. დავითი და მისი ამაღა მიხვდნენ, რომ ურმით ომში დაღუპული მეომრები მიჰყავდათ. მგზავრებმა შენიშნეს მეფე და მისი ამაღა და ურემი გვერდზე მიაყენეს. მეფე მიუახლოვდა ურემს, სწრაფად გადმობტა ცხენიდან და წყნარად მიესალმა, დავითი მოკრძალებით მივიდა ურემთან, მშვიდად გადასწია ფარდაგი და 4 ვაჟკაცის გვამი იხილა. მის მახვილ თვალს არ გამოჰპარვია, წვეროსანმა როგორ მოინმინდა ცრემლი – ვინ არიან შენი, კეთილო კაცო? 3 ჩემი ვაჟია – მიუგო წვეროსანმა, – ეგ ქერა ახალგაზრდა კი ჩემი მეზობელია, ობოლი იყო, მარტოხელა, უცოლშვილო. – ხომ არავინ დარჩენია? – პატარა ძმა დარჩა 14 წლისა, ისიც გუშინ ბიჭებთან, აქ, ომში ყოფილა, 2 თურქი გაუგორებია, ეს ჩემი ბაღლიც აქ ყოფილა. – მამავ, შენც ხომ იქ იყავი... თითქოს რაღაცაზე წაასწრესო, წვეროსანმა ისე ჩაღუნა თავი. მერე ნაწყენმა თქვა: – აბა, მამს სად უნდა ვყოფილიყავ ქვეყნის შეჭირვების დროს? რომელი სოფლიდან ხართ? – იკითხა დავითმა. ზოვრეთელები ვართ დიდო მეფეო, – მადლობელი ვარ თქვენი ზოვრეთელებო, საქართველოს სიყვარულისათვის.

წვეროსანს სახეზე კვლავ რაღაც წყენა დაეტყო. დავითმა შეამჩნია და ჰკითხა: – ხომ არაფერი გწყენია, კეთილო კაცო?

– თქვენ ნუ მიწყენთ, დიდო მეფეო და, ქართველ კაცს საქართველოს სიყვარულისათვის მადლობას არ უნდა უზხდიდნენ, მგონი.

ეგ რა ჰკადრე მეფესა – პირტიცველამ სცადა მამის ნათქვამის შერბილება, მაგრამ პირიქით გამოუვიდა. მეფე დუმდა, ამაღის წევრებიც შეიშმუშნენ და მეფეს შეაჩერდნენ.

რა კარგი იქნებოდა, რომ ყველა ქართველი შენნაირად ბჭობდეს და მოქმედებდეს კიდეც და განაგრძო: – ერთი ეს მინდა გკითხო, კეთილო კაცო – ეს ქვეყნისათვის დალუპული ვაჟკაცები აქ, დიდგორზე საქვეყნო, საძმო საფლაგში რომ დაგემარხათ, უკეთესი არ იქნებოდა?

წვეროსანმა ხანჯლის ტარზე დაიდო მარჯვენა ხელი და მეფეს პირდაპირ დაუწყო ყურება – რამე რომ ვთქვა, მეფეო, ამ ჩემს შვილს შეიძლება არ მოეწონოს, რას იზამ, დღევანდელ ახალგაზრდობას ენა და თავხედობა უფრო უსწრებს წინ და ამიტომ ჩვენი, ძველების არც ცხოვრება მოსწონს და არც აზრები. პატივისცემით ვითომ პატივს გვცემენ, გვისმენენ კიდეც, მაგრამ საქმეს მაინც თავიან ჭკუ-ახუ აკეთებენ. აი, ახლაც თქვენი კითხვის პასუხი ჩემებურად რომ გითხრა, ამ ცინგლიანს არ მოეწონება.

– სთქვი, მაგას თუ არა, მე მომწონს.

– მაშინ გეტყვი, დიდო მეფეო. თქვენ ამბობთ, რომ ჩემი ვაჟები და ეს ობოლი ვაჟი აქ, დიდგორზე, საძმო სასაფლაოზე დამეტოვებინა, განა მთლად საქართველო საძმო სასაფლაო არ არის?

– საქართველო საძმო სასაფლაო – გაიმეორა დავითმა ერთხელ ორჯერ, სამჯერ და ბოლოს, მთელი თავისი მეფური და კაცური დარბაისლობით ეამბორა წვეროსანს ნათელ შუბლზე.

– ღმერთმა გიცხონოთ მიცვალებულნი, – თქვა მეფემ და წავიდა.

დიდხანს, დიდხანს დუმდა ალგეთხეობაზე მიმავალი დავითი. ფარცხისს რომ მიაღწია, შედგა, მდუმარედ ახედა საკუთარი ხელით დანგრეულ ქართულ ციხე-სიმაგრეს და ისევ ზოვრეთელი წვეროსანის სიტყვები გაახსენდა: მთელი საქართველო ხომ საძმო სასაფლაოა, ბევრჯერ გაიმეორა ლიპარიტა დანგრეული ციხის მაყურებელმა ეს სიტყვები გულში და ხმამაღლა მხოლოდ ორიოდ სიტყვა, თავისი ყრმობისა და კაცობის სამარადჟამო ნატვრა ამოთქვა: როდისღა გაჩდება საქართველო საძმო ედემი?

9 დღის შემდეგ ზოვრეთს დავითის კაცნი მივიდნენ და იქიდან 14 წლის ობოლი, წელშემართული ბიჭი წაიყვანეს მეფესთან“.

ამ ფიქრებში გასულს გვიან შევამჩნიე ავტობუსში ატეხილი ჩოჩქოლი. კურსანტები საქართველოს ისტორიის ცოდნაში ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს, კამათობდნენ დავით აღმაშენებლის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე, დიდგორის ბრძოლის შესახებ, დავითის

რეფორმებზე. მოვითხოვე მოსმენის ეტიკეტი დაეცვათ და დიდი მეფის პერიოდის ისტორიის ცოდნა ისე გამოვევლინათ.

რამდენიმე წამით ავტობუსში სიჩუმე ჩამოვარდა კურსანტებმა ერთმანეთს გადახედეს. ცდილობენ სიტყვა დაუთმონ თანაკურსელებს. სიჩუმის დარღვევა სოსო ბერიაშვილს მოუწია: „დიდგორის ბრძოლა დავით აღმაშენებელმა 1121 წლის 12 აგვისტოს გადაიხადა. ამ დღეს ერთმანეთის პირისპირ დადგა ორი ძალა: ერთ მხარეს მუსულმანურ სახელმწიფოთა დიდი კოალიცია, ხოლო მეორე მხარეს საქართველოს ლაშქარი დავით აღმაშენებლის მეთაურობით, იგი ერთგვარი დასასრული იყო იმ მრავალწლიანი ომის, რომელთაც XI საუკუნის მიწურულსა და XII საუკუნის პირველი მეოთხედის საქართველო აწარმოებდა თავისი არსებობის შენარჩუნებისა და პროგრესისათვის“.

ავტობუსში ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა, თითქოს ფიქრებში წასული ბიჭები ისტორიულ ფაქტებს იხსენებენ. პატარა პაუზის შემდეგ თითქოს გაახსენდათო და რამდენიმე ერთდროულად წამოიწყო კამათი, მაგრამ ისევ ერთმანეთს გადახედეს და მშვიდად განაგრძეს საქართველოს ისტორიის გაცოცხლება.

„ქართველი ხალხის სამართლიანი ბრძოლის ისტორიაში ერთერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია დიდგორის ბრძოლას, – ამბობს ედიშერ ხიდაშელი, – დავითმა გააერთიანა და ერთმეფობას დაუმორჩილა ყველა კუთხე, ეს ძირითადად 1122 წლის შემდეგ მოხდა, როცა თბილისიც შემოიერთა. XI საუკუნის 80-იანი წლების ეკონომიკურად დაქვეითებულ და პოლიტიკურად დასუსტებულ საქართველოს მოევლინა მეფე დავითი. ისტორიკოსი გადმოგვცემს, რომ გვირგვინი მამამ დაადგა. ეს იყო გადატრიალება, რომელიც ფეოდალთა ერთი გარკვეული ჯგუფის მონდომებით და აქტიური მონაწილეობით მიმდინარეობდა. დავითის გამეფება გარკვეულ იძულებასთან იყო დაკავშირებული., დავითმა თავიდანვე მოახდინა დაქსაქსული მოსახლეობის მობილიზება, მომხდური მტრის დამარცხება და ქვეყნის აღმავლობის გზაზე დაყენება, ამას მოჰყვა დიდი გარდაქმნები და მშენებლობები“.

სანამ დავით აღმაშენებელი დიდგორის ველზე ბრწყინვალე გამარჯვებას მოიპოვებდა, – ჩაერთო გოდერძი ჩანქსელიანი, – აღსანიშნავია რომ მან, როგორც წინამორბედისაგან განსხვავებულმა მეფემ, შორსმჭვრეტელმა პოლიტიკოსმა თავგასული ქვეშევრდომების გონზე მოყვანა სცადა. თავგასული ფეოდალები ცენტრალური სამეფოს ხელისუფლების მოწინააღმდეგეები იყვნენ. ისინი ებრძოდნენ სამეფო ხელისუფლებას და თავისი მიზნის მიღწევას გარეშე მტრების დახმარებით ცდილობდნენ. დავითმა უკომპრომისო პოლიტიკის სუსხი, თავდაპირველად დიდგაროვანმა ფეოდალმა,

კლდეკარის ერისთავმა ლიპარიტ ბალვაშმა იგემა. მას ჯერ ლალა-ტი არ აპატია. შემდეგ პირობა ისევ გაუტეხია მეფის წინაშე. მეფეს დაუტყვევებია და საბერძნეთში გაუძევებია. მისი ქონება და კლდეკარის საერისთავო დავითმა სამეფო საკუთრებად გამოაცხადა. ლიპარიტის სამფლობელო არგვეთი კი გელათისათვის შეუწირავს. მეფემ შიო მღვიმისადმი ბოძებულ „ანდერძში“ მოხსენიებულ ძაგანისათვის კი ყველა პატივი და ღირსება აუყრია“.

ვალერიან (ვალო) ბერიძე: – „1089 წელს 16 წლისა გამეფდა დავითი. მეფეს დაუძღვრებული სამეფო ერგო. თავიდან მან გაბნეული და დაქსაქსული ქვეშევრდომების შეგროვება დაიწყო. თბილისის საამიროს და კახეთის გარდა, მთელი სამხრეთ-აღმოსავლეთი საქართველო თურქებს ეპყრათ. ჩვენს ქვეყანაში განსაკუთრებით გაძლიერდა თურქთა შემოსევა-ჩასახლებანი. 1080 წლიდან დაიწყო „დიდთურქობა“. საქართველომ სრული დამოუკიდებლობა, თურქ-სელჩუკების ხარკის მიცემის შეწყვეტის, 1097 წლის შემდეგ, 1099 წელს აღადგინა. დავით აღმაშენებელმა ქვეყნის გაძლიერებაზე ზრუნვა დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგაც განაგრძო. დავითმა სპა გაამრავლა და სულთანს ხარკი შეუწყვიტა. საქართველომ მარტო თურქთა ხარკისაგან კი არ დააღწია თავი, არამედ „დაუპატიჟებელი სტუმრებისგანაც“ გათავისუფლდა“.

ეხლა კი ჩემი ჯერი დადგა, წამოიძახა ზურაბ ბადრიანიშვილმა და განაგრძო: „სანამ მეფე კახეთის შემოერთებას შეუდგებოდა, მან ყურადღება საეკლესიო საქმეებზე გადაიტანა და დიდი ცვლილებები მოახდინა. დიდმა საეკლესიო რუის-ურბნისის კრებამ „ძეგლისწერის“ სახით მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები დააკანონა. შემოღებულ იქნა ჭყონდიდელ-მნიგნობართუხუცესის თანამდებობა, რომელიც არა მარტო სახელმწიფო საქმეების მთავარი გამგე, არამედ მეფის საკუთარი და პირადი ქონების საგამგეოს უზენაეს მმართველადაც ითვლებოდა. კახეთის შემოერთებისათვის ბრძოლისას მეფემ მნიშვნელოვანი პუნქტი ზედაზნის ციხე 1103 წელს აიღო. კახეთის საბოლოო შემოერთება უსისხლოდ გადაწყვიტა. კახთა მეფე აღსართანი შეუპყრიათ ჰერთა დიდებულებს და მეფისათვის გადაუციათ. ამ ამბავს განძის პატრონის წყრომა გამოუწვევია და ომი გამოუცხადებია მეფისათვის. ბრძოლა ერწუხში მომხდარა და მეფის წინააღმდეგ სულთანს ურიცხვი ჯარი, განძის ათაბაგი და კახთა ერი გამოუყვანია. ამ ომში დავით აღმაშენებელს 3 ცხენი მოუკლეს და მეოთხეტილა დაამთავრა. საბოლოოდ კახეთ-ჰერეთი 1104-1105 წწ. დაიპყრო. 1110 წლიდან კი კახეთ-ჰერეთი საქართველოს შემადგენლობაშია“.

„დავით აღმაშენებელი გეგმაზომიერად ატარებდა ღონისძიებებს ფეოდალური ცენტრალიზაციისა და სამხედრო ძლიერებისათ-

ვის – ამბობს დემე ნულუკიანი, – 1110 წელს გიორგი ჭყონდიდელი – მწიგნობართუხუცესმა რუსთავი 1115 წელს თურქებს წაართვა. დავითი ქართული არმიის თავმოყრისა და პირდაპირი გალაშქრებისათვის მაღალი მზადყოფნით, როგორც სტრატეგიული ისე ტაქტიკურ დარტყმათა დასწრების დიდ შესაძლებლობას ჰქმნიდა“.

„დიდგორის ბრძოლამდე დავით აღმაშენებელმა ტერიტორიების შემოერთებას ლაშქარში რეფორმების გატარებით მიაღწია – ამბობს გია ვარამაშვილი, – მან ჯარში შემოიღო მკაცრი დისციპლინა. შემოიკრიბა ერთგული მოლაშქრეები და მათგან მუდმივი, ძლიერი გვარდია „მონა-სპა“ შექმნა. აღჭურვა იარაღითა და მათ წვრთნას შეუდგა. ჯარში თავის მიერ შემოღებულ ტაქტიკასა და სტრატეგიას იყენებდა. დაარსა მზვერავთა ინსტიტუტი, რომლებსაც მემაციანე მსტოვრებს უწოდებს. ისინი თვალყურს ადევნებდნენ მტრის მოძრაობას და დროულად აცნობებდნენ მეფეს. მეფემ ძლიერი საპოლიციო აპარატი შექმნა, რომელსაც აღმაშენებელმა ხელმძღვანელად მანდატურთუხუცესი ჩაუყენა“.

ედიშერ ხიდაშელი: – „დავით აღმაშენებელს გადანყვეტილი ჰქონდა არა დროებითი და დაქირავებული ჯარის, არამედ მუდმივი ჯარის შექმნა. მან დაამკვიდრა ტაქტიკური ერთეულების სისტემა. ეს მას ტახტზე ასვლისთანავე, ყივჩაღთა ჩამოსახლებაზე მოუხერხებია. სტრატეგიის სფეროში გაზარდა მოულოდნელ დარტყმათა შესაძლებლობანი, ტაქტიკაში კი საბრძოლო მოქმედებათა მრავალფეროვნება დაამკვიდრა. შეუქმნია ცენტრალიზებული სარდლობა, რომლის სათავეში თვითონ იდგა. პირად გვარდიაში 5000 მხედარი ჰყავდა. არმიაში მკაცრი წესრიგი დაუმყარებია. მთელი სამეფო საომარ ბანაკად გარდაქმნა.

საქართველოს ისტორიის გაკვეთილის ჩატარებისას ავტობუსში სიჩუმე სუფევდა. ყველა ყურადღებით უსმენდა მეგობრებს.

ამასობაში მცხეთას მივადექით. ავტობუსმა მარცხნივ არმაზიძევის მიმართულებით გაუხვია. პირველად შევამჩნიე კვირბები – გზის მაჩვენებლები, მაღალ კვარცხლბეკზე შემომჯდარი ორბიარწინი. მთელ გზაზე დიდგორის ველამდე ასეთი კვარცხლბეკები იდგა და კვირბები მემორიალამდე მიგვაცილებდნენ.

ისტორიული ფაქტების მომდევნო ეტაპებს იხსენებდნენ ბიჭები, თუ როგორ განმინდეს დავითმა და მისმა ძემ დემეტრემ თურქ-სელჯუკებისაგან ტაო, აილეს ციხე-ქალაქები: გიში, ლორე, ქალაძორი, ხუნანი, ბარდავი, ყაბალა, სევგალამეჯი, აგარანი; არაქსის პირას თავს დაესხა სელჯუკებს და დაამარცხა. თუ როგორ გადმოიყვანა ჩრდილოეთიდან ყივჩაღთა 40 ათასი ოჯახი საქართველოში.

კურსანტების ცოდნამ გამაოცა. დავასკვნენ, რომ განათლებული, წიგნიერი კურსანტების შევსება მოვიდა. სანამ დიდგორის

ველს მიუზახლოვდებოდით, კურსანტებს შორის კამათი გამოიწვია მაჰმადიანმა კოალიციური ჯარის რაოდენობამ. ამ კამათში აქტიურად ჩაერთო კობა პაპუაშვილი. მან თქვა, რომ ისტორიოგრაფიის თანახმად, დავით აღმაშენებელს დიდგორის ბრძოლაში 55 600 კაცი საგან შემდგარი ლაშქარი ჰყავდა. მან მაჰმადიანთა კოალიციური ლაშქრის წინააღმდეგ გამოიყვანა 40 000 ქართველი, 15 000 ყივჩაღი, 500 ალანი (დაქირავებული მოლაშქრეები) და 100 ფრანგი (ევროპელი რაინდი). ხოლო კოალიციური სელჯუკების, თურქმენებისა და არაბებისაგან შემდგარი ლაშქარი 560 000 კაცს ითვლიდა. დავითის ისტორიკოსი კი არაფერს ამბობს არც მაჰმადიანთა გაერთიანებული ლაშქრისა და არც საქართველოს ჯარის რაოდენობის შესახებ. მისი თქმით, კოალიციური ჯარი ურიცხვი ყოფილა. შეტევაზე ქართველთა ლაშქარი გადასულა. საქართველოს ლაშქარს 200 მხედარი გამოეყო და მტრისკენ გაემართა. მაჰმადიანთა ლაშქრის სარდლობას ეგონა, მეფეს უღალატეს და შეწყალებისა და დანდობის სათხოვნელად მოდიანო. ისინი დაუბრკოლებლივ შეუშვიათ თავის განლაგებაში, მაგრამ 200 მხედარმა უეცრად იმიშვლა ხმლები და მტერს დაერია. ასეთმა ხერხმა მტერი დააბნია. თურქები გონს გვიან მოეგნენ. დავითმა კი ქართველთა მთავარი ძალებით იერიში მიიტანა მტრის დაბნეულ ლაშქარზე. საშინელი ხოცვა-ჟლეტა ქართველთა გამარჯვებით დამთავრდა.

როცა დიდგორის ველს მივადექით, ნიავი ქროდა. დანარჩენი კურსანტებისა და ფაკულტეტის ხელმძღვანელობის მოსვლამდე მემორიალის დათვალიერება გადაწყვიტეთ. ყველა მდუმარედ გავცქეროდით დიდგორის ველს, საცალფეხოებს, სადაც 1121 წლის შორეულ ზაფხულში დავით აღმაშენებელმა გადამწყვეტი ბრძოლა „ძლევაი საკვირველი“ გადაიხადა. ეს ის ადგილია, სადაც თურქები ბრძოლის დანყებას არ ელოდნენ, მაგრამ იგი მაინც დაიწყო. კომპლექსის მთავარი ძარღვი – ბორცვზე აღმართული დედაბოძი – დიდგორის ველის ყველაზე შორეული მხრიდანაც კარგად ჩანს; მის გარშემო მიწაში ღრმად ჩამჯდარი მახვილებია „მიმოფანტული“, მახვილიცაა და ჯვარიც; მოშორებით ორი სვეტია აღმართული. ერთზე – წარწერაა ამოკვეთილი, მეორეზე კი – სხვადასხვა ზომის ზარი ირხევა. მეორე ბორცვზე მეომარია ნამოკცეული, თითქოს ნამოდგომას ცდილობს, გვერდზე განსხეულებული ფიგურა გაჰკვრია ბალახს. ეტყობა ველარ ადგება, დაკვდომია დიდგორს. აქ, ამ ველზე, სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაიმართა. მაჰმადიანთა კოალიციას ჯვაროსნების დიდი სისხლისდამაქცევარი ილაზი სარდლობდა რომელსაც მთელი ქრისტიანული სამყაროს ამოძირკვა ევალა.

ოვალურ თეატრონთან ჩამოვედით. იგი ცალკერძ სკამ-საფეხურებითაა შემორაგული, ცალკერძ კი ქვის მაღალი სვეტები აკრავს. თეატრონის ტერიტორიაზე შეკრებილი კურსანტები ფიცის მისაღებად ემზადებიან. ფაკულტეტის უფროსის – გენერალ-მაიორ გივი კვანტალიანის მიერ გამოყოფილი კურსანტი, კურსის ზემდეგი ბესარიონ ბარნაბიშვილი ფიცის ტექსტს კითხულობს. ყველა სიტყვა-სიტყვით იმეორებს. საზეიმო, დიდად საპასუხისმგებლო რიტუალი დასრულდა. ფიცის ტექსტს წითელ ზოლად გასდევდა საბჭოური, სოციალისტური იდეები და საბჭოთა კანონების შესასრულებლად იყო გამიზნული. მოგვიანებით გაირკვა, რომ ფიცის ტექსტი მომზადდა და დამტკიცდა ფიცის მიღების დღეს. ქართული ტექსტი რუსულიდან იყო ნათარგმნი.

ფიცის მიღების დამთავრების შემდეგ, კურსანტებმა ერთმანეთს გადახედეს. ყველას ერთი აზრი უტრიალებდა თავში. ის, რომ საზეიმოდ მიღებული ფიცი არ შეესაბამებოდა იმ სივრცეს, სადაც ვიმყოფებოდით და ამ ისტორიული ადგილისათვის შეუთავსებელი იყო!

მომდევნო წლებმა ცხადყო ამ ბიჭების თავგანწირვა სამშობლოს დასაცავად, მათ სამაგალითო სიმამაცე გამოავლინეს ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში და სიცოცხლესაც სწირავდნენ.

პირველკურსელები ჩარიცხვის დღიდანვე მორიგეობით მონაწილეობდნენ თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში, ხოლო მორიგეობიდან გათავისუფლებულნი სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ მეცადინეობებზე ისხდნენ.

ოქტომბერი იდგა. ამ თვეს უნდა გადაეწყვიტა ის მომავალი, რომელსაც, დიდი ცვლილებების მოლოდინში, უკეთესობისაკენ ლტოლვა ედო საფუძვლად, მაგრამ პირიქით მოხდა, მთელი შემდგომი პერიოდი დრამატული მოვლენებით, ფსიქოზით იყო აღსავსე. ამის შეჩერება არავის ძალუძდა, სიბნელემ დაისადგურა. ამ უკუნეთში ჩვენი სასწავლებელიც მოჰყვა. მოულოდნელობით აღსავსე პერიოდში ვცხოვრობდით და პროგნოზირება შეუძლებელი იყო.

გარეშე ძალების აქტიურობამ იმძლავრა. ეროვნულ მოძრაობას კვ და საბჭოთა მთავრობამ იდეოლოგიური ომი გამოუცხადა და მის დასაპირისპირებლად რუსულენოვანი „ინტერფრონტები“ შექმნა. მათი მიზანი ერებს შორის დაპირისპირება იყო. რუსულენოვანი მოსახლეობა ყველა რესპუბლიკაში იყო. ჩვენშიც, მაგრამ აქ სხვა რამ იმალებოდა. ამით „ცენტრს“ ეროვნული მოძრაობის ჩახშობა სურდა. ხალხთაშორის დაპირისპირება ვითომც უმართავი გახდა. არადა, ეს ცენტრის მიერ გათვლილი გეგმის ერთი ნაწილი იყო. მეორეს

კი დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში განეწიანება ედო საფუძვლად.

28 ოქტომბერს საბჭოთა საქართველოს ისტორიაში პირველად იმართება მრავალპარტიული არჩევნები. არჩევნების შემდეგ, 14 ნოემბერს ზვიად გამსახურდია აირჩიეს საქართველოს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარედ. ამით დამოუკიდებლობა მოვიპოვეთ, მაგრამ, როგორი დამოუკიდებლები ვიყავით, შემდეგი წლები დაგვანახებს.

საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს წინა საარჩევნო პერიოდში, მდგომარეობის სტაბილიზებისათვის, თბილისში 17 ოქტომბრიდან 24 ოქტომბრამდე ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა ქალაქის ავტონისპექციასთან ერთობლივად ატარებს საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოებისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვით რეიდს. შემადგენლობა ქალაქში ავტობუსებით გადაადგილდებოდა, მათი მძღოლები კურსანტებმა შეცვალეს. უქმეებში გაძლიერდა სასწავლებლის ტერიტორიაზე ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობის მორიგეობა.

22 ოქტომბრიდან ფოთის საქალაქო აღმასკომის შს განყოფილებაში პრაქტიკული დახმარების აღმოსაჩენად, ქალაქში საზოგადოებრივი წესრიგის დასამყარებლად გაემგზავრა ფაკულტეტის კურსანტებისგან შემდგარი ჯგუფი მილიციის პოდპოლკოვნიკ დავით რაფაევას ხელმძღვანელობით.

1990 წელს, სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის ბაზაზე, საქართველოს მინისტრთა საბჭოს 23 ოქტომბრის № 572-ე დადგენილებით, დაარსდა საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა.

ზემოაღნიშნული დადგენილების მე-6 მუხლის საფუძველზე, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისა და დამნაშავეების წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების მიზნით, შეიქმნა სპეციალური დანიშნულების შეიარაღებული ასეული სასწავლებლის კურსანტთაგან, რომელთაც ჰქონდათ შს ორგანოებში მუშაობის გამოცდილება. ამ ასეულს დაენიშნა ხელფასი. სპეცსასწავლის უფროსად დაინიშნა სკოლის უფროსის თანაშემწე სამსყობრო ნანილში მილიციის პოლკოვნიკი პავლე ნორაკიძე, მოადგილეები: ოპერატიული სამსახურის დარგში მილიციის პოდპოლკოვნიკი გურამ ივანიშვილი და სპეცტექნიკური საშუალებების გამოყენების დარგში მილიციის მაიორი დავით ჩაგუნავა, პირველი კურსიდან შეირჩა 31 კურსანტი, მეორე კურსიდან – 22, მესამედან – 27. ყველაზე გაიცა სატაბელო იარაღი.

საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა ურთულეს ვითარებაში ჩამოყალიბდა. ქვეყანაში შექმნილი პოლიტიკურ-ეკონომიკური და სოციალური დაძაბულობის სიმძიმემ სკოლის პირა-

დი შემადგენლობის მხრებზე გადაიარა. ახლადშექმნილ უმაღლეს სასწავლებელში სასწავლო-აღმზრდელობითმა პროცესმა მეორე ეტაპზე გადაინაცვლა. მის მთავარ მოვალეობად მასობრივი არეულობებისა და კრიმინოგენული სიტუაციების მოწესრიგება, ასევე, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა გადაიქცა.

2 ნოემბერს, 23 საათზე სასწავლებელში ცხადდება სასწავლო საგანგაშო შეკრება პირადი შემადგენლობის გამოცხადებისა და საბრძოლო მზადყოფნის შემოწმების მიზნით. უზრუნველყოფილი იყო კურსანტთა და ოფიცერთა შემადგენლობის სრული დასწრება. შემოღებულ იქნა მკაცრი წესები; სკოლა ყაზარმულ მდგომარეობაზე გადავიდა. მზადყოფნაშია სკოლის ავტოტრანსპორტი, სპეციალური და თავდასაცავი საშუალებები. პირადი შემადგენლობა სასწავლებლის საერთო საცხოვრებელში დაბინავდა.

თბილისში სპეცდანიშნულების ობიექტების დასაცავად, 30 ნოემბრიდან მეოთხე კურსელები იყვნენ მივლინებულნი.

საქართველოს შსს კოლეგიის დადგენილების თანახმად, ოპერატიული ვითარების დაძაბვის გამო, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად 15 ნოემბრიდან 30 ნოემბრამდე იგზავნება მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა: საგარეჯო – 100 კურსანტი, ჯგუფის უფროსია მილიციის პოლკოვნიკი პავლე ნორაკიძე; ხაშური – 50 კურსანტი, ჯგუფის უფროსია მილიციის პოდპოლკოვნიკი დავით რაფავა; მთავრობისა და ადმინისტრაციული დაწესებულებების დასაცავად – 100 კურსანტი, ჯგუფის უფროსი – მილიციის პოლკოვნიკი ალექსანდრე კვაშილავა.

შს მინისტრის მითითებით 4 დეკემბრიდან სამტრედიის რაიონული შს განყოფილებისათვის დასახმარებლად, იგზავნება 30 კაციანი ჯგუფი, მილიციის პოდპოლკოვნიკ დავით რაფავას ხელმძღვანელობით.

რესპუბლიკაში დაძაბული ოპერატიული ვითარების გამო, სასწავლებლის ძალებით იქმნება სადღელამისო საგუშაგოები: საგუშაგო №1 – კოლხური კოშკი, საქართველოს უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის სახლის დასაცავად – 10 კაციანი ჯგუფი; საგუშაგო №2 – უზენაესი საბჭოს შენობა, ხელმძღვანელი – მილიციის პოლკოვნიკი ბადრი სალუქვაძე; მაიორი იური დიაჩკოვი-დუმბაძე, კაპიტანი სანდრო გედევანიშვილი და კაპიტანი გივი ქევხიშვილი – 15 კურსანტი; საგუშაგო №3 – მაჩაბლის ქუჩა „მრგვალი მაგიდის“ შტაბბინა, ხელმძღვანელი მილიციის პოლკოვნიკი ზურაბ გვიშიანი; მაიორი დავით ჩაგუნავა, ლეიტენანტი გრიგოლ ქათამაძე და 15 კურსანტი; საგუშაგო №4 – ტელევიზიისა და რადიოს სა-

ხელმწიფო კომიტეტის შენობა, ხელმძღვანელი – პოდპოლკოვნიკი ანზორ ყურაშვილი; პოდპოლკოვნიკი ვლადიმერ პეტროსიანი, კაპიტანი ელგუჯა ჭანტურია, მაიორი იგორ კლესტოვი და 15 კურსანტი; საგუშაგო № 5 – საქართველოს კპ ცკ შენობა – ხელმძღვანელი – მილიციის პოლკონიკი რუდოლფ ხაჩატურია; პოდპოლკოვნიკი ვიტალი პუტიატინი, პოდპოლკოვნიკი ფიოდოროვი, მაიორი ალიკა მამედოვი და 15 კურსანტი.

5 დეკემბერს მთავრობის სახლის წინ გაიმართა ხალხმრავალი მიტინგი, რომლის მიზანს ერის გამთლიანება, დარაზმვა და ხალხის კანონიერი მოთხოვნების დაკმაყოფილება გახლდათ. გამოკრული იყო ლოზუნგები „გაუქმდეს ყველა შეიარაღებული ფორმირება“, „მუშაობის ნორმალური პირობები მიეცეს ერის მიერ არჩეულ კანონიერ მთავრობას“. მიტინგზე სიტყვით გამოვიდნენ უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე ზვიად გამსახურდია და ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლები. ამ დროისათვის მილიციის უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები (სულ 200-250 კაცი) 28 ოქტომბრიდან შიდა ქართლში, საგანგებო წესების შემოღების დღემდე (11 დეკემბრამდე) იმყოფებოდნენ მთავრობის სახლის ეზოში და ასრულებდნენ ხელისუფლების დავალებებს.

80-90-იანი წლების მიჯნაზე პოლიტიკური რეალობა საქართველოში განპირობებული იყო იმით, რომ ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ დამაჯერებლად გაიმარჯვა მრავალპარტიულ არჩევნებში. სოციალური და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აქტიურობა ახალ ეტაპზე გავიდა, დაიწყო ძველის მსხვრევა და ახალი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური სტრუქტურის მართვის მექანიზმის ფორმირება. ამ ცვლილებების ფონზე, 1990 წლის მინურულს, კვლავ კრიტიკულად გამწვავდა კრიმინოგენული და პოლიტიკური სიტუაცია შიდა ქართლში, კპ და საბჭოთა ხელისუფლებას სახელმწიფოს მართვა აღარ ძალუძდა. მათი მეთოდებით სახელმწიფოებრიობას განადგურება ემუქრებოდა. უამრავი პრობლემა დაგროვდა, ქართველებს შორის სოლიდარობა არ იყო.

ასეთ ვითარებაში საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო 11 დეკემბერს გამართულ სესიაზე ერთხმად იღებს კანონს „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმების შესახებ“: საქართველომ დაიბრუნა ისტორიული ტერიტორია – შიდა ქართლი. გამოცხადდა საგანგებო წესები ქ. ცხინვალისა და ჯავის რაიონში (1990 წლის 12 დეკემბრიდან), მისი მოქმედების ვადა განისაზღვრა ერთი თვით. ცხინვალის კომენდანტად დაინიშნა მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსი, მილიციის გენერალ-მაიორი გივი კვანტალიანი. რეგიონში საპატრულო მორიგეობას, სსრ კავშირის შინაგა-

ნი ჯარის ქვედანაყოფებთან ერთად, მილიციის უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები ეწვეიან.

ამასთან დაკავშირებით, საქართველოს შსს კოლეგიის დადგენილებით მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა 12 დეკემბრიდან იგზავნება ცხინვალში კომენდანტის საათის შესასრულებლად. სასწავლებლის ოფიცრები და კურსანტები შეაიარაღეს ტაბელური იარაღით, ტყვიამფრქვევებითა და სპეცდანიშნულების საშუალებებით. სასწავლებლის უფროსის ბრძანებით (№ 22, 11.12.1990) მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ხელმძღვანელობა დაევალა მილიციის პოლკოვნიკ პავლე ნორაკიძეს. აღნიშნული ბრძანება პროფესორ-მასწავლებლებს სასწავლო ცხრილის შესაბამისად მეცადინეობების ჩატარებას ავალდებულებდა.

12 დეკემბერს სასწავლებლის დისლოკაციის ადგილად გორის სასტუმრო „ქართლი“ განისაზღვრა. იქ, სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის ძირითადი ნაწილი მოთავსდა. პირველკურსელები კი, ჩემი ხელმძღვანელობით, გორის რკინიგზის სადგურის ჩინში მდგარ ვაგონებში განვთავსდით. ინსტრუქციებს სასტუმრო „ქართლში“ ვიღებდით და საგუშაგოებზე ვნაწილდებოდით. რეზერვში მყოფ კურსანტებს, „ქართლში“ უტარდებოდათ სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული მეცადინეობები. სასწავლებლის მუშაკთა თათბირებს გივი კვანტალიანი სასტუმროს რესტორანში, მოსამსახურე პერსონალის თანდასწრებით მართავდა, რაც ყოველად დაუშვებელი იყო.

ცხინვალის რეგიონში მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა პატრულირებდა ქართულ სოფლებში: თამარაშენი – კეხვის მიმართულებით, რომლის მოსახლეობა, ფაქტობრივად, ალყაში იყო მოქცეული და იზოლირებული გარე სამყაროსაგან. იმის გათვალისწინებით, რომ რეგიონის მილიციელთა დიდი ნაწილი ოსი ეროვნებისა იყო, მიღებული იქნა გადაწყვეტილება, ადგილობრივი მილიციის ფუნქციები მილიციის უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობას შეესრულებინა. გადანიშნულება ნაკარნახევი იყო პოლიტიკური სიტუაციიდან გამომდინარე და პროვოკაციების თავიდან ასაცილებლად. ჯავაში გაიგზავნა სპეცდისციპლინების კათედრის პროფესორ-მასწავლებელთა შემადგენლობა. მილიციის პოლკოვნიკი სერგო ბაღდასაროვი, მილიციის პოდპოლკოვნიკები ვალერი პეტროსიანი, ვიტალი პუტიატინი და იური გლადკიხი, მაიორი ვიქტორ ნიკოლაიშვილი. ჯავის სამხედრო კომენდანტის მოვალეობას ასრულებდა ვიქტორ ნიკოლაიშვილი. მათი ძირითადი მოვალეობა რაიონში სურსათის, მედიკამენტებისა და სხვა სასიცოცხლო, აუცილებელი ტვირთების შეუფერხებელი ტრანსპორტირება იყო. ცხინვალში ფუნქციონირებდა შტაბი მილიციის მაიორ დავით

ჩაგუნავას, პოდპოლკოვნიკ ბიჭიკო შოხაძის, პოდპოლკოვნიკ დავით რაფაევასა და მაიორ ვაჟა გურგენიძის შემადგენლობით.

დეკემბრის ბოლოს ჯავაში დისლოცირებულმა უმაღლესი სკოლის ჯგუფმა დატოვა რაიონი იმ უბრალო მიზეზის გამო, რაც შემდეგ წლებშიც იჩენდა ხოლმე თავს. იქ, სსრ კავშირის შინაგანი ჯარი ჩადგა, სამოქმედოდ და გასაკონტროლებლად მხოლოდ ცხინვალის შესასვლელი დაგვიტოვეს და ცხინვალის შტაბში უფუნქციოდ დარჩენილი მილიციის უმაღლესი სკოლის თანამშრომლები შტაბის ტერიტორიას ვერ სცილდებოდნენ. მიუხედავად შინაგანი ჯარის მიერ ასეთი შევიწროებისა, ჩვენი ინიციატივით მაინც ვახორციელებდით პატრულირებას ქართული სოფლების მიმართულებით.

25 დეკემბერს, დაახლოებით ღამის 2 საათზე მე და მილიციის მაიორმა მირიან თეთრაძემ ცხინვალის შესასვლელთან განლაგებული საგუშაგოები შემოვიარეთ. გვეამა, რომ ბიჭები დიდი პასუხისმგებლობის სრული შეგნებით ასრულებდნენ მოვალეობას. მირიანის კუთვნილი „ჟიგულის“ „07“ მარკის ავტომობილით გამოვემგზავრეთ გორისკენ, სოფ. ტყვიავს გამოვცდით. კარალეთის საგზაო პოლიციის შენობამდე 300-350 მეტრი იქნებოდა დარჩენილი, რომ ტრასაზე რუსი, შინაგანი ჯარის ჯარისკაცები გადაგველობნენ და გაგვაჩერეს. ოთხმა ავტომობიანმა ჯარისკაცმა მანქანიდან გადმოსვლა და მანქანის სახურავზე ხელების დაწყობა მოგვთხოვა. მანქანიდან გადმოსვლამდე მაკაროვის სისტემის ტაბელურ იარაღზე მოვიკიდე ხელი. მირიანმა გამაფრთხილა იარაღი არ ამომელო, პროვოკაციაზე არ წამოგვავაგონო. დავმორჩილდით. გადმოვედით მანქანიდან და ჯარისკაცებს ვუყვირე: „რა უფლებით გვაჩერებთ, ჩვენ მილიციის თანამშრომლები ვართ, ფორმას ვერ ხედავთ?!“ მოშორებთ, სიბნელეში შევნიშნე „ურალის“ მარკის ტენტიანი სამხედრო მანქანა და უკანა ძარასთან მდგომი სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული მაღალი კაცი. მან გასცა ბრძანება ჩვენი „მაკაროვის“ პისტოლეტები შეემონებინათ. დარწმუნდნენ, რომ მჭიდში რვა ვაზნა იდო. სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმულმა კაცმა გვითხრა „შინაგანი ჯარის პოლკოვნიკი ვარ“, ბოდიში მოგვიხადა და გზის გაგრძელების ნება დაგვართო. იმ ღამეს, არც მე და არც მირიანს არ გვძინებია, ღამე თეთრად გავათენეთ. ეს ამბავი დილით სასტუმროში მოსულ უმაღლესი სკოლის უფროსს მოვახსენეთ. შეგვპირდა, რომ აღნიშნულზე შინაგანი ჯარის ხელმძღვანელობასთან მკაცრად იმსჯელებდა. თუმცა, დარწმუნებულნი ვიყავით, რომ იგი კრინტის დამძვრელი არ იყო, რადგანაც იგი ბუნებით ჩინოვნიკური მორჩილებით იყო შეპყრობილი და ამას ვერ გაბედავდა. მაშ, არც თავისუფლები ვიყავით და არც კომენდანტის საათის განმახორციელებლები. დავრწ-

მუნდით, რომ ჩვენს საქმიანობაში ფორმალური მხარე სჭარბობდა, მთავარი წარმმართველი ძალა რუსეთის შინაგანი ჯარი იყო.

ცხინვალში მდგომარეობა უკიდურესად იძაბებოდა, ოსი ექსტრემისტები გამოსვლებს მართავდნენ. გახშირდა მათი ბოვეიკების პროვოკაციული გამოსვლები. ერთ-ერთი ასეთი პროვოკაცია 27 დეკემბერს, ცხინვალში მილიციის სამმართველოში სამხედრო კომენდატურის შენობის წინ მოხდა. დაახლოებით 16 საათზე კომენდატურის შენობის შესასვლელი ბლოკირებული ჰქონდათ „ადამონ ნიხასის“ 1500-2000-მდე აქტივისტს. ისინი მოითხოვდნენ საქართველოს გენპროკურატურის სანქციის საფუძველზე ქ. ცხინვალში მცხოვრებ დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილ ალიხან ფუხაევის განთავისუფლებას. საპატრულო-საგუშაგო სამსახურის მანქანით საგუშაგოების შემოწმებიდან დაბრუნებულ მილიციის უმაღლესი სკოლის თანამშრომლებს: მილიციის პოდპოლკოვნიკებს ბიჭიკო შოხაძესა და დავით რაფაევას სამხედრო კომენდატურასთან დახვდათ აგრესიულად განწყობილი ოსი ეროვნების ადამიანთა ჯგუფი. მათ კომენდატურის შესასვლელში ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს და მძევლად აიყვანეს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის პოდპოლკოვნიკები ბ. შოხაძე და დ. რაფაეა. აგრესიულად განწყობილ ოს მოქალაქეებს შორის იყო დიმიტრი სანაკოევი (დღეს იგი ყოფილი „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის“ ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაციის ხელძღვანელია). ალყაში მოაქციეს ჩვენი თანამშრომლები, ჩაისვეს „მერსედესის“ მარკის მსუბუქ მანქანაში, რომელსაც მართავდა ე.წ. ოლქის აღმასკომის თავმჯდომარის ძმისშვილი სლავიკა. მიიყვანეს სოფელ ხეთაგუროვოს ხის სახერხე ქარხანაში, დაამწყვდიეს საყარაულოში და 2 ავტომატით შეიარაღებული მამაკაცი მიუჩინეს. ასე უნდა ჰყოლოდათ ა. ფუხაევის განთავისუფლებამდე. მოკვლითაც ემუქრებოდნენ. იმავე საღამოს ბ. შოხაძე და დ. რაფაეა გადაიყვანეს ცხინვალის ცენტრში ნახევრადსარდაფის ტიპის კლუბბარში. მძევლები გვიან ღამით შინაგანი ჯარის პოლკოვნიკმა ფოკინმა გაათავისუფლა და შემოვლითი გზით გორში ჩაიყვანა.

ახალი წელი ახლოვდებოდა. თბილისის საპატრულო-საგუშაგო სამსახურის დანაყოფი ცხინვალიდან გამოდიოდა. ქალაქის ცენტრში მათ, არც ისე დიდი რაოდენობის ოსი ეროვნების ქალები დახვდნენ და 17 ერთეული ავტომატი წაართვეს. ამ ამბავმა ჩვენი სასწავლებლის მეოთხე კურსელები განარისხა და გივი კვანტალიანს ულტიმატუმი წაუყენეს. ისინი სასტუმრო „ქართლში“, სადაც მილიციის უმაღლესი სკოლის იარაღი ინახებოდა, ავტომატებით შეიარაღდნენ და განაცხადეს: „რაც კანონით გვევალება განვახორციელოთ თუ არა

და აქედან წავიდეთ და ყველაფერი დავთმოთ“. გივი კვანტალიან-მა ბიჭები დააიმიედა და შეჰპირდა, რომ ყველაფერს მოვევლებოდა. მოგვიანებით კი ყველაფერი დავთმეთ და ქართველი ხალხი ბედის ანაბარა მივატოვეთ. შიდა ქართლი მტრებს ჩავუგდეთ ხელში...

28 დეკემბერს, გალის ქუჩაზე კოლხურ კოშკთან ახლოს მდებარე „ინტურისტის“ ავტოფარეხიდან მილიციის უმაღლეს სკოლას მართული ჯავშანტექნიკა „БРДМ“-ი გამოუყვანეს. მათ წამოსაყვანად მეოთხე კურსელები მივიდნენ და სამხედრო ტექნიკა გლდანში, მილიციის უმაღლესი სკოლის ეზოში გადაიყვანეს. ჯავშანტრანსპორტიორების გადაცემისას საქართველოს შს მინისტრი დილარ ხაბულიანი კურსანტებს დაპირდა, რომ იგი მათ გვერდით იქნებოდა. მინისტრმა თავისი დანაპირები როგორ შეასრულა, ამის შესახებ ქვემოთ მოგითხრობთ.

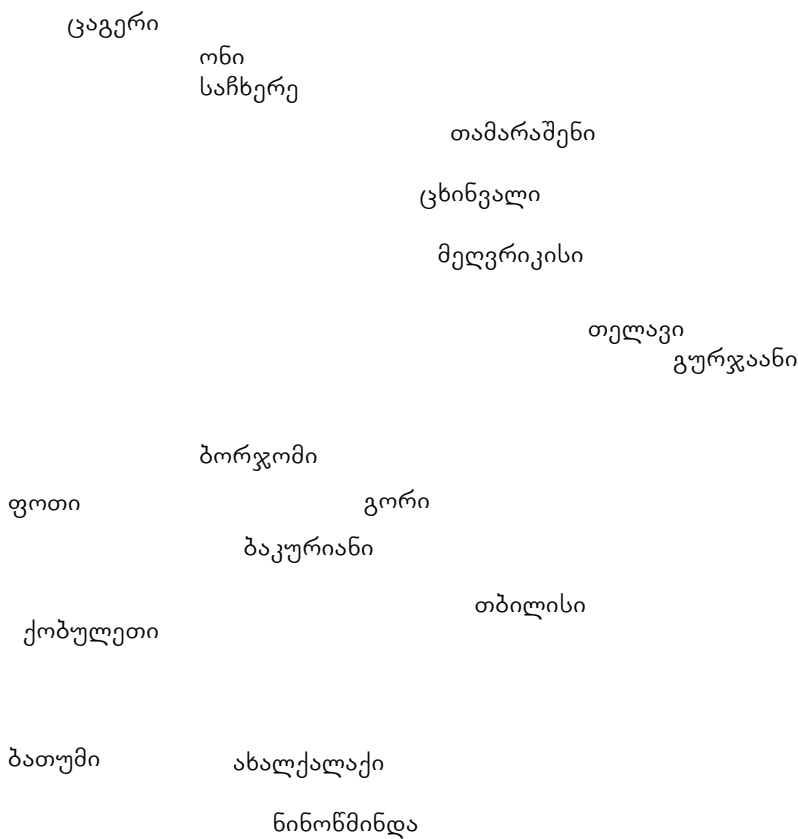
წინასაახალწლო მზადება დანწყებულია. შიდა ქართლის საოცრად კაცთმოყვარე და სტუმართმოყვარე ქართველობა, უკვე მესამე წელია ახალ წელს ისევე დაძაბული ხვდება. ქართული სულის გადასარჩენად ვერც ეროვნულმა ხელისუფლებამ იზრუნა.

გორის სასტუმრო „ქართლში“ მცხოვრები მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა ახალი წლის შესახვედრად სახლებში გაუშვეს. ამავე ბრძანებით, მე და სამაჩაბლოში მცხოვრები კურსანტები სოფ. თამარაშენში უნდა შევსულიყავით და ქართული სოფლების დასაცავად გვეზრუნა. შემოვიკრიბე პირველკურსელები: სოსო ბერუაშვილი, ვასილ ბაციკაძე, გია ბორცვაძე, გოჩა ბლიაძე, ბადრი გოგიძე, სპარტაკ მიდოდაშვილი, ზურაბ მინდიაშვილი, თემურ დათაშვილი, დავით ყაულაშვილი, მევლუდ ჯიოშვილი და ბათუმელი რევაზ ქარცივაძე, ასევე მეოთხეკურსელი მალხაზ დათაშვილი. ყველა ჩვენთაგანი შეიარაღებული ვიყავით „AKM“-ის სისტემის ავტომატური იარაღით, 2-2- მჭიდრით. თუ ოსები თავს დაგვესხმოდნენ, ასეთი შეიარაღებით რას გავხდებოდით?! სოფელ თამარაშენში 29 დეკემბერს, დღისით შევედით. ამ დღიდან დაიწყო ჩვენი მონამებრივი დღეების ათვლა, რაც მომდევნო წლის 5 იანვრამდე გაგრძელდა. 8 დღის განმავლობაში სოფ. თამარაშენიდან კეხვამდე ვპატრულირებდით ქართული სოფლების დასაცავად. უძილო ღამეებმა, უწყლოობამ და უშუქობამ მძიმე დაღი დაასვა ჩვენს ყოფას. სულიერი და ფიზიკური დაძაბულობა შეგვეტყო, მაგრამ მაინც არ გავტყდით. ცხოვრებამ გამოცდა ჩავვიტარა. დღის საათებში რიგრიგობით ვიძინებდით და სოფ. თამარაშენის უნივერსიტეტთან კოცონთან ვთბებოდით. ისე გაიარა იმ დღეებმა, რომ არც შსს და არც მილიციის უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობას არ გავხსენებიათ.

*საქართველოს შს სამინისტროს უმაღლესი სკოლის
ოფიცერთა და კურსანტთა საზოგადოებრივი წესრიგის
დაცვაში, დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის ღო-
ნისძიებებსა და საქართველოს ტერიტორიული მთლი-
ანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში მონაწილეობის*

გაომგრაფიული რუკა და მასშტაბები

1991 წწ.

მახსენდება ცუდიც და კარბიც...

1991 წელი

„არაფერი არ უნდა დავმალოთ, რადგან დამალვით სენი კი არ რჩება, ძლიერდება, ხრწნის საზოგადოებრივ ორგანიზმს და სიკვდილს უმზადებს ერს“.

იაკობ გოგებაშვილი

ახალ წელს შიდა ქართლში, სოფელ თამარაშენში ღია ცის ქვეშ შევხვდით. კურსანტები დიდი სიყვარულითა და აღტაცებით იხსენებენ ბავშვობაში სოფლად გატარებულ წლებს. აქებდნენ ადგილობრივ მოსახლეობას, სტუმართმოყვარე და სულიერად მტკიცე ხალხია, შექმნილი მდგომარეობა აღელვებთ და ვერ აუტანიათო. იხსენებენ სოფლის ისტორიას: ერთ დროს ცნობილი ქალაქი თამარაშენი დაუარსებია თამარ მეფეს 1190 წელს. იქ მცხოვრებნი ვაჭრობას მისდევდნენ. მე-12-13 სს. ჩრდილოეთ კავკასიიდანაც მოდიოდნენ აქ სავაჭროდ, ქალაქად საუკუნე-ნახევარი იარსება. იგი მიწასთან გაუსწორებია ჯალალედინის რუსუდანის მეფობის დროს.

ახალ წელს კურსანტების ოჯახები შემოვიარეთ. ყოველ მათგანს მივულოცე 1991 წელი და ყველა ქართველს ამ მხარეში ოპტიმისტური და მომავლის რწმენის იმედით, ჭეშმარტებისაკენ სავალი გზა დავულოცე. მძიმედ გადიოდა დღეები, მთელი ღამეები არ გვძინებია. დღისით 1-2 საათით თვალს თუ მოვატყუებდით სოფლის საბავშვო ბაღში.

4 იანვარი თენდებოდა და მელვრიკისის მხრიდან ნამოსული მილიციის კოლონა შემოვიდა ცხინვალში. ავტოსაგზაო საგუშაგოზე მდგარმა რუსეთის შინაგანმა ჯარმა შლაგბაუმი ანია და კოლონა გაატარა. რუსეთის შინაგანმა ჯარმა ცხინვალის შესასვლელი მიატოვა და ქალაქის ცენტრში გადაინაცვლა. იმავე დღეს შემოდის ჩვენი სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა. მილიციის უმაღლესი სკოლის მეოთხეკურსელები ქ. ცხინვალის მილიციის სამმართველოში განლაგებულ სამხედრო კომენდატურაში რჩებიან ჯავშანტრანსპორტიორების „БРДМ“-ის 2 ეკიპაჟით, რომლებიც დაკომპლექტებული იყო სასწავლებლის პირადი შემადგენლობიდან და „ავ-

ლანელების“ რიგებიდან. ამ დღიდან იწყება კომენდანტის საათით გათვალისწინებული ღონისძიებები. მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის დიდი ნაწილი სოფ. თამარაშენში განლაგდა. სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა შეიარაღებული იყო ავტომატური იარაღით: AKM, AKC, ΠK და ΠΠK ტყვიამფრქვევით, ასევე ჩვენს განკარგულებაში იყო ერთი ჯავშანტრანსპორტიორი „БРДМ“-ი. მთელი რეგიონი დაყოფილი იყო საგუშაგოებად, რომლებიც ქართულ დასახლებებში იყო განლაგებული და სამხედრო კომენდანტურის მიერ ოპერატიული თვალსაზრისით ნომერაციით მოიხსენიებოდა. თამარაშენში განლაგებული მილიციის საგუშაგო სახელდებოდა № 10-ით, სადაც მილიციის უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად იმყოფებოდნენ ბაღდათის, ქუთაისისა და ვანის შს განყოფილებების თანამშრომლები. შტაბი № 10 განთავსებული იყო თამარაშენის საშუალო სკოლაში. შტაბს შსს წარმომადგენელი, მილიციის პოლკოვნიკი მერაბ ლუდუშაური ხელმძღვანელობდა.

მეორე დღეს, 5 იანვარს, იმატა რესპუბლიკის სხვადასხვა რაიონებიდან წარგზავნილმა სამართალდამცავთა ძალებმა. ამის საპასუხოდ, „აღამონ ნიხასის“ ბოევიკებმა ცეცხლი გაუხსნეს ქართულ დასახლებებს. ე.წ. სამხრეთ ოსებმა საქართველოს ფაქტობრივად ომი გამოუცხადა. დაიღვარა სისხლი, იყო დაჭრილები და მოკლულები. ჯავაში შეყვანილი ოფიცერთა ჯგუფი ცხინვალში გამოიძახეს. თამარაშენში მდგომარეობა გართულდა, აქ მყოფი თანამშრომლები ექსტრემალურ პირობებში აგრძელებდნენ სამსახურს. იცავდნენ ქართულ სოფლებს ოსი ბოევიკებისაგან. ე.წ. ოლქის კომიტეტის შენობას იცავდა მე-8 პოლკის შინაგანი ჯარის ქვედანაყოფი პუზირინის მეთაურობით, რომელიც მოგვიანებით შსს ქვედანაყოფმა შეცვალა.

ცხინვალში, „შანხაის“ დასახლებაში, ქვემო ქართლის: გარდაბნისა და მარნეულის მილიციის თანამშრომლები ოსებმა ალყაში მოაქციეს. ყოფილ სამხრეთ ოსეთში მდგომარეობა თანდათან იძაბებოდა, ოსი ექსტრემისტების წამოწყებული საბრძოლო მოქმედებები სულ უფრო და უფრო ფართოვდებოდა. გახშირდა თავდასხმები საქართველოს შსს წარმომადგენლებზე. ოს სეპარატისტებს ისინი მძევლებადაც აჰყავდათ და ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენებასაც არ ერიდებოდნენ. ამ დღეებში ერთ-ერთ ქართულ სოფელში მდგარ თელავის შს განყოფილების თანამშრომლებს შორიანხლოს დაფრენილი ვერტმფრენიდან გადმოსულმა შეიარაღებულმა ოსებმა ტაბელური „მაკაროვის“ სისტემის იარაღი აჰყარეს და ფიზიკურადაც გაუსწორდნენ.

სსრ კავშირის პრეზიდენტის მიხეილ გორბაჩოვის 7 იანვრის ბრძანებულებამ ძალადაკარგულად გამოაცხადა საქართველოს უზენაესი საბჭოს დადგენილებები სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის გაუქმებისა და ცხინვალსა და ჯავის რაიონებში საგანგებო წესების შემოღების შესახებ და საქართველოს რესპუბლიკის ხელმძღვანელობას დაავალა 3 დღის ვადაში გაეყვანა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიიდან შეიარაღებული ფორმირებანი სსრ კავშირის შსს შინაგანი ჯარების გარდა. ამ ბრძანებულებამ ოსები აღაფრთოვანა და საგანგებო ვითარების ზონაში თავდასხმები წამოიწყეს საქართველოს შსს თანამშრომლებზე. მართლმადიდებლური სამყაროს დიდ რელიგიურ დღესასწაულზე, შობის დღეს, ოსებმა ნამდვილი ნადირობა გამართეს შსს წარმომადგენლებზე. დაჭრეს 7 კაცი: მათგან 2 საავადმყოფოში მიყვანამდე გარდაიცვალა.

მ.გორბაჩოვის ბრძანებულება ყოველგვარ მორალურ და იურიდიულ საფუძველს იყო მოკლებული. რეგიონში არ იყო არავითარი „შეიარაღებული ფორმირებანი“, გარდა ოსი ექსტრემისტებისა. ე.წ. სამხრეთ ოსეთში კი შსს ქვედანაყოფები, როგორც ბრძანებით იყო სათვალისწინებული, პროფილაქტიკურ და ოპერატიულ-საგამოძიებო ღონისძიებებს ახორციელებდნენ რეგიონში ვითარების სტაბილიზებისათვის, ხოლო შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები 1990 წლის 12 დეკემბრიდან განვაგრძობდით ცხინვალსა და ჯავის რაიონებში საგანგებო სიტუაციების წესების გამოცხადების შესახებ დაკისრებულ მოვალეობათა შესრულებას.

მ. გორბაჩოვის ბრძანებულებების საპასუხოდ, 8 იანვარს თბილისში, მთავრობის სახლის წინ გაიმართა მრავალათასიანი მიტინგი. 9 იანვარს კი უზენაესი საბჭოს საგანგებო სესიამ მიიღო დადგენილება, რითაც სსრ კავშირის პრეზიდენტის 7 იანვრის ბრძანებულება არაკომპეტენტურად, არაკანონიერად იქნა ცნობილი. საქართველოს უზენაესი საბჭო აცხადებდა, რომ თუკი სსრ კავშირის შინაგანი ჯარი შეეცდებოდა ცხინვალის რეგიონში მოქმედი ქართული მილიციის იქიდან გამოძევებას, ეს ქმედება ცენტრის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ ომის დაწყებად იქნება შეფასებული.

8-9 იანვარს „ადამონ ნიხასის“ აქტივისტები განაგრძობდნენ ქართულ მილიციასა და ქართულ მოსახლეობაზე თავდასხმებს. სროლები ოსების მხრიდან არ წყდებოდა, შტაბის ხელმძღვანელობის ბრძანებით ჩვენ უფლება არ გვქონდა სროლითვე გვეპასუხა. შტაბში მისული კურსანტები, ავტომატური იარაღის ვაზნების გაცემას რომ ითხოვდნენ, შტაბის უფროსმა მერაბ ლუდუშაურმა უარით გაისტუმრა. შტაბის ფუნქციები ნოლამდე იყო დაყვანილი

და არ შესწევდა უნარი ეხელმძღვანელა თამარაშენში მყოფ მილიციის ქვედანაყოფებისათვის.

8 იანვარს, შუადღეს, სოფ. თამარაშენის შესასვლელთან, მე-10 საგუშაგოს სიახლოვეს ცხინვალიდან მომავალი ავტომანქანა გაჩერდა. იქიდან გადმოვიდა საქართველოს შს მინისტრი, სამოქალაქო ტანსაცმელში მსუბუქად გამოწყობილი (იგი თეთრი პერანგის ამარა მობრძანდა საგუშაგოზე). მას თან ახლდა წარსულში წარმატებული სპორტსმენი, ძიუდოისტი ჯიბილო ნიჟარაძე. მინისტრი მოგვიახლოვდა, მიწაზე დაყრილი ავტომატური იარაღის მასრების დანახვაზე შესძახა: „რატომ ისვრით, ტყვიებს რატომ ხარჯავთ?! ამის საპასუხოდ ბრაზმორეულმა კურსანტებმა ლანძღვა-გინებით უპასუხეს და ხმამაღალი ტონით შესძახეს: „ოსები გვესვრიან, გვხოცავენ და ჩვენ, შუბლი ხომ არ გინდა, რომ შევეუშვიროთ?“ მინისტრმა ხმა ვერ ამოიღო და ფეხით განაგრძო შტაბისკენ სვლა.

მის შემოსვლას თვალს ვადევნებდით მე და ჩვენი სასწავლებლის ფიზკულტურის კათედრის მასწავლებელი, მილიციის კაპიტანი გივი ქევხიშვილი. მინისტრმა გვერდზე ჩაგვიარა და შტაბისკენ წავიდა. გვიმ აღშფოთება ვერ დამალა ჯიბილო ნიჟარაძის უყურადღებობით, რომელთანაც წლების მანძილზე იყო საქართველოს ძიუდოისტთა ნაკრებში. ვუთხარი, რომ არ უნდა სწყენოდა, ვინაიდან ეს თანამდებობის პირებისა და მათი ამაღლის უკურნებელი სენია.

ცხინვალში ოსების ბარიკადები თავისუფალ გადაადგილებაში გვიშლიდა ხელს. ბარიკადები უნდა აგველო. არადა, ცენტრიდან გათავხედებული ექსტრემისტები, თავისუფლად მოქმედებდნენ, ბარიკადებს ჩვენს თვალწინ აგებდნენ, შტაბი დაყრუებულ-დაბრმავებული იყო.

9 იანვარს საგუშაგოდან 150-200 მეტრში მოაყენეს ამწეკრანი და სინკარებით დატვირთული მანქანა და ქურჩის გადაკეტვა დაიწყო. ოფიცერთაგან ვერავინ ითავა ამის აღკვეთა. რამდენიმე წუთი გაოგნებული შევცქეროდით ერთმანეთს. მოთმინების ფილა აგვევსო. წინ წავედი და კურსანტებიც გავიყოლიე. სროლა-სროლით გავაქციეთ ამწესა და სატვირთო მანქანის მძღოლები. დავინდეთ, არ მოვკალით. გზა სინკარებისაგან გავწმინდეთ და ამწეს საპულტე მექანიზმიც დავაზიანეთ. იმ ღამეს საგუშაგოს ახლა თვითმცლელი მოადგა, ის იყო სინკარები უნდა ჩამოეყარა მ ივნისის ქუჩაზე, რომ პოსტზე ჯავშანტრანსპორტიორ „БРДМ“-ში მყოფმა მსროლელს ვუბრძანე რამდენჯერმე ესროლა საბურავებში. მძღოლი, ოსი აქტივისტი ამჯერადაც დავინდეთ, გაქცევის სა-

შუალეზა მივეციტ. თვითმცლელი „БРДМ“-ის მეშვეობით ტროტუ-არზე ავაგდეტ.

ეს გამონწვევა საქართველოს შსს-მ სათანადო შეფასების გარეშე დატოვა. შსს ძალები მოკლებულნი იყვნენ შესაძლებლობას, ჩამოერთმიათ აღვირახსნილი ექსტრემისტებისათვის დიდი რაოდენობით დაგროვილი იარაღი, ან როგორ შეძლებდნენ ამის გაკეთებას, როცა შსს მუშაკები არ იყვნენ ამისთვის მზად; არც სათანადო შეიარაღება ჰქონდათ და არც სამინისტროს ხელმძღვანელობა იყო დაინტერესებული ამით. ხოლო ერთადერთ შენაერთს – შსს მილიციის უმაღლეს სკოლას, რომელსაც შეიარაღებაში ჰქონდა მართებული ჯავშანტრანსპორტიორი, ავტომატები და ტყვიამფრქვევები, საგუშაგოდან გასვლის უფლებას არ აძლევდნენ. როგორ უნდა გავემკლავებოდით ექსტრემისტებს, რომლებიც კარგად იყვნენ შეიარაღებული რუსების მიერ?! ამაში გვიან დავრწმუნდით, როცა ქართულ საგუშაგოებს ოსები უკვე რაკეტებს ესროდნენ.

საგულისხმოა, რომ რეგიონში საგანგებო წესების შემოღება, რაც საკავშირო ორგანოების მიმნებლობით იყო გამონწვეული, სათანადოდ არ ხორციელდებოდა. ამით სარგებლობდნენ ოსი ექსტრემისტები და თავს ესხმოდნენ მილიციის საგუშაგოებს.

სასწავლებლის ოფიცრების ერთი ნაწილი და მე-4 კურსელები ქ. ცხინვალში იდგნენ. მილიციის მაიორები: იური დიაჩკოვი-დუმბაძე, დავით ჩაგუნავა და იგორ კლესტოვი იური დიაჩკოვი-დუმბაძის კუთვნილი „გაზ-24“ მარკის ავტომანქანით დიდი რისკის ფასად ცხინვალიდან თამარაშენისაკენ პატრულირებდნენ.

რეგიონში ოსი ექსტრემისტები და ჩრდილოეთ ოსეთიდან შემოსული ბოვეიკები აქტიურობდნენ. შინაგანი ჯარის დანაყოფებს მეთაურობდა პოლკოვნიკი ვ. პუზირინი (რუსეთის ჯარების ოპერატიული სამსახურის უფროსი). იგი, მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის, გენერალ-მაიორ გივი კვანტალიანის, ცხინვალის კომენდანტის იზოლირებას შეეცადა, მაგრამ ეს ცდა უშედეგო გამოდგა. მეოთხეკურსელები არ დანებდნენ და გივი კვანტალიანს მოუწია ცხინვალის კომენდანტის უფლება-მოვალეობების შესრულება.

შსს მილიციის უმაღლეს სკოლაში, 10 იანვარს შტატები გაუქმდა. ხელახალი დანიშვნები თანამშრომელთა დაუსწრებლად გაიმართა, რადგან ოფიცერთა შემადგენლობა შიდა ქართლში იყო მობილიზებული.

11 იანვარს, ღამით, ცხინვალის მილიციის სამმართველოს შენობაში განლაგებულ კომენდატურაში მოვიდა შეტყობინება ქ. ცხინვალის ცენტრში მდებარე ერთ-ერთ ბინაზე ყაჩაღური თავდასხმის შესახებ. ყაჩაღთა სალიკვიდაციოდ გივი კვანტალიანმა

გამოყო ჯგუფი მეოთხე კურსელთა შემადგენლობიდან. ადგილზე ავტობუსით მისულთ, შენობიდან ექსტრემისტებმა ცეცხლი გაუხსნეს ავტომატებიდან და მსხვილ კალიბრიანი ტყვიამფრქვევებიდან (ეს ხაფანგი აღმოჩნდა). ორმხრივი სროლისას თავის არეში ძიმედ დაიჭრა მეოთხე კურსელი ვლადიმერ (ზაზა) ლობჯანიძე. კურსანტებთან ერთად იყო მილიციის უმაღლესი სკოლის წინა წლის კურსდამთავრებული, თბილისის ისნის რაიონის მილიციის რაიგანყოფილების უბნის ინსპექტორი, მილიციის ლეიტენანტი ზურაბ გოგიჩაიშვილი, დედისერთა, რომელსაც მტრის მიერ ნასროლმა ტყვიამ სიცოცხლე მოუსწრაფა. ზაზა ლობჯანიძე და ზურაბ გოგიჩაიშვილი ცეცხლის ხაზიდან მილიციის მაიორმა ვიქტორ ნიკოლაიშვილმა გამოიყვანა. თავში დაჭრილი ზაზა ლობჯანიძე სოფელ ტირძნისში განლაგებულ სამხედრო-საველე ჰოსპიტალში გადაიყვანეს. აქ მოჰყავდათ ბოვეიკების მიერ დაჭრილი თანამშრომლები. ზაზა ლობჯანიძე 18 იანვარს გარდაიცვალა. მისი ცხედარი მილიციის უმაღლესი სკოლიდან გამოვასვენეთ. ათასობით ადამიანი მივიდა გმირულად დაღუპული კურსანტის გასაცლილებლად.

გამოსვენებას ესწრებოდა საქართველოს უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ზვიად გამსახურდია. მეოთხე კურსელები ემშვიდობებოდნენ მეგობარს, თანამებრძოლს, რომელთანაც 4 წლის განმავლობაში ბევრი მძიმე დღე ჰქონდათ გადატანილი.

ოსი ექსტრემისტები არ ცხრებოდნენ. დაძაბულობა 7 იანვრიდან ფეთქებადი გახდა, რამაც ომი გამოიწვია. 13 იანვარს, სალამოს კომენდანტის საათის დადგომის შემდეგ, გორიდან თამარაშენში ჩვენი სასწავლებლის მეორეკურსელებს: ვეფხია გოგიას, გია ბიძინაშვილს, ლევან ცისკარიშვილს, კობა ოთანაძეს, გია ცელაძეს, კახა ადამიას და ვასილი ტრაპაიძეს „კავზის“ მარკის ავტობუსით მოჰქონდათ საქართველოს არენდატორთა, აქციონერთა და თავისუფალ მენარმეთა კავშირის ინიციატივით მილიციის დახმარების ფონდის მიერ გამოყოფილი სურსათი. 8 ივნისის ქუჩის ნახევარიც არ ჰქონდათ გაკლილი, რომ თავს ოსი ბოვეიკები დაესხნენ. მათ ჯერ ხელყუმბარები ესროლეს ავტობუსს, შემდეგ ავტომატების ჯერით დაცხრილეს. ავტობუსმა დაკარგა მართვა და გადაბრუნდა, ავტობუსიდან გადმოსულმა კურსანტებმა საპასუხო ცეცხლი გახსნეს. ეს შეტაკება რამდენიმე წუთს გრძელდებოდა. ლევან ცისკარიშვილმა მოახერხა ცხინვალის შესასვლელთან საგზაო ინსპექციის საგუშაგოსთან მისვლა და იქ მყოფ შინაგანი ჯარის სამხედროს, რუს ლეიტენანტს დახმარება სთხოვა. ჯავშანტრანსპორტიორში მჯდომმა ლეიტენანტმა გულისხმიერება გამოიჩინა (ეს გამონაკლისი შემთხვევა შემდგომში აღარც განმეორებულა), ადგილზე მი-

მეოთხე კურსელი ვლადიმერ (ზაზა) ლობჯანიძის საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლიდან გამოსვენება.

ვლადიმერ ლობჯანიძის პანაშვიდზე შსს უმაღლეს სკოლაში მოვიდა საქართველოს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე ზვიად გამსახურდია.

სოფელი თამარაშენი 1991 წლის იანვარი
წინა რიგებში სხედან (მარცხნიდან მარჯვნივ) კურსანტები: ნოდარ
გავაშელიშვილი, ვასილი ბეგლარიშვილი, ლევან ცისკარიშვილი, ზაზა
ბუთხუზი, ნოდარ აკოფაშვილი, კოტე ჟორჯოლიანი, კაპიტანი შოთა ბი-
თაძე, ემზარ ქურდაძე, ზურაბ მინდიაშვილი; დგანან (მარცხნიდან მარ-
ჯვნივ) კურსანტები: იოსებ ბერიაშვილი, გიორგი ჯავახიშვილი, გენადი
თავართქილაძე, ზურაბ გამეზარდაშვილი, გია ბიძინაშვილი, გორჩა ხვე-
დელძე, ლევან ჭულუხაძე, გიორგი ლეჟავა, გორჩა მიქიაშვილი.

სულმა „БТР“-მა ტყვიამფრტვევიდან რამდენჯერმე გაისროლა და
ბოევიკები იქაურობას გაეცალნენ. კურსანტები უვნებლად მივიდ-
ნენ დისლოკაციის ადგილზე, თამარაშენში.

სროლები შემდგომ დღეებშიც გრძელდებოდა, მაგრამ შსს ხელ-
მძღვანელობა არავითარ ზომებს არ იღებდა. „კონსტიტუციური
ნესრიგის“ აღდგენა არ ხერხდებოდა. მილიციას არ ძალუძდა ამის
გაკეთება, აქ საომარი მდგომარეობაა და საომარი ოპერაციების ჩა-
ტარება სამხედრო ხელოვნებას მოითხოვს, საქართველოს ჯარი არ
ჰყავდა, ვისაც ეს ოპერაციები უნდა ჩაეტარებინა.

17 იანვარს ცხინვალში მდებარე ლიახვის ხიდზე ექსტრემისტე-
ბი აფეთქებენ ავტომანქანა „მოსკვიჩს“, რომელშიც ისხდნენ მილი-
ციის თანამშრომლები.

22 იანვარს, შუადღეს ექსტრემისტებმა ქალაქის ყველა კუთხი-
დან ცეცხლი გაუხსნეს მილიციის საგუშაგოებს, ისროდნენ ყუმბარ-
მტყორცნებიდანაც. მეორე დღეს 23 იანვარს მე-10 პოსტზე (საგუ-
შაგოზე) თამარაშენში ჯავშანტრანსპორტიორ „БРДМ“-ში პირველ-
კურსელებთან: სოსო ბერიაშვილთან, ვალო ბერიძესთან, ედიშერ

ვლადიმერ (ზაზა) ლობჯანიძე

1965-1991

ზაზა ლობჯანიძე დაიბადა 1965 წლის 5 იანვარს ქ. თბილისში. იგი მშობლებმა 8 წლის ასაკში შეიყვანეს ქ. თბილისის 87-ე საშუალო სკოლაში. 8 კლასის დამთავრების შემდეგ სწავლას აგრძელებს მოსე თოიძის სახელობის № 11 საშუალო პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებელში, მხატვრული და საიუველირო ნივთების სპეციალობით, რომელიც დაამთავრა 1983 წელს. 1983-1985 წლებში მსახურობდა სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების საჰაერო სადესანტო ნაწილში. ზაზა სადესანტი სპეცჯგუფთან ერთად იმყოფებოდა ავღანეთში. სამხედრო სავალდებულო სამსახურიდან დემობილიზაციის შემდეგ მუშაობას იწყებს ტელევიზორების ქარხანა „ეკრანში“ მუშის თანამდებობაზე.

ზაზა ბავშვობაში გატაცებული იყო სპორტით. ვარჯიშობდა ჭიდაობა ძიუ-დოში, შემდეგ კრივმა გაიტაცა. მოგვიანებით ზაზა აღმოსავლური ორთაბრძოლით დაინტერესდა. თანატოლებში გამოჩნეული ბავშვი იყო თავისი სპორტული მონაცემებით, თავისუფალ დროს წიგნის კითხვით იყო დაკავებული.

ზაზას სურვილი იყო მუშაობა დაენყო შინაგან საქმეთა ორგანოებში და ეს სურვილი რეალურად აქცია. იგი 1986 წელს მუშაობას იწყებს ქ. თბილისის საქალაქო აღმასრულებელი კომიტეტის შს სამმართველოში სახელმწიფო და სასწავლო დაწესებულებების დაცვის მილიციელად. ერთი წლის შემდეგ ზაზა წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე. სწავლის პერიოდში ზაზა ხასიათდებოდა როგორც თავდადებული, შრომისმოყვარე, დისციპლინირებული კურსანტი. პროფესორ-მასწავლებელთა და კურსანტთა შორის სარგებლობდა დიდი პატივისცემითა და სიყვარულით. სწავლასა და შრომაში მიღწეული წარმატებისათვის მრავალჯერ იქნა წახალისებული ფაკულტეტის ხელმძღვანელობის მიერ. აქტიურ მონაწილეო-

ბას იღებდა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისა და ეროვნებათშორისი კონფლიქტების მოგვარების ღონისძიებებში მარნეულის, დმანისისა და ბოლნისის რაიონებში.

1990 წლის 12 დეკემბრიდან თბილისის ფაკულტეტის პირადი შემადგენლობა კურსანტებთან ერთად მივლინებულნი იქნენ ქ. ცხინვალში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მიზნით, მათ შორის ზაზა ლობჯანიძეც. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას 1991 წლის 11 იანვარს ზაზასათვის საბედისწერო აღმოჩნდა. იგი ოსი ექსტრემისტების მიერ ნასროლ ტყვიას ემსხვერპლა. თავის არეში მძიმედ დაჭრილი ზაზა გორის საავადმყოფოში 1991 წლის 18 იანვარს გარდაიცვალა.

ზაზას დედა ქალბატონი ვენერა საყვარელი შვილის დაკარგვით გამოწვეული დარდითა და ტკივილით იხსენებს: „ზაზას უყვარდა ისტორიული წიგნების კითხვა, გატაცებული იყო ბრძოლის თემაზე გადაღებული ფილმებით, ვარჯიშობდა კრივსა და კარატეში. სკოლის ასაკში დადიოდა ცეკვაზე, თავისუფალ დროს ხატვითა და წიგნის კითხვით იყო დაკავებული. ზაზას გაუტყენელი ხასიათზე მეტყველებს მშობლებისადმი მიმართული სიტყვები, რომელიც ზაზამ ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში ქ. ცხინვალში გამგზავრების წინ წარმოთქვა: „ბიჭებს ვერ ვუღალატებ, სიტყვას ვერ გავტყებ“.

ზაზა ლობჯანიძეს ოჯახში დარჩა მეუღლე – ნინო მაისურაძე და შვილი დათო ლობჯანიძე დედა – ვენერა მუხუღიშვილი და მამა ალექსანდრე (კობა) ლობჯანიძე.

ზაზა ლობჯანიძეს საქართველოს შსს 1997 წლის 1 დეკემბერს № 694.პ/შ ბრძანებით მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის სპეციალური „პოლიციის ლეიტენანტის“ ნოდება (სიკვდილის შემდეგ) მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე, მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის მეოთხე კურსის IV ოცეულის პირველ ათეულს.

ვლადიმერ (ზაზა) ლობჯანიძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

ზაზას ოჯახი მის დაბადების დღეს ყოველწლიურად იხდის, ეს ტრადიცია მომავალშიც გაგრძელდება.

შენი სახელი უკვდავია ზაზა!

ხიდაშელთან, როინ ჯანიაშვილთან და დავით წკრიალაშვილთან ყოფნის დროს მიმღებ-გადამცემ „ვიოლა“-ში მოვისმინეთ ცხინვალის ქალაქის საბჭოში მილიციის თანამშრომლის განწირული ხმა, – შევლას ითხოვდა ექსტრემისტების მიერ ქალაქის საბჭოს შენობის მიმართულებით ინტენსიური სროლის გამო. მივიჩნიეთ, რომ მათი თხოვნა ყურად არავინ იღო და გადავწყვიტეთ ჯავშანტრანსპორტიორით შევსულიყავით ცხინვალში. 8 ივნისის ქუჩის ერთ-ერთ გადაკვეთაზე, ფარებანთებული „ლაზის“ მარკის ავტობუსი იდგა. იგი ოსებს სპეციალურად გაეჩერებინათ გზაზე მოძრაობის გასაკონტროლებლად. ავტობუსი მწყობრიდან გამოვიყვანეთ და ქალაქის საბჭოსკენ განვაგრძეთ მოძრაობა. სანამ ჩვენ ქალაქის ცენტრს მივუახლოვდებოდით, თამარაშენში ოსმა ბოვეიკებმა 3 უმართავი „ნურსის“ ტიპის რაკეტა ჩამოაგდეს, იქ მყოფი მილიციის თანამშრომლები დაბნეულები იყვნენ. იმ ღამეს რუსული შინაგანი ჯარის ჯავშანტრანსპორტიორი არ პატრულირებდა, ალბათ მოლაპარაკებულები იყვნენ ოს ექსტრემისტებთან.

მილიციის სამმართველოსთან მისულებმა შევნიშნეთ მსუქანი მილიციის მაიორი „მაკაროვის“ სისტემის იარაღიდან როგორ ესროდა ღამპიონებს. მის გვერდით კი შს მინისტრის მოადგილე რომან გვენცაძე იდგა. მაიორს ნაბრძანები ჰქონდა ღამპიონების ჩაქრობა, რათა ექსტრემისტებისათვის იოლი სამიზნეები არ ყოფილიყვნენ. „БРДМ“ გავაჩერე, ლუკიდან ამოვედი და რომან გვენცაძეს მოვახსენე: „მე მილიციის უმაღლესი სკოლის კაპიტანი ვარ და ქალაქის საბჭოსკენ მივდივარ დახმარების აღმოსაჩენად“. მოხსენება დავამთავრე, მინისტრის მოადგილეს სიტყვის თქმა არც კი აცალა, მილიციის სამმართველოს მხრიდან წამოსულმა მილიციის კაპიტნის სამხრეებიანმა ოფიცერმა: „ბატონი შოთა მომმართა – თქვენ ხართ“ და დაამატა: „დილარმა მითხრა, „БРДМ“-ით შემოსულს უთხარი, ქალაქის შემოსასვლელთან, საგზაო ინსპექციის პოსტზე, ექსტრემისტები ისვრიან და მილიციას მიეხმაროსო“. მილიციის კაპიტანს გელა გელაშვილს გაცეხულმა შევხედე (იგი ჩემი ყოფილი პატიმარი იყო. მას „ყაჩაღას“ სახელით იცნობდნენ. მილიციის სკოლაში გადმოსვლამდე შრომა-გასწორების დაწესებულებების სამმართველოს სისტემაში ვმუშაობდი და გელა გელაშვილი ჩვენი მსჯავრდებული იყო), მის უკან, მილიციის სამმართველოს შენობის გასწვრივ ნაძვებში 6-8 ჯავშანტრანსპორტიორი შევნიშნე და გელას ვუთხარი: „ეს „БРДМ“-ები რის მაქნისები არიან, რატომ დგანან?“ მივხვედი, რომ გელა პასუხს ვერ გამცემდა, ჩავძვერი ჩვენს „БРДМ“-ში და ქალაქის საბჭოსკენ წავედით. სულ 150-200 მეტრი გავიარეთ და ქალაქის საბჭოსთან შევჩერდით. ჯავშანტრანსპორტიორის წინ გა-

სახედ მინას ლითონის სქელი დამცავი ფარი ჩამოვაფარეთ. გამოვალე გვერდითა ამბრაზურა (ეს იმიტომ, რომ „БРДМ“-დან ამოსვლა შეუძლებელი იყო სროლების გამო)და საბჭოს კართან მდგარ ოფიცერს ვკითხე: საიდან ისვრიან-მეთქი. ხეივნის მხრიდანო, მიპასუხა. სამხედრო მანქანით შევედით ხეივანში (ნაძვნარში), პროჟექტორი მივანათეთ საბჭოს უკან მდებარე ტერიტორიას. ექსტრემისტებმა თუ ოსმა აქტივისტებმა ჩვენი ჯავშანტრანსპორტიორის მიმართულებით ცეცხლი გახსნეს ტყვიამფრქვევიდან, ავტომატივიდან. ჩაგვიქრეს პროჟექტორი. ტყვიამფრქვევთან მჯდომ კურსანტს მივმართე: „შენ იცი, რომ ტყვიის წილ ბამბას არავინ ისვრის, სწრაფად მომართე (ПКВТ) ტყვიამფრქვევი და პერიმეტრისკენ გაისროლე. სროლები 4-6 წუთს გაგრძელდა. გამოვბრუნდით. საგზაო ინსპექციის პოსტზე მისულებს შენობა ჩაბნელებული დაგვხვდა. მილიციის თანამშრომლები, პოსტის წინ მდგარ „ჟიგულის“ მარკის ავტომანქანების ქვეშ მწოლიარენი ემალებოდნენ ტყვიებს. მათგან გავიგეთ, რომ ოსები ესროდნენ პოსტის ზემოდან, რესტორნის მხრიდან. საგზაო ინსპექციის შენობას ზემოდან მოვუარეთ, შევედით ნაძვებში, სადაც ნისლი იყო ჩამოწოლილი და სროლა გაუხსენით მტრებს.

დილით, ჯავშანტრანსპორტიორის დათვალიერებისას, ვნახეთ, რომ უამრავი ტყვია ჰქონდა მოხვედრილი. იმის გამო, რომ საგუშაგო მივატოვე და მილიციის თანამშრომლებს დახმარება აღმოვუჩინე, მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსმა გივი კვანტალიანმა ჯავშანტრანსპორტიორს ჩამომაცილა, „БРДМ“-ში კი სხვა ჯგუფი გამოყო, რომელიც შემდგომში კავშირს ამყარებდა ცხინვალის კომენდანტურასთან. ერთ-ერთი რეიდის დროს, 25 იანვარს, ოსმა ექსტრემისტებმა „БРДМ“-ი ააფეთქეს და ეკიპაჟის წევრებმა: კაპიტანმა დათო აჭარაძემ, მეორე კურსელებმა: ლადო იმედაშვილმა, ლევან ცისკარიშვილმა და ნუკრი მარშანიშვილმა კონტუზია მიიღეს. სავარაუდოდ, შსს ხელმძღვანელობას ქართული მოსახლეობის ამოხოცვა ჰქონდათ დავალებული. აბა, მათ უმოქმედობას რა დავარქვათ?

ცხინვალის კომენდანტურასთან კავშირის დასამყარებლად და ქალაქის შემოსასვლელიდან მილიციის რაიგანყოფილების თანამშრომელთა შესაცვლელად მოსული ჯგუფების ქალაქში უსაფრთხლოდ გადასაადგილებლად რამდენჯერმე მოგვინია თამარაშენიდან გასვლა. იანვრის შუა რიცხვებში ერთ-ერთი ასეთი გასვლისას ქალაქის შესასვლელთან შესაცვლელად მოსული მილიციის განყოფილების თანამშრომლებით სავსე ავტობუსი ცხინვალში სროლის გაგონებისთანავე უკან გაბრუნდა. აბა, ამას რა გამართლება მოეძებნება?! აქვე, საგზაო ინსპექციის შენობასთან მდგარ-

მა სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმულმა მოქალაქემ, რომელიც უშიშროების პოლკოვნიკ მალხაზ გაგუად გამეცნო. მთხოვა, გამეყვანა ცხინვალის კომენდანტურაში. იგი ჯავშანტრანსპორტიორით გავიყვანეთ და თამარაშენში დავბრუნდით. შთაბეჭდილება, რომელიც თავიდანვე შემექმნა ახლადგაცნობილ პოლკოვნიკ მალხაზ გაგუას მიმართ, შემდგომმა დღეებმა გაამყარა. ის ქართულ სოფლებში უშიშრად გადაადგილდებოდა და შემდგომ ცხინვალში ბრუნდებოდა.

მოგვიანებით ამოქმედდა სსრ კავშირის პრეზიდენტის 1991 წლის 7 იანვრის ბრძანებულების მესამე პუნქტი: „3 დღის ვადაში სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიიდან გაყვანილ იქნეს შეიარაღებული ფორმირებანი, სსრ კავშირის შსს შინაგანი ჯარების გარდა“. ცხინვალის რეგიონიდან თებერვლის დასაწყისში გამოგვიყვანეს და ეს მილიციის უმაღლეს სკოლაში მეორე სემესტრის დაწყებას დაუკავშირეს, ხოლო შს რაიონული განყოფილებების მილიციის თანამშრომლები ფორმალურად იდგნენ ქართულ სოფლებში. მ. გორბაჩოვის ეს ბრძანებულება ცენტრის მიერ საქართველოს ოკუპაციას ნიშნავდა. საქართველოს ხელისუფლებას კი არ ძალუძდა წინააღმდეგობა გაენია ცენტრის მიერ დაკანონებულ უკანონობას.

საქართველოს ხელისუფლებას ამ პროცესის შესაჩერებლად საყრდენი ძალა არ გააჩნდა. მან ისიც ვერ გაითვალისწინა, რომ ომი მილიციის საქმე არ არის. ქართული არმია ჩამოყალიბების პროცესში იყო და სსრ კავშირის ჯარის წინააღმდეგ მაინც ვერას გავხდებოდა.

მილიციის უმაღლეს სკოლაში მეორე სემესტრი 8 თებერვალს დაიწყო. კურსანტთა დიდი ნაწილი სასწავლებელში არ ცხადდება. სასწავლო პროცესი ჩაშლის პირასაა, კურსის უფროსები დიდი გაჭირვებით უყრიან თავს აუდიტორიებში კურსანტებს. მიმდინარეობს სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული მეცადინეობები, მაგრამ ამას დროებითი ხასიათი ჰქონდა. ისევ მივლინებები, ისევ ოპერატიულ-პროფილაქტიკურ ღონისძიებებში მონაწილეობა. სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის ერთი ნაწილი 20 მარტიდან განსაკუთრებულ განკარგულებამდე საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად მივლინებულია ქარელის, გორისა და ბორჯომის რაიონებში. ათი სამაჩაბლოელი კურსანტი ერედვის შს განყოფილებაში აგრძელებს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას.

მას შემდეგ, რაც შინაგანი ჯარის ნაწილები ჯავშანტრანსპორტიორებით შევიდნენ ქართულ სოფლებში და განიარაღეს იქ მყოფი საქართველოს მილიციის თანამშრომლები და, ფაქტობრივად,

გამოდევნეს ისინი იქიდან, ქართული მოსახლეობა დაუცველი აღმოჩნდა. მათ ერთი გზა ჰქონდათ დარჩენილი – მიეტოვებინათ საცხოვრისი მამა-პაპისეული სახლები და გარიდებოდნენ იქაურობას.

ესეც ჩვენი ბედის ირონია. ჩვენს მამულში იდგნენ ერთ ალიანსში რუსის ჯარი და ოსი ბანდიტები და ქართველებს უშლიდნენ გადაადგილებას, მეგობარ-ნათესავებთან მისვლა-მოსვლას. ოსი ექსტრემისტების მხეცურ ნამოქმედარს საზღვარი აღარ უჩანს. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, ერედვი-თამარაშენის გზაზე პირველკურსელი თემურ დათაშვილი სეპარატისტების მსხვერპლი ხდება. მას სეპარატისტების მიერ ნასროლმა ტყვიამ გული გაუგმირა 5 აპრილს. ამ დღეს ინტენსიური სროლები არ წყდებოდა ქართული სოფლების მიმართულებით. ოსმა ექსტრემისტებმა ავტომატური იარაღიდან ცეცხლი დაუშინეს, რაკეტები ესროლეს სოფელ თამარაშენსა და ყორნისის რაიონის სოფელ ავენევს.

თბილისში მძიმე ოპერატიული მდგომარეობა იყო. ამიტომ შს სამინისტროს ხელმძღვანელობასთან შეთანხმებით, 10 აპრილიდან თბილისის შს რაიგანყოფილების თანამშრომლებთან ერთად, მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა მონაწილეობს ქალაქში ოპერატიულ-პროფილაქტიკურ ღონისძიებებში, სახელდობრ, მცხეთის, ავჭალის მხრიდან, ფონიჭალაში, კახეთის გზატკეცილზე. „კოლხურ კომკთან“ გაიხსნა № 1 საგუშაგო საქართველოს პირველი პრეზიდენტის დასაცავად. ამ საგუშაგოზე სამსახურებრივი მოვალეობის შესასრულებლად გამოიყო მილიციის უმაღლესი სკოლის 10 კურსანტი.

ზემოთ აღნიშნულ ღონისძიებებში ხშირი მონაწილეობისა და ქვეყანაში არსებული ვითარების გამო, ზოგიერთ კურსანტს ნერვებმა უმტყუნა, თავი იჩინა უდისციპლინობამ. ამის მაგალითია, მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის 1991 წლის 19 აპრილის № 37 პ/მ ბრძანება, რომლის საფუძველზეც, სასწავლებლის სპეცდანიშნულების ასეულის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით მოხდა ცვლილება. ეს გამონვეული იყო სპეცასეულში დისციპლინის მოშლით, კურსანტებისა და ოფიცრების უპასუხისმგებლობით, რაც გამოიხატა სპეცდანიშნულების ასეულის 25 კაციანი ჯგუფის მიერ, რომელიც მივლინებულ იქნა გორის რაიონის სოფელ მელვრიკისში, სპირტიანი სასმელების მიღებაში. 14 აპრილს ღამის 21-22 საათზე სპირტიანი სასმელები მიიღეს მეორეკურსელებმა: კურცხალიამ, შაიშმელაშვილმა და ტრაპაიძემ. ტრაპაიძემ სოფლის საბჭოს შენობაში ტყვიამფრქვევიდან ატეხა სროლა. შედეგად, დაიჭრა 2 კურსანტი: შახნაზარაიანი და ღამბაშიძე. დაჭრილები გორის საავადმყოფოში

თემურ დათაშვილი

1967-1991

სამაჩაბლოს ძირძველ ქართულ მინაზე მტერი არ ისვენებდა. მას შორს მიმავალი აზრები აწუხებდა: ქართველი ხალხის კანონიერი მოთხოვნების – თავისი სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაცვის პასუხად, ოსმა ექსტრემისტებმა, რომლებსაც რუსეთის იმპერიის სამხედრო ძალები მხარს უჭერდნენ, საქართველოს ომი გამოუცხადეს. საქართველოს მინაზე, ჩვენსავე სახლში, იღვრებოდა უდანაშაულო ადამიანების სისხლი. იმხანად სამაჩაბლოში დატრიალებულმა მოვლენებმა სამაჩაბლოში მცხოვრებ ქართველ ახალგაზრდებს, მათ შორის თემურ დათაშვილს, გადააწყვეტინა ჩაებარებინა მილიციის უმაღლეს სკოლაში.

თემურ დათაშვილი დაიბადა 1967 წლის 14 აპრილს სამაჩაბლოში, სოფელ თამარაშენში. შვიდი წლის თემური მშობლებმა სოფ. თამარაშენის რევანლიან სკოლაში შეიყვანეს. არასრული კურსის დამთავრების შემდეგ თემური სწავლას აგრძელებს ქ. ცხინვალის მე-4 საშუალო სკოლაში. სკოლის სრული კურსის დამთავრებისთანავე იგი გაიწვიეს სამხედრო სავალდებულო სამსახურში, საიდანაც 1987 წელს დემობილიზებულ იქნა. თემური მშობლიურ სოფელს უბრუნდება და მუშაობას იწყებს ქ. ცხინვალის წყალთა მეურნეობის სამმართველოში. თემური ოცნებობდა უმაღლესი ტექნიკური განათლების მიღებაზე, მაგრამ საქართველოში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის დაწყებისთანავე და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვის აუცილებლობამ გადააწყვეტინა ჩაებარებინა მილიციის უმაღლეს სკოლაში და შედეგმაც არ დააყოვნა.

თემური 1990 წლის აგვისტოში წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს სსრ კავშირის მოსკოვის მილიციის უმაღ-

ლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე. თემური, თავის თანაკურსელებსა და თბილისის ფაკულტეტის პირად შემადგენლობასთან ერთად სასწავლებელში ჩარიცხვის დღიდან, მონაწილეობს ქ. თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. 1990 წლის 12 დეკემბრიდან კი მილიციის უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასა და კურსანტებთან ერთად, თემური თავის საყვარელ სამაჩაბლოში იცავს ქართულ მოსახლეობას ოსი ექსტრემისტებისა და გადამთიელი „ბოევიკების“ თავდასხმისაგან. თავის მხარეზე უსაზღვროდ შეყვარებული, გატარებულ ღონისძიებებში მონაწილეობისას თემური შეუპოვრობითა და შემართებით გამოირჩეოდა.

სულ რამდენიმე თვე ატარა თემურ დათაშვილმა კურსანტის ფორმა. პირველი კურსის კურსანტი თავის ბიძაშვილთან ერთად ოსი ექსტრემისტების მიერ განხორციელებულ თავდასხმას შეენირა აპრილის თვეში.

თემურ დათაშვილს ოჯახში დარჩა მამა – გიორგი დათაშვილი, დედა – დარეჯან ტატიშვილი-დათაშვილისა, და – ნინო დათაშვილი.

თემურ დათაშვილს საქართველოს შსს 1997 წლის 1 დეკემბრის № 694 პ/შ ბრძანებით მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის, პოლიციის ლეიტენანტის სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე. მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის პირველი კურსის მესამე ოცეულის მეორე ათეულს.

თემურ დათაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, თემურ!

გადაიყვანეს. მეორეკურსელები გაირიცხნენ მილიციის უმაღლესი სკოლიდან და დათხოვნილ იქნენ შს ორგანოებიდან. ხელმძღვანელ ოფიცრებს გამოეცხადათ საყვედური.

რაც დრო გადიოდა ღონისძიებებში მონაწილეობა სულ უფრო აუტანელი ხდებოდა, ოფიცრებშიც და კურსანტებშიც იკლო საშემსრულებლო დისციპლინამ, საბრძოლო შემართება ქრებოდა. ეს აიხსნებოდა იმით, რომ მილიციის უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობა ხან ერთ ღონისძიებაში ჩართავდა სასწავლებლის ჯგუფს, ხან – მეორეში, ხან – მესამეში და ასე დაუსრულებლად. საერთოდ, ყველა ღონისძიება დიდ პასუხისმგებლობას მოითხოვდა. მთავარმა, შიდა ქართლში ქართული მოსახლეობის გვერდში დგომამ და დახმარების აღმოჩენამ მეორე, მესამე პლანზე გადაინაცვლა. შიდა ქართლის მოსახლეობა და, მათგან ჩვენი სასწავლებლის სამაჩაბლოელი კურსანტები დაუცველები იყვნენ. ამ პერიოდში პირველკურსელთა ნაწილი ითხოვდა შიდა ქართლის ქართულ სოფლებში გამგზავრებას და მოსახლეობის გვერდზე დგომას, მაგრამ მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსი ამის უფლებას არ აძლევდათ. იგი იმით იმართლებდა თავს, რომ მეორე სემესტრი დაწყებული იყო და სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებული ლექციები უნდა მოესმინათ.

შიდა ქართლის ქართულ სოფლებში და არა მარტო იქ, მხედრიონელები დომინირებდნენ. ისინი ექსტრემისტებს იარაღს ასყიდებდნენ (ისე, ოს ექსტრემისტებს იარაღი აკლდათ?), ხოლო ნარკოტიკების შეძენა მათი მთავარი, „სასიცოცხლო“ საზრუნავი იყო. მთვრალი მხედრიონელები შეურაცხყოფდნენ ქართულ მოსახლეობას. ამიტომაც ქართულმა მოსახლეობამ გამოაძევა ისინი.

1991 წლის 9 აპრილს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ ტაშის გრიალით მიიღო ისტორიული გადაწყვეტილება, გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობა. ეს იყო მოჩვენებითი გამარჯვება. იმდენად, რამდენადაც ჩვენი თავისუფლება და დამოუკიდებლობა იმპერიის სურვილზე ეკიდა. იმ დროისათვის ის საშინელი იმპერია დაინგრა და ჩვენთვის თავისუფლება რეალური გახდა, მაგრამ ჩვენ ამისათვის მზად არ აღმოვჩნდით.

18 თებერვალს, შავნაბადაზე მდგარ „მხედრიონსა“ და გვარდიის ქვედანაყოფებს შორის შეტაკება მოხდა. ორივე მხარეს იყვნენ დაჭრილები. შავნაბადა სამხედროებმა დაიკავეს. ხელისუფლებამ მეორე დღეს ჯაბა იოსელიანი დააპატიმრა. დანაშაულებრივი წარსულის მქონე „მხედრიონის“ მეთაური ჯაბა იოსელიანი, რომელიც ქურდობისა და ყაჩაღობისათვის იყო ნასამართლელი, მარტო შავნაბადაში მომხდარი ინციდენტისათვის არ დაუკავებიათ. ის, როგორც პოლიტიკური ოპოზიციონერი საშიში იყო. რა-

ტომლაც, აღნიშნული ინციდენტის მეორე დღეს მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით, ოფიცერთა და კურსანტთა 20 კაციანი ჯგუფი, რუსთავის გზატკეცილზე, თელეთისა და რუსთავის გზატკეცილების გზაჯვარედინზე იცავდა საზოგადოებრივ წესრიგს.

რუსეთის ფედერაციის სახალხო დეპუტატთა მესამე ყრილობამ, 31 მარტს საქართველოს მიმართ დისკრიმინაციული დადგენილება მიიღო. ეს დოკუმენტი იმპერატიული კილოთი იყო დაწერილი და საქართველოს საშინაო საქმეებში უხეშ ჩარევას ადასტურებდა. ამ დადგენილების მეორე დღეს, 1 აპრილს, სსრ კავშირის უზენაესმა საბჭომ განიხილა საკითხი, „სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში შექმნილი მდგომარეობის შესახებ“. ეს დადგენილებაც წამქეზებლური ხასიათის დოკუმენტი იყო აქაური ოსებისათვის. იმ დღიდან ისინი აკონტროლებდნენ ცხინვალში შესვლა-გამოსვლის მსურველებს. ამ დოკუმენტით აღფრთოვანებული ოსები არნახულად გააქტიურდნენ. ქართული სოფლების მიმართულებით ისინი უმართავ ყურგებს „ნურსებს“ ისროდნენ, რასაც ადამიანთა მსხვერპლი მოჰყვებოდა.

1991 წლის მარტი-აპრილი. სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა და თავდაცვის სამინისტროებს დაქვემდებარებულ უმაღლეს სასწავლებლებიდან (მინსკის, ომსკის, გორკის, რიაზანის უმაღლესი სკოლებიდან; პერმის სამხედრო სასწავლებლიდან; ვლადიკავკაზის უმაღლესი სამხედრო სასწავლებლიდან; თბილისის საარტილერიო უმაღლესი სამხედრო სასწავლებლიდან) ჩვენს მილიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლის გასაგრძელებლად გადმოდის 14 მსმენელი. ეს გადმოყვანები განპირობებული იყო სსრ კავშირში შექმნილი მდგომარეობით.

საქართველოს რესპუბლიკის შსს 1991 წლის 22 აპრილის № 016 ბრძანების შესაბამისად, პირველი მაისიდან შსს მილიციის უმაღლეს სკოლაში იწყება დანიშნვები. სულ სასწავლებლის საშტატო განრიგში გატარდა 120 თანამშრომელი.

19 აპრილს სასწავლებლის სპეცდანიშნულების ასეულმა განიცადა ცვლილება. აღნიშნულ ასეულში ახალი ხელმძღვანელობა მოდის, იცვლება აგრეთვე კურსანტთა შემადგენლობაც.

ქვეყნის ისედაც გართულებულ მდგომარეობას სტიქიური უბედურება დაერთო. 29 აპრილის 8 ბალიანმა მიწისძვრამ ონის რაიონში დაანგრია და დააზიანა საცხოვრებელი სახლები და სხვა ნაგებობების 90%, დაიღუპა 4 ადამიანი, იყვნენ დაშავებულიები. გარდა ონის რაიონისა, მიწისძვრამ მოიცვა ამბროლაურის, საჩხერის, ცაგერის, თერჯოლის, ზესტაფონის, ახალგორის, ქარელის, ხაშურის, ჭიათუ-

რის, ტყიბულის, გორის რაიონები. დაზარალებულ რაიონებში 3 მაისიდან განსაკუთრებულ განკარგულებამდე იგზავნება მილიციის უმაღლესი სკოლის თანამშრომელთა (ოფიცრები და კურსანტები) დიდი ნაწილი საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად.

15 ივნისს ძლიერი მიწისძვრა განმეორდა შიდა ქართლში გორის რაიონსა და ჯავაში. დაშავდა და დასახიჩრდა 50-მდე ადამიანი. დაინგრა და საცხოვრებლად უვარგისი გახდა დიდი რაოდენობის შენობა. მეორე დღეს, 16 ივნისს ჩვენი სასწავლებლის 50 კაცი იგზავნება გორის რაიონში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად.

აჭარის შს მინისტრისა და ქობულეთის პრეფექტის თხოვნით, 6 მაისიდან – 6 ივნისამდე, 29 კურსანტი და 2 ოფიცერი მილიციის პოდპოლკოვნიკ რევაზ ნაცარიშვილის ხელმძღვანელობით იგზავნება ქ. ქობულეთში მიწისძვრის რაიონიდან დაზარალებულთა დიდი რაოდენობით ჩამოსვლის გამო, საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად.

მაისის შუა რიცხვებში გადანყდა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს არჩევნების 23 ივნისისათვის ჩატარება. მანამდე მოხდა ინცინდენტი. 22 აპრილს გაიტაცეს და ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს აჭარის უმაღლესი საბჭოს ყოფილ თავმჯდომარეს თ. ხახვას. ამან აჭარის მოსახლეობის ნაწილის უკმაყოფილება გამოიწვია, რადგან ამაში ავტონომიის მომხრეთა დაშინების ცდას ხედავდნენ. ამ ინციდენტმა აჭარაში დაძაბა სიტუაცია. საზოგადოებრივი წესრიგი სისტემატურად ირღვეოდა.

მოსალოდნელი მასობრივი არეულობის პროვოცირების თავიდან ასაცილებლად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თხოვნითა და საქართველოს შს მინისტრის მითითების საფუძველზე, 13 მაისს ჩვენი სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა მივლინებულ იქნა ქ. ბათუმში 100 კაცის შემადგენლობით (დისლოკაციის ადგილად გამოიყო სანატორიუმი „ნარინჯი“). ჯგუფს ხელმძღვანელობდა პოლკოვნიკი ვლადიმერ ცინცაძე. თანამშრომლები შეიარაღებულნი იყვნენ „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტებითა და ავტომატური იარაღით. 6 ივნისს და 12 ივნისს შს ორგანოების ადგილობრივი ძალების არასაკმარისობის გამო, ჩვენს შემადგენლობას ემატება მილიციის უმაღლესი სკოლის 15 ოფიცერი და 139 კურსანტი.

24 ივნისს მილიციის უმაღლესი სკოლისა და საქართველოს რესპუბლიკის რესპუბლიკური სამედიცინო სადიაგნოსტიკო ცენტრის ხელმძღვანელების მიერ დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე აღნიშნული ობიექტის დასაცავად გამოიყო 1 ოფიცერი და 6 კურსანტი.

ოსი ექსტრემისტების აღვირახსნილობას, მზაკვრობას და მუხანათობას ბოლო არ უჩანს. ტყვეები და „ნურსის“ ტიპის რაკეტები დაუშინეს სოფელ დისნევს. მანამდე კი, დაატყვევეს მილიციის უმაღლესი სკოლის სამაჩაბლოელი კურსანტები: პირველკურსელი დათო ყაულაშვილი და მეოთხე კურსელი მალხაზ დათაშვილი. ყველაფერი რუსი სამხედროების ხელშია.

მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ამათუ იმ ღონისძიებებში ჩართულობის საკითხი ზემოთ წყდებოდა. ჩვენ, როგორც სამართალდამცავი ორგანოს სისტემაში შემავალი დანაყოფი, მითითებებს, ბრძანებებსა და განკარგულებებს ვასრულებდით.

ასე, საქართველოს პრეზიდენტისა და რესპუბლიკის შს სამინისტროს განკარგულებით მივლინებული ვიყავით ნინონმინდისა და ახალქალაქის შს განყოფილებებში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის საქმეში დახმარების აღმოჩენის მიზნით. აღნიშნულ ღონისძიებებში, 3 ივლისიდან განსაკუთრებულ განკარგულებამდე, მონაწილეობდნენ სასწავლებლის მე-4 კურსის კურსანტები სპეცდანიშნულების ასეულისათვის განკუთვნილი აღჭურვილობით. ასევე მივლინებულ იქნენ პროფესორ-მასწავლებლები, რომლებსაც უნდა უზრუნველყოთ ადგილზე სპეცკურსის ლექციების ჩატარება და კურსანტთა სახელმწიფო გამოცდებისათვის მომზადება. ამ ღონისძიებებში ჩართული იყო 11 ოფიცერი, 73 მეოთხეკურსელი. ბაზირებული ვიყავით ბაკურიანის ერთერთ სანატორიუმში და იქიდან ვახორციელებდით ნინონმინდისა და ახალქალაქის რაიონების საძოვრებზე კახეთის რეგიონის (სიღნაღის რაიონი) ცხვრის ფარების უსაფრთხოებას. მეცხვარეთა ნაწილი აზერბაიჯანელი იყო და ყარაბაღში წარმოებულ ომს სომეხ-აზერბაიჯანელებს შორის გავლენა არ მოეხდინა ჩვენს ტერიტორიაზე. ძირითადად რეიდები საძოვრებზე ტარდებოდა. აღნიშნულ რაიონებში 2 კვირის განმავლობაში არც ერთი ინციდენტი არ მომხდარა. ამ ხნის მანძილზე მეოთხე კურსელებმა მოისმინეს ლექციები და მიიღეს ჩათვლა სპეცკურსში – ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის საგანში. სისხლის სამართლის პროცესში ჩააბარეს სახელმწიფო გამოცდა, დანარჩენ 2 საგანში სახელმწიფო გამოცდები – სახელმწიფოს და სამართლის თეორიასა და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაში უმაღლეს სასწავლებელში დაბრუნებისას ჩააბარეს. სულ, სრული კურსი დაამთავრა 69 კურსანტმა.

ავგისტო. მილიციის უმაღლეს სკოლაში მიმდინარეობს მისაღები გამოცდები. სასწავლებელში მოხვედრის მსურველთა რაოდენობა დიდია.

ფოთში 14-19 აგვისტოს ჩატარდა ევროპის ჩემპიონატი წყალ-მოთხილამურეთა შორის. ამ ღონისძიებების მაღალ დონეზე ჩასატარებლად საჭირო იყო საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებების გატარება. ამ მიზნით 11-20 აგვისტოს ფოთში, საქართველოს შსს-ს მიერ დამტკიცებული გეგმის თანახმად, მივლინებულ იქნა მილიციის უმაღლესი სკოლის 100 კაციანი ჯგუფი მილიციის პოლკოვნიკ პავლე ნორაკიძის ხელძღვანელობით.

1991 წლის 19-21 აგვისტოს, მოსკოვის პუტჩმა მარცხი განიცადა. ამ ფაქტის გამო, 19 აგვისტოს საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე შექმნილი საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებასთან დაკავშირებით, მილიციის უმაღლესი სკოლა გადაყვანილ იქნა გაძლიერებულ სამხედრო მზადყოფნაზე. აიკრძალა სამუშაო საათებში თანამშრომელთა სკოლის ტერიტორიიდან უნებართვოდ გასვლა; სასწავლებელში შემოღებულ იქნა სადღეღამისო პატრულირება. შევებულებიდან გამოძახებული იყვნენ ოფიცრები და კურსანტები, შედგა მორიგეობის გრაფიკი.

1991 წლის დასაწყისში, მილიციის უმაღლეს სკოლაში აღმზრდელობითი სამსახურის გაუქმებამ კურსანტებს შორის აღმზრდელობითი მუშაობის ჩავარდნა გამოიწვია. სასწავლებლის უფროსის ბრძანებით, პროფესორ-მასწავლებლებს დაევალოთ კურსებზე აღმზრდელობითი მუშაობის ჩატარება. მათ დაევალოთ კურსანტების დროულად გამოცხადება სასწავლებელში და სწავლაში დახმარების განევა.

აგვისტოს პუტჩის დღეებში, ზვიად გამსახურდია თენგიზ კიტოვანის გვარდიას შსს უქვემდებარებს, რაც გვარდიის მეთაურის კასპის რაიონის ტყეში გახიზვნასა და დაუმორჩილებლობის გამოცხადებას იწვევს. გვარდიის ყოფილი სარდალი ათასობით გვარდიელთან ერთად პროტესტის ნიშნად გადის რკონის ხეობაში და აცხადებს დაუმორჩილებლობას.

თ. კიტოვანი კრიმინალი რომ იყო, მრავალჯერ დადასტურებულია. რკონის ტყეში გაჭრილი თ. კიტოვანი საბჭოთა ჯარებთან შებმას აპირებდა და ამას გვარდიელების ამოხოცვა მოჰყვებოდა.

სიკვდილი მრავალნაირი გამიგია და მრავალნაირი მკვლელობის მომსწრე ვარ, მაგრამ ასეთი ტანჯვა-წამებით სიკვდილისაგან, რომელიც ჩვენი სასწავლებლის მეორე კურსის კურსანტს ერგო, ღმერთმა ყველა დაიფაროს. მაშინ, როდესაც სპარტაკ მიდოდაშვილი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას (იგი ერთ-ერთი სამაჩაბლოელი კურსანტია), მარიამობა დღეს, 28 აგვისტოს ბრუნდებოდა სახლში, სოფელ მამისაანთუბანში, ოსმა სეპარატისტებმა ცეცხლი გაუხსნეს. ცეცხლსასროლი იარაღით მძიმედ დაჭრილი,

იქვე მდგომმა რუსის შინაგანი ჯარის თანამშრომლებმა ცხინვალის საავადმყოფოში წაიყვანეს, სადაც უარესი ტანჯვა მოელოდა. სულთმობრძავ სპარტაკს, სამედიცინო დახმარების აღმოჩენის მაგივრად, ცხინვალელი ექიმები წამებით კლავენ, პირს ქვევით უვსებენ.

ასეთი მძიმე ხვედრი ერგოთ საქართველოს ძირძველ მინაზე მცხოვრებ ქართველებს, დაიღალა იქაური ქართველობა. ისინი მარტონი დარჩნენ საქართველოსაგან მიტოვებულნი და ოსი ექსტრემისტების, ჩრდილო ოსეთიდან და საბჭოთა ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონებიდან ჩამოსული ბანდების პირისპირ აღმოჩნდნენ. ჩრდილოეთიდან შემოსული ბანდები მგლური კანონებით მოქმედებდნენ. ფართო იყო მათი მოქმედების დიაპაზონი: ქართველების ძარცვითა და დანვით დაწყებული, მძევლად აყვანით, ჯოჯოხეთური წამებითა და დახოცვით დამთავრებული. დახმარება არსაიდან ჩანდა. ქართველი ხალხის გენოციდი გრძელდებოდა.

ჩვენ ისევ საბჭოთა წყობის კანონებით ვმოქმედებდით – ზემოდან კარნახს მიჩვეულნი. ამას ვერც დემოკრატიის გზაზე დამდგარი მთავრობა გადაუჩინა.

თავს ნებას მიცემე და ქართველ მკითხველს შევახსენებ, თუ როგორ ეპყრობოდნენ შიდა ქართლში ჩამოსახლებული ოსები – ხიზნები ქართველებს საქართველოს ისტორიის გზაჯვარედინზე.

ეს ბრძოლა, რომელიც ოსმა ექსტრემისტებმა წამოიწყეს გუშინ არ დაწყებულა. იგი საქართველოში ეროვნული მოძრაობის მომძლავრების პარალელურად მიმდინარეობდა. შიდა ქართლში დასახლებულმა ოსებმა, ჩრდილო კავკასიელი ოსებისა და იმპერიული ძალების ხელშეწყობით სამკვდრო-სასიცოცხლო ომი გამოგვიცხადეს ქართველ ხალხს. შემზარავია ოსების მზაკვრობა და მუხანათობა, უკიდურესი სისასტიკე და ვანდალიზმი, რომელსაც ისინი ქართველების მიმართ იჩენდნენ. მეოცე საუკუნის 80-იანი წლების მიწურულსა და 90-იანი წლების დასაწყისში განვითარებული მოვლენები და პროცესები იმის საშუალებას იძლევა, რომ ითქვას, ისტორია მეორდება. 1989-91 წწ განვითარებული მოვლენები გაჭირილი ვაშლივით ჰგავს 1917-1920 წწ, განვითარებულ მოვლენებს. მაშინაც და ახლაც ოსი ექსტრემისტები რუსეთის რეაქციული ძალების კარნახით მოითხოვდნენ „დემოკრატიული რესპუბლიკის“ სტატუსს ცენტრალური საქართველოს ტერიტორიაზე და რუსეთთან შეერთებას. ოსი სეპარატისტების ხელით ცენტრი ცდილობს პოლიტიკური ბრძოლით საქართველოს შეჩერებას. ამას მოწმობს თუნდაც ის, რომ ცხინვალში შეიქმნა ეროვნული თავდაცვისა და ხსნის კომიტეტი და ააფრიალეს რუსეთის დროშა, გამოიტანეს ლენინის პორტრეტი.

სპარტაკ მიდოდაშვილი

1967-1991

კიდევ ერთი მძიმე დანაკლისი განიცადა საქართველოს შსს უმაღლესი სკოლის 1990 წელს ჩარიცხულ კურსანტთა შემადგენლობაში. კურსანტი, რომელმაც თავისი თავი სამსახურებლოზე მიიტანა, ეს იყო ღირსეული მამულიშვილი, სამშობლოს სიყვარულს ზვარაკად შეწირული სამაჩაბლოელი სპარტაკ მიდოდაშვილი. ოს სეპარატიისტთა წლების მანძილზე დაგროვილმა შურმა და ბოლმამ სპარტაკ მიდოდაშვილზე იძალა.

სპარტაკის ბუნება, მისი ხასიათი, როგორც სამშობლოზე უზომოდ შეყვარებული ადამიანისა, ორ ძირითად მოთხოვნას – სამშობლოს დაცვას და სამსახურებრივი მოვალეობის აღსრულებას ეფუძნებოდა.

სპარტაკი დაიბადა 1967 წლის 27 იანვარს ცხინვალის რაიონის სოფელ მიმისაანთუბანში. 1984 წელს დაამთავრა ქ. ცხინვალის № 1 საშუალო სკოლა. 1985-1987 წლებში მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში. შინაგან საქმეთა ორგანოებში მუშაობას იწყებს 1988 წლის სექტემბრიდან. იგი მუშაობდა ქ. ცხინვალის მილიციის რაიონულ განყოფილებაში მილიციელად. სამაჩაბლოში მცხოვრებ ცხრა ქართველ თანატოლთან ერთად 1990 წლის აგვისტოში სპარტაკი წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტზე. სასწავლებელში ჩარიცხვის დღიდან სპარტაკ მიდოდაშვილი მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს ასრულებდა პირნათლად და კეთილსინდისიერად. ის იყო კეთილი და მოუსვენარი სულის ადამიანი.

სპარტაკი 1991 წლის 28 აგვისტოს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას ოსმა ექსტრემისტებმა მძიმედ დაჭ-

რეს, მიძიმედ დაჭრილი სპარტაკი ოსებმა ხელთ ჩაიგდეს და წამებით მოკლეს.

სპარტაკ მიდოდაშვილს ოჯახში დარჩა მშობლები: ვიგენტი და მარიამ მიდოდაშვილები, და – ნონა მიდოდაშვილი. სპარტაკი წავიდა და ოჯახის წევრებს დაუტოვა ტკივილი, რომელსაც მოშუშება არ უწერია.

სპარტაკ მიდოდაშვილს საქართველოს შსს 1997 წლის 1 დეკემბერის № 694 პ/შ ბრძანებით მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე. მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის პირველი კურსის მესამე ოცეულის პირველ ათეულს.

სპარტაკ მიდოდაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, სპარტაკ!

შიდა ქართლში მცხოვრები ოსების ერთ ადმინისტრაციულ ერთეულში გაერთიანებისათვის მოძრაობას 1917 წლის რუსეთის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ მიეცა გასაქანი. ოსები, 1918 წლის დამდეგისათვის ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ცალკე სამაზრო-საერობო ადმინისტრაციული ერთეულის შექმნის მოთხოვნებს აყენებდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ სამხრეთ ოსეთის ცალკე ადმინისტრაციული ერთეული ოფიციალურად არ არსებობდა (იგი საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ დაარსდა), მდგომარეობა გაართულა 1918 წლის დასაწყისში ფრონტიდან ჯარისკაცების დაბრუნებამ. ოსმა ჯარისკაცებმა შექმნეს შეიარაღებული რაზმი და და დაიწყეს „წესრიგის დამყარება“. ამას დიდი უწესრიგობა და ანარქია მოჰყვა გორის მაზრაში. შეიარაღებული ექსტრემისტები თავს ესხმოდნენ მემამულეთა ოჯახებს, ხოცავდნენ და ძარცვავდნენ მათ.

მაშინ, როდესაც საქართველოს თურქეთი დაპყრობით ემუქრებოდა, ოსებმა ომი გამოუცხადეს საქართველოს. საქართველო თურქეთს ვერ გაუმკლავდებოდა, მას არმია არ ჰყავდა და, რასაკვირველია, ვერ მოიგერიებდა მტერს. მუშაობა მიმდინარეობდა მეფის არმიის ქართველი ჯარისკაცების მობილიზაციისა და მათგან ქართული ჯარის ნაწილების შესაქმნელად. შეიქმნა ქართული სახალხო გვარდია, რომელმაც ფრონტიდან დაბრუნებული ჯარისკაცების განიარაღება სცადა. ეს მოხდა 1918 წლის იანვარ-თებერვალში. განიარაღებული ჯარისკაცები სოფლებში დაბრუნდნენ და მთავრობის წინააღმდეგ საბრძოლველად ამზადდნენ გლეხობას. ისინი ფიზიკურად უსწორდებოდნენ თავადაზნაურობას, დახოცეს თავადები ციციშვილები და ვეზირიშვილები. მათი მკვლელები შეიპყრეს სახალხო გვარდიელებმა და ადგილზე დახვრიტეს. ამ ფაქტმა დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია გლეხებში და დაიწყეს გვარდიისათვის წინააღმდეგობის განევის სამზადისი. ოსთა დელეგაცია 1918 წლის 16 მარტს მოთხოვნებს უყენებს გორის აღმასრულებელ კომიტეტს, თუმცა კარგად იცოდნენ, რომ მათი განხილვა ამ ინსტანციის კომპეტენციას აღემატებოდა. მაგრამ მაინც თავისის გატანა უნდოდათ და მოთხოვნების დაუყოვნებლივ ასრულებას მოითხოვდნენ. ეს მოთხოვნები იყო: 1. დაუყოვნებლივ მიწების დაყოფა; 2. გორის მაზრიდან გააძევეთ რევოლუციურ ორგანიზაციაში მომუშავე პირები (ოსებისათვის არასასურველი პირები). 3. გორის მაზრიდან ყველა თავადისა და აზნაურის გაძევა; 4. სიტყვისა და კრებების თავისუფლება, ამ მოთხოვნების შესრულებისათვის განისაზღვრა იმავე დღის 3 საათი.

მეორე დღეს, 17 მარტს ცხინვალში ამოდის გორის წითელი რაზმი სამაზრო კომისრის გიორგი მაჩაბლის მეთაურობით. გიორგი მა-

ჩაბელი პირდება მოთხოვნების დაკმაყოფილებას, გარდა თავადაზნაურების გაძევებისა. 18 მარტს შეკრება იმართება დგვრისის მოედანზე, რომელიც ცხინვალს იქით მდებარეობს ყორნისის მიმართულებით. ოსები დაპირების დაუყოვნებლივ ასრულებას მოითხოვენ. კულუმბეკოვი (ცხინვალის კომისარი) ანიშნებს ზღუდის კალთასა და ნაცარ-გორაზე ჩასაფრებულ ოსებს და იწყება სროლები. შეუძლებელი ხდება წინააღმდეგობის გაწევა ბრბოს მხეცობის წინააღმდეგ. ორივე მხრიდან ცხინვალში შემოიჭრება გამხეცებული ბრბოველური ღრიალით. იწყება ძარცვა-რბევა, დუქნების მტვრევა, ყუმბარების სროლა. ძარცვა-რბევაში მონაწილეობას იღებდნენ ერედველი ქართველებიც.

მძიმედ დაჭრილ გიორგი მაჩაბელს საავადმყოფოს წინ კლავენ. სიცოცხლეს მოუსწრაფავენ კოსტა კაბიშვილს, სანდრო კეცხოველს, გამხეცებული ბრბო ტყვიით გაუგმირავს გულს, მის გაციებულ გვამს საშინლად ამახინჯებენ. გიორგი მაჩაბელი ტყვიებით დაცხრილული იყო მუხლებში, ხანჯლით იყო დაჩხვლეტილი მთელ ტანზე და თავის ქალა თითქმის აგლეჯილი. გამხეცებულ ოსებს კეცხოველის ნაწამები გვამისათვის თავი მოეჭრათ, სხეული ქუჩაში დაეგდოთ და ზედ ფაეტონებით დადიოდნენ. ოსთა 1918 წლის მარტის აჯანყება ქართულმა სახალხო გვარდია მჩაახშო. ოქტომბრის რევოლუციის მეორე წლისთავზე ბოლშევიკები მთელ საქართველოში ამზადებდნენ აჯანყებას, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის წინააღმდეგ. აჯანყება როკის რაიონში 1919 წლის 23 ოქტომბერს დაიწყო. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ იგი შედარებით იოლად ჩაახშო. 1920 წლის 8 მაისს ოსებმა როკის რაიონში საბჭოთა ხელისუფლება გამოაცხადეს. ცხადია, რომ ეს აქტი ბოლშევიკების მიერ წინასწარ გათვლილ მიზანს ემსახურებოდა – ე.წ. სამხრეთ ოსეთში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარება და შემდგომ საბჭოთა რუსეთთან შეერთება. იმთავითვე კარგად ჩანდა რუსეთის ზრახვები, თუ როგორ ებრძოდა იგი დამოუკიდებელ საქართველოს მაშინაც.

სამხრეთ ოსეთის ოლქის შექმნა სტალინის ამ აზვებითი პოლიტიკის განხორციელების ნაყოფი იყო, რაც საქართველოს არსებობას ეჭვის ქვეშ აყენებდა. მისმა გამონათქვამმა: „სანამ საქართველო არსებობს, სოციალიზმის საქმე სასიკვდილო საქმეშია“, განაპირობა შიდა ქართლში სამხრეთ ოსეთის ოლქის დაბადება. სიმპტომატურია, რომ სამხრეთ ოსეთის ოლქის შექმნამდე ორი წლით ადრე, 1920 წელს ჩრდილოეთ ოსეთში მოკალათებული აქაური ოსი ბოლშევიკები თავს სამხრეთ ოსეთის რევკომს უწოდებდნენ, თუმცა ძალიან კარგად იცოდნენ, რომ საქართველოს ასეთი

კუთხე – „სამხრეთ ოსეთი“ – არ ჰყავდა არც ფაქტობრივად და არც ფორმალურად. სტალინის გამონათქვამს თავისი ფორმით, არსი არ შეუცვლია XX საუკუნის მიწურულსაც. სსრ კავშირის პრეზიდენტს მიხეილ გორბაჩოვს არ დაუმაღლავს, რომ თუ საქართველო შეეცდებოდა „ძმური კავშირიდან“ გამოყოფას, მას პრობლემები შეექმნებოდა საკუთარ ტერიტორიაზე არსებულ ავტონომიებში. მოსკოვის ფარული და აშკარა მხარდაჭერით ოსეთში იმძლავრა ანტიქართულმა განწყობამ. ექსტრემისტები, კრემლის ხელშეწყობით, იარაღს იმარაგებდნენ და სამხედრო კონფრონტაციისათვის ემზადებოდნენ. სწორედ ამ აგრესიულმა პარტოკრატიაშექმნა თავისი პრივილეგიების შესანარჩუნებლად სამხრეთ ოსეთის ოლქი ქართველი ხალხის დაუკითხავად, ქართველების წინააღმდეგობისა და პროტესტების მიუხედავად, მაგრამ ამ ვოლუნტარისტულად, პირთა ვინრო ჯგუფის მიერ შექმნილ ეროვნულ-ტერიტორიულ ერთეულს ხანგრძლივი არსებობა არ უნერია!

1991 წლის 24 აგვისტო. მილიციის უმაღლეს სკოლაში მიმდინარე მისაღები გამოცდების შედეგების მიხედვით, მსმენელებად (კურსანტებად) ირიცხება 245 კაცი. სასწავლებლის არსებობის მანძილზე ასეთი დიდი რაოდენობა კურსანტებისა არ ჩარიცხულა. მათგან 17 გოგონაა. ახლად ჩარიცხულთა ბუნება, ხასიათი და დანაშაულებრივი საქმიანობა პირველ ორ თვეში გამოიკვეთა. ამ კურსზე კურსანტების გარკვეული ნაწილი შს ორგანოებში შემთხვევით მოხვედრილი აღმოჩნდა. მათი ადგილი მილიციის რიგებში კი არა, საზოგადოებაშიც ზედმეტი იყო. ახლადჩარიცხულ კურსანტთა რიგებში იყვნენ: ნარკომანები, მკვლელები, ქურდები, ჯიბის ქურდები. სწავლის დაწყებიდან მოკლე პერიოდში ზოგი განსასჯელის სკამზე აღმოჩნდა, ზოგმაც სასწავლებლის სრული კურსი ვერ დაასრულა. ადამიანი შეუიარაღებელი თვალითაც კარგად დაინახავდა მათ ნაკლოვან მხარეებს.

თუმცა, ცხადია, იყვნენ მაღალი ზნეობის, პატრიოტი ახალგაზრდებიც, რომლებმაც თავიანთი ნამოქმედარით დაამტკიცეს ქვეყნის ერთგულება (ამაზე ქვემოთ მოგახსენებთ).

ამ კურსზე სწავლობდა თვალსაჩინო კურსანტი კუკური ხიბლიშვილი, რომელმაც წარჩინებით დაამთავრა საქართველოს შსს აკადემია (საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა 1994 წლის 3 ივნისს საქართველოს შსს აკადემიად გადაკეთდა). ღმერთის მიერ დაჯილდოვებული ნიჭის გამო, კუკური დიდი პატივისცემით სარგებლობდა სასწავლებელში. თავისი მოწოდებით იგი სამართალდამცველი და სამართლიანი სახელმწიფოს ერთგული იყო. კურსანტებს შორის ასაკით ყველაზე უფროსი იყო და მათგან პატივის-

ცემას გრძნობდა. იგი გამორჩეული იყო როგორც თვითშეგნებით, ასევე წიგნიერებით. აღმოსავლური პოეზიის ბრწყინვალე მცოდნეს და მსოფლიო რენესანსის მთავარი ქმნილების „ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირმცოდნეს განსაკუთრებული ადგილი ეკავა კურსანტებს შორის. ასეთი ადამიანები XVIII-XIX სს. საქართველოში დაფასებულნი იყვნენ. მათ მესაგანძურებებს უწოდებდნენ. საუბედუროდ, მისი ნიჭი და განსწავლულობა 2 წლის წინ ავტოკატასტროფამ შეინარა. სამართლიანობისადმი ლტოლვა მას იმის საშუალებას აძლევდა, რომ სწავლის პერიოდში ზემოთ ჩამოთვლილი კატეგორიის თანაკურსელებისათვის ეთქვა: „შვილოსა, შენ აქ, მილიციამი რა გინდა, შენი ადგილი მოუსვლელშია“, ან „ვინ დაიდო შენი ცოდვა“, მათ „დემოკრატიის ნაყოფებს“ უწოდებდა.

ახალი სასწავლი წელი (1991-92 წწ.), რომელიც 1 სექტემბერს უნდა დაწყებულიყო, მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით, 16 სექტემბრამდე გადაიდო (არა მარტო ჩვენი სასწავლებლისათვის გადაინია სწავლის დაწყებამ, არამედ საქართველოს ყველა საშუალო სკოლასა და უმაღლეს სასწავლებლებშიც). საქართველოში შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე, მილიციის უმაღლესი სკოლა ისევ ყაზარმულ მდგომარეობაზეა გადასული. ეს სასწავლებლისათვის ჩვეულებრივი მოვლენა იყო.

2 სექტემბერი, ორშაბათი, „გკჩპ“-ის მხარდაჭერის მოტივით არასასპარლამენტო ოპოზიციაში მყოფმა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერმა გიორგი ჭანტურიამ იმ დღეს თბილისში, კინოს სახლთან, გამართა მიტინგი. მანიფესტანტები დაარბია დამოუკიდებელი საქართველოს ომონმა. დაჭრილები და დაშავებულები იყვნენ, როგორც სამართალდამცავთა, ისე დემონსტრანტებს შორის.

ფაქტობრივად, 2 სექტემბრის შემდეგ თბილისში დაიწყო დესტაბილიზაცია. ყოველდღე იმართებოდა ოპოზიციის ხალხმრავალი მიტინგები, მათ დაუპირისპირდა ხელისუფლების მხარდამჭერი „საინფორმაციო მიტინგები“. ამ დღიდან მიტინგების გამართვა მთავრობის სახლის წინ წესად იქცა.

იმ დღეებში საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით შეიქმნა საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო. მინისტრის მოვალეობის შესრულება დაევალო ნოდარ გიორგაძეს, ხოლო საქართველოს რესპუბლიკის გვარდიის მთავარი სამმართველოს უფროსად დაინიშნა ვახტანგ (ლოთი) ქობალია. ამაზე განაწყენებულმა თენგიზ კიტოვანმა თავისი მომხრე გვარდიელები შავნაბადაზე შეკრიბა და საჭიროების შემთხვევაში, ხელისუფლების საწინააღმდეგოდ მოქმედებისათვის გამოსაყენებლად ამზადებდა.

შავნაბადაზე შეკრებილ ჯარისკაცებსა და ოფიცრებს პრეზიდენტის ბრძანებულებით დაევალებათ დაეტოვებინათ შავნაბადა და ყაზარმებს დაბრუნებოდნენ. მათ ეს მოთხოვნა არ შეასრულეს. 11 სექტემბერს მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის ზეპირი ბრძანების თანახმად (რა თქმა უნდა, ზემდგომი ორგანოს მიერ ნაკარნახევი მითითების საფუძველზე), 30 კაციანი რაზმი გავემგზავრეთ თელეთი-რუსთავის გზატკეცილის გასაყართან მდებარე სახელმწიფო ავტოინსპექციის საგუშაგოსთან სადღელამისო მორიგეობის გასანევად. ჩვენს მოვალეობაში შედიოდა შავნაბადაზე დაბანაკებული გვარდიელების გადაადგილების არდაშვება დედაქალაქის მიმართულებით. რამდენიმე საათის დგომის შემდეგ საგუშაგოს შავნაბადიდან დაძრული ტანკი მოადგა. ტანკის ლუქიდან ამოსულმა გვარდიელმა გაბრაზებული ხმით მოგვმართა, რატომ დგახართო. მცირე პაუზის შემდეგ კონკრეტულად ვუპასუხეთ, რომ დისლოკაციის ადგილს დაბრუნებოდა. მას განემარტა, რომ მისი და შავნაბადაზე მყოფი გვარდიელებისათვის თბილისის მიმართულებით გადაადგილება აკრძალული იყო. გვარდიელმა ხმის ამოუღებელი მიაბრუნა ტანკი და შავნაბადისაკენ გაემართა. საგუშაგოზე 3 დღე-ღამე დავყავით და მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით სასწავლებელში დავბრუნდით.

რამდენიმე დღეა მთავრობის სახლის პირველ სართულზე განლაგებულია მილიციის საკოორდინაციო შტაბი. აქ თავმოყრილია შსს და ქ. თბილისის მთავარი სამმართველოს თანამშრომელთა დიდი რაოდენობა. მთავრობის სახლის წინ მოედანზე ყოველ დღე ასეულობით ადამიანი იყრიდა თავს მიტინგზე, მხარდაჭერა და თანადგომა რომ გამოეცხადებინა საქართველოს ეროვნული პარლამენტისა და რესპუბლიკის პრეზიდენტისადმი. ერთ-ერთი მიტინგის დროს, ოპოზიციის ჯგუფი შეეცადა მთავრობის სახლის წინ, კიბეებზე პლაცდარმის გაკეთებას, მაგრამ მიტინგის მონაწილეთა აქტიური მოქმედებით ეს ჯგუფი მალევე განდევნეს. ძალზე დაძაბული სიტუაცია შეიქმნა. სწორედ ამ დროს გაისმა პრეზიდენტის მონოდება ქართველი ხალხისადმი, დაეცვათ ეროვნული პარლამენტი. ამას დიდი გამოხმაურება მოჰყვა. ერთმანეთის პირისპირ ათასობით ქართველი იდგა. დაიწყო რუსთაველის გამზირიდან ავტობუსებისა და ქუჩის ბარიკადებისაგან განმეხდა. თბილისში სიძულვილი, ბოღმა და უნდობლობა მძვინვარებს. რუსთაველის გამზირი სავსეა გაბოროტებული, ფსიქიკაშერყეული, იარაღშემართული ფანატიკოსებით, რომლებმაც შეიძლება აღარავის წინაშე აღარ დაიხიონ უკან.

26 სექტემბერს, საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით, გამოცხადდა საგანგებო მდგომარეობა. ოპოზიციამ თავისას მიაღ-

ნია. ისინი მიზნად დესტაბილიზაციასა და დაპირისპირების მიღწევას ისახავდნენ და ამის მიღწევა შეძლეს კიდევც.

სანამ ხელისუფლება ავტობუსებისაგან რუსთაველის გამზირს გაათავისუფლებდა, ოპოზიციურმა ძალებმა თავი მოიყარეს რესპუბლიკის მოედანზე და დაიძრნენ მთავრობის სახლის მიმართულებით. შუადღეს რუსთაველის გამზირი სავსე იყო გიორგი ჭანტუერიას მიერ მობილიზებული ახალგაზრდებით. მთავრობის სახლის წინ ჩახერგილ ავტობუსებთან მისულთ ხელისუფლებამ თავისი ხალხი დაახვედრა. ატყდა ერთი ამბავი. ურთიერთშეურაცხყოფელი ხმამაღალი ლაპარაკი ხელჩართულ ბრძოლაში გადაიზარდა, ზოგი გარეთ ჩხუბობდა, ზოგი ავტობუსებში არკვევდა ურთიერთობას, ზოგსაც ავტობუსის სახურავებზე გაემართა ხელჩართული. ერთი სიტყვით, ნინძების ჩხუბი გეგონებოდათ. აქეთ, საგამოფენო შენობის წინ მრგვალი მაგიდის იდეოლოგს, მედოლე-დეპუტატს (როგორც მას ეძახდნენ) ავთანდილ რცხილაძეს 6 შავოსანი ქალი მოეყვანა, ზემოთ კიბეებზე აიყვანა, ერთად მჭიდროდ დააყენა, დირიჟორის ჟესტიკულაციით ხელი აიქნია და ქალებმა მორთეს ყვირილი: „ზვიადი!.. ზვიადი!.. ზვიადი!..“

დღითივად მატულობს ხელისუფლებასა და ოპოზიციას შორის დაპირისპირება. არავის სურს საკუთარი პოზიციების დათმობა, პიროვნულზე მალა ეროვნულის დაყენება. ამ დღეებში არ წყდება მთავრობის სახლთან რესპუბლიკის სხვადასხვა რაიონებიდან დელეგატთა ჩამოსვლა, რესპუბლიკის პრეზიდენტისა და ეროვნული პარლამენტის მხარდამჭერი მიტინგები. ამან კიდევ უფრო დაძაბა ისედაც რთული კრიმინოგენული ვითარება, სტიქიურად შეიარაღებული ხალხის წინაშე მილიცია უძღური აღმოჩნდა.

რესპუბლიკის სხვადასხვა რაიონიდან ჩამოსულთა მოძრაობამ დამლუპველი სახე მიიღო. პრეზიდენტის სიმპათიები, აშკარად სამეგრელოსაკენ იხრებოდა, ხოლო შს მინისტრს დ. ხაბულიანს სვანეთის იმედი ჰქონდა. ასეთ ვითარებაში ზ. გამსახურდიამ თბილისში 25 სექტემბრიდან საგანგებო წესები გამოაცხადა. 24 სექტემბერს კი – საყოველთაო მობილიზაცია. მოსახლეობის დაცვის მომიზნებით, თ. კიტოვანის მომხრე გვარდიელები ფილარმონიასთან დაბანაკდნენ. უკვე სამი კვირაა, რაც გრძელდება საპროტესტო აქციები ტელერადიო დეპარტამენტის შენობის წინ. გრძელდება საინფორმაციო მიტინგები მთავრობის სახლთან. პოლიტიკური ვითარება უაღრესად დაძაბულია. ჰაერში სამოქალაქო ომის სუნი ტრიალებს.

ამ დროისათვის მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ნაწილი მთავრობის სახლშია და იქ ეწევა სამსახურს, ნაწილი – ტელერადიო დეპარტამენტის სიახლოვეს სასტუმრო „აჭა-

რასთან“ დგას, ნაწილიც – სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან. იმ დროს, 30 სექტემბერს, ცირკის მიდამოებიდან ქვემეხის ჭურვი ესროლეს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შენობას. საპასუხო ცეცხლი ტყვიამფრქვევებიდან და ავტომატებიდან მთავრობის მომხრე მეომრებმა გაუხსნეს.

25, 26, 27, 28 სექტემბერს მთავრობის სახლის წინ მიტინგი გრძელდება. ტელერადიო დეპარტამენტის მუშაკების ერთმა ჯგუფმა საპროტესტო აქცია მოაწყო დეპარტამენტის შენობის წინ, რის შედეგადაც შეწყდა ტელერადიოგადაცემები. მდგომარეობა კიდევ უფრო გაართულა ოპოზიციურ-პოლიტიკურ დაჯგუფებათა მიერ დეპარტამენტის შენობის პიკეტირებამ. 1 ოქტომბერს ტელერადიო დეპარტამენტის წინ გაიმართა ოპოზიციონერთა მიტინგი, ისინი პოლიტპატიმრების: გ.ჭანტურიას, ჯ. იოსელიანის და გ. ხაინდრავას გათავისუფლებას მოითხოვდნენ.

3 ოქტომბრის საინფორმაციო მიტინგზე გაჟღერდა აზრი იმის თაობაზე, რომ ძმათა შორის სისხლისღვრის თავიდან აცილების მიზნით, გვარდია ტოვებს ტელერადიო დეპარტამენტის შენობის მიმდებარე ტერიტორიას და გადის ქალაქიდან. მართლაც, 6 ოქტომბერს ღამით თ. კიტოვანის გვარდიამ და მერაბ კოსტავას საზოგადოების შეიარაღებულმა ფორმირებამ ქალაქი დატოვეს. ისინი თბილისის ზღვაზე დაბანაკდნენ.

იმავე ღამეს, ბრძანებით, მილიციის უმაღლესი სკოლის 30 კაცია-ნი ჯგუფი ადის თბილისის ზღვაზე, თემქის მხრიდან და მთელი ღამე მორიგეობს, რათა არ დაუშვან გვარდიელების ქალაქის მიმართულე-ბით გადაადგილება. დილით სასწავლებლის მეორე ჯგუფმა შეგვც-ვალა და ჩვენ სასწავლებელში დავბრუნდით. ის-ის იყო სასწავლებელში შემოვედით, რომ სკოლის რადიოსადგურში გაისმა თბილისის ზღვაზე შეცვლაზე მისული ჯგუფის ხმა, ისინი დახმარებას ითხოვდნენ თ. კიტოვანის უკანონო ფორმირების მიერ სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის მიმართულებით ცეცხლის გახსნის გამო. მყისვე იქით გავწიეთ. ინტენსიური სროლები არ წყდებოდა. გვესროდნენ პროფკავშირების სასწავლო ცენტრის რაიონიდან. კიტოვანის შეიარაღებული ფორმირების წევრები ან ნასვამები იყვნენ ან ნარკოტიკული ნივთიერების ზემოქმედების ქვეშ იმყოფებოდნენ. იძულებულნი გავხდით სროლითვე გვეპასუხა. ორმხრივი სროლა 4-7 წუთს გაგრძელდა. სროლა შეგვაჩერებინა თბილისის ზღვაზე ამოსულმა სასწავლებლის უფროსმა გივი კვანტალიანმა. ცოტა ხნის შემდეგ, მისივე ბრძანებით დავბრუნდით მილიციის უმაღლეს სკოლაში.

ოქტომბრის დასაწყისში სასწავლო წლის დაწყება კვლავ გადაიდო. განათლების სამინისტროს ყოვლად შეუძლებლად მიაჩნდა

თბილისის სასწავლო დაწესებულებებში მეცადინეობების დაწყება. სამინისტრო კატეგორიულად აცხადებდა, რომ სტაბილური მდგომარეობის შექმნამდე, ვიდრე ქალაქში თუნდაც ერთი უკანონო შეიარაღებული ფორმირება ან ჯგუფია, რითაც საფრთხე ექმნება ადამიანთა სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას, სასწავლო პროცესის დაწყება შეუძლებელია. სწავლის განახლება მოხერხდება მას შემდეგ, როდესაც ქალაქში სრული წესრიგი დამყარდება.

ოქტომბერი მიტინგების თვეა. 10 ოქტომბრისათვის თბილისში შედარებით სიმშვიდეა. ზოგიერთ უმაღლეს სასწავლებელში მეცადინეობები დაიწყო. მათ შორის ჩვენს სასწავლებელშიც. დიდი მიტინგი გაიმართა 18 ოქტომბერს მთავრობის სახლთან.

15 ოქტომბერს ჩრდილო ოსეთიდან გადმოსულმა ტერორისტებმა, შიდა ქართლში მოკალათებულ სეპარატისტებთან ერთად, რაკეტები დაუშინეს აჩაბეთსა და ქურთას. ქართული მოსახლეობა მძიმე დღეშია. არც არავის დახმარების იმედი აქვთ. ოსი სეპარატისტები და მათი დამქაშები მგლური კანონებით მოქმედებენ. ქართველი პოლიტიკოსები კი ქუჩაში მიტინგების საშუალებით უპირისპირდებიან, არკვევენ ურთიერთობებს, რასაც დასასრული არ უჩანს. ამ დღეებმა დაგვანახა, რომ საქართველოში არ არსებობს პოლიტიკური კულტურა, თუმცა ეს არც არის გასაკვირი, რადგან მათ აკლიათ სიბრძნის ხელოვნება. ისინი მოკლებულნი იყვნენ პოლიტიკის სფეროსთან სიახლოვეს, საპასუხისმგებლო თანამდებობები დილექტანტებით იყო დაკომპლექტებული. ყოველივე ამან დალი დაასვა საქართველოს სახელმწიფოებრივ და საზოგადოებრივ ცხოვრების ყველა სფეროს. დანაშაულობამ და კორუფციამ არნახულ დონეს მიაღწია. უპერსპექტივო ჩანდა საქართველოს საერთაშორისო აღიარება, დაუსჯელობა გამეფებულია ქვეყანაში. საქართველო უფსკრულისკენ მიექანება. სამოქალაქო ომი კარს არის მომდგარი.

საქართველოს შსს დავალებით, 27 სექტემბერსა და 11 ნოემბერს ქ. გორის შს განყოფილებისთვის დახმარების აღმოსაჩენად, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მიზნით მივლინებულ იქნა მილიციის უმაღლესი სკოლის 2 ჯგუფი მილიციის პოდპოლკოვნიკ დავით ჩაგუნავასა და პოდპოლკოვნიკ მერაბ ქოქიაშვილის ხელმძღვანელობით.

ოქტომბერსა და ნოემბერში სასწავლებელში არსებული სპეცდანიშნულების ასეული განიცდის ცვლილებებს. ძირითადად, ცვლილებები ასეულის ხელმძღვანელ მუშაკთა შორის მოხდა. უმნიშვნელო ცვლილებები ხდება კურსანტთა შორისაც.

16 ნოემბრიდან 30 ნოემბრამდე ქ. თელავში ოპერატიული ღონისძიებების გასატარებლად მივლინებულ იქნა სასწავლებლის მე-

ოთხე კურსი მილიციის პოლკოვნიკ რობინზონ ხმალაძის ხელმძღვანელობით.

საქართველოს შს მინისტრის ბრძანების შესაბამისად, 11 ნოემბრიდან 11 დეკემბრამდე ქ. თბილისის № 1 საგამოძიებო იზოლაციონში მივლინებულ იქნა სამორიგეო სამსახურის შესასრულებლად 24 პირველკურსელი ნანა ქოჩორაშვილის ხელმძღვანელობით.

დეკემბერი. მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა ქ. თბილისის სახელმწიფო ავტონისპექციასთან ერთად საგანგებო მდგომარეობის პირობებში მონაწილეობდა რეიდებში, ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მიერ საგზაო უსაფრთხოების დაცვის ღონისძიებებში. ეს რეიდები ტარდებოდა თბილისის მასშტაბით. ერთ-ერთი ჯგუფი, რომელსაც მესამეკურსელი კობა კალმახელიძე ხელმძღვანელობდა, რეიდს ატარებდა ორთაჭალაში, გორგასლის ქუჩაზე. პეტრე ბაგრატიონის ძეგლთან, დადგენილი წესის შესაბამისად, გააჩერეს სატრანსპორტო საშუალება „07“ მარკის „ფიგული“ და მძღოლს მართვის მოწმობა და ტექნიკური პასპორტი მოსთხოვეს – მძღოლმა, გვარად ჯაფარიძემ აღნიშნულ მოთხოვნაზე უარი განაცხადა და აქეთ ჩხუბი დაიწყო, რა უფლებებით გამაჩერეთო. როგორც გაირკვა მძღოლს არ აღმოაჩნდა მანქანის ტექპასპორტი (ჟიგულის მარკის ეს მანქანა მოპარული იყო) და აქეთ შეტევაზე გადმოსულმა ხელჩართული ბრძოლა გააჩაღა. მას მასთან მყოფებიც მიემხრნენ. ატყდა შეხლა-შემოხლა. კურსანტებმა იარაღი არ გამოიყენეს. სცადეს მათი შეკავება, მაგრამ უშედეგოდ. ჩხუბის ნამომწყები „თეთრი გიორგის“ საზოგადოების წევრი აღმოჩნდა. გულზე ეკიდა „თეთრი გიორგის“ მედალიონი. დებოშის ამტეხი „თეთრი გიორგის“ წევრები პისტოლეტებით იყვნენ შეიარაღებულნი და მოახერხეს შემთხვევის ადგილიდან მიმალვა. კურსანტი კობა კალმახელიძე, ჩხუბით მიყენებული დაზიანებების გამო, საავადმყოფოში მოათავსეს.

იმავე დღეს, 18 დეკემბერს კობა კალმახელიძეს საავადმყოფოში „ესტუმრნენ“ თბილისის უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტობის დელეგატები 5 კაცის შემადგენლობით. მათ სოლიდარობა გამოუცხადეს დაზარალებულს და მოუწოდეს არსებული რეჟიმის წინააღმდეგ შეერთებოდნენ სტუდენტებს. კობას პასუხი ერთგვაროვანი იყო: ამ ფაქტის პოლიტიზირების წინააღმდეგი ვარ და მხოლოდ სამართლიანობას, დამნაშავეთა დასჯას მოვითხოვო. სტუდენტობის დელეგატებს მოყვანილი ჰყავდათ ჟურნალისტი და ოპერატორი, რომელიც აფიქსირებდა ამ საუბარს. მეორე დღეს კალმახელიძე საავადმყოფოდან გაენერა.

20 დეკემბერს მილიციის უმაღლეს სკოლაში მოვიდნენ ჯაბა იოსელიანისა და თენგიზ კიტოვანის წარმომადგენლები, რომლებმაც თანადგომა გამოუცხადეს კურსანტებს და ინტერვიუ ჩაინერეს. ისე როგორც სტუდენტებს, მათაც ანალოგიური პასუხი მიიღეს, რომ გამოსვლებში მონაწილეობის წინააღმდეგნი არიან და სამართლიანობის მისაღწევად ყველა საშუალებას გამოიყენებდნენ. კურსანტებმა გადაწყვიტეს სამართლიანობის აღდგენის მიზნით, შიმშილობა დაეწყოთ.

იმავე დღეს, 20 დეკემბერს (პარასკევი) კურსანტთა 40 კაციანი ჯგუფი გავიდა რუსთაველზე მდებარე „იმელის“ შენობასთან და იქ მჯდომარე აქცია გამართა. აქცია დილის 11 საათზე დაიწყო. რუსთაველის მხრიდან „იმელის“ შენობის კიბეების გასწვრივ გააბეს ბანარი, მოიტანეს ლეიბები და შიმშილობა გამოაცხადეს. მომშვილევებს, მოგვიანებთ 200-მდე კურსანტი შეუერთდა. ამ დროისათვის სასტუმრო „ივერიის“ წინ მდებარე რესპუბლიკის მოედანზე ოპოზიციის მიტინგი იმართებოდა. მოშვილელე კურსანტებთან მისული სტუდენტებს წევრები სოლიდარობას უცხადებდნენ. მოშვილევებთან მოვიდნენ ქართველი და უცხოელი ჟურნალისტები. აქ იყო ბიზი-სი-ს ჟურნალისტიც, რომელმაც თარჯიმნის საშუალებით ინტერვიუ ჩამოართვა მესამე კურსელს თემურ ხაჩიძეს. მან გაიმეორა თანაკურსელების, თავისი მეგობრების სიტყვები, რომ არ შეარჩინდნენ მეგობრის შეურაცხყოფას, სამართალდამცავი ორგანოს მუშაკებზე ხელის აღმართვას და „თეთრი გიორგის“ საზოგადოების იმ წევრთა დასჯას მოითხოვდნენ, ვინც ხელი აღმართა მათ მეგობარზე.

ამ აქციაზე მისული შს ორგანოს თანამშრომლები დადებითად შეხვდნენ მოშვილელეთა მოთხოვნებს და ამხნევებდნენ მათ. აქციის მონაწილეებთან მივიდნენ ხელისუფლების წარმომადგენლები: ნუგზარ მოლოდინაშვილი, შს მინისტრის მოადგილეები. მოგვიანებით მოვიდა დილარ ხაბულიანის მძღოლი ანზორ მარგიანი და აქციის ინიციატორები: მიხეილ ბაიდოშვილი, შმაგი ჯალაბაძე, თემურ ხაჩიძე, კახა ადამია და ლევან ცისკარიშვილი მანქანით მიიყვანა პარლამენტში. იქ კურსანტები მიიღო შს მინისტრმა. აქციის ინიციატორებიდან მინისტრმა გამოარჩია მ. ბაიდოშვილი, რომელსაც ცალკე განუცხადა, თუკი კურსანტები არ მოითხოვდნენ „თეთრი გიორგის“ საზოგადოების იმ წევრების დასჯას, რომლებმაც ჩხუბი აუტენეს კურსანტებს და აქციას შეწყვეტდნენ, ბაიდოშვილს იმ თანამდებობაზე დანიშნავდა, რომელსაც მოისურვებდა. მინისტრის შეთავაზებას ასეთი პასუხი გაეცა: აქცია თანამდებობაზე დასანიშნავად კი არ ტარდება, არამედ ჩვენი მთავარი მოთხოვნაა დამნაშავეთა დასჯა და სამართლიან სახელმწიფოში ცხოვრება, აქციის

დაშლას კი მე ვერ გადავწყვეტ, ბიჭებს უნდა მოველაპარაკო. ამის შემდეგ მინისტრს ბაიდოშვილი შეჰყავს საქართველოს პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიასთან. პრეზიდენტის კაბინეტში იმყოფებოდა გენერალური პროკურორი კოტე ფირცხალავა. გამსახურდიამ ბაიდოშვილს მიმართა მის კაბინეტში მყოფ სტუმრის თანდასწრებით სურდა მას საუბარი, თუ ცალკე. გენპროკურორის დასწრებით – იყო ბაიდოშვილის პასუხი. სანამ მოშიმშილეთა მოთხოვნებს ჩამოაყალიბებდა, მიხეილმა საქართველოს პრეზიდენტს უამბო 18 დეკემბერის ინციდენტის შესახებ და შემდგომ ჩამოაყალიბა კურსანტთა მოთხოვნები: კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფა; შეტანილ იქნას ცვლილებები და დამატებები მილიციის შესახებ კანონში; განაიარაღდეს ყველა პოლიტიკური ორგანიზაცია და დაისაჯოს, აღიძრას სისხლის სამართლის საქმე „თეთრი გიორგის“ საზოგადოების იმ წევრების მიმართ, რომელთა ვინაობაც და სატრანსპორტო საშუალებების ნომრები ცნობილია.

ისედაც და ასედაც, ამ მოთხოვნებს ასრულება არ ენერა. სალამოს 5 საათისათვის აქცია დაიშალა. ყველა კურსანტი სასწავლებელში დაბრუნდა. მაშინ, როდესაც რუსთაველზე კურსანტთა აქცია ტარდებოდა, მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ნაწილი თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში მონაწილეობდა.

მერამდენე დღეა უზენაესი საბჭოს შენობაში ვიმყოფებით, აქ ქაოსი და ანარქია სუფევდა. იყო ერთი ალიაქოთი. უზენაესი საბჭოს ნახევრადსარდაფის ტიპის დარბაზში გვარდებები იდგნენ. სანოლები ჰქონდათ გაშლილი და უსაქმურობისაგან დაოსებულები ჩანდნენ. მთელი დღე-ღამე ტელევიზორს უყურებდნენ. ერთი სიტყვით, უზენაესი საბჭოს შენობა ტრაქტირის წააგავდა.

21-22 დეკემბრის ღამე მძიმედ გადიოდა, ვერავინ წარმოიდგენდა როგორი დღე გათენდებოდა. 22 დეკემბრის კვირადღე თენდებოდა, დაახლოებით 8 საათზე, მსხვილკალიბრიანი ტყვიამფრქვევიდან ნასროლი ტყვია უზენაესი საბჭოს შენობას ხვდება. ამით ოპოზიციამ ავტომატით განზრახვა სისრულეში მოიყვანა. ეს გახდა პრეზიდენტისა და მთავრობის დაბომბვის სიგნალი. შენობაში იმყოფებოდნენ უზენაესი საბჭოს დეპუტატები, მინისტრთა საბჭოს კაბინეტის წევრები და თვით პრეზიდენტიც. დამნაშავეებმა ცეცხლი გახსნეს, შეეცადნენ შეჭრილიყვნენ შენობაში. პრეზიდენტის დაცვამ, ეროვნული გვარდიისა და მილიციის ნაწილებმა გახსნეს საპასუხო გამაფრთხილებელი ცეცხლი, რომელიც ინტენსიურ სროლაში გადაიზარდა. შენობაში ვინ საით გარბოდა, ვინ პოზიციებს იკავებდა, არავინ უწყის. იყო ერთი ამბავი.

რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს შენობა სერიოზულად დაზიანდა, ხოლო მიმდებარე შენობებს ცეცხლი ეკიდა. სალამოს, 22 დეკემბერს დროებითი სიმშვიდე ჩამოვარდა, ცნობილი გახდა, რომ ხელისუფლებამ დაიწყო მოლაპარაკება შეიარაღებული ოპოზიციის ერთ-ერთ ლიდერთან. სამწუხაროდ, ეს მოლაპარაკება წარუმატებელი აღმოჩნდა. სალამოს 6 საათზე მივიღეთ ბრძანება შენობიდან გასვლის შესახებ. ჩიტაძისა და ჭონქაძის ქუჩების მიმართულებით გამოვედით, საიდანაც სატრანსპორტო საშუალებებით დავბრუნდით სასწავლებელში. ამ შეტაკებამ თვალნათლივ დაგვანახა, რომ ოპოზიციის შეიარაღებული პროვოკაცია დიდხანს და გულდასმით იგეგმებოდა და მზადდებოდა.

იმ დროს, როდესაც თბილისში სამოქალაქო ომი დიდ მასშტაბებს იღებდა, შიდა ქართლში ოსი სეპარატისტები ქართულ სოფლებში მოსახლეობას ანიოკებდნენ, ძარცვავდნენ და ხოცავდნენ, მათ სახლებს ცეცხლს უკიდებდნენ. რუსთაველზე იწვოდა შენობები, დაძრწოდნენ მძარცველები, მოროდირები, ათასი რჯულის დამნაშავენი.

დეკემბრის ბოლო დღეებში მილიციის უმაღლესი სკოლის ტერიტორია არ მიგვიტოვებია. მთელი პირადი შემადგენლობა ყაზარმულ მდგომარეობაზეა გადაყვანილი. 27 დეკემბერს გვარდიამ პატიმრობიდან გაათავისუფლა გიორგი ჭანტურია, ჯაბა იოსელიანი, გოგა ხაინდრავა და სხვანი.

პრესა იტყობინებოდა, რომ 25 დეკემბერს თბილისის აეროპორტში დაეშვა გროზნოდან საგანგებო რეისით მომავალი ტუ-154. მას დახვდა საქართველოს პრეზიდენტის ერთგული ომონის ნაწილი. აეროპორტში სროლა ატყდა ოპოზიციური გვარდიელების, საგანგებო დანიშნულების ბატალიონ „თეთრ არწივსა“ და ომონს შორის. ორივე მხრიდან იყვნენ დაჭრილები. იქვე, აეროპორტში 25 ჩეჩენი ეროვნების მოქალაქე დააკავეს, მათ ჩამოართვეს 17 ავტომატი და სხვა საომარი საშუალებები. გია ყარყარაშვილი აცხადებდა – ზვიად გამსახურდიამ ჩეჩნები ჩამოიყვანა ქართველების დასახოცადო.

სისხლიანი დღეების განმავლობაში მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა გაურკვეველ მდგომარეობაში იყო. ამ მდგომარეობიდან გამოსაყვანი სასიკეთო ძვრები არსაიდან ჩანდა.

საქართველოს რესპუბლიკის უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ოფიცერთა და კურსანტთა საზოგადოებრივი ნესრიგის დაცვის ღონისძიებებსა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში მონაწილეობის

გეომგრაფიული რუკა და მასშტაბები

1992 წწ.

ლესელიძე

ხეივანი

განთიადი

გაგრა

კოლხიდა

წალენჯიხა

ჩხორონწყუ

მარტვილი

ხონი წყალტუბო

ზუგდიდი

ხოზი

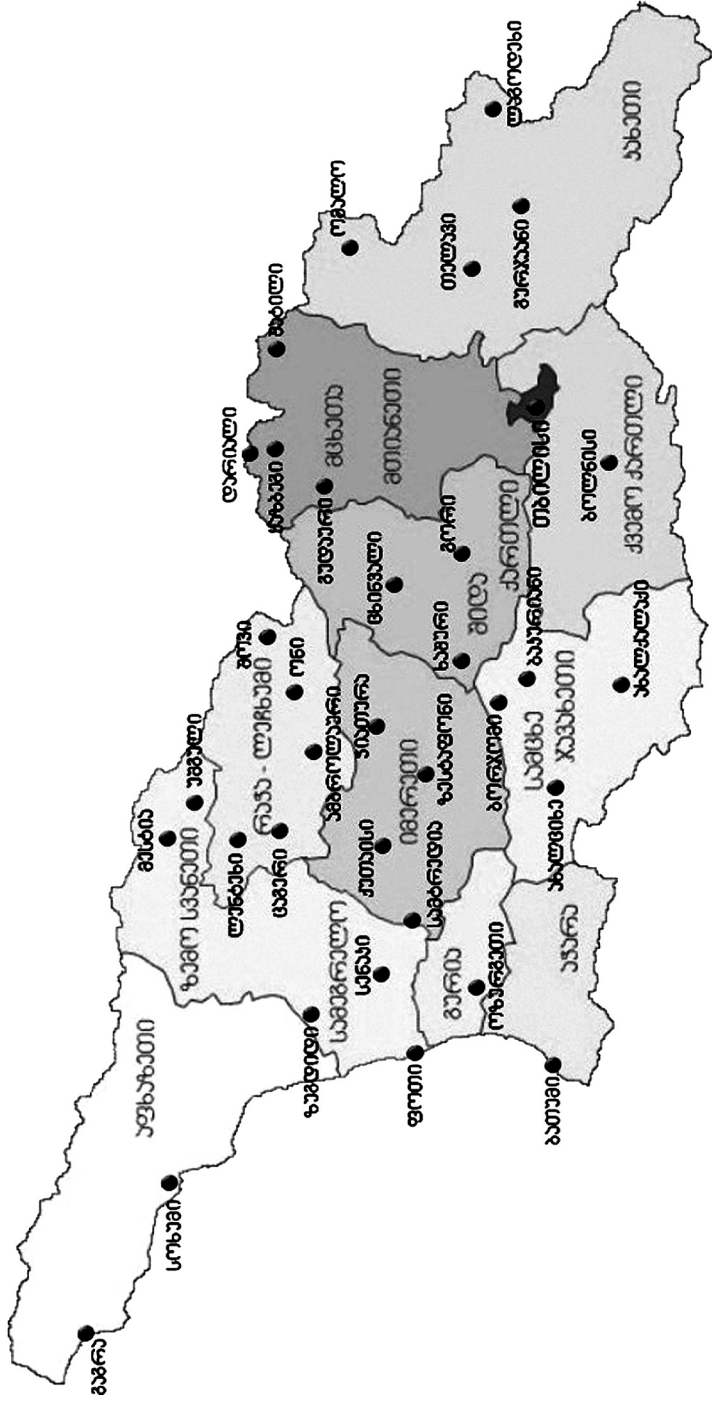
სენაკი

აბაშა

ფოთი სამტრედია

მელვრიკისი

ქ. თბილისი

ბიჭების ენერჯია ამ დღისათვის

1992 წელი

*„მე მინდა ვემსახურო ჩემს
სამშობლოს და არა ჩემი
სამშობლოს მთავრობას“
მარკესი*

მოახლოვდა სისხლიანი ახალი წელი. თბილისში დიდთოვლობაა. ამ წლიდან ქვეყანას მესამე ხელისუფლება მოევლინა...

1992 წლის დადგომისთანავე სამხედრო უპირატესობა პუტჩისტებისკენ გადაიხარა. მილიციის უმაღლესი სკოლა უკვე შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაცვის სამსახურშია. მინისტრი დილარ ხაბულიანი და მისი მოადგილეები მიმალვაში არიან. ერთი სიტყვით, სამინისტრო უპატრონოდაა დარჩენილი. ისინი არც აქამდე იჩენდნენ ხელქვეითების მიმართ სათანადო პატრონობას.

ქვეყნის მართვა „საინფორმაციო მიტინგებით“ სახელმწიფოს სიკეთეს რომ არ მოუტანდა ეს კარგად გამოჩნდა. პატივმოყვარეობა, რომელიც ზვიად გამსახურდიას ახასიათებდა, სახელმწიფოს მართვისათვის დამლუპველი აღმოჩნდა. მისივე გარემოცვა აღიარებდა, რომ მასზე დიდი გავლენა ჰქონდათ ქალებს – ცოლის დას ლელე არჩვაძეს და ჯანდაცვის მინისტრს მანანა ძოძუაშვილს. პრეზიდენტს ხელი უნდა შეეწყო ერის გამთლიანებისათვის, პირიქით კი მოხდა – მან საქართველო დაჰყო „ზვიადისტებად“ და „არაზვიადისტებად“. ქვეყანა გათიშულობამ მოიცვა. ინტელიგენციაშიც გამოიკვეთა ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლებისადმი დაპირისპირებული ფენა.

ეს წელიც შსს უმაღლესი სკოლისათვის ცუდი ამბებით დაიწყო. მერაბ კოსტავას საზოგადოების წევრებმა პირველკურსელ ვახტანგ ნამგალაძეს ცეცხლსასროლი იარაღი გასცაცეს. ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი პირველკურსელი გიმზერ ჟვანია თბილისის რკინიგზის სადგურზე ატეხილი დებოშისათვის ირიცხება შსს უმაღლესი სკოლიდან და დათხოვნილ იქნა შსს ორგანოებიდან. ახალწელს, პირველკურსელები: ხვიჩა ხურციძე, ლევან მგალობლიშვილი, გორჩა ქუთათელაძე და ზაზა გუგავა შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაცვის სამსახურის შესრულებისას უნებართვოდ ტოვებენ საგუშაგოს, შინაგან საქმეთა სამინისტროს ეზოდან იტაცებენ ავ-

ტომანქანა „კოლხოზნიკს“, იქვე მდგომ ავტომანქანა „ვოლგოდან“ იპარავენ აკუმულატორს და მიდიან ხეივა ხურციძის სახლში ახალი წლის აღსანიშნავად. დაბრუნებულ ნასვამ კურსანტებს თბილისის შემოვლით გზაზე „ბაქო-ნოვოროსიისკის“ ტრასაზე, გლდანის გადასახვევთან, ღამით, 8-10 კაცისაგან შემდგარი ჯგუფი აყაჩაღებს, ართმევს ავტომანქანას, მათზე განპირობებულ ავტომატურ იარაღს და დემონსტრაციულად ტოვებს შემთხვევის ადგილს. შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით, ყველა ზემოჩამოთვლილი კურსანტი ირიცხება შსს მილიციის უმაღლესი სკოლიდან.

მომხდარის გამო, ამ ამბიდან ერთი საათის შემდეგ სკოლაში იქმნება სპეციალური ჯგუფი ჩემი – კაპიტან შოთა ბითაძის ხელმძღვანელობით და შვიდი კურსანტის შემადგენლობით შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მიზნით. ყაჩაღებთან შეხვედრის შემთხვევაში, ისინი უნდა გაგვენადგურებინა. ჩვენი მონდომება, შემთხვევის ადგილისა და მიმდებარე ტერიტორიის 35-40 კილომეტრის შემოვლა, უშედეგოდ დამთავრდა, 2-3 საათიანი რეიდის განმავლობაში გზაზე სულიერი არ გაჭაჭანებულა.

2 იანვრისათვის ოპოზიციის ხელმძღვანელმა ჯგუფმა თავის თავს სამხედრო საბჭო უწოდა და გამოაქვეყნა მიმართვა, სადაც ნათქვამი იყო: „ზვიად გამსახურდიას მიერ უზურპირებული ხელისუფლება დამხობილია და ძალაუფლება ხელში აიღო სამხედრო საბჭომ“. მეორე დღეს, 3 იანვარს თბილისში სამხედრო საბჭო საგანგებო მდგომარეობას აცხადებს ნოლი საათიდან. ქ. თბილისის სამხედრო კომენდანტად ინიშნება გია ყარყარაშვილი.

ამ დღიდან, 3 იანვრიდან მილიციის უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა ჩართულია თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. სასწავლებლის თანამშრომლები (ოფიცრები და კურსანტები) მონაწილეობას იღებენ თბილისის რაიონებში რეიდებსა და დედაქალაქში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. აღნიშნული ღონისძიებების გატარებისას ჩვენი სასწავლებლის ოფიცრები და კურსანტები ვერ გადაურჩნენ თავდასხმას.

5 იანვარს, 22 საათსა და 30 წუთზე საბურთალოდან მილიციის უმაღლესი სკოლისკენ მოძრავ სატრანსპორტო საშუალებას „ფურას“ (ასეთი ავტომანქანებით ვახორციელებდით პატრულირებას თბილისის მასშტაბით), რომელშიც ისხდნენ სასწავლებლის თანამშრომლები, დიღმის მასივთან ტრასაზე, „ვოლგის“ მარკის ავტომანქანიდან ცეცხლი გაუხსნეს, შედეგად, „ფურა“ გადაბრუნდა. ერთ-ერთი ტყვია, მილიციის უფროს ლეიტენანტ ვალერი ნანიკაშვილს გულში მოხვდა. იგი ადგილზე გარდაიცვალა. ხოლო მის გვერდით მჯდომი პირველკურსელი გიორგი გელაშვილი მძიმედ დაიჭრა. ის

პალერი ნანიკაშვილი

1961-1992

ვალერი ნანიკაშვილი დაიბადა 1961 წლის 24 ოქტომბერს. 1878 წელს დაამთავრა ყვარლის რაიონის სოფელ საბუეს საშუალო სკოლა. საშუალო სკოლაში სწავლის პერიოდში ვალერი თანაკლასელებს შორის გამოირჩეოდა სიბეჯითით. იგი კარგ ცოდნას ამჟღავნებდა ტექნიკური საგნების: მათემატიკის, ფიზიკისა და ქიმიის მიმართ. ამ საგნების მიმართ დაინტერესებამ ვალერი ნანიკაშვილს გადააწყვეტინა სწავლა გაეგრძელებინა საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში.

1978 წელს ვალერი წარმატებით აბარებს მისალეზ გამოცდებს საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის კავშირგაბმულობის ფაკულტეტზე, რომლის სრული კურსი დაამთავრა 1983 წელს. უმაღლესი განათლების მიღების შემდეგ მუშაობას იწყებს ქ. ფოთში შორეული ნაოსნობის გემზე თავისი სპეციალობით.

შორეული ნაოსნობის გემზე მუშაობამ, ბავშვობაში გულჩათხრობილი ვალერი, მთლიანად გარდაქმნა, ოკეანისა და ზღვის ტალღების ერთგული გახდა. გემბანზე მარტო დარჩენილი თავის საიდუმლოებას ტალღებს ანდობდა, თავის გულისნადებს ეჩურჩულებოდა. მის მიერ შექმნილ დღიურში სჭარბობს გენიალური ადამიანების თხზულებებიდან ბრძნული აზრების ამონარიდები, რომლებსაც მის დღიურში განსაკუთრებული ადგილი აქვს დათმობილი.

1990-91 წლებში საქართველოში შექმნილმა პოლიტიკურმა მდგომარეობამ ქ. ფოთის ნავსადგურიდან გემების გასვლა შეეზღუდა და შემდგომ საერთოდ აიკრძალა და ვალერი ნანიკაშვილს მოუწია დამშვიდობებოდა თავის სტიქიას. ამ მდგომარეობამ ვალერი საგონებელში ჩააგდო, მას ვერ წარ-

მოედგინა ოკეანისა და ზღვის სტიქიასთან განშორება, თუმცა კარგად ესმოდა რომ რეალობას უნდა შეგუებოდა.

ვალერი ნანიკაშვილმა შრომითი საქმიანობა საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლაში გააგრძელა. ვალერი, დედის ტანისა ნანიკაშვილის (იგი საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლაში კურსის უფროსის თანამდებობაზე მუშაობდა) შუამდგომლობით, 1991 წლის ივლისს მუშაობას იწყებს შსს უმაღლეს სკოლაში კავშირგაბმულობის სამსახურის უფროსად.

მილიციის უფროსმა ლეიტენანტმა ვალერი ნანიკაშვილმა, ბუნებით კეთილმა და მეგობრობისადმი ერთგულმა, მოკლე ხანში სასწავლებლის თანამშრომლებსა და კურსანტთა შორის მოიპოვა დიდი პატივისცემა და სიყვარული.

შსს უმაღლეს სკოლაში მუშაობა ვალერისთვის ხანმოკლე აღმოჩნდა, იგი, 1992 წლის 5 იანვარს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, დაიღუპა.

ვალერი ნანიკაშვილს ოჯახში დარჩა დედა – ტანისა ნანიკაშვილი, მეუღლე დალი ნანიკაშვილი და შვილები: ოთარი და ქეთევანი.

ვალერი ნანიკაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე, მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის პირველი კურსის პირველ ოცეულს. მისი გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ვალერი!

დღემდე საწოლს არის მიჯაჭვული. დაიჭრნენ პირველკურსელები: მამუკა დავითიანი და რამაზ ოქროპირიძე. გამოძიება რამდენიმე ვერსიაზე მუშაობდა. ერთ-ერთი ვერსიით, ავტომანქანას, საიდანაც სროლა განხორციელდა ქ. თბილისის შს მთავარი სამმართველოს მუშაკი მართავდა, დანაშაული გაუხსნელი დარჩა.

6 იანვარი, ორშაბათი. პრეზიდენტის „კორტეჟი“ ლამის 4 საათზე ბუნკერიდან გამოვიდა და აღმოსავლეთის მიმართულებით, სომხეთ-აზერბაიჯანის საზღვრისკენ გაემართა. „თბილისის ომი“ ამით დამთავრდა. ეს იყო ორი დაპირისპირებული ბანაკის ბრძოლა ხელისუფლებისათვის. თავშივე ჩანდა, რომ აგონიაში მყოფი ზ. გამსახურდიას რეჟიმი დიდხანს ვერ გაძლებდა. ღირდა კი პრეზიდენტის დასამხობად ამდენი მსხვერპლის გაღება?

რამდენიმე დღეში დროებითი მთავრობის პრემიერთან – თენგიზ სიგუასთან შეთანხმებით, გივი კვანტალიანი სასწავლებლის გაფართოებაზე ზრუნავს. და აი, საქართველოს მინისტრთა კაბინეტის 1992 წლის 15 იანვრის № 23-1 დადგენილებით, საქართველოს რესპუბლიკის უშიშროების კურსებისა და შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის გაერთიანებით იხსნება საქართველოს რესპუბლიკის უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლა. შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა გადავიდა უშიშროების უმაღლესი კურსების ადმინისტრაციულ შენობაში ქერჩის შესახვევ № 2-ში (მილიციის უმაღლესი სკოლის პირდაპირ). სკოლის საშტატო განრიგი განისაზღვრა 268 თანამშრომლით. უმაღლესი სკოლის სტატუსისა და დანიშნულების შეცვლის გამო ტარდება პირადი შემადგენლობის ატესტაცია.

15 იანვარს ზ. გამსახურდია სოხუმში ჩაფრინდა. მან განაცხადა, რომ აქედან იგი შეუტევს თბილისს, ხოლო ჩეჩნეთთან მოლაპარაკების თანახმად, დაარსდება აფხაზეთ-სამეგრელოს რესპუბლიკა.

იანვარში სამხედრო საბჭოს, ანუ დროებითი მთავრობის ორი წევრისათვის, კერძოდ თენგიზ კიტოვანისა და თენგიზ სიგუას პირადი დაცვისათვის გივი კვანტალიანმა კურსანტთა რიგებიდან, სათანადო ფიზიკური მონაცემების მქონე 10 ახალგაზრდა გამოჰყო.

ახალშექმნილი უშიშროების უმაღლესი სკოლის რანგში, დროებითი მთავრობის ხელმძღვანელობის დავალებით, სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა იგზავნება დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ: ფოთში, ზუგდიდში, სენაკში, ხობში, სამტრედიასა და სხვა რაიონში.

25 იანვარს ქ. სენაკში მივლინებულ იქნა 60 კურსანტი პოდპოლკოვნიკ მერაბ ქოქიაშვილის ხელმძღვანელობით. იქ ჩასული ჩვენი სასწავლებლის პირად შემადგენლობას დახვდნენ სამხედრო საბჭოს ხელმძღვანელობა: ჯაბა იოსელიანი და თენგიზ კიტოვანი. ჯა-

ბა იოსელიანი ქ. სენაკის კომენდანტად ნიშნავს მერაბ ქოქიაშვილს ქალაქში კომენდანტის საათის შემოღებასა და საქმისადმი სიმკაცრის გამოვლენას ავალებს. ჯაბა იოსელიანმა მერაბ ქოქიაშვილს საუბრისას განუცხადა, რომ ის და კიტოვანი აპირებენ ფოთსა და ზუგდიდში ღამით გამგზავრებას და ამ ქალაქების ალებას. ამ ამბავს მ. ქოქიაშვილი გაოცებული შეხვდა მას. თვალწინ წარმოუდგა მეორე მსოფლიო ომის ბატალიები.

უშიშროების უმაღლესი სკოლის მუშაკები მხოლოდ ერთი კვირა ახორციელებდნენ ქ.სენაკში კომენდანტის საათით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს. სამხედრო საბჭომ სამეგრელოს რეგიონში, „ნესრიგის დასამყარებლად“ მხედრიონი გაგზავნა და 2 თებერვალს უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა სენაკიდან გამოიყვანეს. „მხედრიონის“ ხელმძღვანელს შტაბი სამტრედიაში ჰქონდა. „მხედრიონის“ წევრებს სამეგრელოში „თავისუფალი მოქმედების“ საშუალება მიეცათ. დაიწყო სამეგრელოს მოსახლეობის ანიოკება.

მალე ჯაბა იოსელიანი და თენგიზ კიტოვანი სამხედრო საბჭოს სახელით გამოსცემენ „ჭუმანურ ამნისტიას“, რომლითაც ციხეებიდან და შრომა-გასწორების კოლონიებიდან განთავისუფლდა მძიმე დანაშაულისათვის მსჯავრდებული ოთხი ათასი კაცი. გათავისუფლებულებმა მალე „მხედრიონის“ რიგები შეავსეს.

კვირას, 2 თებერვალს, დილის 12 საათზე ათიათასობით მოქალაქე შეიკრიბა თბილისის ვაგზლის მოედანზე, ექსპრეზიდენტის მომხრეთა მიტინგზე. ასეთი მიტინგები პირველი იანვრიდან ყოველდღე იმართებოდა. მიტინგზე გამოტანილი იყო ზ.გამსახურდიას სურათები, ტრანსპარანტები, ითხოვდნენ ზვიად გამსახურდიას დაბრუნებას და პოლიტპატიმრების გათავისუფლებას. მიტინგის დაშლისას სამხედრო საბჭოს შეიარაღებულმა რაზმმა ხალხს ტყვია დაუშინა. მუცლის არეში მძიმედ დაიჭრა პირველკურსელი ხვიჩა ლიპარტელიანი. რესპუბლიკურ საავადმყოფოში რამდენიმე საათიანი ოპერაციის შემდეგ იგი ნარკოზიდან ვერ გამოდის და იღუპება.

მიუხედავად იმისა, რომ 15 იანვარს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლა და უშიშროების უმაღლესი კურსები გაერთიანდა, ტერიტორიულად მილიციის უმაღლეს სკოლაში განვაგრძობდით მუშაობას (მილიციის უმაღლესი სკოლა უშიშროების უმაღლესი კურსების ადმინისტრაციულ შენობაში მარტში გადავიდა ეტაპობრივად). 10 თებერვალს მეორე სემესტრით გათვალისწინებული მეცადინეობები ისევ მილიციის უმაღლესი სკოლის აუდიტორიებში ტარდება. აქვე ვრცელდება ინფორაცია იმის თაობაზე, რომ „მხედრიონი“ და მისი მეთაური ჯაბა იოსელიანი ჩვენს სასწავლებელზე აპირებს თავდასხმას. გვიკვანტალიანის ბრძანებით, უმაღლესი სკოლის

ხვიჩა ლიპარტელიანი

1963-1992

ხვიჩა ლიპარტელიანი დაიბადა 1963 წლის 21 იანვარს ლენტეხის რაიონში, სოფელ გულიდაში. საშუალო სკოლა დაამთავრა სოფელ მელისაში 180 წელს, საშუალო სკოლაში სწავლის პერიოდში ხვიჩა თანატოლებში პატივისცემით სარგებლობდა. იგი კეთილი და ბეჯითი მოსწავლე იყო. სამხედრო სავალდებულო სამსახურიდან დემობილიზაციის შემდეგ შრომით საქმიანობას ეწევა ლენტეხის რაიონში.

ხვიჩა ლიპარტელიანს სურვილი ჰქონდა ჩამდგარიყო სამართალდამცავი ორგანოების რიგებში და გადაწყვიტა ჩაება-რებინა შსს უმაღლეს სკოლაში. ხვიჩა 1991 წლის აგვისტოში წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლაში და ირიცხება სამართალმცოდნეობის სპეციალობის პირველ კურსზე.

სასწავლებელში დღიდან ჩარიცხვისა ხვიჩა თანატოლებთან ერთად მონაწილეობდა ქ. თბილისში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. ასრულებდა ხელმძღვანელ მუშაკთა მიერ მიღებულ დავალებებს.

ხვიჩა ლიპარტელიანი, იმ საბედისწერო დღეს, 2 თებერვალს თბილისის ვაგ ზღის მოედანზე, ექსპრეზიდენტის მომხრეთა მიტინგზე საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისას მუცლის არეში მძიმედ დაიჭრა და ქ. თბილისის რესპუბლიკურ საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

ხვიჩა ლიპარტელიანი 29 წლის იყო, მას ოჯახში დარჩა დედა – ფაფადა ზურაბიანი-ლიპარტელიანი, მამა ვანო ლიპარტელიანი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით ხვიჩა ლიპარტელიანს სიკვდილის შემდეგ მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალუ-

რი წოდება. შსს აკადემიის მეორე კურსის მეორე ოცეულის პირველ ათეულს მიენიჭა მისი სახელი. მისი გვარი და სახელი ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე.

ხვიჩა ლიპარტელიანის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ხვიჩა!

პირადი შემადგენლობა გაძლიერებულ მზადყოფნაზე გადავიდა. სასწავლებლის ადმინისტრაციული შენობის სახურავზე ტყვიამფრქვევი დავაყენეთ. ტყვიამფრქვევთან დანესდა მორიგეობის გრაფიკი, ხოლო დანარჩენი კურსანტები და ოფიცრები სადღელამისო მორიგეობას ენოდნენ უმაღლესი სკოლის შიდა პერიმეტრსა და სასწავლებლის გარე პერიმეტრზე.

სასწავლებელი თავდასხმის მოლოდინშია...

25 თებერვალს, შუადღეს სასწავლებლის ეზოში „კოლხოზნიკის“ მარკის სამხედრო მანქანა შემოვიდა. მას თენგიზ კიტოვანი მართავდა. მის გვერდით ჯაბა იოსელიანი იჯდა. მანქანა სასწავლებლის შუა ეზოში გაჩერდა. დაუპატიჟებელ სტუმრებს სასწავლებლის უფროსი გივი კვანტალიანი შეეგება. ერთმანეთს მიესალმნენ. მოკლე საუბრის შემდეგ გ. კვანტალიანმა მოიხმო სასწავლებლის თანამშრომელი გია შენგელია და ოფიცერთა და კურსანტთა ფორმის ტანსაცმლის სანაწობში შესვლა და ოფიცრის 2 თბილი ქურთუკის მოტანა დაავალა. თენგიზ კიტოვანმა კვანტალიანს საჩუქარზე უარი უთხრა, ხოლო ჯაბა იოსელიანს ხმა არ გაუღია, ალბათ თანახმა იყო. ამასობაში შენგელიამ ქურთუკი მოიტანა და კვანტალიანს გადასცა. მან ქურთუკი ჯაბას მოახურა და უფრო თამამად განაგრძო საუბარი. ამის შემხედვარე ოფიცრები და კურსანტები გაოგნებულნი ვიდექით: ორი კვირის განმავლობაში „მხედრონის“ თავდასხმის მოლოდინში მყოფებს ჯაბა იოსელიანის მშვიდობიანი ვიზიტითა შეგვრჩა. თენგიზ კიტოვანმა ქურთუკმოხურულ ჯაბას შეხედა და ნამოიძახა: „ჯაბა! გვიმ, ბოზური ქურთუკი ჩაგაცვია?“ ამაზე ჯაბამ ირონიული გამოხედვით უპასუხა. კიდევ რამდენიმე წუთი ისაუბრა სამეულმა ტკბილად და დაემშვიდობა ერთმანეთს.

სენაკში ვითარება იძაბება და სამხედრო საბჭოს გადაწყვეტილებით, 29 თებერვალს იქ უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის დიდი ნაწილი მიდის, აქვეა ეროვნული გვარდიის ქვედანაყოფები. ქალაქში კომენდანტის საათი გაუქმებული არ არის. უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად, სენაკშია გივი კვანტალიანიც. მისი ხელმძღვანელობით ქალაქში მიმდინარეობდა სადღელამისო მორიგეობა. უკიდურესად დაძაბულია მდგომარეობა ზუგდიდშიც.

სენაკის სკოლა-ინტერნატში, სადაც უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა იყო დისლოცირებული, პირველ მარტს, დილით მოვიდა გივი კვანტალიანი და გამოგვიცხადა, რომ პოლიტიკურ ორგანიზაციათა ზუგდიდის საკოორდინაციო საბჭო, ქალაქში შექმნილი დაძაბული ვითარების გამო, ითხოვდა ქალაქსა და რაიონში წესრიგის აღსადგენად და დამნაშავეობასთან საბრძოლველად უშიშროების

უმალლესი სკოლის კურსანტთა შეყვანას. აქვე გადაწყდა ზუგდიდში წამსვლელთა ვინაობა. გასამგზავრებლად გამოიყო 45 კურსანტი, რომელთა სურვილითაც, მათი ხელმძღვანელობა მე დამეკისრა.

ზუგდიდში ჩასვლისთანავე მართლაც, რომ მძიმე ვითარების მომსწრენი გავხდით. ქალაქში თარეშობდნენ გვარდიელები და მხედრიონელები. ადგილობრივი მოსახლეობა გაურკვეველობაშია. ყოყმანობს, ეშინია. ავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღით შეიარაღებული გვარდიელები და მხედრიონელები თავის ნებაზე იყვნენ მიშვებულნი.

ჩვენ გაცნობიერებული გვქონდა ზუგდიდში გასატარებელი ღონისძიებების სირთულე და დიდი პასუხისმგებლობა ქალაქის მოსახლეობის მიმართ.

ჩასვლის დღეს, პირველ მარტს, ზუგდიდის კომენდანტად დაინიშნა ოზურგეთის შს განყოფილების უფროსი გენადი გიორგაძე. ჩვენი შემადგენლობა კომენდანტის დაქვემდებარებაში გადადის. კომენდანტურაში შედგენილი გეგმის შესაბამისად, ვახორციელებდით პატრულირებას ჭითანყლიდან – რუხის ციხემდე. კურსანტები განაწილებული გვყავდა ქალაქის ცენტრშიც. ისინი საზოგადოებრივ წესრიგსა და მოქალაქეთა უსაფრთხოებას იცავდნენ. ჩასვლის დღიდან ვცხოვრობდით „ენგურქალაქალკომბინატის“ საერთო საცხოვრებელში, სადაც ელემენტარულ ყოფით პირობებს ვიყავით მოკლებულნი. როდემდე მოგვინევდა ზუგდიდში სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულება ჩვენთვის გაურკვეველი იყო, ამდენად გადავწყვიტე „ენგურქალაქალკომბინატის“ გენერალური დირექტორისათვის, ბატონ ოთარ ფაცაციასათვის მიმემართა საყოფაცხოვრებო პირობების გასაუმჯობესებლად მისდამი დაქვემდებარებულ სასტუმროში ჩვენი კურსანტების გადაყვანის თაობაზე. შემპირდა, რომ სასტუმროში დაბინავებული გვარდიელების გასვლისთანავე, გადაგვიყვანდა სასტუმროში და პირობებიც გაგვიუმჯობესდებოდა.

ქალაქში პატრულირების განსახორციელებლად კურსანტების განაწილების დროს, საერთო საცხოვრებელში 4 მარტს შემოვიდა პირველკურსელი სერგო (ბაჩო) ჩაჩიბაია. იგი იმ დღეს ჩამოსულიყო მშობლიურ ქალაქში და ჩვენთან სურდა მუშაობა. იგი ნარკოტიკული ნივთიერებებით იყო გაბრუნებული და ჩვენ სიახლოვეს გამოჩენა ავუკრძალე. იმ დღიდან იგი ჩვენს შემადგენლობას აღარ გაჰკარებია. მოგვიანებით გავიგეთ, რომ ჩაჩიბაია ერთ-ერთ გვარდიელს დამეგობრებია და მასთან ერთად, ცეცხლსასროლი იარაღის მუქარით, ზუგდიდში მცხოვრებ შეძლებულ ოჯახებს აყაჩაღებდა. მისი დანაშაულებრივი საქმიანობა მარტო ამით არ შემოიფარგლებოდა. მან „ზვიადისტთა“ შეიარაღებული რაზმების შემოსვლამდე, ნარკოტიკული საშუალებე-

ბის ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა, დამეგობრებულ გვარდიელებთან ერთად, თანაკლასელის – ნათიძის დედა გააუპატიურა.

კრიმინალად იქცა ქ. სენაკში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად ჩასული სასწავლებლის მეორეკურსელი ალექსანდრე ფანგანი, რომელიც მოქალაქეების უსაფრთხოებისა და დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის ნაცვლად, თავად ძარცვავდა მოქალაქეებს. მან სენაკში მცხოვრები მოქალაქე ჩამოსვა მისი კუთვნილი ავტომანქანა „ნივიდან“ და ავტოსატრანსპორტო საშუალება გაიტაცა. უმაღლესი სკოლის უფროსმა გივი კვანტალიანმა გატაცებული ავტომანქანა პატრონს დაუბრუნა. ასეთი დანაშაულობები ხშირად ხდებოდა. ამის ჩამდენთა მიმართ არც სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი დამდგარა და არც გარიცხულა ვინმე სკოლიდან.

9 მარტი. საგუშაგოებზე განაწილებული კურსანტების შემომმებიდან დაბრუნებული შევედი „ენგურქალაღკომბინატის“ საერთო საცხოვრებელში. თენდებოდა. ნახევარი საათიც არ იყო გასული, რომ ზუგდიდის ცენტრიდან სროლის ხმები გაისმა. თურმე ლოთი ქობალიას შეიარაღებული რაზმი თავს დასხმია ქალაქის მილიციის განყოფილებას, თავდამსხმელებს მოუკლავთ ადგილობრივი მილიციის თანამშრომელი (მილიციის მაიორი და კაპიტანი) და შენობისათვის ცეცხლი წაუკიდებიათ. ქობალიელთა მეორე ჯგუფი კი თავს დაესხა „ენგურქალაღკომბინატის“ სასტუმროში მყოფ გვარდიელებს.

გადავწყვიტე სასტუმროში მისვლა და გარკვევა თუ ვინ იყვნენ თავდამსხმელები. თან გავიყოლე მეორე კურსელი კობა პაპუაშვილი. სასტუმრომდე მისვლამდე (სასტუმრო, საერთო საცხოვრებელიდან 150-200 მეტრში იყო) გზაში სროლის ხმა მოგვესმა. სასტუმროსთან მისულბმა, დავინახეთ თავდამსხმელებს როგორ გამოჰყავდათ სასტუმროს შესასვლელიდან იარაღაყრილი და ხელებანეული 17 გვარდიელი. თავდამსხმელების მიერ გაკეთებული კორიდორით გაჰყავდათ და ავტობუსში სვამდნენ. აქვე თავი მოეყარათ ადგილობრივ მაცხოვრებლებს და ლანძღვა-გინებით იკლებდნენ დატყვევებულებს. თავდამსხმელებს თეთრი სამკლაურები ეკეთათ, ღამე ერთმანეთი რომ გაერჩიათ. ამ ჯგუფს ხელმძღვანელობდა გია უჩავა. გიას მივესალმე, ერთმანეთი მოვიკითხეთ და ვთხოვე, ქალაქის ცენტრში საგუშაგოზე განაწილებული ოთხი კურსანტის მოძებნაში დამხმარებოდა (გია უჩავა მთავრობის სახლთან საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის დროს გავიცანი). გიამ დახმარება აღმითქვა და მასთან ერთად ავტობუსში მოვთავსდით, იქ, სადაც დატყვევებული 17 გვარდიელი იჯდა.

ავტობუსი ქალაქის ცენტრისკენ დაიძრა. ქალაქის ქუჩებში ხალხი იყო გამოსული. ბაზართან შეჯგუფებულმა ხალხმა ჩვენი ავ-

ტობუსი გააჩერა და გზის გაგრძელების საშუალება არ მოგვცა. გია უჩავა, მე და კობა პაპუაშვილი ავტობუსიდან ჩამოვედით და ხიდთან შეკრებილ ხალხთან მივედით. აქ გავიგეთ მიზეზი ჩვენი ავტობუსის გაჩერებისა. თავდამსხმელები, რომლებიც ქალაქში შემოსულიყვნენ, მილიციის განყოფილებას ესროდნენ, სროლის შედეგად კი ორი ადგილობრივი მილიციის თანამშრომელი მოეკლათ. ადგილობრივმა ხალხმა წინ გადაადგილება ამიკრძალა: „მილიციის ფორმა გაცვიათ და თქვენც მოგკლავენო“. ხალხში მდგარმა ერთ-ერთმა ქალბატონმა სახლიდან შვილის სპორტული ზედა ჩასაცმელი გამომიტანა და დასძინა, თუკი გადაწყვეტთ წასვლას, ეს სპორტული ჩაიცვითო. გია უჩავამ განზრახვაზე ხელი ამაღებინა, მირჩია ადგილზე დავრჩენილიყავი. მას იმ ოთხი კურსანტის გვარი ჩავანერინე, რომლებიც ღამით ზუგდიდის ცენტრში პატრულირებდნენ. გია შემპირდა, რომ მოძებნიდა მათ და სამშვიდობოს გამოიყვანდა. 30-40 წუთის ლოდინის შემდეგ, გია უჩავას მიერ გამოგზავნილმა კაცმა მაცნობა, რომ საგუშაგოზე მყოფი 4 კურსანტი უსაფრთხო ადგილას - საავადმყოფოში იყვნენ გადაყვანილნი.

შუადღე იდგა. ყველა კურსანტი საერთო საცხოვრებელში შევკრიბე. გადავწყვიტეთ, ზუგდიდი დაგვეტოვებინა და იქაურობას გავცლოდით. საერთო საცხოვრებელში გამოჩნდა ჩვენი სასწავლებლის უფროსის მოადგილე, მილიციის პოდპოლკოვნიკი ანზორ ყურაშვილი. მას მოყვნენ „ზვიადისტები“ ვალტერ შურღაია და შკაცი. ვალტერ შურღაიამ ზუგდიდის საკოორდინაციო საბჭოს სახელით მოითხოვა ჩვენი იქ დარჩენა და ქალაქში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში მონაწილეობის მიღება, მაგრამ ჩვენ გადაწყვეტილება უკვე მიღებული გვქონდა. ავტობუსით, რომელსაც მეორეკურსელი ავთო გაიმარჯვაშვილი მართავდა, ხობის მიმართულებით გავემგზავრეთ.

ზუგდიდიდან გამოსული ჩვენი შემადგენლობა შეუერთდა ქ. ხობის სტადიონზე, ფეხბურთელთა ბაზაზე დისლოცირებულ უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის თანამშრომლებს. ისინი, ადგილობრივ შს განყოფილების პირად შემადგენლობასთან ერთად ახორციელებდნენ ღონისძიებებს საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისათვის და დამნაშავეობის წინააღმდეგ საბრძოლველად. როგორც სამეგრელოს მთელ რეგიონში, აქაც გაზრდილი იყო ორგანიზებული დანაშაულობანი: ყაჩაღობა, მკვლელობა. იყო განსაკუთრებული სისასტიკით ჩადენილი დანაშაულობების ფაქტებიც.

სამხედრო საბჭოს მონვევით, 7 მარტს თბილისში ჩამოდის ედუარდ შევარდნაძე. 10 მარტს, სამხედრო საბჭოს გადაწყვეტილებით ძალაში შევიდა საქართველოს დემოკრატიული კავშირის პროექტი,

რომლის მიხედვითაც, ე. შევარდნაძის თავმჯდომარეობით შეიქმნა სახელმწიფო საბჭო. ამ დღიდან სამხედრო საბჭო წყვეტდა ფუნქციონირებას. სახელმწიფო საბჭოს წევრები გახდნენ: თენგიზ სიგუა, ჯაბა იოსელიანი და თენგიზ კიტოვანი.

9 მარტს, ზუგდიდზე ექსპრეზიდენტის მომხრეთა თავდასხმა სწორედ ე. შევარდნაძის ჩამოსვლის პროტესტად შეიძლება მივიჩნიოთ.

ხობის ფეხბურთის გუნდის ბაზაზე გავიგეთ, რომ ლოთი ქობალიას შეიარაღებული რაზმის წევრ ნათიძეს დედის შეურაცხყოფისათვის, უმაღლესი სკოლის პირველკურსელი სერგო (ბაჩო) ჩაჩიბაია სასტიკად უცემია და ზუგდიდის მილიციის განყოფილების წინასწარი დაკავების საკანში ჩამოეხრჩო.

უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ხობში ყოფნისას სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილებით და უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის უფროსის გივი კვანტალიანის დავალებით, 14 მარტს ჩვენს შემადგენლობას გამოეყო თოთხმეტკაციანი ჯგუფი ჩემი ხელმძღვანელობით დაბა ჩხორონწყუში გასამგზავრებლად. გივი კვანტალიანის განმარტებით, ჩხორონწყუს რაიონში, ისე როგორც მთლიანად სამეგრელოს რეგიონში, მძიმე ოპერატიული და პოლიტიკური ვითარების პირობებში ჩვენ, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის პარალელურად უნდა გვეზრუნა ჩხორონწყუში სტაბილურობის მისაღწევად.

ადგილზე ჩასულებს, დაბის ცენტრში მდებარე სასტუმროში დაგვხვდნენ ჩვენი სასწავლებლის – უშიშროების მაღალჩინოსნები, რომლებსაც ხელმძღვანელობდა უშიშროების პოლკოვნიკი მალხაზ გაგუა. იმავე დღეს შეკრებაზე გაირკვა, რომ რაიონში ვითარება წარმოუდგენლად მძიმეა, ხალხი მონატრებულია მშვიდ ცხოვრებას, მათ არა აქვთ ნორმალური შრომისა და დასვენების უფლება, მილიციის რაიონული განყოფილება პარალიზებულია (მილიციის უფროსი ომეხი ალანია), მისი პირადი შემადგენლობა სამსახურში არ ცხადდება, მათ არ ჰყოფნით სითამამე, ძალისხმევა და მონდომება დაამყარონ წესრიგი. არ მუშაობს პურის ქარხანა, 2 ჩაის ფაბრიკა (დირექტორები: აკაკი ვეკუა და ანატოლი ლემონჯავა), ადგილმრეწველობის კომბინატი, სარემონტო-სამშენებლო სამმართველო, სკოლაში ჩაშლილია მეცადინეოები. მთელი დატვირთვით არ მუშაობს ფოსტა (დირექტორი თენგიზ ლაგვილავა) სამედიცინო ობიექტები – აფთიაქი და საავადმყოფო (მთავარი ექიმი ალექსანდრე მიქაია) და სხვ.

შეკრებაზე ჩვენს წინაშე დაისახა ამოცანა, სტაბილიზაციის დასამყარებლად და მის შესანარჩუნებლად, შესაძლებლობის ფარგლებში გამოგვეცოცხლებინა რაიონში საზოგადოებრივი ცხოვრება.

ამ რთული მისიის შესრულებისათვის მრავალი ღამის გატეხა დაგე-
ჭირდა. ვმუშაობდით ხალხთან, ორ დღეში პურის ქარხანა ამუშავდა,
გაიხსნა საზოგადოებრივი კვების ობიექტები. სრული დატვირთვით
ამუშავდა აფთიაქი, საავადმყოფო. საავადმყოფოში მიმდინარე-
ობდა პაციენტების მიღება. ჩვენს მონდომებას ხალხი დღითიდღე
გრძნობდა. ყოველი ზემოჩამოთვლილი ობიექტის ამოქმედებაში
გამგებლის მოვალეობის შემსრულებლის კანდიდ გოგუასა და მისი
მოადგილის გოგი სორდიას აქტიური მხარდაჭერის გარეშე ვერ მო-
ხერხდებოდა.

დაბა ჩხორონყუში ჩასვლის პირველივე დღეს ავამოქმედეთ რა-
იონის მილიციის განყოფილება. ადგილობრივ მილიციის თანამშ-
რომლებთან ერთად ვახორციელებდით ჩხორონყუს ტერიტორიის
პატრულირებას. აქ და, საერთოდ, რაიონში სტაბილიზების მიღწე-
ვაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა უშიშროების პოლოკოვნიკის
მალხაზ გაგუას, როგორც ხელმძღვანელის, მიზანმიმართულმა გა-
დაწყვეტილებებმა.

ინფორმაციები სანუეგეო არ ჩანდა, რაიონში, წალენჯიხის
მხრიდან საეჭვო 10-15 კაციანი რუსულ ენაზე მოლაპარაკე შეიარა-
ღებული ჯგუფი გადაადგილებოდა და ამ უცხო ჯგუფის თარეშით
იყო გამონვეული მოსახლეობის შემფოთებაც. ჯგუფის მოქმედე-
ბები გარკვეულწილად დაზვერვითი იყო. ეჭვს ბადებდა, რომ ისინი
რუსეთიდან იყვნენ შემოგზავნილები. ჩვენდა სასიკეთოდ თუ საუ-
ბედუროდ, ამ ჯგუფს პატრულირებისას არ შევხვედრივართ.

ჩხორონყუში ჩასვლის დღიდან და იქ ყოფნის პერიოდში (ჩხო-
რონყუში ვიმყოფებოდით 30 მარტამდე) დაბის ცენტრში – ობელის-
კთან ადგილობრივი მოსახლეობა 70-100 კაცამდე იკრიბებოდა და
მიტინგს მართავდა. მომიტინგეები ინფორმაციებს ზუგდიდსა და
წალენჯიხაში წარგზავნილთაგან იღებდნენ და აქციის მონაწილე-
ებს ათვითცნობიერებდნენ. ე.წ. საინფორმაციო აქციებს ლობი-
რებდნენ: ზურაბ შენგელია (ჰელსინკის ჯგუფიდან), კოტე ნაჭყებია
(მრგვალი მაგიდა) და ვალერი იზორია (ჩხორონყუს ყოფილი პრე-
ფექტი). კარგად გვესმოდა, რომ შორს ვიყავით სრულ სტაბილი-
ზაციამდე. მიტინგები ისევ ყოველდღიურად იმართებოდა, მაგრამ
სანდო ინფორმაციების ანალიზიდან გამომდინარე, მაინც ვცდი-
ლობდით ცივი გონებით შეგვენარჩუნებინა სტაბილურობა, უბრა-
ლოდ, ვცდილობდით აქ შეკრებილ ხალხს დავმსგავსებოდით.

ვითარების შესახებ ინფორმაციას დროდადრო ვუგზავნიდით
შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკოორდინაციო შტაბს სენაკში.
შტაბი მხოლოდ ჩვენი გაგზავნილი ინფორმაციებით კმაყოფილდე-
ბოდა და, ჩვენთვის დახმარების აღმოსაჩენად ზომებს არ იღებდა.

ჩვენი დიდი მონდომების მიუხედავად, „ზვიადისტა“ შეიარაღებულ რაზმთან დაპირისპირებას მაინც ვერ ავცდით. ასეთ რთულ სიტუაციაში ბევრჯერ აღმოვჩენილვართ და ჩვენი თავის იმედად ბევრჯერ დავრჩენილვართ.

17 მარტი. წალენჯიხიდან მოვიდა ოპერატიული ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ ექსპრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას დავალებით, გროზოდან ზუგდიდში ჩავიდა ზურაბ გუჩუა. მან მიტინგი ჩაატარა ზუგდიდში და აღნიშნა: მილიციას დასაჭერი ხალხის სია აქვს და შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ეს დაჭერები ზუგდიდში უნდა განახორციელოსო. ზურაბ გუჩუას განცხადება დეზინფორმაციად მივიჩნიეთ, თუმცა, მოგვიანებით გაირკვა, რომ ეს განცხადება არც ისე უსაფუძვლო იყო. ამის საბაზად შეიძლება ვივარაუდოთ, იმხანად ჯაბა იოსელიანის სატელევიზიო გამოსვლა, სადაც იგი იუნყეობდა ჩეჩნეთიდან ზვიად გამსახურდიას ჩამოსვლის შესახებ.

ზუგდიდში გაკეთებულ განცხადებას და ჯაბა იოსელიანის მიერ განცხადებულ ინფორმაციას სამეგრელოს რეგიონში ჯაჭვური რეაქცია მოჰყვა. ჯერ იყო და ჩხორონყუს სასტუმროში 19 მარტს, ღამით, „ჟიგულის“ მარკის ორი ავტომანქანით დაუპატიჟებელი ოთხი სტუმარი გვეწვია თბილისიდან. ისინი შეიარაღებულნი იყვნენ ავტომატური იარაღით. ჩაცმულობით და იერსახით არაფრით არ ჩამოუვარდებოდნენ მანანწალებს. მათი თქმით, დედაქალაქიდან დავალებული ჰქონდათ წალენჯიხაში შესვლა და იქ დივერსიული აქტის მონაწილეობა. პოლკოვნიკ მალხაზ გაგუას დამსახურებად უნდა მივიჩნიოთ მათი შეჩერება. მას ერთსაათიანი მსჯელობა დასჭირდა, რათა „დივერსანტები“ დავალების აბსურდულობაში დაერწმუნებინა. დაუპატიჟებელ სტუმრებს წალენჯიხაში რომ შეეღწიათ, ამას რა მოჰყვებოდა, ღმერთმა უწყის. მთელი ღამე ჩვენს შემადგენლობას არ ეძინა, თვალს არ ვაცილებდით მათ მოქმედებებს. ისინი ნარკომანები აღმოჩნდნენ, ჩაკეტნენ სასტუმროს პირველი სართულის ოთახში და ნარკოტიკული ნივთიერებით გაბრუნდნენ. ეს უდღეურები დილით ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე ჩავსვით მანქანებში და ჩხორონყუს ტერიტორიიდან გავიყვანეთ. ჩავაცილეთ სენაკის ტრასამდე, დავრწმუნდით, რომ რაიონს გასცდნენ და დავბრუნდით.

ინტრიგა ამოქმედებულია. ჯერი „ზვიადისტებზე“ მიდგა.

22 მარტი, კვირა. დილიდან დაბაში სინყნარეა. შუადღეს, სად იყო და სად არა, ობელისკთან უამრავმა ხალხმა მოიყარა თავი. მიტინგის ჩატარება არც უფიქრიათ. ბევრ უცხო სახეს ვხედავდით. ადგილობრივები არ უნდა ყოფილიყვნენ და რალაც მიზნისათვის იყვნენ შემოგზავნილები. ყველაფერ ამას სასტუმროს წინ მდგარნი ვადევნებდით თვალს. ეჭვი იმისა, რომ შეკრებილთაგან ბევრი შემოგზავნილი იყო,

უფრო მეტად გააღრმავა მაკა რაზმადის გამოჩენამ. ეს ის რაზმადეა, რომელიც ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების დროს მუშაობდა საქართველოს ტელევიზიაში ჟურნალისტად. იგი ერთადერთი ჟურნალისტი იყო, რომელიც ექსპრეზიდენტის ხელისუფლების ბოლო თვეებშიც ამბიციურად გადასცემდა ახალ ამბებს.

ობელისკიდან, ხალხის თავშეყრის ადგილიდან, დაიწყო ხალხის მსვლელობა სასტუმროს წინ მდებარე ქუჩის მიმართულებით, რაც სახალხო მსვლელობის ინსცენირებას უფრო ჰგავდა. იგრძნობოდა, რომ ამის მიღმა რალაც განზრახვა იმალებოდა. ეს განზრახვა მაკა რაზმადის „იდუმალებით“ მოსილმა კითხვებმა გამოააშკარავა. იგი მსვლელობას მოხდენილად ჩაცმული მოუძლოდა. სასტუმროს წინ მდგარ ჩვენს შემადგენლობას მოუახლოვდა თანმხლებ პირებთან ერთად და რამდენიმე კითხვა დამისვა. სახელდობრ: „აქ იმისათვის ხართ, რომ მომიტინგეებს ესროლოთ?“ მივუგე: „თავს არავის ვესხებით, ვებრძვით კრიმინალებს, ჩვენი მიზანი რაიონში სტაბილურობის დამყარებაა“. მაკა რაზმადეს კიდევ სურდა კითხვების დასმა, მაგრამ ყურადღება კურსანტებზე გადავიტანე – ხელით ვანიშნე სასტუმროში შევსულიყავით და ამით თავი აგვერიდებინა პროვოკაციული შეკითხვებისათვის. 15-20 წუთში „სანახაობრივი“ მსვლელობა დამთავრდა. დაბის ცენტრში აქა-იქ ადგილობრივი მოქალაქეებიღა მიმოდიოდნენ.

მთავარი მეორე დღეს მოხდა. 23 მარტს, დილის 10 საათსა და 20 წუთზე წალენჯიხაში დაბანაკებული ექსპრეზიდენტის შეიარაღებული რაზმი შემოვიდა და ალყა შემოარტყა დაბა ჩხორონყუს სასტუმროს, სადაც დაბანაკებული იყო უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ოპერატიული ჯგუფი. შემოსულთა შეიარაღება და ძალები აშკარად აღემატებოდა ჩვენსას. ვიდრე „ზვიადისტები“ პოზიციებს დაიკავებდნენ, რაზმის მეთაურებმა ჩვენთან სტუმრობა გადაწყვიტეს. კურსანტებმა დაუპატიჟებელი სტუმრები ჩემ სასტუმრო ნომერში მეორე სართულზე ამოაცილეს. მათ ჩვენები შემოჰყვნენ: მალხაზ გაგუა, იური ბოქოლიშვილი და გოგი იორდანიშვილი. დაუპატიჟებელ სტუმრებს შორის იყვნენ: ზაზა მჭედლიძე (სამხედრო რწმუნებული, მოგვიანებით გაირკვა, რომ ის ხელმძღვანელობდა „ზვიადისტთა“ შეიარაღებულ რაზმს), რობინზონ მარგველანი (ზ. გამსახურდიას დაცვის უფროსი), გოჩა (გია) ბახია (სოხუმის ბატალიონის მეთაური) და ლალი მაისურაძე (ზ. გამსახურდიას პირადი მდივანი). მაკა რაზმადის „ვიზიტის“ შემდეგ ასეთი შემადგენლობით სტუმრობას ვერც კი ვინატრებდით.

სანამ სკამებზე ჩამოვსხდებოდით, გია ბახიამ გაიხსენა ჩვენი ნაცნობობა შიდა ქართლში 1991 წელს და ისე მივესალმეთ ერთ-

მანეთს, როგორც ძველ ნაცნობებს შეეფერება. თავიდან ისინი არ გაგვეცნენ. ალბათ იფიქრეს, იმდენად ცნობილები ვართ, რალა წარდგენა გვეჭირდება, ან გაცნობის შესაფერისი დრო არ არის, ანდა კიდევ, რა გაცნობა, ესენი (ე.ი. ჩვენ) ხომ ჩვენი მტრები არიანო.

ლალი მაისურაძე არ მალავდა სიხარულს და ჩვენზე გამარჯვებას წინასწარ ზეიმობდა. ზაზა მჭედლიძე ცდილობდა შემრიგებლური მხარე დაეჭირა. რობინზონ მარგველანი ოთახის ცენტრში მაგიდას მიუჯდა და მოლუშული შემოგვეყურებდა. ოთახში წამიერად სიჩუმემ დაისადგურა, საუბარი მალხაზ გაგუამ წამოიწყო. მან განუმარტა, რომ ჩხორონწყუში სამშვიდობო მისიით, ვითარების სტაბილიზებისათვის ვიყავით ჩასულნი. რობინზონ მარგველანმა, არც აცია, არც აცხელა, ჯიქურ მოგვთხოვა საბრძოლო იარაღის ჩაბარება და რაიონის დატოვება. გადავხედე სტუმრებს და მათ გასაგონად წარმოვთქვი: „ჩვენ იარაღის ჩაბარებას არ ვაპირებთ“. პასუხმა ლალი მაისურაძე გააცინა. გაბრაზებულმა მას სახელით მივმართე. ლალის სიცილი სახეზე შეეყინა და მთხოვა, მეთქვა საიდან ვიცნობდი. შევპირდი, რომ ამის შესახებ მოგვიანებით ვეტყვოდი.

გუშინდელი დღესავით მახსოვს როგორ შემოაღო ჩვენი შეკრების ოთახი პირველკურსელმა ამირან ნაკაშიძემ და გარეთ გასვლა მთხოვა. დერეფანში გავიგე, რომ „ზვიადისტთა“ შეიარაღებულ რაზმს ალყაში ვყავდით მოქცეული. ჩავიბრინე სასტუმროს პირველ სართულზე. ფანჯრებიდან კარგად მოჩანდნენ ჩასაფრებული მებრძოლები. მათ სასტუმროზე დამიზნებული ჰქონდათ ყუმბარმტყორცნები, ტყვიამფრქვევები, ავტომატები. აღელვებული კურსანტები დავანყნარე, დავარიგე, პროვოკაციას არ აჰყოლოდნენ. იქვე მდგომ ჯუმბერ ნარიმანიძეს გადავეცი ჩემზე განპირობებული ავტომატი და გავედი გარეთ. ქუჩის გადაღმა, სასტუმროს მოპირდაპირე მხარეს, საცხოვრებელი სახლების ეზოებში ობელისკამდე მებრძოლები იყვნენ განლაგებული. ზოგი – სამხედრო ფორმაში, ზოგიც – სამოქალაქო ტანსაცმელში. ობელისკთან 40-50-მდე ადგილობრივსაც მოეყარა თავი. აქეთ, ფოსტის შენობასა და სასადილოს შორის გაცრეცილ უნიფორმაში ჩაცმული მებრძოლი იდგა და გაჰკიოდა, პოზიციები დაიკავეთ და ბრძოლისათვის მოემზადეთო.

ამან გამაცეცხლა, ახლაც ვერ ვიხსენებ როგორ აღმოვჩნდი იმ ადგილას, საიდანაც ეს თვითმარქვია მეთაური ძმათამკვლელ ბრძანებებს გასცემდა და ხმამალა მივახალე: „თუ იცი, ვის უსაფრებ ამ მებრძოლებს?! თუკი სროლას აპირებ, უმჯობესია, დასახლებული პუნქტიდან გავიდეთ, მოსახლეობა რომ არ დაზარალდეს და იქ მოვსინჯოთ ძალები“ (რით ვაპირებდი ამის გაკეთებას, არ ვიცი, მაშინ როდესაც ჩვენ შეიარაღებაში გვექონდა 12 ერთეული ავტომატი თითო მჭიდით).

გაკვირვებულმა შემომხედა და მიპასუხა: „თუ ჩვენი ხელმძღვანელები სასტუმროდან არ გამოვლენ, გესვრით!“ „თქვენი ხელმძღვანელები ჩვენთან არიან და არავინ არაფერს ერჩის, ხოლო ეს შენი ე.წ. ბრძანებები სიკეთის მომტანი რომ არ იქნება თუ გესმის?!“

დაძაბულობა მოლაპარაკების მაგიდასთან მსხდომთა გამოჩენამ განმუხტა. ზაზა მჭედლიძემ უსაყვედურა თვითმარქვია მეთაურს და მებრძოლებს დაბის ცენტრში შემოსვლის გამო, სადაც დაგტოვეთ, იქ უნდა მდგარიყავითო. ამ დროს ჩვენი ყურადღება მიიქცია მილიციის განყოფილების მხრიდან წამოსულმა ტანკმა, რომელიც დიდი სიჩქარით მოხრიგინებდა დაბის ცენტრისკენ. ფოსტასთან ძრავა ჩაუქრა და ძლივსლა აამუშავეს. ეს მოძველებული ჯავშანტექნიკა „ზვიადისტა“ შენაერთის კუთვნილება იყო. ტანკის გამოჩენაზე ჩემს გვერდით მდგარ ლალი მაისურაძეს ბავშვივით გაუბრწყინდა სახე და ხელები ზემოთ აღმართა, „რა არის ლალი, გამარჯვებას ხომ არ ზეიმობ?! მოგვიანებით, წალენჯიხაში, ექსპრეზიდენტის შეიარაღებული დაჯგუფების გარემოცვაში ყოფნისას, ლალი მაისურაძეს გაურკვეველ ვითარებაში კლავენ).

23 მარტს, „ვიზიტი“ მშვიდობიანად დასრულდა. წალენჯიხიდან შემოსულმა შენაერთმა შუადღეს დატოვა ჩხორონყუს რაიონის ტერიტორია და წალენჯიხაში დაბრუნდა. იმ დღეს ზაზა მჭედლიძემ დაგია ბახიამ ჩვენი სასწავლებლის ოფიცრებთან ერთად ისაძილეს.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკოორდინაციო შტაბთან შეთანხმებით ჩხორონყუში ჩვენი მივლინება დასრულდა და სასწავლებლის ოპერატიული ჯგუფი 30 მარტს თბილისში დაბრუნდა. ოპერატიულ ჯგუფში შედიოდნენ:

– გაგუა მალხაზი, პოლკოვნიკი, კათედრის უფროსი, ოპერატიული ჯგუფის უფროსი.

– ბოქოლიშვილი იური, პოლკოვნიკი, კათედრის უფროსი

– იორდანიშვილი გიორგი, პოლკოვნიკი, კათედრის უფროსი

– პეტრენკო ალექსანდრე, პოდპოლკოვნიკი, კათედრის პედაგოგი

– ქელესაშვილი გივი, კადრების თანამშრომელი, უფრ. ლეიტენანტი

– კვიციანი თამაზი, პოლკოვნიკი, სასწავლო ნაწილის თანამშრომელი

– ბალავაძე მირიანი, უფრ. ლეიტენანტი, ბულალტერი

– ნარიმანიძე ჯუმბერი, ზემდეგი

– ხორგუაშვილი

– გობოზოვი

– მამედოვი ალიკა, ავტობუსის მძღოლი

- ხინჩიგაშვილი ბენო
- თვაური როლანდი
- კოტოიანი ლუდვიკა
- ქველიძე ოთარი
- შეიარაღებული ჯგუფი:
 - ბითაძე შოთა, კაპიტანი, ხელმძღვანელი
 - გამეზარდაშვილი ზურაბი, მესამეკურსელი
 - ლიპარტია მერაბი, მეორეკურსელი
 - ნაკაშიძე ამირანი, პირველკურსელი
 - გოგიშვილი სპარტაკი, პირველკურსელი
 - ზაუტაშვილი ნუგზარი, პირველკურსელი
 - გოგოლაძე ზვიადი, პირველკურსელი
 - მჭედლიძე ოთარი, პირველკურსელი
 - თულიანი მამუკა, პირველკურსელი
 - თუთარაშვილი გელა, პირველკურსელი
 - ნოზაძე ნოდარი, პირველკურსელი
 - ხუსკივაძე მირზა, პირველკურსელი

ფოთი. ქალაქი ექსპრეზიდენტ ზ. გამსახურდიას შეიარაღებული რაზმის ხელშია. სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილებით, ქალაქის გასათავისუფლებლად უკვე მერამდენე დღეა გრიგოლეთში, საფეხბურთო გუნდის ლანჩხუთის „გურიის“ ბაზაზე დისლოცირებულია უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა, სამწყობრო დარგში სკოლის უფროსის მოადგილის, პოლკოვნიკ მერაბ რუხაძის მეთაურობით. მასთან ერთად არიან ოფიცრები და კურსანტები – სულ 40 კაცი. მათ მიიღეს ბრძანება გამაგრებულიყვნენ მალთაყვის ხიდზე. აქ არის „მხედრიონელთა“ 20 კაციანი ჯგუფი. ქალაქიდან სროლა არ წყდება მალთაყვის ხიდზე გამაგრებულთა მიმართულებით. აქედან „მხედრიონელთა“ ერთ-ერთი ლიდერი „ბულა“ (თამაზ ყურაშვილი) ძალიან აქტიურობს. მან მოითხოვა უშიშროების უმაღლესი სკოლის გააქტიურება და იერიშზე გადასვლა (ესეც ჩვენი ბედის ირონიაა!) და მერაბ რუხაძეს პოლკოვნიკის სამხრეები ჩამოგლიჯა. ოფიცრებმა და კურსანტებმა „მხედრიონელებთან“ დაპირისპირების მოლოდინში იარაღი ფეხზე შეაყენეს. „ბულა“ აიძულეს სამხრეები დაებრუნებინა. ინტენსიური სროლა ქალაქიდან გრძელდება. ორმხრივი სროლის შედეგად პირველ აპრილს მალთაყვის ხიდზე პოზიციების დაკავებისას პირველკურსელ იმედა ირემაძეს „ზვიადისტების“ მხრიდან გამოსროლილმა ტყვიამ მას სიცოცხლე მოუსწრაფა.

ერთობლივი ძალისხმევით, ფოთში გვარდიის შემოსვლით, ქალაქი გათავისუფლდა. ექსპრეზიდენტის შეიარაღებული ჯგუფი ზღვით, მცურავი საშუალებებით გაიქცა.

19 მარტიდან სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის 60 კაციანი დანაყოფი თბილისის აეროპორტში იცავს საზოგადოებრივ წესრიგს.

აპრილსა და მაისში უშიშროების უმაღლესი სკოლის მუშაკები იგივეს აკეთებენ ფოთში. ქალაქის კომენდანტია ჯუმბერ ნივილაძე. გატარებული ღონისძიებების შედეგად, რაშიც აქტიურად მონაწილეობდნენ სკოლის კურსანტები. ქალაქში კრიმინოგენული სიტუაცია დღითიდღე სტაბილური ხდებოდა. ჩვენი შემადგენლობა შს საქალაქო განყოფილებასთან ერთად პატრულირებდა. კომენდანტის საათის დროს სადღეღამისო მორიგეობა იყო დაწესებული ფოთის ორივე შესასვლელში – მემვიდე კილომეტრსა და მალთაყვამი. ვიცავდით სასიცოცხლო მნიშვნელობის ობიექტებს: ნავსადგურსა და ნისქვილქარხანას.

საქართველოში შექმნილი რთული ოპერატიული მდგომარეობის გამო, ფოთის საქალაქო უშიშროების განყოფილებაში 4 მაისიდან 26 მაისამდე მივლინებული იყო უშიშროების უმაღლესი სკოლის 30 მუშაკი, პოლკოვნიკ მალხაზ გაგუას მეთაურობით.

19 მაისს წალენჯიხაში, ჯვარზენი-ზუგდიდის გზაზე ბანდიტთა ჯგუფი თავს დაესხა უშიშროების უმაღლესი სკოლის ოფიცრებსა და კურსანტებს. იმავე დღეს სამტრედიის სასწავლებლის მესამე-კურსელი ზაზა ბერიძის მიმართ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე. მან სამტრედიის მუშაკთა სახლის წინ ყოველგვარი საბაბის გარეშე მასზე განპირობებული ავტომატური იარაღით სასიკვდილოდ დაჭრა მამუკა ბექანი.

12 მაისიდან, კურსანტთა საერთო ფიზიკური მომზადებისა და ჯანმრთელობის განმტკიცების მიზნით იმართება სკოლის საგაზაფხულო სპარტაკიადა სპორტის სხვადასხვა სახეობაში.

14 მაისს სასწავლებლის მეორე კურსის სასწავლო პრაქტიკას გადის თბილისში ადმინისტრაციული ხაზით.

ადგილობრივი მმართველობის 29 აპრილის მოთხოვნის შესაბამისად და საქართველოს მთავრობის გადანყვეტილებით, აბაშაში იგზავნება სასწავლებლის 18 კაციანი ჯგუფი დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის გასატარებელ ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად.

საქართველოს სახელმწიფო საბჭოს 1992 წლის 18 მაისის გადანყვეტილების თანახმად, მოსახლეობის უსაფრთხოების დაცვისა და დამნაშავეობასთან ბრძოლის მიზნით, 19 მაისიდან 31 მაისამდე ზუგდიდსა და ხობში უშიშროების უმაღლესი სკოლის პროფესორ-მასწავლებელი – სულ 9 ოფიცერი და 16 კურსანტი გაიგზავნა მივლინებაში.

21 მაისიდან 31 მაისამდე კახეთის რეგიონში, კერძოდ, გურჯაანში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად მივლინებული იყო შვიდი ოფიცერი და 106 კურსანტი.

იმედა ირემაძე

1967-1992

იმედა ირემაძე დაიბადა 1967 წლის 13 ივლისს ცაგერის რაიონში, სოფელ ნასპერში. 1974 წელს შევიდა ნასპერის არასრული საშუალო სკოლაში. იქ ეზიარა მშობლიურ ენასა და საქართველოს ისტორიას. 1984 წელს დაამთავრა ლვირის საშუალო სკოლა და ჩაირიცხა ქუთაისის საამშენებლო ტექნიკუმში. 1986-88 წლებში იმედა საბჭოთა არმიის რიგებშია.

იმედა ირემაძე ბავშვობიდანვე ოცნებობდა პოლიციის მძიმე და ვაჟკაცურ პროფესიაზე და ეს ოცნება მან აისრულა. იგი წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლაში და თანატოლებთან ერთად აქტიურად მონაწილეობს ქ. თბილისსა და რესპუბლიკის რეგიონებში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში.

ქ. ფოთში, 1992 წლის მარტსა და აპრილში, შექმნილი იყო მძიმე მდგომარეობა. ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული დაჯგუფება აწიოკებდა ქალაქის მშვიდობიან მოსახლეობას, ხელყოფდა ქვეყნის ერთიანობას. შსს უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები ყველა ღონეს ხმარობდნენ შექმნილი სიტუაციის აღმოფხვრისა და ცხოვრების ნორმალიზაციისათვის, მაგრამ შინაური მტრის, ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმის მხრიდან გამოსროლილმა ტყვიამ პირველკურსელის იმედა ირემაძის სიცოცხლე ქ. ფოთში, მალთაყვის ხიდზე შეინირა. იგი საქართველოს მომავალს და მის სიმშვიდეს შეენირა.

იმედა ირემაძეს ოჯახში დარჩა მშობლები და და-ძმა.

იმედა ირემაძეს საქართველოს შს მინისტრის № 52 პ/შ ბრძანებით (24.08. 91 წ.) მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის

„პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე, მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის პირველი კურსის მეოთხე ოცეულის მეორე ათეულს.

იმედა ირემადის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია ქ. თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, იმედა!

22 მაისს 24 საათიდან უშიშროების უმაღლეს სკოლაში ცხადდება ყაზარმული მდგომარეობა.

გარკვეული ოპერატიული მდგომარეობის გამო, 5 ივნისიდან სასწავლებლის მეოთხეკუთრსელები სტაჟირებას თბილისში გადიან.

ცხინვალის რეგიონში კი ოსი ექსტრემისტები რუსული შინაგანი ჯარის ხელშეწყობით ანიოკებენ ქართველობას. საქართველოს რესპუბლიკის შსს 1992 წლის 11 მაისის №127 ოპერატიულ-სადღელამისო კრებებში გადმოცემული იყო ცნობა იმის შესახებ, რომ ცხინვალიდან 02 საათზე სოფელ ერგნეთს ოსმა ექსტრემისტებმა დაუშინეს რაკეტები და სხვა სახის ცეცხლსასროლი იარაღი. ასევე სროლა აუტეხეს სოფლებს: ნიქოზის, თამარაშენის, აჩაბეთისა და ქემერტის მოსახლეობას. შედეგად, დაიჭრა 14 ადამიანი, სოფელ ერგნეთში დაიღუპა ერთი ჯარისკაცი-გვარდიელი. აღნიშნულის გამო, უმაღლესი სკოლის ოფიცერთა და კურსანტთა ნაწილმა ზემოაღნიშნულ სოფლებში წასვლის სურვილი გამოთქვა. სასწავლებლის ხელმძღვანელობამ მხოლოდ 16 კურსანტი გააგზავნა ახლომდებარე რაიონში.

ცხინვალის რეგიონში ხორციელდება უშუალო აგრესია ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ. იქაური ქართველობა ბედის ანაბარაა მიტოვებული. ქართული სოფლები ბლოკადაშია. ცხინვალის რეგიონის ქართული მოსახლეობა სისხლისაგან დაცლის პირასაა. 18 ივნისს, სამი საბრძოლო ვერტმფრენი (რუსეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების საცნობი ნიშნებით) თავს დაესხა საქართველოს გვარდიის ქვედანაყოფებს და რაკეტები დაუშინა. ვერტმფრენებმა მცირე სიმაღლიდან დაიწყეს ქართული სოფლების დაბომბვა, პარალელურად, დაიწყეს შეიარაღებულ ფორმირებათა შემოტევა. გამოიყენეს ტანკები და ჯავშანტრანსპორტიორები. ექსტრემისტები საშინელებებს სჩადიოდნენ. დამწვარი და დანგრეულია ქართველთა სახლები, ათასობით მოსახლე განიდევნა საკუთარი კარმიდამოდან. სასტიკი შურისძიებით უსწორდებიან ქართველებს: ოსები „დრუჟბით“ უხერხავენ თავს თამარაშენელ დათაშვილს, ცოცხლად ხარშავენ დისეველ ბოლაშვილს, თავისსავე სახლში გამოწვეს ცხინვალელი ჭაია, ცხენის კუდზე მიაბეს, ათრიეს და ისე ამოხადეს სული საცხენეთელ ხადურს, ცოცხლად წვავენ სოფელ ფრისთან 8 ქართველ ვაჟკაცს, ცოცხალს ამოაცალეს გული კუბითელ ოქროპირიძეს.

აქეთ, ექსპრეზიდენტის მომხრეებსა და სახელმწიფო საბჭოს შორის დაპირისპირებამ წაღეკა ქვეყანა. ხელმოსათბობ თანამდებობასა და ხელისუფლებაში მოსვლის დიდმა წყურვილმა გადაავიწყათ თანამომძეები, ჩვენი სისხლი და ხორცი. ქიშპობით ავიწყდებათ უმთავრესი – სამშობლოს სამსახური, ქართველი ხალხის დაცვა. ხელისუფლები-საკენ დაუოკებელმა ლტოლვამ სულ დაავიწყათ, რომ ადამიანი წარ-

მავალია, სამშობლო კი მარადიული! ისტორია ამას არ გვაპატიებს! დანარჩენ საქართველოში დამნაშავეობა ორგანიზებული ხდება და ფართო მასშტაბებს იღებს. რესპუბლიკის მოსახლეობა პრაქტიკულად დააშინა დამნაშავეთა სამყარომ. მუდმივმა კონფლიქტმა და საომარმა ვითარებამ მრავალი შეიარაღებული ფორმირება წარმოშვა. რიგითი მოქალაქე დაუცველი დარჩა. კრიმინოგენული სიტუაცია უაღრესად მძიმედ დააწვა ქვეყანას. ხელისუფლებაში მრავლად იყვნენ მოკალათებულნი ქურდები, მძარცველები, ნარკომანები, ბანდიტები. ამ მხრივ არც შინაგან საქმეთა ორგანოები იყო გამონაკლისი.

24 ივნისი, უშიშროების უმაღლეს სკოლაში დილიდან შეკრებაა გამოცხადებული. სკოლის უფროსის გივი კვანტალიანის ბრძანებით, სასწავლებლის პირად შემადგენლობას უნდა გაეთავისუფლებინა ტელერადიო დეპარტამენტის შენობა. შეკრებაზე ითქვა, რომ ექსპრეზიდენტის მომხრეთა შეიარაღებული ჯგუფი შემოიჭრა დედაქალაქში, განაიარაღა შინაგანი ჯარის ერთერთი ქვედანაყოფი, აიღო სატელევიზიო სტუდია და სატელევიზიო ანძა. შეტაკების დროს დაიჭრა რამდენიმე კაცი. ნესრიგის აღსადგენად, ტელერადიოდეპარტამენტთან მისულებმა შევამჩნიეთ შინაგანი ჯარის წევრები, რომლებიც მოპირდაპირე მხრიდან ესროდნენ ტელესტუდიას. ჩვენ მოვახერხეთ, ზოპარკიდან ტელესტუდიის შენობის მარცხენა მხარესთან მისვლა და შენობაში შესვლა. შენობაში შინაგანი ჯარის მებრძოლებიც შემოიჭრნენ სროლა-სროლით. ერთობლივი ძალისხმევით მოხერხდა ტელევიზიის დაცხრილული შენობიდან იქ გამაგრებულთა გამოყვანა. დაკავებულია ჯგუფის მეთაური ვალტერ შურღაია და სხვა „ლიდერები“. ეს განწირული, სიკვდილისათვის გამეტებული ადამიანების გაუმართლებელი აქცია იყო.

სამეგრელო ისევ ექსპრეზიდენტის მომხრეთა რეგიონად რჩება. ისინი ზუგდიდში ყოველდღე მართავენ მიტინგს და მოსახლეობას ეროვნული დაუმორჩილებლობისაკენ მოუწოდებენ. რეგიონში ვითარების განსამუხტავად, იქ საქართველოს რესპუბლიკის პრემიერ-მინისტრის მოვალეობის შემსრულებლის მოადგილე ერთაშორისი ურთიერთობებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე ალექსანდრე კავსაძე გამგებზავრა. მას თან ახლდნენ ჩხორონყუს რაიონის გამგებლის მოვალეობის შემსრულებელი კანდიტ გოგუა და ჩხორონყუს რაიონის მთავარი ექიმი ალექსანდრე მიქაია. წალენჯიხა-ჩხორონყუს გზაზე, სოფელ ჯგალთან მათ თავს დაესხნენ შეიარაღებული პირები. ბანდიტებმა გოგუა ადგილზე მოკლეს, ალექსანდრე კავსაძე, ალექსანდრე მიქაია და მძლოლი მძევლებად წაიყვანეს ლუგელას მთის მიმართულებით. ალექსანდრე მიქაია 10 ივლისს გაათავისუფლეს, ხოლო სხვები დაიტოვეს.

ამ ვანდალური აქტის ჩამდენ ბანდიტთა დასაკავებლად და მძევლების გასათავისუფლებლად, დანაშაულის ჩადენის მეორე დღეს ჩხორონწყუში გავემგზავრეთ 40 კაციანი ჯგუფი. ჩხორონწყუში ჩასულებს ცენტრში მოსახლეობამ თბილი შეხვედრა მოგვინყო. ძირითადად, ბავშვები აქტიურობდნენ, რომლებიც გვერდიდან არ გვცილდებოდნენ. ადგილობრივ მილიციის თანამშრომლებთან ერთად, იმავე დღეს შევეუდექით ოპერატიული ღონისძიებების გატარებას. დადგინდა, რომ მძევლების კვალს ლუგელას ხეობისაკენ მივყავდით. ამიტომაც გადაწყდა ლუგელას ტყის დათვალიერება. ორდღიანი მუშაობის შედეგად, მძევლების ადგილსამყოფელს ვერ მივაგენით. მოგვიანებით გაირკვა, რომ ბანდიტებს მძევლები ლუგელას ხეობიდან სხვა მიმართულებით წაუყვანიათ.

გივი კვანტალიანის ბრძანებით, ამჯერად წალენჯიხის მიმართულებით გავემგზავრეთ. სოფელ მუხურის გავლით წალენჯიხაში ჩავედით. დისლოკაციის ადგილად კვანტალიანმა წალენჯიხის რაიონული საავადმყოფო შეარჩია. ჩვენი გამგზავრება განპირობებული იყო იმით, რომ 6 ივლისს წალენჯიხაში „ნესრიგის აღსადგენად“ ჩასულ „მხედრონს“, სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის ჯაბა იოსელიანის ხელმძღვანელობით თავს დასხმოდა ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული ადგილობრივი სამხედრო ფორმირების რაზმი. დაიღუპა 20 და დაიჭრა 40-მდე ადამიანი.

ჩასვლისთანავე შევეუდექით სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას, მაგრამ რა მიმართულებით უნდა გვემოქმედა, გაუგებარი იყო. სკოლა-ინტერნატში დისლოცირებული იყო „მხედრონი“. აქ, შემოგვხვდა ქუთაისის სპეცრაზმის უფროსი პოლკოვნიკი ელგუჯა ბუცხრიკიძე და მისი მოადგილე მაიორი რამაზ იაშვილი. მათგან გავიგეთ, როგორ დახმარებიან ჯაბა იოსელიანის მეთაურობით „ნესრიგის აღმდგენებს“ ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში. თურმე, 15-20 წუთით, რომ დაეგვიანათ, არავინ უწყის, როგორ დამთავრდებოდა ეს შეტაკება. ერთი სიტყვით, სულზე მოუსწრეს ჯაბას და მის გუნდს და ერთობლივი ძალებით ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმი ქალაქიდან განდევნეს.

იმავე დღეს მივიღეთ დავალება ჩხორონწყუდან წალენჯიხაში შემოსასვლელ გზაზე, განაპირა სახლთან ახლოს, გზის გარდიგარდმო გაყვანილი მეტრანახევრის დიამეტრის მილში დივერსიული ჯგუფის მიერ დატოვებული ტროტილით სავსე ჟანგბადის ბალონის გაუვნებლყოფის შესახებ. ეს რთული მისია პირნათლად შეასრულეს შიდაქართლელმა ბიჭებმა, მეორეკურსელებმა: ბადრი გოგიძემ, სოსო ბერუაშვილმა, დავით ყაულაშვილმა, გოჩა ბლიაძემ, ზურაბ მინდიაშვილმა, გია ბორცვაძემ და მევლუდ ჯაოშვილმა. ამის

შემდეგ, წალენჯიხის ერთერთ უბანში, ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე, ალყაში მოვაქციეთ საცხოვრებელი სახლი, სადაც, სავარაუდოდ, დივერსიული ჯგუფის ერთერთი წევრი იმალებოდა, მაგრამ ბინა ცარიელი დაგვხვდა.

წალენჯიხაში სიჩუმეს დაესადგურებინა. ქალაქში იგრძნობოდა მცხოვრებთა ნაკლებობა. ძირითადად, ქალები, ბავშვები და მოხუცები იყვნენ დარჩენილი. ყველა ახალგაზრდა მამაკაცი და ქალი გახიზნული იყო. მოგვეცა საშუალება ქალაქი დაგვეთვალიერებინა და გავსაუბრებოდით მცხოვრებლებს. გაირკვა, რომ „მხედრიონი“ აყარალებდა მოსახლეობას. დღისით-მზისით მიაყენებდნენ მათ მიერ შერჩეულ სახლებთან სატვირთო მანქანებს – „ფურებს“ და გაჰქონდათ ყველაფერი, რისი წაღებაც შეეძლოთ. „მხედრიონის“ ასეთი „ვიზიტის“ მერე ერთერთ ოჯახში მოგვინია სტუმრობამ. ეს სახლი საავადმყოფოს გვერდზე გზის მოპირდაპირე მხარეს იდგა. მასპინძელმა – ქალბატონმა ლეილა ზარქუამ შინ შეგვიპატიჟა. შინ მისი დეიდა და დეიდაშვილი დაგვხვდნენ. მე და კურსანტებს ვაჟა კობრეიძესა და ზურაბ ბადრიაშვილს ქალბატონმა ლეილამ სახლი დაგვათვალიერებინა. აქ „მხედრიონის“, „ნავაჟკაცარი“, მძიმე სურათი დაგვხვდა. აღარც ავეჯი და აღარც ტანსაცმელი. დაუთოვებული თეთრეულიც კი გაუყოლებიათ ხელისთვის. ცხადი გახდა, თუ როგორ „წესრიგსაც“ ამყარებდა „მხედრიონი“.

ივნისსა და ივლისში უშიშროების უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობასა და საქართველოს რესპუბლიკის ჯანმრთელობის დაცვისა და სოცუზრუნველყოფის სამინისტროს რესპუბლიკური ცენტრის ხელმძღვანელობას, ასევე, გაერთიანება „საქსამოქმრენვმშენის“ №2 სამშენებლო ტრესტის მმართველთან დადებული ხელშეკრულებების საფუძველზე მათ მიერ დაქვემდებარებული ობიექტების დასაცავად, 31 დეკემბრამდე იგზავნებიან უშიშროების უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები.

იმავე თვეებში უშიშროების უმაღლეს სკოლაში არსებული სპეციალური დანიშნულების ასეული ორჯერ განიცდის ცვლილებებს. სპეცსასუსტის წევრთა რაოდენობა 84 კაცით განისაზღვრა.

1992 წლის გაზაფხულიდან, გივი კვანტალიანის სიტყვიერი ბრძანებით, გამოიყო უშიშროების უმაღლესი სკოლის ოფიცერთა და კურსანტთა ნაწილი ნავთობპროდუქტებით დატვირთული მატარებლების სომხეთის ტერიტორიაზე გასაცვლელად.

სამეგრელოს რეგიონში შექმნილია რთული ოპერატიული მდგომარეობა. უშიშროების უმაღლეს სკოლაში 6 ივნისს ცხადდება განგაში. იმ დღეს ხობის რაიონში იგზავნება სასწავლებლის 120-კაციანი ჯგუ-

ფი. 100 კურსანტი, ძირითადად, სპეცსესულის წევრები და 20 ოფიცერი დისლოცირებულ იქნენ ქ. წყალტუბოში, სასტუმრო „აიაში“.

მარტში უშიშროების სამინისტრო საინფორმაციო-სადაზვერვო სამსახურად გადაკეთდა, მაგრამ ჩვენი სასწავლებელი ხან-უშიშროების სამინისტროს, ხან – საინფორმაციო-სადაზვერვო სამსახურის აბრივიატურით მოიხსენიებოდა. ამა თუ იმ ღონისძიებაში სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის მონაწილეობა ხშირად სკოლის უფროსის ბრძანებებით არ იყო გამაგრებული.

წალენჯიხაში გრძელდება უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ყოფნა. აუტანელი მდგომარეობის მიუხედავად, ისინი მოსახლეობას მაინც იცავენ. გივი კვანტალიანის ბრძანებით, უშიშროების უმაღლესი სკოლის მაიორი, ვიქტორ ნიკოლაიშვილი და 10 კურსანტი „მხედრონის“ ჯგუფთან ერთად, 18 ივლისს იგზავნება წალენჯიხიდან დასავლეთის მიმართულებით შესაძლო დივერსიული ჯგუფების გასანადგურებლად. მე კი – პირველკურსელთა 25 კაციან ჯგუფთან ერთად, სამცაო-საგარეო ტერიტორიაზე დამეგვალ სადამოს ექვსი საათიდან დილის 8 საათამდე მორიგეობა. მორიგეობის დისლოკაციის ადგილად შეირჩა X-XI საუკუნეების ძეგლი – წალენჯიხის მაცხოვრის ფერიცვალების სახელობის საეპისკოპოსო ტაძარი.

მორიგეობა ტაძარში ლოცვით დაიწყო. შევალეთ ტაძრის კარი და პირჯვრის გადანერით ლოცვა წარმოვთქვით: „უფალო ქრისტე, ძეო ღვთისაო, შემინყალენ ჩვენ“... ტაძარი მალეობზე მდებარეობს, იქიდან წალენჯიხა ხელისგულივით ჩანს. ეკლესიას დაბალი გალავანი აკრავს. გალავნის შიგნით ტერიტორიაზე ძველი სასაფლაოა. ეკლესიის ტერიტორიის დათვალიერებისას, პირველკურსელმა ედიშერ სამნიძემ მაცნობა ჯაბა იოსელიანის ვიზიტის შესახებ, რომელიც კურსანტების მეთაურს კითხულობდა. გალავნის გარეთ გასულმა შევამჩნიე მარჯვნივ, გალავნის კუთხეში მდგარი ჯაბა იოსელიანი და მისი დაცვის უფროსი „წესრიგა“ – თამაზ ფანჩულიძე. ისინი ნაცნობ ადგილებს ათვალიერებდნენ. სანამ მივუახლოვდებოდი, „წესრიგა“ ჯაბას ხმამაღლა ელაპარაკებოდა, ხელს ხან მარჯვნივ, ხან მარცხნივ იშვერდა და ეუბნებოდა: „შეხე, ჯაბა, რა კარგი ადგილებია საყაჩაღოდ!“ ჩემს ფეხის ხმაზე „წესრიგა“ უმაღ გაჩუმდა და ორივემ ჩემკენ მოიხედა. ჯაბა იოსელიანს ვუთხარი, რომ კურსანტების უფროსი მაიორი შოთა ბითაძე ვარ. მან შემხედა და რჩევა-დარიგებებით „აღმჭურვა“. მიმითითა გზის იმ მხარეზე, საიდანაც წალენჯიხაში შემოსული შეიარაღებული რაზმი დაესხა მას და გამაფრთხილა, ყურადღება სწორედ ამ მიმართულებით გამემახვილებინა. კურსანტებს, გზის აღნიშნულ მხარეს გალავნის შიგნითაც და გარეთაც, ვამორიგეებდი. ასევე, გალავნის მთელ პე-

რიმეტრზე იყვნენ ჩასაფრებულნი. ლამის საათებში შესაძლო უცხო პირის „სტუმრობის“ შემთხვევაში შევიმუშავეთ პაროლი – დათქმული საიდუმლო სიტყვა. დავადგინეთ პაროლის ყოველდღიურად ცვლის აუცილებლობა. პაროლი ციფრებზე ავაგეთ. მაგალითად, თუ ერთ დღეს იყო 14-ი, მეორე დღეს პარული 17-ით იცვლებოდა, მესამე დღეს – 21-ით და ა. შ. ანუ ლამით გადაადგილების დროს შემჩნეულ პირს ვაჩერებდით და ციფრს 5-ს უსახელებდით. ვთქვათ იმ დღეს იყო პაროლი 17-ი. თუკი ის ჩვენიანი იყო, ის აუცილებლად 12-ს დაასახელებდა ე. ი. ჯამური პრინციპით 17-ს, იმ დღის პაროლს ვიღებდით. ასე გაიარა ათმა უძილო ღამემ.

„მხედრიონი“ თავის „საქმეს“ არ იშლიდა. ნალენჯიხაში დაუნიოკებელი ოჯახი თითქმის არ დარჩა. ზოგ გაძარცულ სახლში ხელმეორედ შედიოდნენ. საავადმყოფოს ეზოში კურსანტების საპატრულოდ განანილების დროს, იქვე, გზის მიღმა ზარქუების ეზოსთან „ფორდის“ მარკის მიკროავტობუსი გაჩერდა. იქიდან ავტომატური იარაღით შეიარაღებული 2 კაცი გადმოვიდა და ეზოში შევიდა (იმ დღიდან რა დღიდანაც „მხედრიონელებმა“ სახლი გაძარცვეს, ოჯახის წევრები აღარ გაჩერებულან შინ). სახლის გასაძარცვად შესული 2 მძარცველი ჩვენს მიერ გამოძევებულები იქნენ.

ნალენჯიხის სტადიონზე ყოფნისას პირველკურსელმა ვაჟა საბიაშვილმა იცნო ერთ-ერთი მხედრიონელი, რომელსაც ჩვენი სასწავლებლის „მაკაროვის“ სისტემის ტაბელური პისტოლეტი აღმოაჩნდა. ეს იარაღი 6 თვის წინათ უშიშროების უმაღლესი სკოლის მუშაკთა სენაკში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისას მხედრიონელმა გასატაცა მას. მხედრიონელს იარაღის გადმოცემა მოვთხოვე, მაგრამ ცივი უარი მტკიცა. კამათმა რამდენიმე წუთს გასტანა. სიტუაცია იძაბებოდა და ამ დროს მოგვიახლოვდა ამ მხედრიონელის ბიძაშვილი კუსა ყიფიანი (იგი ჩემი ყოფილი მსჯავრდებული იყო), მომესალმა და თავის ბიძაშვილს პისტოლეტის დაბრუნება ურჩია, თუმცა ამ საკითხის „მოგვარება“ მან ჯაბასთან გადწყვიტა.

სკოლა-ინტერნატის შენობისაკენ გავემართეთ. ეზო მხედრიონელებით იყო სავსე. ზოგი წყვილ-წყვილად მიმოდოდა, ზოგიც ბუჩქებთან წამოწოლილიყო. ბუჩქებთან წამოწოლილ მხედრიონელისაგან მოგვესმა: „მე ორი კუბი დავითორიე, შენ კი ერთი კუბი შეგხვდა“. მეორე ისე იყო ნარკოტიკებით გაბრუებული, რომ პასუხად ლულულულიდა შეეძლო. ამ „შთამბეჭდავმა სურათმა“ ისე იმოქმედა ჩემზე, რომ დერეფანში მდგომი მხედრიონელის კითხვაზე: საითო, მხოლოდ მაშინლა მივხვდი, რომ ჯაბას ოთახთან ვიმყოფებოდი. მხედრიონელი შევიდა ჯაბასთან, მოახსენა ჩვენი სტუმრობის შესახებ და ამის შემდეგ მივიღეთ მასთან შესვლის ნებართვა.

ჩაბნელებულ ოთახში, იატაკზე დაგებულ ლეიბებზე ჩაცმული ჯაბა იოსელიანი და მისი დაცვის უფროსი „ნესრიგა“ იყვნენ წამონოლილინი. ჩვენს შესვლაზე ორივე ფეხზე წამოდგა. მივესალმეთ. მხედრიონელმა ყიფიანმა, რომელსაც ჩვენი სასწავლებლის ტაბელურ პისტოლეტთან ეძნელებოდა დაშორება, რაღაც აბდაუბდა წამოიწყო. შევაჩერე და სახელმწიფოს მეთაურის მოადგილეს მოვუყევი, როგორ მოხდა მასთან ეს იარაღი. მხედრიონელმა კი განაგრძო: „ჯაბა, ხომ იცი ამ იარაღს ჩვენთვის როგორი მნიშვნელობა აქვს, წინ კიდევ რამდენი რამ გველოდება“. მხედრიონელს მივმართე: „შენ ეს ავტომატი გაქვს, სკოლის პისტოლეთი კი დასაბრუნებელია“. ჯაბამ შემომხედა და პატარა პაუზის შემდეგ დაიწყო: „შენ, მაიორო, კარგი ბიჭი ჩანხარ, სამართლიანად მოითხოვ იარაღის დაბრუნებას“ და განაგრძო: „გივი კვანტალიანი ხომ აქ არის, იმასთან გადავწყვეტ ამ პისტოლეტის ბედს“. რა გაენყობოდა, დავემშვიდობე და ცივად გაივებრუნდი.

„ნესრიგის დამცველი“ მხედრიონელების წამოქმედარის გამო, წალენჯიხის მოსახლეობა იმდენად ზიზღითა და მტრულად განეწყო ხელისუფლების მიმართ, რომ როცა ედუარდ შევარდნაძემ 23 ივლისს ტურნე გამართა სამეგრელოს რეგიონში, წალენჯიხაში მას არასტუმართმოყვარულად შეხვდნენ და შევარდნაძე იძულებული გახდა, სასწრაფოდ დაბრუნებულიყო თბილისში.

ჩვენთვის მოულოდნელი იყო სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარის ე. შევარდნაძის ვიზიტი წალენჯიხაში. 23 ივლისს, შუადღეს წალენჯიხის სტადიონზე ორი ვერტმფრენი დაეშვა. პირველი ვერტმფრენიდან ედუარდ შევარდნაძე და იუსტიციის მინისტრი ჯონი ხეცურიანი გადმოვიდნენ. მეორედან – ე. შევარდნაძის პირადი დაცვის წევრები. ეს იყო სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარის გეგმიური ვიზიტი სამეგრელოს რეგიონში პრობლემების ადგილზე გასაცნობად. სტადიონიდან ე. შევარდნაძის გადაადგილებისათვის კურსანტების ძალებით შევქმენით კორიდორი. აქ შეკრებილმა მოსახლეობამ (ძირითადად, ქალებმა) გადაადგილების საშუალება არ მისცა შევარდნაძეს. ისინი სალანძღავი სიტყვებით ამკობდნენ სახელმწიფოს საბჭოს მეთაურს. მისმა ტურნემ 10-12 წუთს თუ გასტანა. ედუარდ შევარდნაძე იძულებული გახდა სასწრაფოდ გასცლოდა ქალაქს. ისე სწრაფად გაერიდა, რომ თავისი მგზავრი ჯონი ხეცურიანი დაავიწყდა და ისიც წალენჯიხაში დარჩა. ჩვენ, ორგანიზებულად მოვახერხეთ რამდენიმე კურსანტის თანხლებით ჯონი ხეცურიანის გამგზავრება თბილისში.

იმ დღეს ჯაბაც ტოვებდა თავის რაზმთან ერთად წალენჯიხას. დაახლოებით ღამის ათ საათზე ჯაბა იოსელიანი წალენჯიხის საა-

ვადმყოფოში ჩვენი დისლოკაციის ადგილას მოვიდა და განმარტოებით გამიმხილა, რომ „მხედრონი“ წალენჯიხიდან გადიოდა, ხოლო ჩვენ, მათი გასვლიდან ერთი საათის შემდეგ უნდა ჩავსულიყავით ჩხორონწყუში და პოლკოვნიკ გუჯარ ყურაშვილის სამხედრო რაზმს შევერთებოდით. რადგან ღამე იყო, ერთმანეთს პაროლის საშუალებით უნდა დავკავშირებოდით. ეს დათქმული საიდუმლო სიტყვაჯაბა იოსელიანმა გამიმხილა. ღამე ჩხორონწყუში დავყავით და დილით თბილისისკენ გავემგზავრეთ.

სახელმწიფო საბჭოს გადანყვეტილებით, სამეგრელოს რეგიონში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და ოპერატიული ვითარების სტაბილიზებისათვის სენაკში იქმნება საკოორდინაციო შტაბი. მთელ რეგიონში თითქმის პარალიზებულია შინაგან საქმეთა ორგანოები. გაზრდილია ორგანიზებული დანაშაული: ყაჩაღობა, მკვლელობა, ქურდობა. აღნიშნულ რეგიონში შს ორგანოების დასახმარებლად, სახელმწიფო საბჭოს გადანყვეტილებით, თბილისიდან და რესპუბლიკის სხვადასხვა რაიგანყოფილებიდან იგზავნება ძალები.

საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა 30 ივლისს იგზავნება ჩხორონწყუს შინაგან საქმეთა რაიგანყოფილებაში. იმ წელს ჩვენი სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა უკვე მესამეაა ჩხორონწყუში. ხშირმა თავდასხმებმა, იარაღისა და კუთვნილი ავტოტრანსპორტის გატაცებამ იქაური რაიგანყოფილება პარალიზებამდე მიიყვანა. სენაკის საკოორდინაციო შტაბის მიერ ჩხორონწყუს ზონის ხელმძღვანელად, კომენდანტად მივლინებულ იქნა მილიციის პოდპოლკოვნიკი თეიმურაზ მურღულია. ადგილობრივი მილიციის თანამშრომლებთან ერთად, ჩვენი სასწავლებლის 7 ოფიცერი და 40 კურსანტი ყაჩაღობის საწინააღმდეგო ღონისძიებებში ვიღებდით მონაწილეობას. ფაქტზე დავაკავეთ ყაჩაღთა 3 კაციანი ჯგუფი. მორიგეობას ვენეოდით რაიონის ჩაის ფაბრიკებში. მუხურის ჩაის ფაბრიკაში ერთ-ერთი მორიგეობის დროს ღამით, მეორე კურსელებს: ზურაბ ბადრიაშვილს, ვალო ბერიძეს და ზურაბ მინდიაშვილს თავს დამნაშავეთა შეიარაღებული ბანდა დაესხა. მათ განიარაღეს კურსანტები და წალენჯიხის მიმართულებით მიიმალნენ.

10 აგვისტოს, დილით ჩვენი შენაერთი ჩხორონწყუს ზონიდან გაიყვანეს. მე და კურსანტებმა ზ. ბადრიაშვილმა, ვ. ბერიძემ და ზ. მინდიაშვილმა გადავწყვიტეთ, ჩვენს შენაერთს არ გავყოლოდით, წალენჯიხაში ჩავსულიყავით და „ზვიადისტთა“ რაზმის ხელმძღვანელთაგან ჩვენი ავტომატები დაგვებრუნებინა. ეს განზრახვა ჩხორონწყუს ზონის ხელმძღვანელს თეიმურაზ მურღულიას შემცვლელს მილიციის პოლკოვნიკ ლევან ჯოჯუას გავუმხილე. მან მირჩია, უარი მეთქვა

ნალენჯიხაში ნასვლაზე. გადავწყვიტეთ, მისი გვერდის ავლით ნავსულიყავით, თუმცა ეს დიდ რისკთან იყო დაკავშირებული, მაგრამ გადაწყვეტილება უნდა შეგვესრულებინა. ამისათვის გავიხსენე ჩემი ნაცნობობა ჩხორონყუს ყოფილი პრეფექტ ვალერი იზორიასთან. იგი დიდი ყურადღებით მოეკიდა ჩემ თხოვნას, გამომყოლოდა ექსპრეზიდენტის შეიარაღებული რაზმის ხელმძღვანელობასთან ჩვენი სასწავლებლის კუთვნილი ავტომატების დასაბრუნებლად.

მანქანას, რომელშიც მე, ვალერი იზორია და კურსანტი ზურაბ ბადრიაშვილი ვისხედით, ჩხორონყუს შესასვლელში ქალები გადაგველობნენ და გზის გაგრძელების საშუალება არ მოგვცეს. სასტუმროს მხრიდან სროლის ხმა მოგვესმა. ქალებმა იცნეს ვალერი იზორია და სთხოვეს: ქალაქში ნუ შეხვალთო. ჩვენ – მე და ზურაბ ბადრიაშვილმა, გადავწყვიტეთ, მიგვეტოვებინა ეს ადგილი და დანარჩენი კურსანტების მოსაძებნად ქუჩა გადავირბინეთ. საავადმყოფოს ეზოდან ლობეზე გადავედით და სასტუმროს უკან მდგარ კორპუსთან აღმოვჩნდით. კორპუსში მცხოვრებლებმა შეგვიფარეს და გვითხრეს, რომ 10 წუთის წინ შეიარაღებული ჯგუფი თავს დაესხა სასტუმროს ახლადმოსულ მილიციის ქვედანაყოფს. შემდგომ გაირკვა, რომ დაახლოებით, საღამოს 6 საათზე სენაკის საკოორდინაციო შტაბის მიერ გამოგზავნილი ქ. თბილისის მთანმინდისა და დიდუბის შს რაიგანყოფილებების მუშაკებს თავს დაესხა ბოროტმოქმედთა შეიარაღებული ჯგუფი, დაიჭრა ერთ-ერთი მილიციელი, თავდამსხმელებისაგან მოკლულია ერთი და დაიჭრა – 2. თავდამსხმელებს მთანმინდისა და დიდუბის მილიციის თანამშრომლები თავისივე ავტობუსით გაუმგზავრებიან სენაკისაკენ. მოვძებნეთ კურსანტები ზურაბ მინდიაშვილი და ვალერიან (ვალო) ბერიძე და სხვა თანამებრძოლებთან ერთად ჩხორონყუს შს განყოფილებაში შევეგროვდით.

ჩხორონყუს ზონის ხელმძღვანელი მილიციის პოლკოვნიკი ლევან ჯოჯუა რამდენჯერმე დაუკავშირდა სენაკში საკოორდინაციო შტაბს, აცნობა მომხდარის შესახებ და სთხოვდა ტრანსპორტის გამოგზავნას ჩვენს ნასაყვანად. ბანდა, რომელმაც თავდასხმა მოაწყო, ჩხორონყუსი დაძრწოდა. ჩვენ, უიარალოდ დარჩენილებს (პისტოლეტების ამარა ვიყავით), რაიონიდან ნასვლა გვექონდა გადაწყვეტილი. სენაკიდან დამხმარე ძალა არ ჩანდა. დრო გადიოდა და ჩვენს რიგებში ნერვიულობა მატულობდა. კიდევ რამდენჯერ შეეხმინა სენაკის შტაბს ლევან ჯოჯუა. იქიდან ატყობინებდნენ: ავტობუსი გამოგზავნილია და მალე თქვენთან მოვაო. გავიდა 3-4 საათი. ამოდ ველოდებოდით დამხმარე ძალას. იმედი რომ გადაგვენურა, ახალციხის ავტონისპექციის ავტომანქანით 9 თანამშრომელი სენაკისკენ გამოვემგზავრეთ.

საკოორდინაციო შტაბი, რომელიც სენაკის სასტუმროში იყო განლაგებული სავსე იყო მილიციის თანამშრომლებით. ავტობუსები და სხვა სატრანსპორტო საშუალებები სასტუმროს წინ იყო გამწკრივებული. მივხვდით, რომ ჩვენს დასახმარებლად თავიც არ შეუწუხებიათ. ყველანი მანქანიდან გადმოვედით და შტაბის ხელმძღვანელობისა და იქ მყოფების მიმართ უშვერი სიტყვები არ დავიშურეთ. იმავე ღამეს გამოვემგზავრეთ თბილისისკენ. აქ კარგად გამოიკვეთა შტაბის უმოქმედობა, უფრო, მუშაობის ფორმალობა. გამოიკვეთა მილიციის თანამშრომელთა უსუსურობა და სიმხდალე.

უშიშროების უმაღლეს სკოლაში მისაღები გამოცდები დასასრულს უახლოვდებოდა. 13 აგვისტოს ცხადდება მისაღები გამოცდების შედეგები. პირველ კურსზე ირიცხება 234 კაცი. წინა დღიდან, 12 აგვისტოდან სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა გადაყვანილია გაძლიერებულ სამხედრო მზადყოფნაზე განსაკუთრებულ განკარგულებამდე. კურსანტების გამოუცხადებლობის გამო, ტელევიზიით ცხადდება სასწავლებელში მათი გამოცხადების აუცილებლობის შესახებ.

ამ დროისათვის აფხაზეთში ვითარება იძაბება. 1992 წლის დასაწყისიდან განდევნილი პრეზიდენტის მომხრეთა მიერ ხორციელდება დივერსიები სარკინიგზო ხიდების, ლიანდაგებისა და სხვა კომუნიკაციების მწყობრიდან გამოსაყვანად. აფხაზეთის ტერიტორია ექსპრეზიდენტის მომხრეთა ტერიტორიად იქცა. სახელმწიფო საბჭომ მიიღო დადგენილება რკინიგზაზე საგანგებო წესების შემოღებისა და წესრიგის დაცვის განსაკუთრებული ზომების შესახებ. სწორედ ამის შესრულებას მოჰყვა ომის დაწყება. აფხაზეთში ქართველებს შორის არ იყო ერთსულოვნება. გათიშულობა კი დამლუპველი აღმოჩნდა სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებისათვის. ამას შესანიშნავად იყენებდნენ აფხაზი სეპარატისტები. მოშლილი იყო საკომუნიკაციო საშუალებები. სიტუაცია თანდათან უმართავი ხდებოდა.

14 აგვისტოს საქართველოს სამხედრო ნაწილებმა თენგიზ კიტოვანის მეთაურობით მდინარე ენგურზე გადასასვლელი დაიკავეს და შევიდნენ აფხაზეთის ტერიტორიაზე. იმავე დღეებში კავკასიის მთიელ ხალხთა კონფედერაციის პრეზიდენტისა და პარლამენტის თავმჯდომარის ბრძანებით, დაიწყო მოხალისეთა გადასროლა აფხაზეთის ტერიტორიაზე. აგვისტოს მინურულს აფხაზეთში მოქმედებდნენ ჩეჩენი, ადიგეელი და ოსი „ბოევიკები“. ბევრი მათგანი ომამდეც იქ იყო. ეს ადასტურებს, რომ ექსტრემისტებს ომისათვის მზადება კარგა ხნის დაწყებული ჰქონდათ.

დავუბრუნდეთ უშიშროების უმაღლეს სკოლას. რა ხდებოდა ამ დროისათვის სასწავლებელში? 15 აგვისტოდან 7 დღის განმავლო-

ბაში საქართველოს ტელევიზიის საშუალებით გადაიცემოდა განცხადება უშიშროების უმაღლესი სკოლის მობილიზების შესახებ. მასში ნათქვამი იყო სპეცდანიშნულების ასეულისა და, მთლიანად, სასწავლებლის პირადი შემადგენლობის სასწავლებელში გამოცხადების აუცილებლობის შესახებ და გამოუცხადებელთა საკითხი პერსონალურად იქნებოდა განხილული.

ახლადჩარიცხულ კურსანტებს კი ებრძანათ სასწავლებლის ტერიტორია არ დაეტოვებინათ და უმაღლესი სკოლის საერთო საცხოვრებელში დარჩენილიყვნენ. ზოგიერთმა კურსანტმა მოასწრო სასწავლებლიდან გასვლა და სახლში, მშობლების გახარება: უმაღლეს სკოლაში ჩავირიცხეო.

24 აგვისტო. ორშაბათი. 10 საათი. უშიშროების უმაღლესი სკოლის დიდ სალექციო დარბაზში სასწავლებლის უფროსის ბრძანებით, ოფიცრები და კურსანტები იკრიბებიან. შეკრების მთავარ საკითხზე გივი კვანტალიანი მოგვიანებით ილაპარაკებს, თავიდან კი იგი სასწავლებელში მისაღები გამოცდების შედეგებს შეეხო. ჩარიცხულთაგან 50 კურსანტი ისწავლიდა უშიშროების პროფილით, ხოლო დანარჩენი შინაგან საქმეთა ორგანოებს შეავსებდნენ. შემდეგ მან შეკრების მონაწილეებს გაუშხილა მთავარი საკითხი, ის, რომ აფხაზეთში რთული ვითარებაა შექმნილი და სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილებით, განსაკუთრებულ განკარგულებამდე, ქ. გაგრის მოსახლეობის დასაცავად უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა იქ გაემგზავრება. ასევე, წამსვლელთა ხელმძღვანელად უშიშროების უმაღლეს სკოლაში რამდენიმე თვის წინ გადმოყვანილ მილიციის კაპიტან ვახტანგ კვესიტაძეზე შეაჩერა არჩევანი.

შუაღღა. სასწავლებლის ეზოში კურსანტები და ოფიცრები ჯგუფ-ჯგუფად დგანან. საუბრობენ ქ. გაგრაში მივლინებაზე. ეტყობოდათ (უფრო მეტად ოფიცრებს) ქ. გაგრაში წასვლის მოსურნე ბევრი არ იქნებოდა. ოფიცრები ჩუმად საუბრობდნენ გივი კვანტალიანის „ინიციატივაზე“. ამ სისხლიან მივლინებაზე, რომ გივი კვანტალიანს სკოლის პირადი შემადგენლობის ბრძოლის ველზე გაყვანის უფლება არა აქვსო. კურსანტები კი უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ ხელმძღვანელად ახლადმოსული ოფიცრის დანიშვნის გამო.

წინა წლებში გაგრაში მიმდინარე ბრძოლებსა და, საერთოდ, აფხაზეთის ომზე ბევრი იწერებოდა. იწერებოდა ყველა და ყველაფერი. აქედან ბევრი – სიცრუეც. ბოლო წლებში კი ერთგვარად იკლო აფხაზეთის თემით დაინტერესებამ. არც ომის თემაზე გადაღებული დოკუმენტური ფილმი ასახავს სრულ რეალობას – გაგრის ბრძოლების მონაწილენი (რესპოდენტები) ასახელებენ ყბადა-

ღებულ სიტყვას ღალატს! ისინი ზოგადი ფრაზებით მიმოიხილავენ ომის დაწყების საბაბს და დამარცხების მიზეზებს, იხსენებენ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებს და ამ ბრძოლებში პირადი და თავიანთი მეგობრების (თანამებრძოლების) მონაწილეობის ეპიზოდებს. ამის დავიწყება არ შეიძლება, ამ წლებმა დიდი დალი დაასვა იმათ, ვინც იქ იბრძოდა, ეს მოუშუშებელი ჭრილობაა იმათთვის, ვინც თავის თავზე გადაიტანა აფხაზეთის ტრაგედია. განუკითხაობამ ბევრი ახალგაზრდის და არა მარტო მათი სიცოცხლე შეინირა.

ვიდრე გაგრაში უშიშროების უმაღლესი სკოლის მუშაკთა (ოფიცრებისა და კურსანტების) მივლინების შესახებ მოგიტხრობდეთ, მინდა პრესაში გამოქვეყნებული პოლემიკური წერილები მოკლედ მიმოვიხილო, წინა წლებში რომ იბეჭდებოდა. ავტორების მიერ ამ წერილებში მოყვანილი ფაქტები სიმართლეს არ შეეფერება. ამაში ქვემოთ დარწმუნდებით.

2000-2002 წლებში სხვადასხვა რესპოდენტის გამოთქმული აზრები ყოველგვარ რეალობას მოკლებულია. ისინი ეჭვის ქვეშ აყენებენ უშიშროების უმაღლესი სკოლის ოფიცრებისა და კურსანტების მონაწილეობას გაგრაში წარმოებულ ომში. ესეც ღალატად შეიძლება მივიჩნიოთ – სიმართლის ღალატად! ამ სიცრუის გასამართლებლად და უტყუარი ინფორმაციის დასაბეჭდად რედაქტორებთან (ჟურნალი „თბილისელები“ რედაქტორი ზაზა ახობაძე და გაზეთ „კვირის პალიტრის“ რედაქტორი ან გარდაცვლილი ლალი გუთაიშვილი) ვიზიტებმა ფუჭად ჩაიარა – წერილების დაბეჭდვაზე უარი მითხრეს, შეთქმულებივით ერთხმად იმეორებდნენ: ესაო და, პოლემიკური სტატიების გამოქვეყნებას ვერიდებითო.

მკითხველისთვის ნათელი რომ გახდეს, მოვიყვან მათ აბსურდულ და უაზრო გამონათქვამებს. ამას არსებითი მნიშვნელობა აქვს იმდენად რამდენადაც ხალხმა უნდა იცოდეს სიმართლე.

2002 წლის ჟურნალ „თბილისელებში“, (№36, 6-16 სექტემბერი) დაიბეჭდა ეროვნული გვარდიის ყოფილი მებრძოლის, იმჟამად პატიმრის (იგი სასჯელს რუსთავის კოლონიაში იხდიდა) გივი (ჯონი) ვანიშვილის წერილი: „კურსანტებს უთხრეს: „წინ „შავნაბადა“ დგას, მარჯვნივ „მხედრონი“... მაგრამ მოატყუეს...“

გივი ვანიშვილი ეჭვქვეშ აყენებს ქ. გაგრაში და სოფელ კოლხიდაში ჩვენს ყოფნას და იქ წარმოებულ ბრძოლებში ჩვენს მონაწილეობას. იგი ამბობს, რომ ნუ გეშინიათ, წინ „შავნაბადა დგას და მარჯვნივ, „მხედრონი“. **კოლხიდაში ბრძოლისას მალლობზე ჩვენ გარდა არავინ იდგა! იმ ომში ზოგიერთი მართლაც მყურებლად იყო წამოსული.** გივი ვანიშვილის გაგრის ბრძოლებში მონაწილეობას ეჭვქვეშ

არ ვაყენებ, მაგრამ იგი ზედმეტად თავდაჯერებულია და საკუთარი თავის გარდა არავის უნევს ანგარიშს, სწორედ ამ ხასიათმა მიიყვანა იგი დანაშაულამდე. მოხალისედ წავედიო, – წერს. მოხალისედ კი არა, ომში წასვლას ისინი არიდებდნენ თავს და იმალებოდნენ ვისთვისაც ეს პირდაპირი მოვალეობა იყო, მითუმეტეს, რომ ამას კონსტიტუცია გვავალებს. მან ჩვენი ქვეყნის ისტორიაც არ იცის. წინა საუკუნეებში, როდესაც ჩვენს ქვეყანას მტერი შემოესეოდა, ხელისუფალი (მეფე) ქუდზე კაცს უხმობდა მტრის წინააღმდეგ საბრძოლველად. მაშინაც (1992-93 წ. წ.) და ახლაც 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს აგვისტოს ომში ტელევიზიები და სხვადასხვა „ჯურის“ ფირმა, „ქუდზე კაცს“ დასასვენებლად საზღვარგარეთ უხმობდა: ანტალიასა თუ კანარის კუნძულებზე, ეგვიპტესა თუ ევროპის სხვადასხვა ქვეყნის კურორტებზე დროს გასატარებლად. გივი ვანიშვილი ერთმანეთისაგან გამომრიცხავ ფაქტებით კვებავს მკითხველს: ერთგან ამბობს: – „იქ სადაც კურსანტები იდგნენ, მძიმე ტექნიკა ვერ მიუახლოვდებოდა, იქით ხევი იყო და ტანკი ვერ წავიდოდა“. და მეორე: „30 აგვისტოს 6 საათზე შეტევა წამოვიწყეთო, წინ „ბმპ“ მიდიოდა და ჩვენ უკან მივყებოდითო“. ზუსტად რომ ჩვენც „ბმპ“ გვიკვლევდა გზას წინა ხაზზე გასაკვლევად. იგი ამბობს: „კურსანტებს ბრძოლაში გამოუსადეგარი „აკს“-ის ტიპის ავტომატები ჰქონდათ და ალკოჰოლური სასმელი დალიეს და დაღლილებს ჩაეძინათო“. **ჩვენ რომ ავედით პოზიციებზე, იქაურობა სწორედ ცარიელი ბოთლებითა და საბნებით იყო მიმოფანტული. შეიარაღებაში ყველა ტიპის ავტომატური იარაღი გვექონდა, ყუმბარმტყორცნები, ტვიამფრქვევები, ხელყუმბარები და „აკმ“-ის ტიპის ავტომატებიც.**

გაზეთ „კვირის პალიტიკამ“ (200 1 წ. 29 იანვარი – 4 თებერვლის ნომერი) გამოაქვეყნა სტატია: „საქართველოს ომი არ წაუგია, ომი ღალატმა წააგო – პასუხგაუცემელი კითხვები“. ეს სტატია ეკუთვნის ვაგრაში მებრძოლ „ავაზას“ მეთაურს – მერაბ ლორთქიფანიძეს. მისი სიტყვებით, „ეს იმ თორმეტი ბიჭის შეგნებულად განირვა იყო, რადგან ხელმძღვანელობამაც კარგად იცოდა, რომ ისინი იქ, სადაც ბატალიონები დამარცხდნენ, ვერაფერს გააწყობდნენ... რომ მკითხვით, რატომ გაცცეს ასეთი ბრძანებაო, ვერ გეტყვით; ამას ხშირად ჩემს თავსაც ვეკითხები და პასუხს ვერ ვპოულობ“. ასევე „29 აგვისტოს კოლხიდაში, სადაც ბატალიონები დაეცნენ, ღამით უნდა გასულიყვნენ წინა ხაზზე მებრძოლები. ყველამ უარი თქვა, რა თქმა უნდა, უაზროდ სიკვდილი არავის უნდოდა. ეს ხელმძღვანელობამაც იცოდა, მაგრამ თავისას არ იშლიდა. პოლიციის აკადემიის ომის „ინჩიბინჩის“ უცოდინარი პირტიტველა კურსანტები გარეკეს საომრად, ბრძანებაზე, მათ უარი ვერ თქვეს. ამ განწირულ

ბიჭებს რომ შევხედეთ, გული ჩაგვწყდა – ვიცოდით სად და რისთვის უშვებდნენ... 12 კაცი გაუშვეს იქ, სადაც თითქმის ბატალიონი იბრძოდა. იმ ღამეს დისლოკაციის ადგილზე არც ერთ ჩვენგანს ხეირიანად არ უძინია, ფიქრებით მათთან ვიყავით. ისე გათენდა, ერთი სროლის ხმა არ გაგვიგია. დილით ავირბინეთ ფერდობზე, შევედით სახლში და რას ვხედავთ ისეთი შემზარავი სანახობა დაგვხვდა, რომ ბევრ საშინელების მხილველ მებრძოლსაც კი სისხლი გაეყინებოდა. ზოგიერთისთვის „კოლუმბიური ჰალსტუხები“ გაეკეთებინათ, – სასქესო ორგანოები მოეკვეთათ. ერთ-ერთ მათგანს გულის გასწვრივ, მარჯვენა მხარეს ტყვიის სამი გამავალი ჭრილობა ჰქონდა მიყენებული. ის როგორ გადარჩა, დღესაც არ ვიცი. მისი ნაამბობით ვიცით, რომ დაღლილებს ჩასძინებიათ, როგორც ჩანს ყარაული მიპარვით, ჩუმად მოხსნეს აფხაზებმა, სახლში შეიჭრნენ და...“ ასევე მ. ლორთქიფანიძე ამბობს: „1992 წლის 29 აგვისტოს შეტევა დავგეგმეთ და ძველი გაგრის ტერიტორია უნდა დაგვეკავებინაო“. – მ. ლორთქიფანიძე ვერ ერკვევა გაგრის გეოგრაფიულ მდებარეობაში. 29 აგვისტოს ბრძოლები მიმდინარეობდა არა ძველ გაგრამი, არამედ სოფელ კოლხიდაში და სოფელ კრასნიკრესტში (სხვანაირად გაგრის მეექვსე კილომეტრს ეძახდნენ). ეს იყო სოხუმის გზაკეცილი. იქ ცხოვრობდნენ: შეროზიები, ქეცბაიები, კალმახელიძეები, ხარებავები, ჭანტურიები, მწარიები და სხვ.

ავტორი ცრუობს, როცა ჩვენი ბიჭების დაღუპვაზე წერს. 29 აგვისტოს კი არა, 28 აგვისტოს მოხდა ეს გასვლა კოლხიდაში. თუკი ბატალიონები დაეცნენ, როგორ უბრძანეს ამ თორმეტ ბიჭს წინა ხაზზე გასვლა. აქედან შეიძლება დავასკვნათ, სამხედრო ხელმძღვანელობა სიტუაციას ვერ აკონტროლებდა, ხოლო კურსანტები უშიშარი ბიჭები იყვნენ და არ შეუშინდნენ მტერს. ყველამ უარი განაცხადა წინა ხაზზე გასვლაზე. ეს იმას ადასტურებს, რომ მშობრები ყოფილან და კურსანტები კი წარბშეუხრელად დადგნენ იქ, სადაც ყველა უნდა მდგარიყო. მ. ლორთქიფანიძე ამბობს, კურსანტთა გამოუცდელობაზე. თავად იმ ბრძოლის წარმოების არავითარი გამოცდილება არ ჰქონდათ, არც მოხალისეებს და არც სამხედრო შენაერთებს. 12 კაცი გაუშვეს, იქ, სადაც ბატალიონები დაეცნენო (ბატალიონი საჯარო ქვედანაყოფია, რომელიც რამდენიმე – ჩვეულებრივ 3-4 ასეულისაგან შედგება, ხოლო ომიანობის დროს ეს რაოდენობა იზრდება. შენიშვნა ჩემია), ესეც კურსანტების ვაჟკაცობას ადასტურებს. ისე გათენდა, რომ გასროლის ხმა არ გაგვიგიაო – ამბობს მ. ლორთქიფანიძე. 28-29 აგვისტოს ღამით სროლის ხმა არ შემწყდარა, მთელი ღამე მტერი გვიტევედა და თქვენ როგორ ვერ გაიგეთ, ალბათ საღათას ძილით გეძინათ. 29 აგვისტოს დილით ჩვენსა

და „მხედრიონის“ გარდა არავინ წამოსულა პოზიციების ხელმეორედ ასაღებად, ან კიდევ სად იყო ის სახლი, სადაც შემზარავი სანახაობა დაგხვდათ. გორებისა და მანდარინის პლანტაციების მეტი იქ არაფერი იყო. ზოგიერთი კურსანტისათვის „კოლუმბიური ჰალსტუხები“ გაეკეთებინათ და სასქესო ორგანოები მოეკვეთათ – ამბობს „ავაზას“ მეთაური და დასძენს, ვილაცის ნაამბობიდან ვიცი, დალილებს ჩასძინებიათ, აფხაზებს ყარაული მოუხსნიათ და სახლში მყოფი კურსანტები ჩაუხოცავთო. **იქ, სადაც უშიშროების უმაღლესი სკოლის კურსანტები იდგნენ, იყო ბრძოლის წინა ხაზი. წინა ხაზზე, სადაც ბრძოლები მიმდინარეობს, არ გამიგია ყარაული გამწესებულებიყო. ყველა იბრძვის და არავის სძინავს.**

ასეთივე უაზრო ინფორმაციას გვანვდის თავის ინტერვიუში გაგრის ყოფილი მერი, ყოფილი დისიდენტი ჯონი ლატარია. ეს ინტერვიუ გამოქვეყნდა გაზეთ „ალიაში“ 2000 წლის 3-4 ოქტომბერს №156(955), სათაურით, „აფხაზეთის დაცემაზე პასუხისმგებელთა არასრული სია – თვითმხილველი ბრალს სდებს...“, სადაც იგი იხსენებს ხუთ ფაქტს და ერთ-ერთში აღნიშნავს: – „ფაქტი მეოთხე: მაშინ გივი კვანტალიანი მილიციის აკადემიის რექტორი იყო „სოხუმში ჩამოიყვანა კურსანტები. 13 კურსანტი იქიდან გაგრაში გამოაგზავნა, თვითონ სოხუმში დარჩა. ცხონებულმა მარინაშვილმა სალამოს, როცა საგუშაგოზე ხალხი არ ჰყოფნიდა, იმ დღეს ჩამოსული კურსანტები პოსტზე დააყენა. პოზიციებზე ჩაეძინათ და დილით ცამეტი ბიჭი „კოლხიდაში“ ყელგამოჭრილი იპოვეს. მერე ჩამოვიდა კვანტალიანი. კომენტარები თვითონ გააკეთეთ“. ამის მხილველი კი არა, ბეცი უნდა იყოს, როგორც მერაბ ლორთქიფანიძის, ისე ჯონი ლატარიას მიერ აღწერილი ფაქტები, ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულია. ისინი ამას გულის მოფხანვის მიზნით ლაპარაკობენ. **ჯ. ლატარია ამბობს, რომ „მე გაგრის რწმუნებული ვიყავი და ჩემი მოვალეობა ჯარისკაცების გამოკვება, მათთვის პირობების შექმნა იყო“. ამ საქმეს სხვაც მოუვლიდა, ჯონი ლატარიას კი იარაღით ხელში გაგრის მოსახლეობასთან ერთად წინა ხაზზე უნდა ებრძოლა და სწორედ იქ გაიგებდა უტყუარ ფაქტებს, ხოლო მიხეილ მარინაშვილი გაგრაში სექტემბერში ჩამოვიდა. იმ დღეებში (28,29,30 აგვისტოს) კი გაგრის დაცვას აკია ბარბაქაძე მეთაურობდა.**

აღნიშნული სტატიებიდან კარგად ჩანს, რომ ავტორები ვერ აცნობიერებენ თავის ნათქვამს, ცდებიან და მერე როგორ!

საქართველოს უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის ოფიცერთა და კურსანტთა გაგრის ბრძოლებში მონაწილეობა, ჩვენს მიერ ნანახი და განცდილი დღეების ქრონიკა შემდეგნაირად წარიმართა:

„საქართველოს რესპუბლიკაში შექმნილი რთული ვითარების გამო, სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად, მიმდინარე წლის 26 აგვისტოდან განსაკუთრებულ განკარგულებამდე პოლიტიკური სტაბილიზაციის დამყარების მიზნით, საზოგადოებრივი წესრიგის განმტკიცებისა და მოსახლეობის უშიშროების დაცვისათვის, ოპერატიული ღონისძიებების გასამტკიცებლად ქალაქ გაგრაში მივლინებულ იქნან უმაღლესი სკოლის თანამშრომლები და მსმენელები“.

საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნული უშიშროების უმაღლესი სკოლა

ბრძანება

1992 წლის

14/09 №80

მიუხედავად იმისა, რომ უმაღლესი სკოლა 1992 წლის დასაწყისიდან დაექვემდებარა საქართველოს უშიშროების სამინისტროს, რომელიც შემდგომ საინფორმაციო-სადაზვერვო სამინისტროდ გადაკეთდა, სასწავლებელში ბრძანებების უმეტესობა საქართველოს უშიშროების უმაღლესი სკოლის ან საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნული უშიშროების უმაღლესი სკოლის სახელით იწერებოდა. უმაღლესი სკოლის არა მხოლოდ სტრუქტურულმა დაქვემდებარებამ და, საერთოდ, სასწავლებლის გარდაქმნებმა უნდა მიიქციოს ყურადღება, ეს თავისთავად მოხდებოდა სახელმწიფოს განვითარების კვალობაზე, არამედ იმ რთულმა და გრძნობით აღსავსე დღეებმა, წლებმა, რომლებმაც მძიმე დალი დაასვა მთლიანად საქართველოს და მათ შორის შსს მილიციის უმაღლეს სკოლასაც.

ზემოთ მოტანილი ბრძანება, რომლის თანახმადაც უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა უნდა გამგზავრებულიყო, თავშივე ყალბია. კერძოდ, აღნიშნული ბრძანება ჩვენი გაგრაში გამგზავრებიდან 20 დღის შემდეგ დაინერა; რომელ ოპერატიულ ღონისძიებებზეა ლაპარაკი, როდესაც გაგრაში ბრძოლები მიმდინარეობდა. ამავე ბრძანებაში მითითებული 2 ოფიცერი და 11 კურსანტი გაგრაში არ ჩამოსულა; დაბოლოს, ამ ბრძანებას გაურკვეველია თუ ვინ აწერს ხელს, როდესაც სკოლის უფროსი მთელი სექტემბერი გაგრაში იყო (ბრძანება ხელმოწერილია გივი კვანტალიანის ხელმოწერის მიბაძვით).

დამთავრდა საქართველოს ტელევიზიის საშუალებით უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის (ოფიცრებისა და კურსანტების) სასწავლებელში 7 დღიანი გამოცხადება.

26 აგვისტო. ოთხშაბათი. უშიშროების უმაღლესი სკოლის ეზოში დილიდან შეკრებაა გამოცხადებული. კურსანტები ოცეულებად ეწყობიან. თითოეულ ოცეულს ოფიცერი დაუნიშნეს მეთაურად. ყოველგვარი სიის ამოკითხვის გარეშე ოფიცრები და კურსანტები სასწავლებლის ეზოში მდგარ სამ „ლაზის“ მარკის ავტობუსში სხდებიან. ჩასხდომისას ერთ-ერთმა ოფიცრმა კურსანტებს მიმართა: „საცურაო პლავკები თან წაიღეთ ზღვაში საცურაოდ“. ამ სიტყვებით მან მასხარად აგვიგდო, თვითონ კი თბილისში დარჩა უშფოთველი ცხოვრების გასატარებლად.

ავტობუსებმა გეზი ფოთისკენ აიღო. გზად, ქუთაისსა და სამტრედიისკენ ზოგიერთი კურსანტი ავტობუსს აჩერებს და სახლში ამჯობინებს დარჩენას. ღამით ჩავედით ფოთში და პორტის ტერიტორიაზე მთელი ღამე ღია ცის ქვეშ გავატარეთ. ჩვენი ჯგუფისათვის სკოლის უფროსს გამოუყოლებია სასწავლებლის თანამშრომელი გია შენგელია, რომელსაც ჩვენი გაცილება ჰქონია დავალებული (თურმე მის გარეშე ფოთს ვერ მივავნებდით). გია შენგელიამ გამიყვანა გვერდით და გივი კვანტალიანის დანაბარების გადაცემა მთხოვა: „შენ დაგიჯერებსო მილიციის მაიორი მირიან თეთრადე და უკან დაბრუნდეს თბილისში“. მირიანისგან ცივი უარი მივიღე: „სადაც თქვენ, ყველა, მეც იქ უნდა ვიყო“ – იყო მირიანის პასუხი. ჩემს კითხვაზე, თუ თვითონ გია შენგელია, რატომ არ მოდიოდა ჩვენთან, კვანტალიანს ვჭირდები და უკან თბილისში ვბრუნდებიო.

ვახტანგ კვესიტაძეს, რომელიც უშიშროების უმაღლესი სკოლის უფროსის გივი კვანტალიანის მიერ იყო დანიშნული ჩვენ ხელმძღვანელად, ვკითხე ბრძანების ასლი თუ ჰქონდა წამოღებული ჩვენი გაგრაში მივლინების შესახებ ან ჩვენი სია თუ ჰქონდა. მისგან უარის მიღების შემდეგ გადავწყვიტე ჩემ უბის წიგნაკში გამეკეთებინა ჩანაწერები. იმავე ღამეს კურსანტებისა და ოფიცრების სია შევადგინე. ე. გაგრაში წასასვლელად სულ 110 თანამშრომლის გვარი ჩაიწერა ჩემ უბის წიგნაკში. აქედან 78 პირველკურსელია. ისინი სულ 13 დღის წინ ჩაირიცხნენ უშიშროების უმაღლეს სკოლაში. გაგრაში ყოფნისას ჩემ ჩანაწერებს 29 აგვისტოს, 4 სექტემბერსა და 29 სექტემბერს უმაღლესი სკოლის 33 თანამშრომელი დაემატა. სულ გაგრაში იბრძოდა უშიშროების უმაღლესი სკოლის 143 მუშაკი. იმ პერიოდში უშიშროებისა და შინაგან საქმეთა ორგანოებიდან, ადგილობრივი მილიციისა და საქართველოს უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის გარდა არავინ იბრძოდა.

27 აგვისტო. მილიციის კაპიტანი ვახტანგ კვესიტაძე დილიდან ხვდება ფოთის ადგილობრივ მმართველობითი ორგანოს ხელმძღ-

ვანელობასა და პორტის უფროსს ვალერი გეგიძეს (გივი კვანტალიანის დავალებას ასრულებდა) და მათ მიერ გამოყოფილი სასციერნო კატარლა „ფაჩულიათი“ (იგი სოხუმის საზღვაო პორტის კუთვნილება იყო – კაპიტანი ლადო ხვინგია) 12 საათსა და 40 წუთზე კურსს გაგრისკენ ვიღებთ. იმავე დღეს, დაახლოებით ღამის 12 საათზე დანიშნულების ადგილს მივაღწევით. პორტში შესვლა, რა თქმა უნდა, სახიფათო იყო რადგან კატარლის კაპიტანს ლადო ხვინგიას არ ჰქონდა ინფორმაცია, თუ ვის ხელში იყო ქალაქის სანაპირო ზოლი, ამიტომაც კატარლა პორტიდან 150-200 მეტრის დაშორებით გაჩერდა. კაპიტანმა რუპორით მიმართა ნაპირს. ჩვენ მოსალოდნელი ცეცხლის საპასუხოდ მოვემზადეთ. საბედნიეროდ, სანაპირო ზოლი ჩვენების ხელში აღმოჩნდა. რამდენიმე წუთში „ფაჩულია“ უკვე ნავსადგურში იდგა.

თვალწინ მიდგას პატარა შთამბეჭდავი ეპიზოდი: ჩვენი მეზობლები კაპიტანს ემშვიდობებოდნენ. არ მავინყდება ლადო ხვინგიას გრძნობით აღსავსე მოუცილებელი მზერა, იგი თითქოს თითოეული მათგანის დამახსოვრებას ცდილობდა და მშვიდობით დაბრუნების სურვილით ბეჭებზე ხელს ადებდა. მისი ეს შესტი სწორედ ამის გამოხატველი იყო.

იმ ღამეს მთელი შემადგენლობა ა. წერეთლის ქუჩაზე მდებარე გაგრის სასტუმრო „აფხაზეთში“ მოგვათავსეს, რადგან მეორე დღეს, გაგრის ზონის სოფელ კოლხიდაში საბრძოლო პოზიციებზე გასვლა მოგველოდა.

28 აგვისტოს, როცა მთელი საქრისტიანო ბრწყინვალე დღესასწაულს – წმიდა ქალწულ მარიამ ღვთისმშობლის მიძინების დღეს აღნიშნავდა, უმაღლესი სკოლის კურსანტები, მიღებული ბრძანების თანახმად, 7 საათზე უკვე ფეხზე იდგნენ. მათ წინა დღის მიძიმე მგზავრობა არც ეტყობოდათ. ყველას მხედრული შემართების იერი დაჰკრავდა. ეტყობოდათ, მზად იყვნენ თავდაუზოგავად შერკინებოდნენ ყველა ჯურის შეირალებულ მომხდურს.

დილიდანვე ვახტანგ კვესიტაძე შეუდგა უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანების შესრულებას.

იგი გაემგზავრა გაგრის კომისარიატში განლაგებულ სამხედრო შტაბში დავალებების მისაღებად. შტაბიდან დაბრუნებულმა 2 ყუთი ხელყუმბარა „D-1“ მოიტანა. ყუთები იქვე გახსნა და ხელყუმბარები კურსანტებმა გაინანილეს. ჩემს კითხვაზე, თუ რატომ მოიტანა ხელყუმბარები, მიპასუხა: „კვანტალიანის დავალებით, ჩვენი შემადგენლობა დღეიდან შავნაბადის გვარდიას დაექვემდებარა და, გვარდიის მეთაურის, აკია ბარბაქაძის ბრძანებით შუადღეს გავდივართ წინა ხაზზე“.

სადილის შემდეგ, 14 საათზე დავალების მოლოდინში მთელი შემადგენლობა განლაგდა კომისარიატის მახლობლად მდებარე კოლხიდის ქართული საშუალო სკოლის ეზოში. შავნაბადის გვარდიის მეთაური პოლკოვნიკი აკია ბარბაქაძის და შტაბის უფროს სამას (გვარდიის პოლკოვნიკი. მოგვიანებით გაირკვა, რომ იგი საქართველოში დისლოცირებული რუსეთის ჯარების დაზვერვის უფროსი იყო) თქმით, ჩვენი ასეული უნდა გამაგრებულიყო სოფელ კოლხიდაში, მანდარინის პლანტაციებში. 28-29 აგვისტოს, ღამის საათებში, როცა ჩვენი მძიმე ტექნიკა გადავიდოდა შეტევაზე ჩვენს ასეულს უნდა მოეგერიებინა მთის მხრიდან მოსალოდნელი მტრის შემოტევა. ასეთი დავალებითა და მისი შესრულების მტკიცე რწმენით გავიდა ასეული საბრძოლო პოზიციებზე.

28 აგვისტოს, დაახლოებით, 3-4 საათზე, „БМП“-ს საშუალებით, რომელსაც ადგილობრივი მეზობლები მართავდნენ, გავიკვლიეთ გზა მთის მიმართულებით. უკუვადეთ მტრის დაჯგუფებები სოფელ კოლხიდის მანდარინის პლანტაციებიდან. მთა, რომელზეც ჩვენი ასეული გამაგრდა, დაბალი იყო სტრატეგიული თვალსაზრისით, არასახარბიელო მდგომარეობაში ვიყავით, მაღლობზე გამაგრებული მტრისათვის ჩვენი პოზიციები კარგი სამიზნე იყო.

ამის მიუხედავად, ჩვენს ბიჭებს წარბიცი არ შეუხრიათ, ყველამ დაიკავა მისთვის ხელსაყრელი პოზიცია. ნინა ხაზზე გასულ კურსანტებს ხელმძღვანელობდნენ: პოდპოლკოვნიკი ლეონიდ სუბოტინი, მაიორი მირიან თეთრაძე, კაპიტანი ვახტანგ კვესიტაძე და ზემდეგი მალხაზ ქავთარაძე. გაგრაში შტაბთან კავშირის შესანარჩუნებლად, ვინაიდან ვახტანგ კვესიტაძე პასიურობდა, მე ოთხი მეზობლი დავტოვე კაპიტან მალხაზ ნემსინვერიძის მეთაურობით. ნინა ხაზზე გასულების ზურგის გასამაგრებლად, მარჯვენა პოზიციებზე, სოფელი კოლხიდის მხარეს მესამე კურსელები: ედიშერ ხიდაშელი, იოსებ ბერიაშვილი, ვალერიან (ვალო) ბერიძე, ავთანდილ გაიმარჯვაშვილი, დიმიტრი არჩვაძე და გიორგი ბუნტური ჩასაფრდნენ. მარცხენა პოზიციიდან ზურგს გვიმაგრებდა შავნაბადის გვარდიის ხელმძღვანელობის მიერ დატოვებული ახალციხის „მხედრონი“.

როგორცაც მოულოდნელად ჩამოხვალდა.

ღამე ძალზე მძიმე გამოდგა. მთაზე განლაგებული ჩვენი ასეულის პოზიციის პერიმეტრი 200-250 მეტრის სიგრძისა იყო. მარცხენა ფრთაზე მეოთხე კურსელებს ეკავათ პოზიცია მაიორ მირიან თეთრაძისა და კაპიტან ვახტანგ კვესიტაძის მეთაურობით. შტაბიდან გამოტანილი კავშირის დასამყარებელი სამხედრო მიმღებ-გადამცემი დაზიანებული აღმოჩნდა და მისი გამართვა შეუძლებელი

შეიქნა. აღნიშნულის გამო დაგვრჩა ერთადერთი გზა: ტყვია-ნამალი უნდა ამოგვეტანა ზურგში მყოფი კურსანტების საშუალებით. რაც დრო გადიოდა, ორმხრივი სროლა სულ უფრო ძლიერდებოდა. მდგომარეობა ძალზე დაიძაბა. ზურგში მყოფი კურსანტები ზუსტად ასრულებდნენ დავალებას, დროულად მოჰქონდათ ტყვია-ნამალი. ორმხრივი ცეცხლი გრძელდებოდა.

კურსანტებთან ერთად შემოვიარეთ ჩვენი პოზიციები, მარცხენა ფლანგზე, მაიორმა მირიან თეთრაძემ, თითქოს გულმა უგრძნოო, ასეთი რამ დამაბარა: „ხომ იცი, სადაც ვართ ჩასაფრებულნი, თუ რამე მოგვივიდა, გვიპატრონე“.

ბინდი წვებოდა. სანამ ბოლო პოზიციამდე მივალწვედი ჩვენ ზემოთ ყუმბარმტყორცნის ჭურვი აფეთქდა და ორი: მესამე კურსელი ზურაბ ბადრიაშვილი და ზურაბ მინდიაშვილი ნამსხვრევებით დაიჭრა. პოზიციიდან მათი გაყვანა კურსანტებს დაევაღათ.

გზა განვაგრძე. ბოლო პოზიციაზე პირველი და მეორე კურსელები იდგნენ. გადავწყვიტე, მათთან ერთად გამემაგრებინა პოზიციები, კურსანტები დაბნეულები ჩანდნენ, არ იცოდნენ, როგორ ემოქმედათ. პოზიციების გასამაგრებლად წამოსული კურსანტები: ავთანდილ გაიმარჯვამეილი, ვალო ბერიძე და ედიშერ ხიდაშელი უკან გაავაგზავნე ჩვენი ბიჭების გასაფრთხილებლად. მთელი ღამის განმავლობაში აფხაზთა პოზიციებიდან მანქანების გუგუნი ისმოდა. სავარაუდოდ, მონინალმდევე ამ ადგილებში ძალების კონცენტრაციას ახდენდა. კურსანტები განვაღაგე წინასწარ შერჩეულ საფარში. მეორე კურსელმა სერგო დავიდოვმა (ამ ახალგაზრდამ თანამებრძოლებთან ერთად გაგრის დაცემის დღეს გმირობა ჩაიდინა) ზუსტი დამიზნებით რამდენიმე სროლა განახორციელა ყუმბარმტყორცნიდან აფხაზთა განლაგების მიმართულებით. მოგვიანებით გაირკვა, რომ იმ ღამეს დიდი შეტევა ყოფილა დაგეგმილი. მათ გვერდით იბრძოდნენ: რუსები-კაზაკები, ჩეჩნები, ადიღეელები, ყაბარდოელები, ოსები, სომხები და სხვა ჯურის „ბოვიკები“.

28 აგვისტოს ღამე კურსანტებს სამუდამოდ დაამახსოვრდათ. დილით, 29 აგვისტოს 6 საათსა და 10 წუთზე ჩვენ პოზიციამდე მოაღწია მეოთხე კურსელმა დავით სიხარულიძემ. მან შეგვატყობინა, რომ პოზიციებზე ჩვენს მებრძოლებს ვაზნები უთავდებოდათ. ისინი შევლას ითხოვდნენ. იმ წამს ჩვენი დამატებითი ძალების ამოსვლა საბრძოლო პოზიციებზე სიკვდილს ნიშნავდა. ამაში შემდგომ დავერწმუნდებით. ვითარება უკან დახევას მოითხოვდა.

უკვე კარგად გათენებული იყო, როცა სოფელ კოლხიდის მხრიდან, სადაც ჩვენი კურსანტების თერთმეტკაციან ჯგუფს ვხელმ-

ძღვანელობდი, მტრის ხმა მოგვესმა: „რებიატა, ნე სტრელიატე“. სერგო დავიდოვს უკვე მომარჯვებული ჰქონდა ყუმბარმტყორცნი და ზუსტად იმ მიმართულებით გაისროლა, საიდანაც ამოდიოდნენ „ბოვეიკები“. ამ დროისათვის თავში მსუბუქად დაიჭრა მეორე კურსელი ირაკლი ბაქრაძე, ხოლო მკერდის არეში – პირველკურსელი თემურ გელიაშვილი. ჩვენი პოზიციებიდან რატომღაც სროლის ხმა არ მოდიოდა. ყველანი გაოგნებულები ვიყავით, რა ხდებოდა, ვერ გაგვეგო. უკან დახვევის გზას ვეძებდით და მისი გაკეთება მხოლოდ იმ მიმართულებით შეიძლებოდა, რომელი გზითაც აქ ამოვედით. ვინაიდან მცირე გაუგებრობას შეიძლება მძიმე შედეგი მოჰყოლოდა. ამ დროს პირველკურსელმა ევგენი ცერცვაძემ წამოიძახა: „ყველამ მიგვატოვა, ტყვიებიც გვითავდება“ და დააპირა ქვემოთ, ჩვენს პოზიციებზე (ზურგის მხარეს) ჩასვლა. პანიკა რომ არ გავრცელებულიყო, ვუბრძანე ადგილზე დარჩენილიყო. ამის თქმა იყო და ჩვენი პოზიციებიდან – ზურგის მხრიდან ინტენსიური სროლა ატყდა. მივხვდით, რომ ალყაში მოვექცით (ქვემოთ გავიგეთ, რომ მათ, ჩვენს პოზიციებზე მყოფები დახოცილები ვეგონეთ). ყველა ჩემს ბრძანებას ასრულებდა. ყველა მიწას გაეკრა. ცოცხლები მივედი მოზრდილ ნაძვთან. ხეს ამოფარებული ვეძახდი, ჩვენებს ვუყვიროდი, ცოცხალი ვართ და ნუ გვესვრით-მეთქი, მაგრამ მათ აღარაფერი ესმოდათ. ჩემს ხმას სროლის ხმა ახშობდა. გადავწყვიტე დანარჩენი კურსანტები პოზიციებზე მომეძებნა. ხოხვით გავარბელებთ სვლა ჩვენი პოზიციების მხარეს. კურსანტების ერთი ჯგუფი ზურგიდან (სოფ. კოლხიდაში ჩასასვლელი გზის მხარეს) აკონტროლებდა მტრის შესაძლო გამოჩენას და ასე მივიწვევდით ჩვენი პოზიციებისაკენ, იქითკენ, სადაც წინა ღამეს განლაგებული იყო უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა. პოზიციებზე მოიძებნა შვიდი პირველკურსელი, რომელთაც განზრახული ჰქონდათ სოფელ კოლხიდის მიმართულებით (მთის მხრიდან) შეტევაზე გადასვლა. ყველანი ერთად შევკრიბე, აღმოჩნდა, რომ ვაზნების მცირე მარაგიღა შემოგვრჩა. ამ დროს ჩვენი ქვედა პოზიციებიდან ცეცხლი უფრო და უფრო მატულობდა. ალყიდან გამოსვლა შეუძლებელი ჩანდა. საცეცხლე ზღუდე ნებისმიერი საშუალებებით უნდა დაგვეტოვებინა. მაგრამ როგორ? ბიჭებმა პოზიციები დაიკავეს. ისე განვლაგდით, რომ ერთმანეთის დანახვა შეგვძლებოდა. ჰაერში სიკდვილის სუნი იგრძნობოდა, თუმცა – ვისი, არავინ იცოდა. სროლის ხმას ჩვენი პოზიციებიდან მთის გასწვრივ ჯავშანტრანსპორტიორის მუხლუხების ხმა დაემატა. ყველას ერთი აზრი უტრიალებს, ნეტავი ვისი მანქანაა, ჩვენი თუ... გასვლა თუ გვინერია ღირსეულად უნდა გავიდეთ, – ვუთხარი ბიჭებს.

არავინ დაბნეულა, სიამაყით ვაცხადებ, კრიტიკულ სიტუაციაში კურსანტიებმა ჭეშმარიტად რაინდული სული გამოიჩინეს. ჩავსაფრდით, ველოდებით „ბმპ“-ს მოახლოებას. სერგო დავიდოვს ვუბრძანე, ყუმბარმტყორცნი მოემზადებინა, თუ ჯავშნიანი მანქანის აფეთქება იქნებოდა საჭირო. ყველა კურსანტი მძიმე ფსიქოლოგიურ მომენტს დაძაბულად, მაგრამ მშვიდად შეხვდა. მალე ჯავშანტრანსპორტიორი – „ბმპ“-ც გამოჩნდა, დაგვინახა და ლულა დაგვიმიზნა. ეს ის „ბმპ“-ე იყო რომლითაც წინა ლამეს პოზიციებზე გაგვიყვანა. ყვირილით მივიჭერთ „ბმპ“-სთან მე და სერგო დავიდოვი. „ბმპ“-ს მძღოლმა ჩაცმულობით გვიცნო. მე მას ვუთხარი, რომ ქვემოთ პოზიციებზე მყოფებს დროებით სროლა შეენწყვიტათ, რადგან ჩვენს აქ გაჩერებას აზრი არ ჰქონდა. ვაზნები გამოგველია და დამხმარე ძალაც არ ჩანდა. საბრძოლო მანქანის მძღოლმა დავალება შეასრულა, სროლები შეწყდა. ჩვენმა 18-კაციანმა ჯგუფმა წინა ხაზი დატოვა და ქვემო პოზიციებს შეუერთდა.

სამშვიდობოზე გამოსულები ვეხვეოდით და გადარჩენას ვულოცავდით ერთმანეთს. „ბიჭებო დღეს თქვენ შეუდარებლები იყავით“, „ხომ შევძელით გამოსვლა“ – ასე გავამხნევე ბიჭები. აქ საშინელი ამბავი გავიგეთ. წინა ხაზის მარცხენა ფლანგზე მყოფი ჩვენი ბიჭები მტრის მოულოდნელი თავდასხმის მსხვერპლნი გამხდარან. სასწრაფოდ შეიქმნა ჯგუფი, რომელსაც ჩვენი მეგობრების, დაჭრილების თუ დაღუპულების (არ გვჯეროდა, რომ დაიღუპნენ) გამოყვანა დაევალა. „ბმპ“, რომლის დახმარებითაც უნდა გავვერღვია პოზიცია, ადგილიდან დაიძრა, მათ უკან მიჰყვებოდნენ მხედრიონელები (მათი რაოდენობა ოცს არ აღემატებოდა), რომელთაც ჩვენი შეცვლა ჰქონდათ დავალებული. ამკარა იყო, რომ წინა ხაზზე გასვლამდე ნარკოტიკული ნივთიერებები მიეღოთ. ზოგიც ჩვენ თვალწინ იკეთებდა ნარკოტიკს.

მაღლობზე, რომ ავედით, მოწინააღმდეგის ინტენსიურმა ცეცხლმა გვაიძულა ჩვენი ბიჭების პოზიციამდე გვეხოხა. მაღლობზე პირველკურსელის ანდრო ჭანტურიძის უძრავი სხეული შევნიშნეთ. ჩვენს გამოჩენას მოწინააღმდეგის ჯოჯოხეთური ცეცხლი მოჰყვა. როცა მეგობრების სამყოფს მივალწიეთ, თვალწინ შემზარავი სურათი გადაგვეშალა. მარჯვენა მხარეს, ნაძვებთან მეოთხე კურსელის ერნესტ კუქსას დამახინჯებული გვამი იდო, მისთვის ხელებში აფეთქებულ ყუმბარას ორივე ხელის კიდური წაეგლიჯა. რამდენიმე ნატყვიარი სახეზეც ჰქონდა. აქვე ახლოს ფოლადისჩაფხუტიანი, ნაძვს მიყრდნობილი ლევან ცისკარიშვილი უსულოდ იჯდა. მისთვის სნაიპერის ტყვიას ფოლადის ჩაფხუტი გაეხვრიტა. გზის მარცხენა მხარეს მაიორ მირიან თეთრაძის, მეოთხე კურსელის ნუგ-

ზარ მარშანიშვილის, პირველკურსელების ბაჩუკი კოკაიას და გელა ბელქანიას უმოძრაო სხეულები დავინახეთ. ახლოს მისვლის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ მირიან თეთრაძეს თავი ჰქონდა გაპობილი. ყველა დანარჩენს სხეულზე ნატყვიარები ჰქონდა. აქეთ ნაძვებთან, გზის მხარეს კაპიტან ვახტანგ კვესიტაძის და მისგან ათი მეტრის მოშორებით მეოთხე კურსელის ზაქარია ვეშაპურის გვამები შევნიშნეთ, მეოთხე კურსელი ბადრი გერაძე არსად ჩანდა. ყელში სიმწრის ბურთი გამეჩხირა.

მონინაალმდეგის ცეცხლი უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. ნანახით გაცეცხლებელი და შურისძიების გრძნობით ანთებული ჩვენი ბიჭები მონოდების სიმაღლეზე იდგნენ. სწორედ აქ მძიმედ დაგვეჭრა სამი კურსანტი: მესამე კურსელი გია დავითაშვილი და პირველკურსელები მორის ჯუგაშვილი და გივი კობალაძე.

ჩვენ თვალწინ მტრის მიერ გამოსროლილი ტყვიებით მიწა ითხრებოდა. ამ მძიმე ვითარებაში დაჭრილი კურსანტები მასირებული სროლების ადგილიდან უნდა გამოგვეყვანა. მიწაზე განოლილებმა ხოხვით მოვახერხეთ დაჭრილებთან მისვლა. მორის ჯუგაშვილს ხელები დასისხლიანებული ჰქონდა. მას ტყვია ხელებში მოხვედროდა, ხოლო გია დავითაშვილი და გივი კობალაძე მუცლის არეში იყვნენ დაჭრილები. მათი გამოყვანა უნდა მომხდარიყო რაც შეიძლება სწრაფად. ვინაიდან ბიჭები სისხლიდან იცლებოდნენ. ჩვენთან სიახლოვეს მყოფ კურსანტებს: ერიკ თუმანოვს, პეტრე ოსიაშვილს, ბაჩუკი საათაშვილს, ემზარ ნადირაძეს, თემურ ცნობილადეს და ვეფხია კინწურაშვილს ვუთხარი დავეზღვიეთ. იმათაც არ დააყოვნეს და მტრის პოზიციების მიმართულებით ცეცხლი გახსნეს. ვინაიდან მორისი ხელებში იყო დაჭრილი და მისი ხელებში მოკიდებით გამოყვანა არ შეიძლებოდა, ფეხებში ჩავლებით ხოხვით გამოვიყვანე და გადავეცი მის თანაკურსელებს სასწრაფოდ საავადმყოფოში გადასაყვანად. მიუხედავად მასირებული სროლებისა, კურსანტებმა იშვიათი სიმამაცით მოახერხეს გია დავითაშვილის და გივი კობალაძის გამოყვანა და საავადმყოფოში გადაყვანა. ამასობაში მეოთხე კურსელ ბადრი გერაძის ტყვიებით დაცხრილულ ცხედარს, მეოთხე კურსელებმა კახა ადამიამ და კობა კალმახელიძემ მთის ძირში მესამე ტერასაზე მიაგნეს.

ის იყო ჩვენი ბიჭების ცხედრები ჩვენს მიერ შერჩეულ ადგილას დავასვენეთ, ჩვენს მხარეს გამოჩნდა გვარდიის „ბმპ“. ეკიპაჟის წევრებს ვთხოვე, დაეთმოთ ჯავშნიანი მანქანა დალუპულების ჩამოსასვენებლად. დალუპულთა მანქანამდე მიყვანაში ერთგულად გვეხმარებოდა მხედრიონელი კახა მუმლაძე (წარმოშობით ქიათურიდან). იმ დღეს ჯავშნიანი მანქანით 6 დალუპულის: მირიან თეთ-

რადის, ერნესტ კუკსას, ნუგზარ მარშანიშვილის, ანდრო ჭანტუ-რიძის, გელა ბელქანიას და ბაჩუკი კოკაიას ჩამოყვანა შეეძვლით. სანამ მეორე ჯავშნიანი მანქანა მოვიდოდა პოზიციებამდე, ჩვენი დალუპული მეგობრები: ვახტანგ კვესიტაძე, ბადრი გერაძე, ლევან ცისკარიშვილი და ზაქარია ვეშაპური გვერდიგვერდ დავასვენეთ. პოზიციები გავამაგრეთ. მაგრამ, ჯავშნიანი მანქანის მწყობრიდან გამოსვლის გამო, ჩვენი ოთხი მეგობრის ჩამოსვენება იმჯერად ვერ მოვახერხეთ. მათი ჩამოყვანა დროებით გადავდეთ.

ჩვენი ალყაში მოქცევის დროს აღვნიშნე, რომ დამატებითი ძალების საბრძოლო პოზიციებზე ამოსვლა ჩვენთვის სიკვდილს ნიშნავდა. ამაში დავრწმუნდით მხედრიონელების მოქმედებით, რომლებიც პოზიციებზე განლაგებულნი უმისამართოდ ისროდნენ.

ჩვენი მეგობრები რამდენიმე მიზეზის გამო დაილუპნენ. ბრძოლის ხაზიდან გამოსვლის შემდეგ გაირკვა, რომ სასწავლებლის პირადი შემდაგენლობის ზურგის დასაცავად დატოვებულმა ახალციხის მხედრიონმა 28-29 აგვისტოს ღამით თვითნებურად დატოვა პოზიცია და გაურკვეველი მიმართულებით წავიდა. მტერი ჩვენ განლაგებას მათ მიერ მიტოვებული პოზიციებიდან შემოეპარა. მსხვერპლის მიზეზი გახდა, ასევე შავნაბადის გვარდიის ხელმძღვანელობის არასწორი ტაქტიკა, მათი არაკომპეტენტურობა. შემდგომში გაცხადდა, რომ მძიმე ტექნიკის არავითარი შეტევა არ ყოფილა დაგეგმილი! არადა, შავნაბადის გვარდიის ხელმძღვანელთა მტკიცებით სწორედ ამ შეტევის თანამონაწილენი უნდა ვყოფილიყავით. მათ ბიჭები ფაქტობრივად განირეს, ამაზე პასუხი არავის უგია!

ტრაგედიის ამბავი ელვის სისწრაფით მოედო მთელ გაგრას. ქართული მოსახლეობა მოდიოდა დაჭრილებისათვის სისხლის გასალეხად (მოჰქონდათ სურსათ-სანოვაგე, თუმცა ჭამისთვის ვის ეცალა). დიდ ყურადღებას იჩენდნენ დაჭრილების მიმართ გაგრის მედიცინის მუშაკები. ჩვენი კურსანტები მთელი გულისყურით პატრონობდნენ დაჭრილებსა და დალუპულებს. მძიმე დაჭრილთა შორის იყვნენ პირველკურსელები: გივი კობალაძე, თემურ გელიაშვილი, მორის ჯუგაშვილი და მესამე კურსელი გია დავითაშვილი. წინა ხაზიდან დაბრუნებული კურსანტები დაჭრილ მეგობრებს საავადმყოფოში აკითხავდნენ.

29 აგვისტოს შუადღეს გაგრაში ჩამოდის ჩვენი სასწავლებლის უფროსი, გენერალ-მაიორი გივი კვანტალიანი, რომელსაც ჩამოყვანა 15 ოფიცერი და კურსანტი. სოფელ კოლხიდიდან, წინა ხაზიდან დაბრუნებულნი სასტუმრო „აფხაზეთთან“ შევიკრიბეთ, ვმსჯელობდით წინა ხაზზე დარჩენილი ჩვენი დალუპული 4 მეგობრის ჩა-

ანდრია (ანდრო) ჭანტურიძე

1971-1992

ანდრია ჭანტურიძე დაიბადა 1971 წლის 11 აპრილს, თერჯოლის რაიონის სოფელ ზედა საზანოში. ვლადიმერ ჭანტურიძის ოჯახში პირველი შვილი დაიბადა. ვაჟიშვილს ბაბუის სახელი ანდრია უწოდეს.

1988 წელს ანდრია მწარმატებით დაამთავრა თერჯოლის რაიონის სოფელ ზედა საზანოს საშუალო სკოლა. სკოლაში სწავლის პერიოდში ანდრია ჭანტურიძე მონაწილეობდა მოსწავლეთა რესპუბლიკურ სასწავლო-შემოქმედებით კონფერენციებში. ბუნებრივი ნიჭით დაჯილდოვებულმა ყმაწვილმა ოთხჯერ მიიღო I და II ხარისხის დიპლომები ქართულ ენასა და ლიტერატურაში და ქიმიკში შესრულებული ნაშრომებისათვის. სკოლის დამთავრების შემდეგ ანდრია სწავლას აგრძელებს თერჯოლის პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებელში, რომელსაც 1989 წელს წარჩინებით ამთავრებს.

ანდრია ჭანტურიძე 1989-1991 წლებში მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში. არმიიდან დემობილიზაციის შემდეგ ანდრია უბრუნდება მშობლიურ რაიონს და იმავე წლის სექტემბერში მუშაობას იწყებს თერჯოლის შს რაიონულ განყოფილებაში ქვემორიგედ.

ანდრიას მამა, ბატონი ვლადიმერი იგონებს: „ანდრია ჩემი ოთხი შვილიდან უფროსი ვაჟი იყო. ბავშვობიდან გამოირჩეოდა შრომისმოყვარეობით, სიბეჯითით და ნიჭიერებით, მუდამ მონესრიგებული, მშობლებისა და დედამამიშვილების მოყვარული, მოხდენილი ფიზიკური აღნაგობის, სიმაღლით ორ მეტრს აჭარბებდა. პოლიციის ფორმა ძალზე შეენოდა“.

თერჯოლის შს რაიონული განყოფილების ადმინისტრაცია ანდრია ჭანტურიძეს ახასიათებდა, როგორც დისციპლინირებულ, კეთილსინდისიერ თანამშრომელს, პირად შემადგენლო-

ბაში სარგებლობდა კარგი ავტორიტეტით. ანდრეას, როგორც მონინავე მუშაკს შს რაიგანყოფილების ხელმძღვანელობამ შუამდგომლობა გაუწია საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობის წინაშე, რათა ანდრეა ჭანტურიძეს მონაწილეობა მიეღო სასწავლებლის მისაღებ გამოცდებში. ბეჯითი და სწავლას მონეყურებული ანდრეა წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს უმაღლეს სკოლაში და ირიცხება სამართალმცოდნეობის პირველ კურსზე. ჩარიცხვით გახარებული ანდრეა ორი დღით ჩადის მშობლებთან, რათა ამცნოს უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვის შესახებ.

1992 წლის 26 აგვისტოს უშიშროების უმაღლესი სკოლის ოფიცრებთან და თანაკურსელებთან ერთად მიემგზავრება გაგრაში ტერიტორიული მძლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად. 29 აგვისტოს გაგრის ზონის სოფელ კოლხიდაში უთანასწორო ბრძოლაში გმირულად დაიღუპა სწავლას მონეყურებული, ნიჭიერი ახალგაზრდა, პირველკურსელი ანდრეა ჭანტურიძე.

ანდრეა ჭანტურიძეს ოჯახში დარჩა მამა – ვლადიმერ ჭანტურიძე, დედა – ქეთევან ფანჩულიძე – ჭანტურიძისა, ძმები – ლევანი და პაატა, და – გვანცა.

ანდრეა ჭანტურიძე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი მამაცობისა და თავდადებისათვის დაჯილდოებულია „ვახტანგ გორგასლის II ხარისხის ორდენით“ (სიკვდილის შემდეგ). მიენიჭა „პოლიციის ლეიტენანტის“ წოდება. მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის პირველი კურსის პირველი ოცეულის მეორე ათეულს. მის სახელს ატარებს თერჯოლის ერთ-ერთი ქუჩა, თერჯოლის შს რაიონული განყოფილების ეზოში გახსნილია ანდრეა ჭანტურიძის სახელობის სკვერი. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე.

ანდრეა ჭანტურიძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ანდრეა!

ერნესტ კუკსა

1966-1992

ერნესტ კუკსა დაიბადა რუსეთის ფედერაციის ქ. ორი-ოლოში 1966 წლის 4 იანვარს. 4 წლის იყო, როდესაც მისი ოჯახი საცხოვრებლად საქართველოში – თბილისში გადმოვიდა. ერნესტი, 1973 წელს, მშობლებმა თბილისის 146-ე საშუალო სკოლაში შეიყვანეს, ხოლო 1981 წლიდან ერნესტი სწავლას აგრძელებს თბილისის №8 პროფტექნიკურ სასწავლებელში. პროფტექნიკური სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ იგი გაინვიეს სამხედრო სავალდებულო სამსახურში. საბჭოთა არმიიდან დემობილიზაციის შემდეგ, 1986 წლიდან ერნესტი მუშაობას იწყებს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში. იგი, 1987-1989 წლებში, გადაყვანილ იქნა თბილისის საქარხნო რაიონის შინაგან საქმეთა რაიონულ განყოფილებაში. შინაგან საქმეთა ორგანოში მუშაობის პერიოდში მან თავი გამოიჩინა, როგორც ენერგიულმა, თავისი მოვალეობის კეთილსინდისიერმა შემსრულებელმა.

1989 წელს ერნესტ კუკსა დიდი ხნის ოცნებას ისრულებს და ირიცხება სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე. უმაღლეს სკოლაში სწავლის პერიოდში ერნესტი აქტიურად მონაწილეობდა საქართველოს ტერიტორიაზე გატარებულ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში, ასევე აქტიურად მონაწილეობდა ცხინვალის რეგიონში ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში.

ერნესტ კუკსა 1992 წლის 26 აგვისტოს უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან და კურსანტებთან ერთად გაემგზავრა გაგრაში ქართული მოსახლეობის დასაცავად. აფხაზ სეპარატისტებთან და ჩრდილოკავკასიელ „ბოევიკებ-

თან“ უთანასწორო ბრძოლაში ერნესტი 1992 წლის 29 აგვისტოს ბრძოლის ველზე, სოფელ კოლხიდაში გმირულად დაეცა. მუხანათურად მიპარულ მტერს ერნესტ კუკსამ ხელყუმბარა გაუხსნა, მთელი ტანით წამოიძარათა და სასიკვდილო ტყვიით განგმირული დაეცა.

ერნესტ კუკსას ოჯახში დარჩა დედა – ირინა ლოგინოვა, პენსიონერი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 1993 წლის 4 აპრილს №176 პ/შ ბრძანებით ერნესტ კუკსას მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური ნოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე. ერნესტ კუკსას სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეოთხე კურსის პირველი ოცეულის მეორე ათეული.

ერნესტ კუკსას გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ერნესტ!

ლევან ცისკარიშვილი

1967-1992

ლევან ცისკარიშვილი დაიბადა 1967 წლის 14 სექტემბერს თბილისში. 1984 წელს დაამთავრა თბილისის 130-ე საშუალო სკოლა და იმავე წელს მუშაობას იწყებს მცხეთის სატყეო მეურნეობაში. 1985 წელს ლევანი განვეულ იქნა საბჭოთა არმიის რიგებში. მსახურობდა ამიერკავკასიის სასაზღვრო ჯარის ნაწილში ახალციხეში, სადაც გაიარა სპეციალური სწავლების კურსი და მიენიჭა ზემდეგის წოდება. სამხედრო სამსახურის გავლის დროს სახელმწიფო საზღვრის სამაგალითო დაცვისათვის დაჯილდოვდა მედლით. 1988 წელს ლევან ცისკარიშვილს მიენიჭა სამხედრო წოდება – „ლეიტენანტი“. ამავე წელს დაჯილდოვდა მედლით შეიარაღებული ძალების 70 წლისთავთან დაკავშირებით.

ლევანის მამა – ალექსანდრე ცისკარიშვილი იგონებს: „ლევანს ბავშვობიდან იზიდავდა სამხედრო ფორმა, ოცნებობდა გმირი გამხდარიყო. ბავშვურ ფიქრებში საომარ ოპერაციებს უძღვებოდა და გმირის სახელით დამშვენებული ტოვებდა ბრძოლის ველს. ლევანი თავის ხასიათს ბავშვობიდან წვრთნიდა. ყველას შეაყვარა თავი დახვეწილი ქცევით, ადამიანებთან ჯანსაღი ურთიერთობის თანდაყოლილი უნარით. ვინც მას იცნობდა ყველა გულთბილი სიტყვებით იგონებს. ხშირად თავისუფალ დროს საცხოვრებელ კორპუსში მცხოვრებ პატარა მეგობრებთან საუბრით იყო დაკავებული. მათ შემოიკრიბავდა კორპუსის წინა ეზოში და მათთვის საინტერესო თემებზე ესაუბრებოდა. ლევანი გვიანობამდე წიგნის კითხვით იყო გატაცებული.“

სამხედრო სავალდებულო სამსახურიდან დემობილიზაციის შემდეგ ლევანმა მუშაობა დაიწყო მაუდ-კამოლის კომბინატში. ერთი წლის მუშაობის შემდეგ, 1989 წელს ლევან ცისკარიშვილი წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს

სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტიზე.

უმაღლეს სკოლაში სწავლის პერიოდში ლევანი თანაკურსელებთან ერთად აქტიურ მონაწილეობას იღებდა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში და თავდადებით იბრძოდა სამაჩაბლოში ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში.

1992 წლის 29 აგვისტოს, როცა ქართველ ერს ღვთისმშობლის წმინდა დღესასწაულის მადლი ეფინებოდა, დილით უმაღლესი სკოლის 2 ოფიცერი და 8 კურსანტი ალყაში აღმოჩნდა. ისინი სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე ებრძოდნენ მტერს. მაგრამ უთანასწორო ბრძოლაში ვერას გახდნენ. ამ უთანასწორო ბრძოლამ შეინარა: მირიან თეთრაძე, ვახტანგ კვესიტაძე, ლევან ცისკარიშვილი, ბადრი გერაძე, ზაქარია ვეშაპური, ერნესტ კუკსა, ნუგზარ მარშანიშვილი, ანდრია ჭანტურიძე, გელა ბელქანია და ბაჩუკი კოკაია.

ლევან ცისკარიშვილის გასვენებაში მისმა პატარა მეგობრებმა მიიტანეს გვირგვინი წარწერით „პატარა მეგობრებისაგან“.

ლევან ცისკარიშვილს ოჯახში დარჩა დედა – ლამარა ბურდილაძე-ცისკარიშვილისა, მამა – ალექსანდრე ცისკარიშვილი, და – ნინო.

ლევან ცისკარიშვილს საქართველოს შსს 1993 წლის 4 აპრილის № 176 პ/შ ბრძანებით მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური ნოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე. ლევან ცისკარიშვილის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეოთხე კურსის მესამე ოცეულის პირველი ათეული. ქ. თბილისში, დიღმის მასივში მისი ოჯახის საცხოვრებელ კორპუსთან ახლოს ქუჩა ატარებს ლევან ცისკარიშვილის სახელს.

ლევან ცისკარიშვილის სახელი და გვარი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ლევან!

მირიან (მალსაზ) თეთრაძე

1951-1992

ძნელია იმ ავბედითი წლების გახსენება, უფრო ძნელია გაიხსენო ის მეგობრები ვის გვერდითაც მოგინია ამ ავბედითი წლების გავლა. ასეთ ადამიანთა – მეგობართა რიცხვს ეკუთვნის მილიციის მაიორი მირიან თეთრაძე, რომელმაც სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლას შესწირა თავი.

მირიან თეთრაძე დაიბადა 1951 წლის 7 სექტემბერს თბილისში. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ მირიანი სწავლას აგრძელებს თბილისის სახელმწიფო პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ელექტრონიკისა და კავშირის ფაკულტეტზე, რომლის სრულ კურსს ამთავრებს 1973 წელს. მუშაობდა სსრ კავშირის 50 წლისთავის სახელობის თბილისის სატელეგრაფო აპარატების ქარხანაში ინჟინერ-კონსტრუქტორად. 1980-1984 წლებში სამუშაოდ გადადის თბილისის ფერადი ტელევიზორების ქარხანა „ეკრანში“ ტექნიკური განყოფილების უფროსის მოადგილედ. შრომისმოყვარეობით გამორჩეული მირიანი მიღწეულით არასოდეს კმაყოფილდებოდა. თავისი თავის სრულყოფამ გადააწყვეტინა სწავლა იურიდიულ ფაკულტეტზე გაეგრძელებინა.

1984 წლიდან მირიან თეთრაძე შინაგან საქმეთა ორგანოებშია. მუშაობდა საქართველოს შსს თბილისის შინაგან საქმეთა სამმართველოს სისხლის სამართლის სამძებროს უფროსი ინსპექტორის თანამდებობაზე, სოციალისტური საკუთრების დატაცების წინააღმდეგ ბრძოლის განყოფილების უფროს ინსპექტორად საპატრულო საგუშაგო სამსახურში.

მირიან თეთრაძე 1987 წლიდან სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის თანამშრომელია. მუშაობდა სპეცდისციპლინების კათედრის

კაბინეტის უფროსად, ოპერატიულ სამძებრო საქმიანობისა და კრიმინალისტიკის კათედრის მასწავლებელ-მეთოდის-ტად, კურსის უფროსის მოადგილედ, კურსის უფროსად.

მირიანი იყო საქართველოს ეროვნული მილიციის ლირსე-ული ოფიცერი. მოკრძალებული, საქმის მცოდნე, დაკისრე-ბული მოვალეობის პირნათლად შემსრულებელი. უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობაში მირიანი სარგებლობდა დი-დი ავტორიტეტით. იგი სასწავლებლის პირად შემადგენლო-ბასთან ერთად იდგა საზოგადოებრივი წესრიგის სადარაჯო-ზე. თავის კურსანტებთან ერთად იბრძოდა ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლაში.

1992 წლის 26 აგვისტოს უმაღლესი სკოლის ოფიცრებთან და კურსანტებთან ერთად მირიან თეთრაძე გაიგ ზავნა გაგ-რაში ქართული მოსახლეობის დასაცავად. მირიანი თავის ალ-საზრდელებთან ერთად სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე ებ-რძოდა მტერს და უთანასწორო ბრძოლაში გმირულად დაეცა გაგრის ზონის სოფელ კოლხიდაში.

მირიან თეთრაძე დაკრძალულია თბილისში, კუკიის ძმათა სასაფლაოზე. იგი სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობი-სათვის ბრძოლაში გამოჩენილი მამაცობისა და თავადადები-სათვის დაჯილდოებულია „ლირსების მედლით“ და „ვახტანგ გორგასლის III ხარისხის ორდენით“ (სიკვდილის შემდეგ). მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის მეორე კურსის პირველ ოცეულს. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთი-ანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულთა მემორიალზე.

1999 წლის აპრილში ტრაგიკულად დაიღუპა მირიანის 18 წლის ქალიშვილი, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმ-ნიფო უნივერსიტეტის პირველ კურსელი ნინო თეთრაძე.

მირიან თეთრაძეს ოჯახში დარჩა დედა – გულნარა თეთ-რაძე, მეუღლე – ნატო პოლსკაია – თეთრაძე, შვილი – დავით თეთრაძე.

მირიან თეთრაძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბი-ლისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანო-ბისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, მირიან!

ნუზზარ (ნუპრი) მარუანიშვილი

1966-1992

ნუგ ზარ მარუანიშვილი დაიბადა 1966 წლის 25 თებერვალს თბილისში. 1983 წელს დაამთავრა თბილისის 39-ე საშუალო სკოლა. თვრამეტი წლის იყო ნუგ ზარი, დედა რომ გარდაეცვალა. ემოციურმა და მგრძნობიარე ნუგ ზარმა მძაფრად განიცადა საყვარელი ადამიანის გარდაცვალება. მან ადრეულ ასაკში დაიწყო ლექსების წერა. ყველა ლექსით ნუგ ზარი დედას ეჩურჩულებოდა და ეფერებოდა. მისი ლექსები სევდით არის გაჟღენთილი და ეს სევდა არ ასვენებდა მთელი თავისი ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე.

ნუგ ზარ მარუანიშვილი 1988 წელს ჩაირიცხა საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში, საიდანაც გაიწვიეს სამხედრო სავალდებულო სამსახურში. დემობილიზაციის შემდეგ იგი უბრუნდება ინსტიტუტს და სწავლას განაგრძობს. 1988-1989 წლებში ნუგ ზარი მუშაობას იწყებს თბილისის მეტროპოლიტენში, მილიციის სერჟანტად. 1989 წლის აგვისტოდან ნუგ ზარი სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტის კურსანტი. მისი ასეთი გადაწყვეტილება განაპირობა 1989 წლის 9 აპრილს ქართული მილიციის მიერ გამოჩენილმა ვაჟკაცობამ და გადაწყვიტა ჩამდგარიყო მრავალათასიან მილიციელთა რიგებში. ასე მიიჩნევდა საჭიროდ: „იქ უფრო გამოვადგები ჩემს ქვეყანას, ჩემს ხალხს“.

ნუგ ზარი უმაღლესი სკოლის ოფიცრებთან და კურსანტებთან ერთად მონაწილეობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გატარებულ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში თბილისსა და ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში. ნუგ ზარ მარუანიშვილი თავგანწირვით იცავდა ქართულ მოსახლეობას სამაჩაბლოში ოსი ექსტრემისტების თავდასხმისაგან.

1992 წლის 29 აგვისტოს გაგრის ზონის, სოფელ კოლხი-
დაში უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად
საბრძოლო მოქმედებების დროს თავგანწირვით მებრძო-
ლი ნუგ ზარ მარშანიშვილი სხვა თანამებრძოლებთან ერთად
გმირულად დაეცა.

ნუგ ზარ მარშანიშვილს ოჯახში დარჩა მეუღლე – მზია
ხაბეიშვილი – მარშანიშვილისა, შვილი – ნათია, მამა – ილია
მარშანიშვილი, და – ნათია მარშანიშვილი.

საქართველოს შსს 1993 წლის 4 აპრილის №174 პ/შ ბრძა-
ნებით ნუგ ზარ მარშანიშვილს მიენიჭა მეთაურთა შემად-
გენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება
(სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლია-
ნობისათვის ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობის, თავდადე-
ბისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგას-
ლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით
ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ
სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მე-
მორიალზე. ნუგ ზარ მარშანიშვილის სახელს ატარებს შსს
აკადემიის მეოთხე კურსის მეორე ოცეულის პირველი ათეუ-
ლი.

ნუგ ზარ მარშანიშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრუ-
ლია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს
ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალ-
ზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ნუგ ზარ!

გელა ბელქანი

1970-1992

გელა ბელქანია დაიბადა 1970 წლის 3 მარტს გალის რაიონის, სოფელ ნაბაკევში. 1977 წელს შევიდა ნაბაკევის საშუალო სკოლაში, რომლის სრული კურსი დაამთავრა 1987 წელს. 1988-1990 წლებში მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში. 1990 წლის დეკემბრიდან გელა მუშაობას იწყებს გალის შინაგან საქმეთა განყოფილების სახელმწიფო ობიექტებისა და დანესებულებების დაცვის სამსახურში მილიციელად.

„გელა განსაკუთრებული ბავშვი იყო, – იგონებს დედა, ქალბატონი ნელი – უსაზღვროდ კეთილი, გულისხმიერი, კაცთმოყვარე, ერთგული, გულუბნევი, ვაჟკაცური ბუნების, მუდამ ხალისიანი. ძმების წინამძღოლი იყო, მათი იმედი და დასაყრდენი. ბავშვობაში ბევრს კითხულობდა, უყვარდა ისტორიული წიგნების, ისტორიული რომანების კითხვა“.

1992 წლის აგვისტოში გელა ბელქანია წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში, სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე და ირიცხება პირველ კურსზე. უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვიდან 2 კვირაში თანაკურსელებთან ერთად გაიწვიეს გავრაში ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად.

– ქორწილს უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვის შემდეგ გადავიხდით, – ასეთი პირობა მისცა დედას, მაგრამ პირობა გელამ ვერ შეასრულა და თვალცრემლიანი დატოვა საყვარელი დედა. დედას ერთი ნუგეში დაუტოვა ღმერთმა: ბიძის მოსახელე გელა ბელქანია, რომელიც ძალიან ჰგავს მას.

საბედისწერო გამოდგა გელასათვის და მისი თანაკურსელებისათვის 1992 წლის 28-29 აგვისტოს დილა გავრაში. გელა ბელქანია გამირულად დაიღუპა გავრის ზონის სოფელ

კოლხიდაში. გელა ბელქანია დაკრძალულია გალის რაიონის, სოფელ ნაბაკევში.

გელა ბელქანიას ოჯახში დარჩა დედა – ნელი მუშაკია, მამა – ანზორ ბელქანია, ძმები გიორგი და ჯუსტონი, ძმისშვილები.

საქართველოს შსს 1993 წლის 4 აპრილის №176 პ/შ ბრძანებით გელა ბელქანიას მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის III ხარისხის ორდენით“. მის სახელს ატარებს შსს აკადემიის პირველი კურსის მეორე ოცეულის პირველი ათეული. გელა ბელქანიას გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე.

გელა ბელქანიას გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში, გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, გელა!

ბახუჩი კოკაია

1970-1992

ბახუჩი კოკაია დაიბადა 1970 წლის 20 სექტემბერს ფოთში. 1987 წელს დაამთავრა ფოთის №6 საშუალო სკოლა. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, ბახუჩი 1988 წელს განვეული იქნა სამხედრო საფალდეზლო სამსახურში, საიდანაც 1990 წელს დემობილიზებული იყო. საბჭოთა არმიიდან დაბრუნებული ბახუჩი მუშაობას იწყებს ფოთის საქალაქო შს განყოფილებაში საპატრულო-საგუშავო სამსახურში. მან აიჩრია მილიციის მუშაკის რთული და ფათერაკებით აღსავსე გზა. 1992 წლის აგვისტოში ბახუჩი უმაღლესი განათლების მისაღებად გამოცდებს აბარებს საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში და თანაკურსელებთან ერთად მიემგზავრება ვაგრაში ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად. ვაგრაში გამგზავრების წინა დღეს, 26-27 აგვისტოს ღამეს ფოთში ყოფნის დროს იგი 2 თანაკურსელთან სოსო შიოშვილთან და ანდრია ჭანტურიძესთან ერთად, თავის საკუთარ სახლში გაათევეს და დილით 27 აგვისტოს უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად ფოთის პორტიდან კატარლით ქ. ვაგრაში მიემგზავრება.

29 აგვისტოს ვაგრის ზონის სოფელ კოლხიდაში მტერთან უთანასწორო ბრძოლაში გმირულად იღუპება. ბრძოლისას გამოავლინა უმაგალითო გამბედაობა და თავგანწირვა.

ბახუჩი კოკაიას ოჯახში დარჩა დედა – მთვარისა კოკაია, მამა ბორის კოკაია, ძმა – პაატა კოკაია.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 1993 წლის 4 აპრილის №176 პ/შ ბრძანებით ბახუჩი კოკაიას მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორი-

ული მთლიანობისათვის ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის III ხარისხის ორდენი“. შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია ბაჩუკი კოკაიას სახელი. ბაჩუკი კოკაიას სახელს ატარებს შსს აკადემიის პირველი კურსის პირველი ოცეულის პირველი ათეული ფოთში ქუჩა, სადაც ბაჩუკის მშობლების საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს, ბაჩუკი კოკაიას სახელს ატარებს.

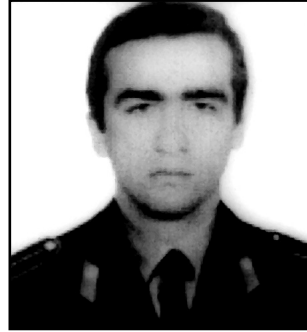
ბაჩუკი კოკაიას გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში, გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ბაჩუკი!

ზაქარია (ზაზა) ვეშაპური

1969-1992

ზაქარია ვეშაპური დაიბადა 1969 წლის პირველ აპრილს თბილისში. 1975 წელს მშობლებმა ზაზა შეიყვანეს თბილისის №4 საშუალო სკოლაში. სკოლაში სწავლის პერიოდში განსაკუთრებულ მისწრაფებას იჩენდა უცხო ენის შესწავლისადმი, უყვარდა გერმანული ენა, პატივს სცემდა გერმანელი ხალხის სულიერ კულტურას. ზაზა ფიზიკურად ძლიერი იყო და მშობლებმა იგი ნაძალადევის ფალავანთა კლუბში მიიყვანეს სავარჯიშოდ. არაერთხელ გაიმარჯვა კიევის, მოსკოვის, ბაქოს, ერევნის საერთაშორისო და საკავშირო ტურნირებში. 1988 წელს მიენიჭა სპორტის ოსტატის წოდება.

ზაქარია ვეშაპურს, სიმართლის მოყვარულ ახალგაზრდას, გულმა ვაჟკაცურ, ხიფათითა და მოულოდნელობით აღსავსე პროფესიისკენ გაუწია და 1989 წელს მისაღები გამოცდების ჩაბარების შედეგების მიხედვით ჩაირიცხა სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტზე.

1990 წელს ზაზა სიყვარულით ქმნის ოჯახს და 1991 წლის 23 აგვისტოს შეეძინება პირველი ვაჟიშვილი, რომელსაც გარდაცვლილი ძმის საპატივცემულოდ მის სახელს, თემურს დაარქმევს.

უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვის დღიდან ზაზა თავის თანატოლებთან და სასწავლებლის პირად შემადგენლობასთან ერთად მონაწილეობას იღებდა საქართველოს მასშტაბით საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. 1989-1991 წლებში ზაზა ცხინვალის რეგიონში იცავდა ქართულ მოსახლეობას ოსი ექსტრემისტების თავდასხმისაგან. იგი გამოირჩეოდა სიმამაცითა და თავდადებით.

1992 წლის 26 აგვისტოს ზაზა უმაღლესი სკოლის პირად შემადგენლობასთან ერთად გაემგზავრა ე. გავრაში საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად. გავრაში გამგზავრების წინა დღეს იგი ესაუბრა თავის მეგობრებს და სთხოვა თავისი პატარა თემურისათვის მზრუნველობა არ მოეკლოთ. დილით, 26 აგვისტოს გამოეთხოვა ფეხმძიმე მეუღლეს, მშობლებს და უჩუმრად გავიდა სახლიდან.

29 აგვისტოს დილა ზაზასათვის საბედისწერო აღმოჩნდა. ალყაში მოქცეულ კურსანტებთან და ოფიცრებთან ერთად იგი გმირულად დაეცა სოფელ კოლხიდაში. ზაზა წავიდა და თან გაიყოლა ერთი წლის ვაჟის თემურის დარდი და მომავალი შვილის სიხარული, რომელიც მისი დაღუპვის შემდეგ მოველინა ქვეყნიერებას, მას ზაზა დაარქვეს.

ზაქარია (ზაზა) ვეშაპურს ოჯახში დარჩა დედ-მამა: – მაცვალა და გიორგი ვეშაპურები, მეუღლე ანა ვეშაპური, შვილები თემური და ზაზა.

საქართველოს შსს 1993 წლის 4 აპრილის №176 პ/7 ბრძანებით ზაქარია ვეშაპურს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. ზაქარია ვეშაპურის სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის მეოთხე კურსის მეორე ოცეულის მეორე ათეულს.

ზაქარია ვეშაპურის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში, გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ზაზა!

ვახტანგ კვიციანიძე

1957-1992

ვახტანგ კვიციანიძე დაიბადა 1957 წლის 13 მაისს ზესტაფონის რაიონის სოფელ ბოსლევში. 1963 წელს შევიდა სოფელ რკვიის რეაგლიან სკოლაში. აღნიშნული სკოლის არასრული კურსი 1971 წელს წარჩინებით დაამთავრა და სწავლა განაგრძო თბილისის კომაროვის სახელობის ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში, რომელიც 1974 წელს დაამთავრა. ნიჭით დაჯილდოებულმა ჭაბუკმა იმავე წელს ჩააბარა საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში ინჟინერ-მშენებლის სპეციალობაზე. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ ვახტანგი მუშაობას იწყებს თბილისის საწარმოო გაერთიანება „ელექტროაპარატში“. ინსტიტუტში სწავლის პერიოდში ვახტანგი განვეულ იქნა სამხედრო სავალდებულო სამსახურში.

ვახტანგი შინაგან საქმეთა ორგანოებშია 1984 წლის მანძილზე. მუშაობდა საქართველოს შსს მე-7 განყოფილებაში, ხოლო საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში, – 1992 წლის აპრილიდან. მუშაობდა კურსის უფროსის თანამდებობაზე. უმაღლეს სკოლაში მუშაობის პერიოდში, ვახტანგი სიკეთით, ერთგულებითა და თავაზიანობით გამოირჩეოდა. ყოველთვის მონესრულებული იყო და პოლიციისათვის საუკეთესო თვისებებს ავლენდა. მის სახეზე დაღლილობა და გულგატეხილობა არასოდეს იხატებოდა.

ვახტანგი გაგრაში გამგზავრებამდე აქტიურად ჩაება საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. იგი მონაწილეობას იღებდა ფოთში, ჩხოროწყუში, წალენჯიხასა და სენაკში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში.

1992 წლის 29 აგვისტოს სოფელ კოლხიდაში ვახტანგმა უშიშრად ჩახედო სიკვდილს თვალებში. მან თანამებრძო-

ლებთან ერთად მტერს დიდი წინააღმდეგობა გაუწია, მაგრამ უთანასწორო ბრძოლაში მამაცთა შორის დაეცა.

ვახტანგის დედა მარიამ კვესიტაძე შვილის დაღუპვის შემდეგ გარდაიცვალა. ვერ აიტანა ტკივილი და მისი სული ვახტანგის სულთან შესახვედრად გაემგზავრა.

ვახტანგ კვესიტაძეს დარჩა მხოლოდ მოხუცებული მამა, ოთარ კვესიტაძე. მისთვის უსაზღვროა შვილისა და მეუღლის გარდაცვალებით მიყენებული დარდი და ტკივილი.

პოლიციის კაპიტანი ვახტანგ კვესიტაძე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოებულია „ღირსების მედლით“ და „ვახტანგ გორგასლის III ხარისხის ორდენით“ (სიკვდილის შემდეგ). მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. მისი სახელი მიენიჭა შსს აკადემიის მეოთხე კურსის პირველ ოცეულს. სოფელ რკვიის საშუალო სკოლა ვახტანგ კვესიტაძის სახელს ატარებს.

ვახტანგ კვესიტაძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში, გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ვახტანგ!

ბადრი ბერაძე

1967-1992

ბადრი გერაძე დაიბადა 1967 წლის 3 მაისს წყალტუბოს რაიონის სოფელ გვიშტიბში. 1974 წელს შევიდა გვიშტიბის საშუალო სკოლაში, რომელიც 1984 წელს დაამთავრა. სკოლის დამთავრების შემდეგ იგი გაინვიეს სამხედრო სავალდებულო სამსახურში. სამხედრო მოვალეობის მოხდის შემდეგ ბადრი სწავლობს ქუთაისის კოოპერატიულ ტექნიკუმში, რომელსაც 1988 წლის ივლისში ამთავრებს.

ბადრი გერაძე შინაგან საქმეთა ორგანოებშია 1989 წლის 4 იანვრიდან. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო ობიექტების დაცვის მილიციელად. ბადრი წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს 1989 წლის აგვისტოში სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტზე და ირიცხება სამართალმცოდნეობის სპეციალობის პირველ კურსზე. უმაღლეს სკოლაში სწავლის პერიოდში ბადრი უშიშრად და თავგანწირვით მონაწილეობდა სასწავლებლის ხელმძღვანელობის მიერ გატარებულ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში.

ბადრიმ ოჯახი უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვამდე შექმნა. თავისი პროფესიიდან გამომდინარე ოჯახისათვის ვერც კი იცლიდა, თუმცა გამორჩეული მზრუნველი მამა და მეუღლე იყო. ის ყოველთვის მოუთმენლად ელოდა ოჯახში მისვლას. იქ, სადაც სიყვარული და სიბოლო სუფევდა.

ბადრი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა სამაჩაბლოში საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში. თანაკურსელებთან ერთად იცავდა ქართულ მოსახლეობას ოსი ექსტრემისტების თავდასხმისაგან. იგი გამოირჩეოდა საბრძოლო უნით და სიმამაცით. ორჯერ დაიჭრა საბრძოლო ოპერაციების მიმდინარეობის დროს.

1992 წლის 29 აგვისტოს დილა სოფელ კოლხიდაში ბადრი გერაძისათვის უკანასკნელი გამოდგა. მას მომავალი ნათელ ფერებში ეხატებოდა, მაგრამ მუხანათმა წუთისოფელმა, ავმა ბედისწერამ მისი სიცოცხლე გაგრის ზონის, სოფელ კოლხიდაში სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლისას შეწყვიტა.

ბადრი გერაძეს ოჯახში დარჩა მამა – მიტუმა გერაძე, დედა – მაგული გერაძე, მეუღლე მათა ჩინჩალაძე და შვილი – ირაკლი.

საქართველოს შსს 1993 წლის 4 აპრილის №176 პ/7 ბრძანებით ბადრი გერაძეს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება (სიკვდილის შემდეგ). სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. ბადრი გერაძის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეოთხე კურსის მესამე ოცეულის მეორე ათეული.

ბადრი გერაძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ბადრი!

მოყვანის შესახებ. გადავწყვიტეთ, რომ ერთ საათში უნდა გავსულიყავით და დალუპულები წინა ხაზიდან გამოგვეყვანა. აქ შეკრებილნი ლანძღვა-გინებით მოვიხსენიებდით ყველას, ვინც ასეთ მდგომარეობაში ჩაგვყარა – ე. წ. სარდლებს, რომლებსაც არ შესწევდათ ომის წარმართვის უნარი. შეკრებილებს, ისე მოგვიახლოვდა უმაღლესი სკოლის უფროსი გივი კვანტალიანი, ვერც კი შევნიშნეთ. გაგვაფრთხილა, გინება შეგვეწყვიტა და მომმართა, ახსნა-განმარტება დამენერა ბიჭების დალუპვის გამო. დავწყნარდი და ხმამაღალი ტონით ვუთხარი: „დალუპული ბიჭების ჩამოსაყვანად მივდივარ და ახსნა-განმარტებას მოგვიანებით დავწერ“. გ.კვანტალიანმა მიპასუხა, – ჯგუფს ვაგზავნი და დალუპულებს ისინი ჩამოიყვანენო.

ის ღამე თეთრად გავათენეთ. შუადღეს, 30 აგვისტოს შტაბთან შეიკრიბნენ ჩვენი სასწავლებლის პირადი შემადგენლობა და გვარდიელები. ადგილობრივებმა შტაბს აცნობეს, „შახის“ სახლში „ბოვეიკები“ იმალებიანო. დაზვერვა გადაწყდა იმ ადგილმდებარეობისა, სადაც „შახის“ სახლი მდებარეობს და შესაძლო მტრის დაჯგუფების სალიკვიდაციოდ. ჩვენი შემადგენლობიდან გამოიყო: მაიორი არზუმანოვი, კაპიტანი მალხაზ ნემსინვერიძე, მეორე კურსელები: ზაზა შავლუხაშვილი, სერგო დავიძოვი, მერაბ ტერტერაშვილი, დათო მალრაძე, დავით მთვარელიძე; პირველკურსელები: ვაჟა ტაკაშვილი, გიორგი ხიდაშელი, ზვიად ჩხიტუნიძე, გოგიტა კიკნაძე, ზაზა ოქროპირიძე, ელგუჯა წურწუმია, ელდარ ხვედელიძე, ზურაბ ნაწილაშვილი, ბაჩუკი საათაშვილი, ერიკ თუმანოვი, თამაზ გოგაძე, ემზარ ნადირაძე, ავთანდილ ცინცაძე და გოჩა ტურაშვილი, ზემდეგი ჯუმბერ ნარიმანიძე. ისინი გვარდიელებთან ერთად, ჩვენი სასწავლებლის „ბრდმ“-ით სოფელ კოლხიდისაკენ გაემართნენ. გზიდან მარჯვნივ გაუხვიეს და 200 მეტრში საბავშვო ბაღთან გაჩერდნენ. საბავშვო ბაღის ოთახებში სიცარიელე იყო, ერთ კუთხეში პიანინო იდგა და იატაკი მოფენილი იყო ავტომატური იარაღიდან გასროლილი მასრებით. მეორე სართულზე სისხლის გუბებები იდგა, ფანჯარასთან ქვიშის ტომრებით სავსე თავდაცვითი ზღუდე იყო გაკეთებული. ეტყობოდა, მტერი ამ შენობიდან ჩვენს პოზიციებს ესროდა.

შენობიდან გამოსულებმა გადაწყვიტეს, მებრძოლეების ნაწილის იქვე დატოვება, ნაწილმა კი მალხაზ ნემსინვერიძის მეთაურობით გზა განაგრძო „შახის“ სახლისაკენ, რომელიც საბავშვო ბაღიდან 250 მეტრში მდებარეობდა. ირგვლივ დაცარიელებული სახლები იდგა. ყველა ეზოსა და სახლის შემონმების შემდეგ „შახის“ სახლს მიაღწენენ. მალხაზმა ავტომატიდან რამდენჯერმე ესროლა სახლის მარცხენა ფანჯარას. სერგო დავიძოვმა და ზაზა შავლუხაშვილმა

თითოჯერ გაისროლეს ყუმბარმტყორცნიდან. გასროლის შემდეგ სახლის პირველ სართულზე პირველები გოგიტა კიკნაძე და გიორგი ხიდაშელი შეიჭრნენ. ატყდა ორმხრივი სროლა. შენობას უკნიდან მოადგნენ სერგო დავიდოვი და ჯუმბერ ნარიმანიძე. ორმხრივი სროლების შედეგად დაიჭრნენ გიორგი ხიდაშელი, ზვიად ჩხიტუნიძე და ემზარ ნადირაძე. მათ გამოსაყვანად ჯავშანტრანსპორტიორი მივიდა.

სროლა გრძელდებოდა. ჩვენი მეზობლები სნაიპერს ჰყავდა მიზანში ამოყვანილი და შიგადაშიგ ისროდა. მალხაზ ნემსინვერიძემ პოზიციის შეცვლისას წამოიძახა: „ოჰ, მაგათი დედაც... დამჭრეს“. სნაიპერის ტყვია მარჯვენა ბეჭში მოხვედროდა, ტკივილი არც კი უგრძენია, მხოლოდ სისხლის სითბო იგრძნო მარჯვენა ხელში. მალხაზი სასწრაფოდ უნდა გასცლოდა იმ ადგილს, ვინაიდან სნაიპერს იგი სამიზნეზე ჰყავდა აყვანილი. მან და მეორეკურსელმა დათო მალრადემ 40-50 მეტრი იხობეს, რომ სნაიპერს ვერ შეემჩნია. ამ დროს „შახის“ სახლის კუთხეში მდგარ ჯუმბერ ნარიმანიძეს მიზანში ამოელ „სვდ“-ს ტიპის შაშხანით სნაიპერი, ისროლა და „შახის“ სახლიდან 80 მეტრის დაშორებით, ხეზე მჯდარი სნაიპერი მიზანზე დაენარცხა. ჯუმბერი მივიდა მსხვერპლის სანახავად. იგი, შარვლის ჯიბეში ნაპოვნი პასპორტით ყაბარდო-ბალყარეთის მოქალაქე, 30 წლის ქალი იყო.

ბინდი წვებოდა. საჭიროება მოითხოვდა, „შახის“ სახლში მოკალათებული მტრის ლიკვიდაცია დროზე დამთავრებულიყო. სახლი მთლიანად ალყაშია. გოგია „პულიმიოტჩიკმა“ (ამ გვარდიელს ასე ეძახდნენ) „შახის“ სახლის პირველი სართულის პატარა ოთახში ხელყუმბარა „PII-5“-ი შეაგდო. ყუმბარა აფეთქდა. მეორე სართულიდან რკინის მილიდან თვითნაკეთი ყუმბარა გადმოაგდეს, რომელიც არ აფეთქდა. სერგო დავიდოვმა ეს თვითნაკეთი ყუმბარა სასწრაფოდ შეაკეთა, ფითილს ცეცხლი წაუკიდა და უკან შეაგდო. აფეთქდა. ყველა სროლა-სროლით შეცვივდა „შახის“ სახლში, სადაც ასეთი სურათი დახვდათ: მეორე სართულზე მტრის 4 გვამი ეგდო, ერთი ცოცხალმკვდარი იყო. მას „აკმ“-ის ლულა ჰქონდა ჩადებული პირში, მაგრამ იმდენი ძალა აღარ შესწევდა, რომ სასხლეთისათვის გამოეკრა. ის ადგილზევე იქნა ლიკვიდირებული. სახლის უკან მტრის 2 გვამი იყო გაშოტილი. სავარაუდოდ, გაქცევისას მოხვდათ სასიკვდილო ტყვია. ამ შეტაკებისას ხელყუმბარების ნამსხვრევებით დაიჭრნენ პირველკურსელები ავთანდილ ცინცაძე და გოჩა ტურაშვილი.

31 აგვისტოს, სოფელ კოლხიდიდან, სადაც ჩვენი სასწავლების პირადი შემადგენლობა იბრძოდა, ჩვენი მეგობრების ცხედ-

რები ჩამოასვენეს. რამდენიმე კურსანტი და მე გაგრის საავადმყოფოში მივედი. გაირკვა, რომ გივი – კვანტალიანს წინა ხაზზე მებრძოლი გვარდიელებისათვის დაუვალეზია ცხედრების ჩამოსვენება.

საავადმყოფოსთან სატვირთო მანქანაზე ესვენა ვახტანგ კვესიტაძის, ბადრი გერაძის, ლევან ცისკარიშვილისა და ზაქარია ვეშაპურის ცხედრები. აქვე ესვენა ერთი გვარდიელის და 2 აფხაზის ცხედარი. გვარდიელს ყელი ჰქონდა გადაჭრილი. აფხაზ მეომრებს სამარე გაგრის საავადმყოფოს უკან, ეზოში ექსკავატორით გაუთხარეს. საავადმყოფოს მორგში მოტანილ თუთიის კუბოებში ჩვენი ბიჭები ცრემლიანი თვალებით აწვენიდნენ დალუპულებს.

29 აგვისტოს გაგრის ნავსადგურიდან ფოთის მიმართულებით გასული გემით გავაცილეთ ჩვენი მეგობრების – მირიან თეთრაძის, ნუგზარ მარშანიშვილის, ერნესტ კუქსას, ანდრო ჭანტურიძის, ბაჩუკი კოკაიას და გელა ბელქანიას ცხედრები. ისინი იმ გზით გავაცილეთ, რა გზითაც აქ, გაგრაში ჩამოვედით. გაგრის სტადიონზე, სატვირთო მანქანაზე დასვენებულ თუთიის სასახლეში ჩასვენებულ ვახტანგ კვესიტაძეს, ბადრი გერაძეს, ლევან ცისკარიშვილს და ზაქარია ვეშაპურს, 31 აგვისტოს ღამე გავეუთენეთ და დილით ვერტმფრენით გავაცილეთ.

3 სექტემბერს მოსკოვში, შედგა რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტისა და საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარის შეხვედრა. მასზე აფხაზეთში შექმნილი ვითარება განიხილეს. შედგა ამ შეხვედრის შემაჯამებელი დოკუმენტი. მისი ძალით უზრუნველყოფილი იყო საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიული მთლიანობა; 5 სექტემბრიდან შეწყდებოდა ბრძოლა ქართველებსა და აფხაზებს შორის, შეწყდებოდა ყოველგვარი ძალის გამოყენება ურთიერთის წინააღმდეგ.

3 სექტემბერს მოსკოვში ხელმოწერილი დაზავების შესაბამისად, ორივე მხარეს – აფხაზებსა და ქართველებს მძიმე ტექნიკა უნდა გაეყვანა ფრონტის ხაზიდან. ჩვენ პირობა პირნათლად შევასრულეთ. კოლხიდის საშუალო სკოლის სიახლოვეს განლაგებული მტანკი ადგილიდან რომ არ დაძრულა, ფოთის მიმართულებით გაიყვანეს. თუმცა მათ იქ გაჩერებას რა აზრი ჰქონდა?!

მოსკოვში დადებულმა ე. წ. ხელშეკრულებამ (იგი რუსეთის მორიგი სატყუარა იყო) ქალაქი გამოაცოცხლა: სკოლებში დაიწყო სწავლება; ამუშავდა საზოგადოებრივი ობიექტები; ბაზარში გაცხოველდა ვაჭრობა... ერთი სიტყვით, გაგრა აღარ ჰგავდა საომარ მდგომარეობაში მყოფ ქალაქს. უამრავი ხალხი ირეოდა – ფორ-

მიანი თუ უფორმო, დიდი თუ პატარა. ისეთი გრძნობა მეუფლებოდა, რომ გაგრაში შეიძლება მზვერავეებიც ყოფილიყვნენ შემოპარულნი. ქალაქი ქაოსმა მოიცვა. მას არ ეტყობოდა უშიშროების სამსახურის მაკონტროლებელი ხელი.

გვარდიელების ჩამოსვლამ განაპირობა ის, რომ უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა ხელმძღვანელობამ ქალაქის შემოსასვლელების დასაცავად გადაიყვანა. კურსანტთა ერთი ნაწილი მთიდან შემოსასვლელ ბილიკებს იცავდა.

ყურადღება მინდა გავამახვილო კურსანტების ფენომენზე გაგრის დაცემის დღეებში. მათი პატრიოტული, ზნესრული სახე იმხანად ცხადად წარმოჩინდა. მათთან ყოფნისას აშკარად ვგრძნობდი, ეს პირტიტველა ბიჭები როგორ სწრაფად იზრდებოდნენ, ზნეობრივად, სულიერად მაღლდებოდნენ, ვაჟკაცდებოდნენ. მათი სულგრძელობა, სიმამაცე, სამშობლოს სიყვარული, გაგრის მოსახლეობისადმი პასუხისმგებლობა დღითიდღე მატულობდა. კურსანტებმა ერთმანეთი აქ, ამ ბრძოლებში შეიცნეს. საერთო განსაცდელმა ისინი ერთ მტკიცე მუშტად შეკრა, დაამეგობრა. იმ დღეებში მათ ისეთი მაღალადამიანური თვისებები წარმოაჩინეს, რომელთა მაგალითზეც თაობები უნდა იზრდებოდნენ.

მახსენდება პირველკურსელთა ურთიერთობები, მისაღები გამოცდებისას რომ დაიწყო და აქ, გაგრაში გაგრძელდა. იმ დღიდან ოთხი წლის განმავლობაში (სწავლის პერიოდში) და დღემდე ერთმანეთს არ ივიწყებენ. უმაღლესი სკოლის ყველა ღონისძიებაში ერთმანეთის გვერდით იდგნენ. გაგრაში მათ მეტსახელებსაც ჩაეყარა საფუძველი. ამის სულისჩამდგმელი და, ასე ვთქვათ ნათლია ბაჩუკი საათაშვილი იყო, რომელმაც თითქმის ყველას მიუსადაგა შესაფერისი სახელი. ჩამოვთვლი ბაჩუკის მიერ შერქმეულ მეტსახელა ბიჭებს, რომლებსაც თანაკურსელები დღემდე ასე მიმართავენ:

- თამაზ გოგაძე - ნაჯიბულა (ავღანეთში სამხედრო სამსახურის გავლის გამო);
- აკაკი სადრაძე - პასპორტი (იგი ენის ბორძიკით. ლაპარაკობდა და პასპორტს დამარცვლით ამბობდა);
- მერაბ ედიბერიძე - შოშნე (ფულის თვლას იგი შოშნვას უწოდებდა და ამიტომაც შეარქვა ეს მეტსახელი);
- მამუკა ასლამაზიშვილი - თაგვი;
- გიორგი ქუთათელაძე - ზამპოლიტა;
- ერიკ თუმანოვი - რემბო;
- დავით გიგაშვილი - ულიბკა;
- მორის ჯუგაშვილი - ყამა (მრავალწახნაგა სატევარი);

მიხეილ ბარბაქაძე – კრისი (მხატვრული ფილმი „შესანიშნავი შვიდეულის“ ერთ-ერთი გმირის სახელი);

– მურმან ბასილიძე – კარაბლ (ზღვის ჰორიზონტზე ხომალდი გამოჩნდა და რუსულად წამოიძახა, კარაბლ);

– რომან ქუფარაშვილი – კიშკა (ბევრს ჭამდა).

მათი ასეთი დამოკიდებულება მაგონებდა ქართული მხატვრული ფილმ „ლიმილის ბიჭების“ გმირებს.

სოფელ კოლხიდაში, გაგრის ზონის წინა ხაზზე კვლავ ირღვევა აფხაზთა და ქართველთა მხარეებს შორის არშემდგარი დაზავება. 9 სექტემბერს საღამოს „ბოვეიკებმა“ გააფთრებით შეუტიეს ჩვენს პოზიციებს.

გაგრაში შექმნილმა მდგომარეობამ ფართო ასპარეზი გაუხსნა აქ ჩამოსულ შეიარაღებულ დაჯგუფებებს. საბრძოლველად ჩამოსულებში საბრძოლო განწყობა არ იგრძნობოდა. ისინი, ძირითადად, ძარცვა-გლეჯვით და მარადიურობით იყვნენ დაკავებულნი. ამაში კი მხედრიონს ვერაფერ ვერ შეეცდებოდა. სამხედროები, ფაქტობრივად, დემორალიზებული იყვნენ.

იმ დღეებში განთიადის მილიციის განყოფილების მუშაკებთან ერთად ჩვენს სასწავლებლის პირადმა შემადგენლობამ დააკავა „თეთრი არნივის“ მებრძოლები: საბაშვილი, სტეფანოვი, ნაზარაშვილი, კარლოვი, გელაშვილი, ჩხარტიშვილი, ქებაძე, გოჩილაშვილი, ნამორაშვილი და ლომიძე, რომლებსაც სატვირთო მანქანით დატვირთული ავეჯი გაგრის პორტში შეჰქონდათ თბილისში გასაგზავნად. გაგრის მილიციის განყოფილებაში მიყვანილმა ზემოდასახელებულმა პირებმა დანაშაული მოინანიეს და პირობა დადეს, თუ გვაპატიებთ, წინა ხაზზე ვიბრძობეთო. სამხედროები ასეთ დანაშაულს ხშირად სჩადოდნენ. ვერც ჩვენ გადავურჩით ქართველისაგან გაქურდვას. 12 სექტემბერს სასწავლებლის თანამშრომელთა ერთი ჯგუფის დაბა ლესელიძეში სახელმწიფო ავტონისსპექციის შენობაში სადილობისას კურსანტებზე განპირობებული 3 ერთეული ავტომატური იარაღი გაქრა. იმ დღეს ვერ მოხერხდა შესაძლო ქურდის მოძებნა. მეორე დღეს კურსანტებმა დააკავეს მხედრიონელი შოთა ლლონტი, რომელმაც კურსანტებთან ერთად ისადილა, მოიპარა სამი ავტომატი, შეუმჩნევლად გადავიდა ფსოუს ხიდზე და რუსეთის ტერიტორიას მიაშურა.

კურსანტებმა დაკავებული მხედრიონელი ვერ გამოტყვეს. საჭირო გახდა მისი წინა დღეებში სოფელ ხეივანში იმ სახლში მიყვანა, სადაც ხშირად სტუმრობდა ნარკოტიკული ნივთიერების შესაძენად (სოფელი ხეივანი ნარკოტიკების გასაღებით განთქმული სოფელი იყო). მხედრიონელი შოთა ლლონტი კატეგორიულ უარს აცხადებდა

დანაშაულზე. სხვა ზომები უნდა მიგვეღო. ამისათვის, იგი ჩავსვით ავტომანქანა „ვოლგაში“ და 2-3 საათის განმავლობაში დაკითხვებს ვუტარებდით. მაინც არ ტყდებოდა. მას ოფლიანობა და კიდურების კანკალი დაენყო. მიმიკაზე დაეტყო, რომ ე. წ. „ლომკამ“ შემოუტია. ცხვირსახოცს ხან მარჯვნივ ქაჩავდა ხან მარცხნივ. რომ არ შემოგვეკვდომოდა, განთიადის საავადმყოფოში დიმიდროლი გავუკეთეთ. ამან ეფექტი ვერ გამოიღო. ბოლოს გადავწყვიტე, მისი დახვრეტის ინსცენირება მომეწყო. კურსანტებს: ედიშერ ხიდაშელს, სოსო ბერიაშვილსა და კახა ჩინჩალაძეს მოველაპარაკე ამის შესახებ. მანქანიდან ჩამოსულმა ვუბრძანე მხედრიონელი აეყვანათ სოფელ სალმეს მიმართულებით და დაეხვრიტათ. მანქანას პირჯვარი გადავწერე და „ვოლგა“ სოფელ სალმეს მიმართულებით წავიდა. რამდენიმე წუთის შემდეგ ავტომანქანა ფსოუს ხიდთან, ავტონისპექციის საგუშაგოსთან გამოჩნდა და გაჩერდა იქ, სადაც მე ველოდებოდი. მხედრიონელი დარწმუნებული იყო ბიჭები დახვრეტდნენ და დანაშაულის აღიარება ამჯობინა. ჩვენი ავტომანქანი თურმე რუსეთის ტერიტორიაზე გაეყიდა. ჩვენ კი მათ ნაცვლად გადაჭრილკონდახინი 3 ავტომანქანი მოგვიტანა. მართლაც, დასახვრეტი ადამიანი დავინდე, ამ ცოდვას თავი ავარიდეთ. მოგვიანებით, აფხაზეთში ომის დამთავრების შემდეგ ვიგებთ შოთა ლლონტის ბედისწერის ამბავს. გაგრის დაცემის დღეს სანატორიუმ „КБРЦ“-ში (კლიმატო-ბალნეოლოგიური რესპუბლიკური ცენტრი) შოთა ლლონტს სხვა მხედრიონელებთან ერთად ჩრდილოკავკასიელი „ბოვიკები“ ჩაცხრილავენ. იგი ცხოვრობდა თბილისში, ვაჟა-ფშაველას მეორე კვარტლის 30-ე კორპუსში, დედა ნაზი ლლონტი მუშაობდა ე. შევარდნაძესთან კანცელარიაში.

29 სექტემბერს გაგრაში ჩამოდის უმაღლესი სკოლის 18 მუშაკი.

30 სექტემბრისა და 1 ოქტომბრის ღამით აფხაზეთმა კვლავ შემოგვიტიეს. მასიური სროლები მატულობდა. აფხაზეთმა ვერაგულად დაარღვიეს ცეცხლის შეწყვეტისა და გაგრის ზონაში სტატუსკვოს აღდგენის შესახებ მორიგება და შეგნებულად მიმართეს საომარ მოქმედებას წინასწარ დაგეგმილ ესკალაციას, გააფართოვეს თავდასხმის პლაცდარმი და უფრო მეტი ძალებით განახორციელეს შეტევა.

დილით, 1 ოქტომბერს პოლკოვნიკმა მიხეილ მარინაშვილმა (იგი სექტემბრის დასაწყისიდან ქ. გაგრის დაცვას ხელმძღვანელობდა) ჩვენი შენარტების შეტევაზე გადასვლის ბრძანება გასცა. გამთენიას, უმაღლესი სკოლის „ბმპ“, რომლის ეკიპაჟს შეადგენდნენ ვაჟა ტაკაშვილი, ალექო დათებაშვილი, სერგო დავიდოვი, გოგიტა კიკნაძე, დავით მთვარელიძე, გოჩა შურღაია და ამბროსი (ზვიადი) ბო-

კერია, უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით, ესტაკადის მარცხ-ნივ, შტაბის უკან ავიდა და ერთ-ერთი სახლის ეზოში გაჩერდა. რომ გათენდა, მიხილ მარინაშვილმა ჩვენ ეკიპაჟს უბრძანა, აქ გამაგრებულიყვენ და მეორე „ბმპ“-საც მიახმარდა, მაგრამ შეპირებული „ბმპ“ არსად ჩანდა. „ბმპ“-ში, რომელსაც ვაჟა ტაკაშვილი მართავდა ქვემეხის ათიოდე ჭურვი და ტყვიამფრქვევის 500-მდე ვაზნის მარაგილა იყო დარჩენილი. ჩვენი შემადგენლობა შტაბთან ახლოს შუადღემდე იდგა. კურსანტებმა მტრის მიმართულებით ქვემეხიდან რამდენიმეჯერ ისროლეს. შემოტევა იმდენად ძლიერი იყო, რომ ჩვენი შენაერთები უკან იხევდნენ.

ესტაკადასთან, ხიდის ქვეშ ჰაუბიცა თავისი „ტიაგაჩით – МТБ“-ე იწვოდა. ადგილობრივი მეზობლები მაღალი სულისკვეთებით იბრძოდნენ, თუმცა შეტევა იმდენად მასირებული იყო, რომ ყველა ფორმირება უკან იხევდა. მხედრონელების „ბმპ“-ს ყუმბარ-მტყორცნი ესროლეს და უკან დახვევა დაიწყო. უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობის უმეტესი ნაწილი ქალაქის სახელმწიფო ბანკთან იყო განლაგებული, ნაწილი კი ქალაქის მილიციის განყოფილებასთან იდგა.

1 ოქტომბერს, დილით გაგრის მილიციის შენობასთან შეკრებილ უმაღლესი სკოლის კურსანტებს თხოვნით მიმართა გაგრის მილიციის განყოფილების მუშაკმა მაიორმა იური ძიძიგურმა მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე, გაგრის ზემოთ ტყის მასივთან ადგილობრივი დაღუპული მოქალაქის გამოყვანის გამო (იური ძიძიგური წარსულში საკალათბურთო გუნდის თბილისის „დინამოს“ წარმატებული მოთამაშე იყო). დავალების შესასრულებლად კურსანტთა რიგებს გამოეყვნენ: მალხაზ ჩანადირი, რომან ონიანი და თამაზ გოგაძე. ისინი „გაზ-66“-ის მარკის ავტომანქანით გაემგზავრნენ. ავტოსატრანსპორტო საშუალებას მართავდა ადგილობრივი სომეხი მოქალაქე. ტყის მასივს რომ მიუახლოვდნენ, ავტომატური იარაღიდან სროლა ატყდა. კურსანტები იძულებული გახდნენ მანქანიდან გადმომხტარიყვნენ და გზის გასწვრივ ბეტონის ფილებს ამოფარებოდნენ. რამდენიმეწუთიანი ორმხრივი სროლების დროს როგორ გაიპარა „გაზ-66“-ის მძღოლი, ბიჭებმა ვერც კი შენიშნეს. გაირკვა, რომ სომეხმა მძღოლმა, გაგრის ზემოთ ტყის მასივთან ჩვენი კურსანტები წინასწარ მოფიქრებული გეგმით მიიყვანა. ბიჭები დასალუპავად იყვნენ განწირულნი, თუმცა ადვილად შეძლეს თავის დაღწევა, ერთმანეთის საცეცხლის დაზღვევით მათ საცეცხლეს ხაზიდან გამოსვლა მოახერხეს.

2 ოქტომბერს დილით სანატორიუმ „ენერგეტიკის“ მხრიდან, ზღვიდან შემოსული კატარლიდან „ბოევიკები“ მსხვილკალიბრიან

ტვიამფრქვევებს უშენდნენ ქალაქს. ეს კარგად ჩანდა ლავრენტი ბერიას აგარაკიდან, სადაც უმაღლესი სკოლის „ბმპ“-ს ეკიპაჟი იყო გამაგრებული. მათთან ერთად აქ იმყოფებოდნენ ადგილობრივი მილიციის მუშაკები და მოხალისეებისაგან შემდგარი 12-14 კაციანი ჯგუფი. უკვე კარგად გათენებული იყო, როდესაც გამანადგურებელი სუ-25 ცაში გამოჩნდა. 2-3-ჯერ შემოუფრინა მტრის პოზიციებს და დაბომბა. თავიდან გამანადგურებელი ბიჭებს რუსების ეგონათ. ქალაქში 7-8 ადგილას შავი კვამლი ავარდა „ენერგეტიკისა“ და ქალაქის ცენტრის მიმართულებით.

„ბმპ“-ში მჯდომმა ჩვენი სასწავლებლის ეკიპაჟმა ადგილი შეიცვალა და ქალაქის საავამდგომოსკენ გადაადგილდა. გადაადგილების დროს „ბმპ“-დან ამოსულმა სერგო დავიდოვმა, რუსთაველის ქუჩაზე დიდი სისწრაფით მომავალ მტრის „ბმპ“-ს წინასწარ მომზადებული ყუმბარმტყორცნიდან დაუმიზნა და ოდნავ ააცილა. მტრის „ბმპ“ გაჩერდა და ჩვენი ეკიპაჟისკენ მოტრიალდა. სერგომ მოასწრო სატყორცნში მეორე ჭურვის ჩადება, გაისროლა და ჭურვი „ბმპ“-ს კარებში მოხვდა. „ბმპ“ შეტორტმანდა და ნაძვნარში შევარდა.

ამ დღეს (ორი ოქტომბერი) აფხაზებმა საბრძოლო ტექნიკისა და არტილერიის მხარდაჭერით ყოველი მხრიდან შეუტყის ქალაქს და ქალაქის სიღრმეში შემოიჭრნენ. რამდენიმე შენაერთი უწევდა წინააღმდეგობას ქალაქში შემოსულ მტერს, რომელთაგანაც კვლავ მედგრად იდგნენ უმაღლესი სკოლის თანამშრომლები. მებრძოლთა რიგებში დაბნეულობამ დაისადგურა – არავინ აღარავის აღარ ემორჩილებოდა, კონტრშეტევები ცალკეული ჯგუფის მებრძოლების პირადი ინიციატივით ხორციელდებოდა, მათ „შემოქმედებაზე“ იყო დამოკიდებული. მებრძოლთა რიგები გაგრის დაცემის დღისთვის კარგა შეთხელდა. გაგრის დაცვის ხელმძღვანელობას აღარ ძალუძდა ასეთი შემოტევების მოგერიება. ქალაქი ცეცხლის ალში გაეხვია. მებრძოლებიც და ქალაქის მოსახლეობაც შველას ითხოვდნენ. ხშირად ისმოდა ჩრდილოკვკასიელი დაქირავებული „ბოევიკების“ გაუგონარი სისასტიკის მსხვერპლთა განწირული კივილი. ქალაქის ქუჩები მოფენილი იყო უპატრონოდ მიტოვებული გვამებით.

საველე ტელეფონით იტყობინებოდნენ ჩვენი შენაერთების უკან დახვეის შესახებ. ისინი გაგრას ტოვებდნენ. ყველა მხრიდან ტყვიების ზუზუნი ისმოდა. უმაღლესი სკოლის კურსანტთა ეკიპაჟმა გადანყვიტა ჯავშანტრანსპორტიორში ჩაჯდომა და ძველი გაგრის მიმართულებით ჩვენ შენაერთებთან მისვლა, მაგრამ მანქანის დაძვრა ვერ შეძლეს. სისტემაში ჰაერი იყო ჩატუმბული, სასწრაფოდ ჰაერი

გამოუშვეს, სისტემა გაივსო და ეკიპაჟმა განაგრძო მოძრაობა ძველ გაგრისკენ, გვირაბის მიმართულებით. იქ დახვდათ გივი კვანტალიანი, მიხეილ მარინაშვილი, გაგრის კომენდანტი ბადრი ფირცხელაანი და 150-მდე მებრძოლი. აქ იდგა ტანკი ტ-54, „ავაზას“ 2 „ბმპ“ და ორი ჰაუბიცა“.

გივი კვანტალიანი უმაღლესი სკოლის „ბმპ“-ს ეკიპაჟის წევრებს მიმართა: „ჩვენი ჯავშანტრანსპორტიორი „ბრდმ“-ი 8 კურსანტთან ერთად ქალაქშია ჩარჩენილი და უნდა გამოიყვანოთ“. ვაჟა ტაკაშვილმა და სერგო დავიდოვმა ჯავშანტრანსპორტიორების ეკიპაჟის წევრებს ქვემეხის ჭურვები სთხოვეს. 3 ჭურვი ავაზებელბმა მისცეს, 4 კი – მხედრიონელებმა. ვაჟა ტაკაშვილმა სთხოვა მიხეილ მარინაშვილს ეკიპაჟის დასაზღვევად ერთ-ერთი ტრანსპორტიორი გამოეყო. ერთ-ერთი „ბმპ“-ს მძღოლმა ქვემეხის მწყობრიდან გამოსვლა და მანქანაში ზეთის უკმარისობა მოიმიზეზა, მიხეილ მარინაშვილმა – მეორე „ბმპ“ კი აქ გვეჭირდებაო.

უმაღლესი სკოლის ეკიპაჟს 2 ადგილობრივი მებრძოლი დაემატა. „ბმპ“-ში ჩასხდომისას კურსანტები გოგიტა კიკნაძეს, მისი არასრულწლოვნობის გამო წაყვანაზე უარს ეუბნებოდნენ, მაგრამ გოგიტა თავისას არ იშლიდა „თუ არ წამიყვანთ და ეკიპაჟს ჩამომაცილებთ, მე ფეხით გამოვყვები დანარჩენ მებრძოლებს“. სულ 40-მდე ადგილობრივი და კურსანტი გაჰყვა ფეხით წინ მიმავალ ჩვენი სასწავლებლის „ბმპ“-ს. გოგიტამ მაინც თავისი გაიტანა და ეკიპაჟის წევრებთან მოკალათდა.

პანსიონატ „თბილისთან“ სამხედრო მანქანა „ვილისზე“ დამონტაჟებული ტყვიამფრქვევიდან „ბმპ“-ს სროლა აუტეხეს. სერგო დავიდოვმა „ბმპ“-ს ტყვიამფრქვევიდან უპასუხა და „ვილისის“ ძარაზე მდგომი სამი მეომარი ტყვიამფრქვევიანად გადაცვივდა. „ბმპ“-მ გზა განაგრძო.

სასტუმრო „საქართველოსთან“ თავზე მწვანე ლენტშეკრული მებრძოლები ირეოდნენ (ჩვენ ბიჭებს კი თავზე შავი ლენტის ჰქონდათ შეკრული). ორ მწვანე ლენტშეკრულს სერგომ ტყვიამფრქვევიდან ესროლა და ადგილზე გამოუყვანა წირვა. უმაღლესი სკოლის ეკიპაჟი უახლოვდებოდა გაგრის კომენდატურას, როდესაც საპირისპირო მიმართულებით დიდი სიჩქარით მომავალი ჩვენი სკოლის „ბრდმ“ შენიშნეს. „ბრდმ“ მტერს ჩაეგდო ხელში. ბიჭებს „ბრდმ“ მიეტოვებინათ და შემოვლითი გზით წამოსულიყვნენ ძველი გაგრის მიმართულებით. „ბრდმ“-დან ჩვენ „ბმპ“-ს დაუწყეს სროლა. ბიჭებმა „ბმპ“ ფოსტის შენობას ამოაფარეს და სერგო დავიდოვმა ტყვიამფრქვევი აამოქმედა. „ბმპ“-დან გამოსროლილი რამდენიმე ტყვია „ბრდმ“-ს ბენზინის ბაკს მოხვდა და მანქანა ცეცხლის ალში გაეხ-

ვია. მილიციის შენობასთან ტანკი ტ-54 გამოჩნდა. სერგომ „ბმპ“-ის ქვემეხიდან ჭურვი ესროლა, ტანკი ევკალიპტის ხეებში შევიდა, მეორე ჭურვი კოშკურას მოხვდა და ტანკი გაჩერდა. ტანკთან მიიჭრნენ მხედრიონელი გივი გამიაშვილი და ორი ადგილობრივი მებრძოლი. გამიაშვილმა გააღო ტანკის ლუკი და შიგნით ხელყუმბარა Ф-1 ჩააგდო. ტანკი ცეცხლში გაეხვია.

ის იყო ჩვენი ბიჭები ფოსტის დატოვებას და იქიდან გამოსვლას აპირებდნენ, რომ ჯავშანტრანსპორტიორი „ბმპ“ გამოჩნდა, რომლის ძარაზე „აბსნი“ ეწერა. სერგომ გოგიტა კიკნაძის მოწოდებული ქვემეხის ჭურვი ქვემეხში შეაგდო და „აბსნის“ მიმართულებით გაისროლა, მეორე ჭურვის გასროლა სერგომ ველარ მოახდინა, რადგანაც მტრის „ბმპ“-დან გამოსროლილმა ქვემეხის ჭურვმა ჩვენი „ბმპ“-ის კოშკურა დააზიანა, შეუძლებელი გახდა კოშკურის მოტრიალება. საკომანდო სავარძელში მჯდომმა ალეკო დათებაშვილმა ჭოგრიტში გაიხედა და დაინახა როგორ უახლოვდებოდა მტრის „ბმპ“ მათ ჯავშანტრანსპორტიორს. მტრის „ბმპ“-მ კიდევ ორი ჭურვი ისროლა. სერგომ იყვირა, რომ სასწრაფოდ ყველას დაეტოვებინა „ბმპ“. ჯავშანტრანსპორტიორში ბოლი იდგა, დენტის სუნმა სული შეუხუთათ. ვაჟა ტაკაშვილმა გადაწყვიტა წინასწარ ახდილი ლუკიდან ამოსვლა, მაგრამ ადგომა ვერ შეძლო, ფეხებში სიმძიმე იგრძნო. მას მოესმა დასუსტებული, ტკივილიანი ხმა: „ვაი, დედა!“ ვერ გაარჩია ვისი ხმა იყო. ხმა სიღრმიდან მოდიოდა. ამ დროს მტრის „ბმპ“-მ სცადა ჩვენი „ბმპ“-ის გამოყვანა ევკალიპტების ხეებიდან. რამდენჯერმე დააჯახა და რომ არაფერი გამოუვიდა, მიატოვა და გასცილდა იქაურობას. ამასობაში ვაჟამ ძალა მოიკრიბა, მოახერხა „ბმპ“-დან ამოსვლა, გაიარა 10-12 მეტრი და ნაიქცა. ჭურვების სროლით გაბრუნებულმა მოახერხა წამოდგომა. იქვე მდგარი გაზეთების ჯიხური ჩაამტვრია, რომ ყურადღება მიეპყრო ჩვენიანებისათვის და აყვირდა, შველას ითხოვდა. მხედრიონელი გივი გამიაშვილი პირველი მიიჭრა ვაჟასთან, ფეხზე წამოაყენა, კურსანტებმაც მიიბრინეს. დათო მთვარელიძემ, გოჩა შურღაიამ, მამუკა ხიჯაკაძემ და ზვიად ბოკერიაშვილმა „ბმპ“-დან ამოიყვანეს გოგიტა კიკნაძე, რომელსაც ტყვია თავში ჰქონდა მოხვედრილი, პოლიციის პერანგი და სამხედრო შარვალი – კომუფლაჟი დასისხლიანებული ჰქონდა. სერგო დავიდოვი ტყვიამფრქვევის ტყვიებით მარჯვენა ფეხიდან მკერდის მიმართულებით იყო დაცხრილული. ალეკო დათებაშვილს მარჯვენა ხელი ჰქონდა დასისხლიანებული, საიდანაც სისხლი სდიოდა, იგი ცოცხალი იყო. ორ ადგილობრივ მებრძოლს, რომლებიც „ბმპ“-ს სადესანტო განყოფილებაში იყვნენ, თავები არ უჩანდათ.

ალეკო, სხვა დაჭრილებთან ერთად „ნივაში“ მოათავსეს. სერგო, გოგიტა და ორი ადგილობრივი მებრძოლი მიკროავტობუს „რაფში“. „ნივისა“ და „რაფის“ საჭეს ადგილობრივები მართავდნენ. ვაჟა ტაკაშვილი „ჟიგულში“ ჩასვეს და ადგილიდან დაიძრნენ. წინ „ჟიგული“ მიდიოდა, უკან „ნივა“ და „რაფი“. დანარჩენი ქვეითები მანქანებში ჩასხდნენ, ზოგიც „ჟიგულის“ საბარგულში მოთავსდა“, კურსანტების ნაწილმა ტყით ამჯობინა წასვლა.

შუალდე გადაცილებული იყო. სასტუმრო „საქართველოს“, რომ მიუახლოვდნენ, გვირაბთან მწვანელენტიანები ირეოდნენ. „ნივამ“ ყველას გაასწრო, „რაფი“ და „ჟიგული“ მიჰყვებოდნენ. მიკროავტობუს „რაფიდან“ ერთ-ერთმა მებრძოლმა ქართულად წამოიძახა „გაგვატარეთო“. მწვანელენტიანები „რაფს“ სროლასროლით გამოედევნენ. ბიჭები გაქანებულ მანქანიდან ხტებოდნენ, „ჟიგულისათვის“ მწვანელენტიანებს ყურადღებაც არ მიუქცევიათ. გივი გამიაშვილი იქიდან გადახტა „ზღვის ნაპირიდან გამოვალო და – გასძახა ბიჭებს – ვეცდები დაგაზღვიოთ“. პორტის სიახლოვეს, ტრასაზე „ნივა“ მტერს აეფეთქებინა. მანქანას ხალხი ეხვეოდა. აფეთქების შედეგად „ნივაში“ მჯდომნი ასფალტზე აქეთ-იქით ეყარნენ.

„ჟიგული“ დიდი სიჩქარით გასცდა სასტუმრო „საქართველოს“ და შუქნიშანთან მდგარმა მტრის რაზმის ერთ-ერთმა წევრმა, მაღალმა, წვერმოშვებულმა, თავზე კარაკულის ქუდდახურულმა და წითელჩექმიანმა ჩვენების შეჩერება სცადა. ბიჭებმა შუქნიშანთან შეკრებილებს დიდი სისწრაფით ჩაუქროლეს და ერთ-ერთმა ჩვენთან რუსულად მიაძახა: „დავაი, რებიატა, ვპერიოდ!“ შეკრებილებმა სროლა ატეხეს. საბარგულში მჯდომმა ორმა მეომარმა სროლითვე უპასუხა, „ჟიგულის“ სალონიდანაც გახსნეს ცეცხლი. სროლის შედეგად სალონში სამი მეომარი დაიღუპა, ორიც – საბარგულში. დაშვებული საბურავებით ჩვენთანები აგრძელებენ მოძრაობას. ტრასაზე კიდევ ტანკი და „ბმპ“ იდგა. „ბმპ“-ზე ზემოთ ორი რუსი სამხედრო ფორმიანი იჯდა. ტანკზე კი ბენვისქუდიანი მამაკაცი. ეს და ზემოთ შეხვედრილი წითელჩექმიანის ჩაცმულობის მიხედვით კაზაკი უნდა ყოფილიყო. ჩვენთანები გასცდნენ რამათ, ყველამ, „ჟიგულის“ მძღოლმა, მის გვერდით დაჭრილმა მეომარმა და ვაჟა ტაკაშვილმა რამდენიმე ხელყუმბარა ისროლეს მათი მისამართით.

გაგრას კარგად გაცილებულებმა ჩვენების მიერ დაკავებულ პოზიციებამდე მიაღწიეს. მანქანა გააჩერეს და მძიმე წუთებით დათრგუნულები მანქანიდან გადმოხტნენ. გადარჩენილმა მებრძოლებმა სულის მოთქმა ვერ მოასწრეს, რომ იქვე მდგომმა მიხეილ მარინაშ-

ქ. გაგრა. 1992 წლის 2 ოქტომბერი. ესტაკადასთან, ხიდის ქვეშ ჩვენს საბრძოლო ტექნიკას ცეცხლი უკიდია. ამ დღეს აფხაზურმა მხარემ გადამწყვეტი შეტევა განახორციელა. ქალაქის ქუჩებში გავლა არ შეიძლებოდა, იმდენი მიცვალებული იყო უპატრონოდ მიტოვებული.

ვილმა შეკითხვით მიმართა პირველკურსელ ვაჟა ტაკაშვილს, თუ რა ტექნიკით იყო მტერი შემოსული ქალაქში.

ამ ვითარებაში აღნიშნული კითხვა უადგილოდ გამოიყურებოდა, იმდენად რამდენადაც გაგრის დაცვის ხელმძღვანელს, სამხედრო მაღალჩინოსანს დაზვერვის საშუალებით უნდა მოეპოვებინა აღნიშნული ინფორმაცია და საერთოდ, გაგრაზე თავდასხმის ინფორმაციაც. მებრძოლები უნდა გაეფრთხილებინა აქ გაუთვალისწინებელი საფრთხეების შესახებ. გაგრის დაცემის დღეებში კარგად გამოჩნდა, რომ დაზვერვა, როგორც ასეთი, არ ჩატარებულა.

კურსანტებმა კიდევ ერთხელ სცადეს „ბოევიკთა“ შეჩერება, მაგრამ მათ ჭარბ ძალებთან ისინი ვერაფერს გახდნენ. მტრის ტყვიამ აქ კიდევ ერთი კურსანტის სიცოცხლე შეინირა. 2 ოქტომბერს, დაახლოებით 17 საათზე სამხედრო ხელმძღვანელობის ბრძანებით შეტევაზე გადასვლისას მძიმედ დაიჭრა მეორეკურსელი გელა თუთარაშვილი, რომლისთვისაც ეს ჭრილობა საბედინერო აღმოჩნდა.

თუ არა საქართველოს ხელმძღვანელობას სხვას ვის უნდა სცოდნოდა ის, რომ 1992 წლის 17 აგვისტოს ჩეჩნეთის დედაქალაქ გროზნოში ახლადშექმნილმა ჩრდილოკავკასიის მთიელთა კონფედერაციის მიერ გამართულმა ყრილობამ საქართველოს ომი გამოუცხადა, თბილისს დაბომბვითა და ტერაქტებით დაემუქრა და ჩრდილოკავკასიის ყველა ეთნიკურ წარმონაქმნს მოსთხოვა აფხაზეთში შეიარაღებული მოხალისეების გაგზავნა ქართველების წინააღმდეგ საბრძოლველად. სწორედ ჩეჩნები, დაღესტნელები, ოსები, ყაბარდოელები, ადიღეელები, კაზაკები – რუსები და სომხები იბრძოდნენ ჩვენს წინააღმდეგ – საქართველოს წინააღმდეგ. სწორედ ამ შემადგენლობამ, აფხაზეთთან ერთად წამოიწყო 1 ოქტომბერს შეტევა ბზიფის ხეობაში, ბიჭვინთის რაიონსა და გაგრის ზონაში. აფხაზეთმა, მთიელთა კონფედერაციის ძალებითურთ შეაღწიეს ამ რაიონებში. მძიმე საბრძოლო ტექნიკითა და არტილერიის მხარდაჭერით იერიში მიიტანეს გაგრაზე, რამაც დიდი ნგრევა და მსხვერპლი გამოიწვია. გაგრა დაეცა. დაქირავებული კავკასიელი მთიელები ქართულ მოსახლეობას მხეცურად ექცეოდნენ. ქალაქის სტადიონზე შერეკეს და ათასამდე ქართველი განყვიტეს. არ დაინდეს ავადმყოფები და დაჭრილები. მოკლულებს თავებს აჭრიდნენ და ფეხბურთს თამაშობდნენ. ცოცხლად დარჩენილები იძულებულნი იყვნენ მიეტოვებინათ ქალაქი და გაურკვეველი მიმართულებით გადახვეწილიყვნენ. გაგრის დაცემის დღეს, სხვა ქართველებთან ერთად სტადიონზე წამებით მოკლეს ჩვენი სასიქადულო კალათბურთელი, მილიციის მაიორი იური ძიძიგური.

6 ოქტომბერს მოწინააღმდეგემ დაიკავა ლესელიძე. ჩვენმა კურსანტებმა და ოფიცრებმა, სხვა ქართველ მეომრებთან ერთად, ტყიან მთა-გორიან ადგილებს შეაფარეს თავი და ისინი მოგვიანებით დაბრუნდნენ თბილისში.

კურსანტებმა და ოფიცრებმა, იქ, გაგრაში, ქვეყნისა და ერის წინაშე თავიანთი მოვალეობა პირნათლად მოიხადეს. მათ უჩვენეს ხალხს, რომ შინაგან საქმეთა ორგანოებში უდრეკი ნების ადამიანები მსახურობენ. მათი დაუვინყარი თავდადება, სხვა ქართველ მეომართა ნათელ სახელებთან ერთად სამარადისო ადგილს დაიმკვიდრებს ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში. მე მსურს ჩამოვთვალო იმ კურსანტთა გვარსახელები, ვინც იქ იდგა, სადაც ასეთ დროს ყველა ნამდვილი პატრიოტი უნდა მდგარიყო. აი ისინიც:

მეოთხე კურსელეზი:

გაგრაში გამირულად დაღუპულები: *ლევან ცისკარიშვილი, ნუგზარ (ნუკრი) მარშანიშვილი, ერნესტ კუკსა, პადრი გერაძე, ზაქარია ვეშაპური.*

გადარჩენილები: კახა ადამია, კობა კალმახელიძე, დათო სიხარულიძე და ნოდარ გავაშელიძევილი.

მისამი კურსელები:

ედიშერ ხიდაშელი, იოსებ ბერიაშვილი, ზურაბ ბადრიაშვილი, ვალერიან (ვალო) ბერიძე, ვია დავითაშვილი, ავთანდილ გაიმარჯვაშვილი, ზურაბ მინდიაშვილი, მიხეილ მუმლაძე, ზურაბ ქაჯაია, დიმიტრი არჩვაძე, მერაბ ლიპარტია, გოდერძი მინაძე, გორა ჟღენტაი, ზვიად ჯაჭვაძე, ვიორგი ბუნტური, რომან ონიანი, დავით ყაულაშვილი, მალხაზ ჩანადირი, ბათუ ხარაიშვილი და ბესიკ ბარნაბიძევილი.

მეორე კურსელები:

გაგრაში გმირულად დაღუპულები: სერგო დავიდოვი, გელა თუთარაშვილი.

გადარჩენილები: ზაზა შავლუხაშვილი, ირაკლი ბაქრაძე, გორა შურლაია, მამუკა ხიჯაკაძე, დავით მთვარელიძე, ამბროსი (ზვიადი) ბოკერია, კახაბერ ჩინჩალაძე, ალექსი იოსელიანი, ძმები დავით და ზურაბ მაღრაძეები, ვაჟა საბიაშვილი, ნოდარ ნოზაძე, დათუნა ცანკაშვილი, მამუკა დავითიანი, ნუგ ზარ ხაჭაპურიძე, დავით ზარნაძე, ვლადიმერ მწარიაშვილი, ლერი ხვისტანი, დავით ქობულაძე, ელგუჯა არღვლიანი, მერაბ ტერტერაშვილი.

პირველკურსელები:

გაგრაში გმირულად დაღუპულები: გოგიტა კიკნაძე, ალექო დათებაშვილი, გელა ბელქანი, ბაჩუკი კოკია, ანდრო ჭანტურიძე.

გადარჩენილები: ვაჟა ტაკაშვილი, ბაჩუკი საათაშვილი, ვივი კობალაძე, მამუკა ბერიკიშვილი, ვეფხია კინწურაშვილი, არკადი გაბროშვილი, პეტრე ოსიაშვილი, ერიკ თუმანოვი, გელა გელაშვილი, ვალერი ხიმშიაშვილი, მორის ჯუგაშვილი, არჩილ მახარაშვილი, გორა ტურაშვილი, კობა კაპანაძე, რამაზ ნადირაძე, ევგენი ცერცვაძე, ელდარ ხვედელიძე, დავით მოთიაშვილი, ზაზა ოქროპირიძე, ზვიად კაპანაძე, თეიმურაზ ჩადუნელი, ვიორგი ხიდუშელი, ზვიად ჩხიტუნძი, სოსლან თაბაგარი, ხვიჩა სურმავა, სერგო ქოთუაშვილი, ავთანდილ და ედიშერ კვასტიანები, კობა ხეთაგური, ივანე ქევხიშვილი, რომან ქუფარაშვილი, მამუკა ასლამაზიშვილი, ძმები გორა და ხვიჩა სახამბერიძეები, დავით დიღმელიძევილი, სერგო ბობოხიძე, თამაზ გოგაძე, აკაკი საღრაძე, კახა კუპრაძე, ვიორგი სიხარულიძე, სპარტაკ დილიმაშვილი, კახაბერ ჯალაბაძე, ბადრი კირთაძე, მერაბ ედიბერიძე, იოსებ შიოშვილი, კახა ჩიქოვანი, ემზარ ნადირაძე, და-

სერგო დავიდოვი

1966-1992

სერგო დავიდოვი თავის ცხოვრების წესით, განსაცდელის უამს გამოჩენილი გმირობით მაგალითის მიმცემი იყო არა მარტო კურსანტებისათვის, არამედ ოფიცრებისთვისაც. ავღანეთის ომში მიღებულმა გამოცდილებამ (სერგომ სამხედრო სავალდებულო სამსახური ავღანეთში მოიხადა) სერგოს ჩამოუყალიბა სულიერი სიმტკიცე, სიმამაცე და თავდადება. უდიდესი პასუხისმგებლობის გრძნობით იბრძოდა აფხაზეთში ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად. იცოდა, რომ აფხაზეთში მტერი არანაკლებ ვერაგი და დაუნდობელი იყო როგორც ავღანეთში.

გაგრაში წარმოებულ ბრძოლებში ჩვენი შემადგენლობის მონაწილეობის დროს ისეთი შთაბეჭდილება შემიქმნა, რომ სერგოს სიკვდილზე არც მანამდე უფიქრია და არც იმ საბედისწერო დღეს – გაგრის დაცემის დღეს, თანამებრძოლებთან ალეკო დათებაშვილთან, გოგიტა კიკნაძესა და ვაჟა ტაკაშვილთან ერთად ჯავშანტრანსპორტიორ „ბმპ“-თი რომ ეკვეთა საბრძოლო შემართებით და დიდი ყინით მტერს.

სერგო დავიდოვი დაიბადა 1966 წლის 25 ნოემბერს თბილისში. 1972 წელს შევიდა ქ. თბილისის 91-ე საშუალო სკოლაში. 8 კლასის დამთავრების შემდეგ სწავლა განაგრძო 95-ე პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებელში, რომლის სრული კურსი დაამთავრა 1984 წელს ხარატის სპეციალობით. სამხედრო სავალდებულო სამსახური ავღანეთში მოიხადა. ავღანეთის ომის შესახებ არასოდეს უსაუბრია, სიჩუმეს ამჯობინებდა.

1988 წლის ივლისიდან სერგო დავიდოვი მუშაობას იწყებს საქართველოს შსს ქ. თბილისის სახელმწიფო ობიექტებისა და დანესებულებების პოლკში, მილიციელად. სერგო კურსანტთა შორის გამოირჩეოდა გულისხმიერებით, პროფესიო-

ნალი ზმით და რაც მთავარია, საქმისადმი და მეგობრებისადმი ერთგულებით.

1991 წლის აგვისტოში სერგო საქართველოს შსს მილიციის უმაღლეს სკოლაში აბარებს მისაღებ გამოცდებს და გამოცდების შედეგების მიხედვით ირიცხება სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე. მისი სურვილი იყო გამოსულიყო უმაღლესი განათლების იურისტი. ქ. თბილისის სახელმწიფო ობიექტებისა და დაწესებულებების პოლკში მუშაობის დროს მივლინებული იყო სამაჩაბლოში ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად, ხოლო 1992 წლის 26 აგვისტოდან სერგო დავიდოვი უმაღლესი სკოლის კურსანტებთან და ოფიცრებთან ერთად გაემგზავრა გაგრში აფხაზი სეპარატისტებისა და ჩრდილოკავკასიელი „ბოევიკების“ წინააღმდეგ საბრძოლველად.

გაგრის ზონა სოფელ კოლხიდაში ბრძოლისას სერგომ ყველას მაგალითი უჩვენა თუ როგორ უნდა იბრძოდეს მებრძოლი მტრის წინააღმდეგ. გაგრის დაცემის დღეს – 2 ოქტომბერს სერგო დავიდოვმა და მისმა თანამებრძოლებმა სასტიკი ბრძოლა გაუჩაღეს გადამთიელ „ბოევიკებს“, მაგრამ უთანასწორო ბრძოლაში დაიღუპა.

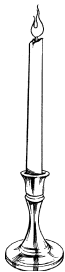
სერგოს დაღუპვამ მის მშობლებზე მძიმედ იმოქმედა. ავადმყოფი მამა - კარლენ დავიდოვი შვილზე დარდმა გადაიყარა, მოგვიანებით დედა – მაყვალა მურმანოვას გულმა ვერ გაუძლო, სიცოცხლე მოისწრაფა. მშობლების სულელები ზეციურ სასუფეველში გაემგზავრნენ გზაბნეული შვილის საძებრად.

სერგოს ოჯახში დარჩა ძმა – გიორგი დავიდოვი.

საქართველოს შსს 1997 წლის 31 მაისს №287 პ/მ ბრძანებით სერგო დავიდოვს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება. სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. სერგო დავიდოვის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეორე კურსის პირველი ოცეულის პირველი ათეული.

სერგო დავიდოვის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, სერგო!

გოგიტა კიკნაძე

1975-1992

გოგიტა კიკნაძე გაზაფხულზე ნუშის ყვავილობის თვეში დაიბადა. ბუნებამ გაზაფხულივით უხვად დააბურტყა სილამაზეც და სიკეთეც. ყოველმხრივ გამორჩეული იყო და სიცოცხლესაც გამორჩეულად უყვარდა. ვაგრაში წინა ხაზზე რომ ვადიოდა ბიჭები საყვედურობდნენ, ეფარებოდნენ ტყვია არ მოგეკაროსო. გოგიტა კი ხშირად ერთსა და იმავეს სიცილით პასუხობდა: „ტყვიას ჩემი მიგნება გაუჭირდებაო“. ვაგრაში ჩამოყალიბდა მისი ვაჟკაცური სული. ტოლს არ უდებდა მასზე უფროსი ასაკის კურსანტებს, სულ წინ მიიწეოდა, – მტრის ჯავრი უნდა ვიყაროო“. ომი სასტიკია და დაუნდობელია. მან არც პატარის და არც დიდის გარჩევა არ იცის. ვაგრის დაცემის დღეს – 2 ოქტომბერს გოგიტა თავის მეგობრებთან ერთად გმირულად დაცა. მისთვის სულ ჩვიდმეტჯერ გაიელვა გაზაფხულმა.

გიორგი და ელენე კიკნაძეების ოჯახში 1975 წლის 8 აპრილს დაიბადა გოგიტა. მათ ეამაყებოდათ ნანატრი ბიჭის დაბადება, დედამამიშვილებს გვერდს ვაჟკაცი რომ უმშვენიებდა. მშობლებმა გოგიტა თბილისის 182-ე საშუალო სკოლაში შეიყვანეს, რომლის სრული კურსი 1992 წელს დაამთავრა. სკოლა სულ ახალი დამთავრებული ჰქონდა, რომ გადანყვიტა სწავლა გაეგრძელებინა საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში და ეს გადანყვეტილება სისრულეში მოიყვანა. 1992 წლის 13 აგვისტოს გოგიტა წარმატებით აბარებს მისაღებ გამოცდებს და ხდება უმაღლესი სკოლის კურსანტი. უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობის მიერ გამოცხადებულ ყაზარმულ მდგომარეობაზე გადასვლისას გოგიტა თანაკურსელებთან ერთად რჩება უმაღლესი სკოლის ტერიტორიაზე შემდგომი ბრძანების შესასრულებლად. მხოლოდ ერთხელ მოახერხა გოგიტამ შინ მისვლა და დედასთან გამომშვიდობება. ეს იყო 25 აგვისტო, 1992 წელი.

გოგიტას დედა – ქალბატონი ელენე იხსენებს: „გოგიტა 25 აგვისტოს მოვიდა სახლში, მთხოვა დილისათვის სამხედრო ტანსაცმელი გამიმზადე, დილით ადრე უნდა წავიდეო“.

ქალბატონი ელენე იმ საღამოს განსაკუთრებულად მოესიყვარულა შვილს. დილით ადრე გოგიტა დაემშვიდობა მშობლებს, დებს და შინიდან გავიდა. კიკნაძეების ოჯახისათვის მოგვიანებით გახდა ცნობილი, რომ გოგიტა უმალდესი სკოლის კურსანტებსა და ოფიცრებთან ერთად გამგ ზავრებულიყო ვაგრაში ქართული მოსახლეობის დასაცავად.

ვაგრიდან რამდენჯერმე ესაუბრა გოგიტა დედას. ქალბატონი ელენე ეხვეწებოდა: „ძალიან მენატრები, მალე ჩამოდიო“. გოგიტამ დედას ასე უპასუხა: „ეგ ხომ ლალატის ტოლფასია, ბიჭებს ვერ მივატოვებო“.

გოგიტა კიკნაძე 1992 წლის 2 ოქტომბერს ვაგრაზე მასიური შეტევისას მტრის მიერ გამოსროლილი ჭურვით დაზიანებულ ჯავშანტრანსპორტიორ – „ბმპ“-დან თანამებრძოლებთან ერთად მძიმედ დაჭრილი გადაჰყავთ სამგ ზავრო მიკროავტობუსში. ვაგრის გასასვლელში გადამთიელი ბოვეიკების“ მხრიდან გამოსროლილმა ჭურვმა გოგიტას სიცოცხლე შეინირა.

გოგიტას ოჯახში დარჩა დედა ელენე კიკნაძე და დები მაია და თამარი.

მამა – გიორგი კიკნაძე შვილის – გოგიტას დარდმა იმსხვერპლა, მისი სული ზეციურ სასუფეველში გაემგ ზავრა გზაბნეული შვილის საძებნელად.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 1997 წლის 28 ივლისის №770 პ/შ ბრძანებით გოგიტა კიკნაძეს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის სპეციალური ნოდება „პოლიციის ლეიტენანტი“. სახელმწიფო მეთაურის ბრძანებულებით, სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენი“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. გოგიტა კიკნაძის სახელს ატარებს შსს აკადემიის პირველი კურსის მეორე ოცეულის მეორე ათეული.

თბილისის 182-ე საშუალო სკოლა, სადაც გოგიტა კიკნაძე სწავლობდა მის სახელს ატარებს. სკოლაში გოგიტას მემორიალური კუთხეა გახსნილი.

გოგიტას დედამ ქალბატონმა ელენემ გოგიტას სახელზე საცხოვრებელი სახლის – ქ. თბილისი, ვარკეთილის მასივი, ზემო პლატო, კორპუსი „ბ“-ს წინ პატარა სკვერი გააკეთა. სკვერში პატარა ქვა დევს, რომელზეც გოგიტას სახეა ამოტვიფრული.

გოგიტა კიკნაძის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, გოგიტა!

ალექსანდრე (ალექო) დათიებაშვილი

1969-1992

ალექსანდრე დათებაშვილი თანამებრძოლებთან: გოგიტა კიკნაძესთან, სერგო დავიდოვთან და ვაჟა ტაკაშვილთან ერთად გაგრის დაცემის დღეს გმირობას ჩაიდენს. ეს კურსანტები შემართულნი იდგნენ გაგრის დამცველთა რიგებში. თვალნინ მიდგას მათი სახეები, რომლებიც არასოდეს წაიშლება ჩემ მხსნიერებაში. გაგრის დაცემის დღიდან – 1992 წლის 2 ოქტომბრიდან ალექო დათებაშვილი, სერგო დავიდოვი და გოგიტა კიკნაძე უგ ზო-უკვლოდ დაკარგულეზად ითვლებოდნენ.

ალექოს დედა – ქალბატონი ლალი იხსენებს: „ალექომ მთელი ქუთაისი შემოიარა, ჯავშნიანი მანქანის „ბმპ“-ს სათადარიგო ნაწილები შეაგროვა და გაგრაში წასასვლელად მოემზადა... გაგრაში გამგზავრების დღეს დედას მოეფერა და დაამატა: „დედი, ჩემი მეგობრები მელოდებიან და მე მათ ვერ ვულალატებო“. ალექომ დედას ქ. გაგრიდან 29 სექტემბერს დაურეკა, მისთვის ჩვეული სითბოთი მოიკითხა და შეპირდა რომ სულ მალე დაბრუნდებოდა სახლში.

ქალბატონი ლალი ერთ საიდუმლოს უმაღავდა ალექოს: იმას, რომ იგი აყვანილი შვილი იყო დათებაშვილებისა. ამ საიდუმლოს შვილს მაშინ გაუმხელდა როცა ალექო დაქორწინდებოდა და ოჯახს შექმნიდა.

ალექო დათებაშვილი დაიბადა 1969 წლის 22 თებერვალს ქუთაისში. 1986 წელს დაამთავრა ქუთაისის მე-15 საშუალო სკოლა. შემდეგ მამის – ბატონი ამირანის რჩევით ალექო ქუთაისის 33-ე პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებელს ამთავრებს. 1987-1989 წლებში ალექო სამხედრო სავალდებულო სამსახურშია. სამხედრო სავალდებულო სამსახურიდან დემობილი ზებული ცოცხა ხნით მუშაობას იწყებს ქუთაისის სასტუმროთა გაერთიანებაში მუშად. მას გული შინაგან საქმეთა

ორგანოებისაკენ მიუწევს და 1989 წლის ოქტომბრიდან მუშაობს ქუთაისის შინაგან საქმეთა სამმართველოს საპატრულო-საგუშავო სამსახურში ცალკეულ ბატალონში მილიციის ზემდეგის თანამდებობაზე. საპატრულო-საგუშავო სამსახურში მუშაობის პერიოდში ალექო გამოირჩეოდა თავმდაბლობით, მასზე დაკისრებულ მოვალეობას ასრულებდა პირნათლად და კეთილსინდისიერად. თანამშრომლებში სარგებლობდა დიდი პატივისცემით.

1992 წლის აგვისტოში ალექო დათებაშვილი წარმატებით აბარებს საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში მისაღებ გამოცდებს და ირიცხება სამართლმცოდნეობის სპეციალობაზე.

აფხაზეთის ქალაქ გაგრის დასაცავად ალექო თანაკურსელებთან ერთად გაემგზავრა 1996 წლის 26 აგვისტოს. გაგრაში ბრძოლები მიმდინარეობდა. პირველკურსელმა ალექო დათებაშვილმა თანამებრძოლებთან ერთად დიდი წინააღმდეგობა გაუწია მოზღვავებულ მტერს და გმირულად დაეცა გაგრაში.

ალექო დათებაშვილს ოჯახში დარჩა მშობლები დედა – ლალი ტყეშელაშვილი-დათებაშვილისა და მამა – ამირან დათებაშვილი, რომლებსაც ალექო ცხოვრებას უღამაზებდა და ტკბილი სიბერე უნდა უზრუნველყო მათთვის.

საქართველოს შსს 1997 წლის 28 ივლისის №770 პ/შ ბრძანებით ალექო დათებაშვილს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება. სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. ალექო დათებაშვილის სახელს ატარებს შსს აკადემიის პირველი კურსის მეოთხე ოცეულის პირველი ათეული.

ალექო დათებაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ალექო!

გელა თუთარაშვილი

1971-1992

გელა თუთარაშვილი დაიბადა 1971 წლის 14 მარტს ცხინ-ვალის რაიონის სოფელ თამარაშენში. 1977 წელს გელა მშობ-ლებმა ცხინვალის მე-4 საშუალო სკოლაში შეიყვანეს, რომე-ლიც 1988 წელს დაამთავრა. იმავე წელს მუშაობა დაიწყო თა-მარაშენის მეტოსტნეობის მეურნეობაში. 1989-1990 წლებში გელა მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში.

ბავშვობიდან გელა კეთილი, ალაღმართალი ყმაწვილი იყო. ბუნებით ემოციური ყველაფერს საოცრად განიცდიდა. გელამ მძიმედ განიცადა დედმამიშვილის, ნინოს გარდაცვა-ლება, წუთისოფელმა ადრეულ ასაკში დააშორა დას. ამ გა-რემოებამ გელა გულჩათხრობილი გახადა. მშობლები ცდი-ლობდნენ ერთადერთი შვილისათვის არაფერი დაეკლოთ, მას ცხოვრებაში ადგილის დამკვიდრებას ასწავლიდნენ.

სამხედრო სამსახურიდან დაბრუნებულმა, გელა თუთა-რაშვილმა გადაწყვიტა საქართველოს შსს მილიციის უმაღლეს სკოლაში მისაღები გამოცდების ჩაბარება. იგი, 1991 წელს მი-საღები გამოცდების შედეგების მიხედვით, საქართველოს შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის სამართალმცოდნეობის საე-ციალობის პირველი კურსის კურსანტი. უმაღლეს სკოლაში ჩარიცხვის დღიდან გელა თუთარაშვილი თანაკურსელებთან ერთად მონაწილეობას იღებდა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში. თბილისში, სენაკში, ჩხორონწყუში და წალენჯიხაში. საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სადარა-ჯოზე მდგარი გელა თუთარაშვილი გამოირჩეოდა დიდი პასუ-ხისმგებლობით და საქმისადმი კეთილსინდისიერი შესრულე-ბით. თანაკურსელებში სარგებლობდა დიდი პატივისცემით.

გელა თუთარაშვილი უმაღლესი სკოლის კურსანტებთან ერთად მივლინებულ იქნა გაგრაში საბრძოლო მოქმედებებში

მონაწილეობის მისაღებად. მაშინ, როდესაც გავრა აღებული იყო კოალიციური „ბოევიკების“ მიერ, კურსანტებმა სცადეს შეტევაზე გადასვლა და „ბოევიკთა“ შეჩერება, მაგრამ მტრის ჭარბ ძალებთან ვერაფერს გახდნენ. შეტევაზე გადასვლისას, მტრის მიერ გამოსროლილი ტყვიით მძიმედ დაიჭრა მეორე კურსელი გელა თუთარაშვილი, რომლისთვისაც ეს ჭრილობა საბედისწერო აღმოჩნდა.

ერთადერთი შვილის დაღუპვით გამწარებული მშობლები სასონარკვეთას მიეცნენ. თავს დატყუებულ უბედურებას, ტკივილს ვერ გაუძლო დედამ – ქალბატონმა ლამარამ და მალე გარდაიცვალა.

გელას დარჩა მამა – გურამ თუთარაშვილი, რომელიც შვილის სურათებს შესცქერის და მის ნივთებს ეფერება.

საქართველოს შსს ბრძანებით გელა თუთარაშვილს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობით „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება. სამშობლოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში გამოჩენილი გმირობის, თავდადებისა და მამაცობისათვის დაჯილდოვდა „ვახტანგ გორგასლის III ხარისხის ორდენით“. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. გელა თუთარაშვილის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეორე კურსის მეოთხე ოცეულის პირველი ათეული.

გელა თუთარაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, გელა!

ვით გიგაშვილი, ნიკოლოზ ჩეჩელაშვილი, ტარიელ ხარაიძე, ვალერი ნათელაშვილი, გიორგი ქუთათელაძე, ავთანდილ ცინცაძე, თეიმურაზ ცნობილაძე, მურმან ბასილიძე, ზურაბ ნაწილაშვილი, ბადრი პატარიძე, მიხეილ ბარბაქაძე, ბაქარ ბეგიაშვილი, ზაზა სივუნავა, ვეფხია ბეჟანიშვილი, ივანე მახაჭაშვილი, გორჩა მგალობლიშვილი, ბადრი გველესიანი, გორჩა ძონენიძე, კახაბერ კოტორაშვილი, არჩილ ბასილაშვილი, ქართლოს მოკვერაშვილი, კობა კილაძე, თეიმურაზ შალიკაშვილი, დავით ონიაშვილი, ნუგზარ ელბაქიანი და კახა ტურაშვილი.

გაგრის დაცვის დღეებში მამაცობის მაგალითები გვიჩვენეს ოფიცრებმაც, გაგრაში გამირულად დალუპულებმა: მაიორმა მირიან თეთრაძემ და კაპიტანმა ვახტანგ კვესიტაძემ.

გადარჩენილმა ოფიცრებმა: პოდპოლკოვნიკმა ლეონიდ სუბოტინმა, მაიორმა ვაჟა გურგენიძემ, კაპიტანმა ელგუჯა (რეზო) ჭანტურიამ, კაპიტანმა მალხაზ ნემსინვერიძემ, მაიორმა იშხან არზუმანოვმა, ლეიტენანტმა ხვიჩა პატარიძემ, ლეიტენანტმა ვახტანგ სულთანშივილმა; ზემდეგებმა: ჯუმბერ ნარიმანიძემ, მალხაზ ქავთარაძემ და გელა ლეკიშვილმა; ასევე უმაღლესი სკოლის თანამშრომლებმა: გიორგი გიუტაშვილმა, ლუდვიგ კოტოიანმა და ალექსანდრე პოლოსოვმა.

გაგრის ბატალიებს რომ ვიხსენებ, ეჭვი არავის უნდა შეეპაროს ჩვენი სამხედრო ხელმძღვანელობის არა კომპეტენტურობაში. ამ საქმეში ჩაუხედავი კაციც კი ადვილად შეამჩნევდა, ჩვენს ე. წ. შეიარაღებულ ძალებში როგორი უდისციპლინობა და ქაოსი იყო გამეფებული, არ იყო ერთიანი ფრონტი. რა დისციპლინაზე შეიძლება ლაპარაკი, როცა თავად ერთ-ერთი სამხედრო მაღალჩინოსანი, პოლკოვნიკი პაატა დათუაშვილი გაგრის დაცემის წინა დღეებში ყველას თვალწინ ლესელიძისკენ იღებს გეზს და მიიპარება. წარმოიდგინეთ, ამის შემხედვარე რიგითი ჯარისკაცი რას იზამდა?! შტაბი საბრძოლო ვითარებას კოორდინაციას ვერ უწევდა, არ იყო საველე კავშირი.

ახლა – საბრძოლო ტექნიკაზე. მძიმე ტექნიკა საკმარისი იყო, მაგრამ გამოყენება ვერ მოხერხდა. ჯავშანტრანსპორტიორთა გარკვეული ნაწილი მწყობრიდან იყო გამოსული. სამხედროებს არ ჰქონდათ შეტევის სურვილი. სამხედრო „სტრატეგებმა“ ვითომ არ იცოდნენ, რომ ადგილზე ტკეპნით ვერაფერს გავხდებოდით. ყველა საათვის ცნობილია, რომ ომს ის იგებს, ვინც აქტიურად მოქმედებს, შეტევაზე გადადის, ადგილზე დგომას ხომ მეტი მსხვერპლი და დამარცხება მოჰყვება.

საგუშაგოებსა და საბრძოლო პოზიციებს თვითნებურად ტოვებდნენ, რაც ზემოთ აღწერილი უდისციპლინობის, ქაოსის ფონზე

სულაც არ იყო მოულოდნელი. გაგრის შტაბში ყოველდღე იმართებოდა 2-3 საათიანი თათბირები. რა საკითხებს განიხილავდნენ ჩვენთვის უცნობი იყო, მაგრამ ფაქტია – ბრძოლა მიმდინარეობდა და თათბირების დრო არ იყო.

3 სექტემბრის ხელშეკრულება არ შესრულდა. აფხაზურმა მხარემ მოლაპარაკების პროცესი პრაქტიკულად იმისათვის გამოიყენა, რომ გაგრა, განთიადი და ლესელიძე გადამთიელებს დარჩენოდათ. აქ თავს მოხვეული ომი იყო. მისთვის სეპარატისტები და ექსტრემისტები კარგა ხანს ემზადებოდნენ და მათ მხარდამჭერები რუსეთში ჰყავდათ.

გაგრის ბრძოლების დღეებში, როცა ქართველი მეომრები და მოსახლეობა შველას ითხოვდნენ, ქუჩები უპატრონოდ მიტოვებული გვამებით იყო მოფენილი, დანარჩენ საქართველოში ბევრი უმსგავსოები ხდებოდა: ტელევიზია რეკლამებით გამუდმებით მოუხმობდა ჩვენს მოსახლეობას (განსაკუთრებით, მოსახლეობის იმ ნაწილს, ვინც ფული აკეთა, გამდიდრდა და ეხლა დასვენება მოენატრა) დასასვენებლად ანტალიაში, დუბაიში, კვიპროსსა თუ კანარის კუნძულებზე. ზოგმა შვილები უმაღლესი განათლების მისაღებად ევროპაში გააგზავნა, ზოგმაც, ცივი ნიავი არ მიეკაროთო, ნაშიერთ საზღვარგარეთ წაყიდ „ქოხებში“ დაუდეს ბინა. საქართველოში ომია და ყველა მოქალაქე სამხედრო რეჟიმის შესაბამისად უნდა გარჯილიყო!

გაგრის ბრძოლებთან დაკავშირებით დასაწყისში მოკლედ მიმოვიხილე რამდენიმე ავტორის უაზრო, უნიჭო, ვილაცეების მონაცოლზე აგებული, დაუსაბუთებელი ნაჯღაბნები უმაღლესი სკოლის შესახებ. აუტანელია ყოველივე ის, რაც ჩვენზე დანერეს პრესაში. აუტანელს ხდის საქართველოს გენერალური პროკურორის დასკვნა „1992 წლის 14 აგვისტოს აფხაზეთის რეგიონში საქართველოს შეიარაღებული ძალების შეზღუდული კონტიგენტის გადაადგილების და სამხედრო დამარცხების მიზეზების შესახებ (იხილეთ გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ №360, 27 სექტემბერი, 2000 წელი). ამ დასკვნის მიხედვით, გამოძიებით დადგენილია, რომ გაგრა-ლესელიძის მონაკვეთზე 1992 წლის 17 აგვისტოდან – 2 ოქტომბრამდე იბრძოდნენ ეროვნული გვარდიისა და გაგრის ბატალიონები, ასევე „შავნაბადისა“ და „მხედრიონის“ ფორმირებათა მებრძოლები.

ხედავთ? აქ პროკურატურის ოფიციალურ დასკვნაშიც ვერ მოიძებნა ჩვენი, საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის (შსს უმაღლესი სკოლის) ადგილი! ამ დასკვნის შემდგენელს გაგრის ბრძოლებში რომ მიეღო მონაწილეობა, ბევრ უტყუარ

ცნობას შეაგროვებდა დასკვნისათვის და დამნაშავეთა დასჯას მოითხოვდა. მათ კი ხელისუფლების ზემო ეშელონებში აუცილებლად მიაკვლევდა. დიახ, მათ განირეს გაგრის მოსახლეობაცა და მებრძოლებიც. თუმცა, როგორც ყველა ხელისუფალი ამის უფლებას არ მისცემდა...

არის გაგრის დაცემის ამსახველი დოკუმენტური ფილმი, რომელსაც წინა წლებში ხშირად უჩვენებდნენ საქართველოს ტელევიზიის არხებით. მისი წამყვანიც არ ასახელებს გაგრის ბრძოლების მონაწილეთა შორის საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ოფიცრებსა და კურსანტებს.

გაგრის დაცემით გამოწვეული ტკივილი არ იყო განუვლებული (ამას დავინყება არ უნერია!), რომ საქართველოში 11 ოქტომბერს შედგა საპარლამენტო არჩევნები, – საქართველოს დემოკრატიული მშენებლობის გზაზე დიდმნიშვნელოვანი მოვლენა. ამით დაიწყო ახალი ხელისუფლების ლეგიტიმურობა. საკანონმდებლო ორგანოში ისეთებიც ბლომად „აირჩიეს“ პარლამენტს კი არა, რიგით თანამდებობასაც რომ ძნელად ანდობდა კაცი. მაგრამ, ასე თუ ისე საქართველოს ახალი ხელისუფლება ჰყავდა.

არჩევნების ჩატარების შემდეგ უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა ბრძანებით გაემგზავრა სენაკის რაიონის სოფელ მენჯში. აქ უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა მენჯი-სენაკის მიმართულებით ახორციელებდა პატრულირებას და ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმის შესაძლო თავდასხმის შემთხვევაში თავდაცვის ღონისძიებების შემუშავებით იყო დაკავებული. ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე, ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმის მოსალოდნელი თავდასხმის ასაცილებლად და მათთან შესახვედრად დისლოკაციის ადგილის რამდენჯერმე დატოვება მოგვიჩია. „ზვიადისტების“ თავდასხმის მოლოდინში ყოფნამ, სენაკი-თეკლათის და სენაკი-ჩხორონწყუს ტრასებზე პოზიციების გამაგრებამ, ჩვენს რიგებში დაძაბულობა შეიტანა. რამდენიმე ოფიცერმა და კურსანტმა დისლოკაციის ადგილი დატოვა და შინ წავიდა. მაშინ, როდესაც მამრობითი სქესის ოფიცრები გარბოდნენ, ქალი ოფიცერი – მაიორი მანანა მოსულიშვილი მამაცურად იდგა სხვა ოფიცრებთან და კურსანტებთან ერთად.

დეკემბრის შუა რიცხვებში უშიშროების უმაღლესი სკოლა იცვლის დისლოკაციის ადგილს და სენაკში გადადის, რუსული ჯარის მიერ მიტოვებულ სამხედრო ქალაქში და მომდევნო წლის მაისამდე იქ დაჰყოფს.

ოქტომბერში უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობის სახელზე შემოდის ბევრი კურსანტის განცხადება დასწრებული სწავლები-

დან – დაუსწრებელზე გადაყვანის თხოვნით. ამას ძირითადად ის კურსანტები ითხოვენ, რომლებიც გაგრაში ბრძოლებში არ მონაწილეობდნენ.

ბოლო პერიოდის რესპუბლიკაში რთულმა პოლიტიკურმა მდგომარეობამ გარკვეულწილად იმოქმედა უმაღლესი სკოლის საქმიანობაზე, შეიმჩნეოდა სამსახურებრივი და სასწავლო დისციპლინის შესუსტება. კურსანტები ლექციებს აცდენდნენ.

წლის ბოლომდე უმაღლესი სკოლა გადასულია საბრძოლო მზადყოფნაზე. სასწავლებლის სხვადასხვა აქციაში მონაწილეობა ერთსა და იმავე ოფიცრებსა და კურსანტებზე გადადის.

*საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მი-
ლიციის უმაღლესი სკოლის ოფიცერთა და კურსანტთა
საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებსა
და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის
წარმოებულ ბრძოლებში მონაწილეობის*

გეოგრაფიული რუკა და მასშტაბები
1993 წწ.

სოხუმი

ქუთაისი

სენაკი

თბილისი

არაპინაა მართალი და არაპინ – ღამნაშავე, ასეთი დრო იღბა

1993 წელი

„იყო რწმენა, მაგრამ არ იყო მაცხოვრებელი მადლი“.

წმინდა მამათა გამონათქვამი

ახალი წელი იდგა. თბილისის ცა მთელი ღამე განათებული იყო სხვადასხვა იარაღიდან ნასროლი ტყვიებით. ასე აღნიშნავდნენ თბილისში ამ დღესასწაულს. ისროდნენ მსხვილკალიბრიანი ტყიამფრქვევებიდან, პისტოლეტებიდან, ავტომატებიდან. გასართობად გვექონდა საქმე? რას მივანეროთ ყოველივე ეს? ალბათ, უზნეობას.

გაგრის დაცემით გამოწვეული ტკივილი არ განელეზულა და არც შეიძლება დავინწყებას მიეცეს! ანდა როგორ შეიძლება იქაური საშინელების დავინწყება?! ჩვენი ბიჭების, ადგილობრივი გვარდიელების, სხვა ქართველი მეზობლების, გაგრის მცხოვრებთა სიცოცხლე იქ შეწყდა! მტერმა ქართველების სისხლით შეღება გაგრა და ჩვენ გვეზვიმებოდა?!

გაგრის დაცემის შემდეგ, ოქტომბრის შუა რიცხვებიდან სოხუმში საბრძოლო მოქმედებები უფრო გამწვავდა. თუ წინა წელს სოხუმი სარაკეტო დანადგარებიდან იბომბებოდა, 1993 წლის დასაწყისიდან ქალაქს თვითმფრინავებიდან ბომბავდნენ რუსი სამხედროები. 15-16 მარტს აფხაზი ექსტრემისტები, ჩრდილოკავკასიელებისა და რუსი სამხედროების მხარდაჭერით, მასობრივად ბომბავდნენ სოხუმს.

უშიშროების უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებას აგრძელებს სენაკში. აქ ძირითადად, მეორე და მესამე კურსელები არიან, ხოლო მარტიდან პირველკურსელებიც მიემატნენ.

უკვე ორი კვირაა თბილისში საზოგადოებრივი ტრანსპორტი პარალიზებულია, მეტროპოლიტენი გადაადგილების ერთადერთ საშუალებად არის ქცეული და მოქალაქეთა მოზღვავებული ნაკადი მეტროპოლიტენში აფერხებს წესრიგის დაცვას. საქართველოს მთავრობის დავალებით და შს სამინისტროს წერილის საფუძველზე, 14 იანვრიდან (1993 წ.) მეტროპოლიტენში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად მივლინებულ იქნენ პირველკურსელები.

თებერვალში თბილისში ურთულესი კრიმინოგენული ვითარება შეიქმნა, რაც დაუყოვნებლივ მოითხოვდა ექსტრემალური ღონისძიებების გატარებას. ამ ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად და სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებული ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის ხაზით სტაჟირების გასავლელად, თბილისის შს სამმართველოში 4 თებერვლიდან იგზავნებიან უშიშროების უმაღლესი სკოლის მეოთხე კურსელები.

1993 წლის 16 მარტს სოხუმში შექმნილი რთული საბრძოლო ვითარების გამო, საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის, სახელმწიფო მეთაურის განკარგულებით, შს სამინისტროში და მის დაქვემდებარებულ ორგანოებში შემოიღეს ყაზარმული მდგომარეობა. მისი პირადი შემადგენლობა გაძლიერებულ მზადყოფნაზე გადაიყვანეს.

მარტში უმაღლესი სკოლა განიცდის ცვლილებას. იგი გამოეყო უშიშროების სამინისტროს.

საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 15 მარტის №232 დადგენილებით: 1. მიღებულ იქნა ცნობად, რომ საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 23 თებერვლის №155-9 დადგენილებით ყოფილი საქართველოს რესპუბლიკის უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის ნაცვლად, შექმნილია საქართველოს რესპუბლიკის შსს უმაღლესი სკოლა და საქართველოს რესპუბლიკის საინფორმაციო-სადაზვერვო სამსახურის უმაღლესი სპეციალური სასწავლებელი. 2. საქართველოს რესპუბლიკის შსს უმაღლესი სკოლა თავისი მდგომარეობით გაუთანაბრდა მთავარ სამმართველოს, მას მიეცა შესაბამისი ავტონომია, იურიდიული პირის უფლება, მიენიჭა უმაღლესი იურიდიული სასწავლებლის სტატუსი, ხოლო კურსდამთავრებულებს იურისტ-სამართალმცოდნის კვალიფიკაცია. უმაღლესი სკოლა გადმოვიდა ისევ პირვანდელ შენობაში.

შსს უმაღლესი სკოლა ამზადებდა საქართველოს რესპუბლიკის შსს სამსახურის ოფიცრებს. განისაზღვრა სკოლის დასწრებული და დაუსწრებელი სწავლების განყოფილებებზე ყოველწლიურად 100-100 მსმენელის მიღება.

სოხუმში საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობის მისაღებად შსს უმაღლეს სკოლაში მზადებდა. გამგზავრებამდე ორი დღით ადრე სასწავლებელში ყაზარმული მდგომარეობა გამოცხადდა. საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეთათვის რიგდება სამხედრო ფორმა – კომუფლაჟი. შაბათს, 3 ივლისს დილით აეროპორტში მივდივართ. 4-5 საათის ლოდინის შემდეგ, გივი კვანტალიანის მონდომების მიუხედავად, იმ დღეს სოხუმში ვერ გავფრინდით. აეროპორტის ადმინისტრაციამ მიზეზად საჰაერო ტრასის გადატვირთვა და სოხუმის

მიმართულებით ფრენის შეწყვეტა დაასახელა. გამგზავრება მეორე დღისათვის გადაიდო.

სოხუმში წამსვლელები სკოლის საერთო საცხოვრებელში დარჩნენ, რათა დროულად გადაეყვანათ აეროპორტში. უმაღლესი სკოლის თანამშრომელთათვის გამოყოფილი ორი ავტობუსი შუადღეს აეროპორტის ეზოში იდგა. ავტობუსებში მყოფი ოფიცრები და კურსანტები ხუმრობდნენ, საუბრით ერთობოდნენ. გაირკვა, რომ ზოგიერთ კურსანტს ოჯახებისათვის არ უცნობებია სოხუმში წასვლის შესახებ. ოფიცრების ნაწილმა პირობა დადო კურსანტების წინაშე, რომ მათ გვერდით იბრძოლებდნენ, თუმცა სიტყვა გატეხეს. ბევრი მათგანი დისლოკაციის ადგილს – სოხუმის პირველ ქართული საშუალო სკოლის შენობას არ გასცილებია.

დიდი დრო გასულიყო. გივი კვანტალიანი არ ჩანდა. დაახლოებით, 16 საათზე მოვიდა ცნობა, რომ ტუ-154 ასაფრენ ბილიკზეა. ტრაპთან შევეჯგუფდით. თვითმფრინავში შესასვლელ კართან საცობი შეიქმნა. დასაჯდომი ადგილები აღარ იყო და კურსანტები ერთმანეთის შევიწროებით ცდილობდნენ სავარძლებში მოთავსებას. პირველკურსელმა ნიკოლოზ (ნიკა) ჩეჩელაშვილმა და მე ერთმანეთს გადავხედეთ, მივხვდით, რომ სოხუმამდე ფეხზე მდგომთ მოგვინევდა ფრენა. მაგრამ ბედმა გაგვიღიმა. ეკიპაჟის წევრებს შორის აღმოჩნდნენ ჩემი ბავშვობის მეგობარი სერგო არზუმანიანი და ნიკა ჩეჩელაშვილის მამის მეგობარი, ხომალდის მეთაური თემურ ჭოხონელიძე, ხოლო ბორტინჟინერი ვაჟა ფარჯიანი ეკიპაჟის კაბინაში ყოფნისას გავიცანით. შეხვედრამ გაგვახარა (სერგო დიდი ხანია არ მენახა). მათ ეკიპაჟის კაბინაში შეგვიპატიჟეს და დასაჯდომი ადგილებიც მიგვიჩინეს. საუბარში ისე განვლო დრომ, რომ როგორ მივუახლოვდით სოხუმის აეროპორტს მხოლოდ მაშინ მივხვდი, როცა თვითმფრინავმა დაშვება დაიწყო. ასაფრენ ბილიკს ზღვიდან შემოვუარეთ, მარჯვნივ მოხვევისას, ხომალდი შეტორტმანდა. მეგონა, პილოტი საჭეს ვერ დაიმარებდა, მაგრამ გამოცდილმა მფრინავმა შეძლო თვითმფრინავის უსაფრთხოდ დაჯდომა. თენგიზ ჭოხონელიძე გამოტყდა, ასეთი რამ კომუნისტური წყობის დროს რომ გამეკეთებინა, ფრენას ამიკრძალავდნენო და დააყოლა, – ეს გაუთვალისწინებელი შეცდომა თვითმფრინავის გადატვირთვამ გამოიწვიაო.

აეროპორტიდან ქალაქის მიმართულებით ავტობუსებით გავემგზავრეთ. რამდენიმე წუთში სოხუმის ცენტრში მდებარე პირველ ქართულ საშუალო სკოლასთან მივედით. აღმოჩნდა, რომ ეს ჩვენი დისლოკაციის ადგილი იყო. 2 საათიც არ იქნებოდა გასული, რომ მოვიდა ცნობა ჩვენი შემადგენლობის დაუყოვნებლივ წინა ხაზზე გასვლის შესახებ. მოიტანეს ავტომატის ვაზნების 3 ხის ყუთი, ჩავსხედით

ავტობუსში და გუმისთის მიმართულებით გავეშურეთ. ავტობუსი მე-12 საშუალო სკოლის ეზოში შევიდა. იქ გვითხრეს, რომ გზა ფეხით უნდა გაგვეგრძელებინა. გუმისთაზე მდებარე შტაბში მისასვლელად ადგილობრივი მებრძოლი, მზვერავი წაგვიძღვა. ოფიცრებმა გადავწყვიტეთ შემდეგნაირად გავნანილებულიყავით: წინ ჩადგენენ მაიორები: რეზო ჭანტურია და შოთა ახალაია, მათ ნაწილი კურსანტებისა გაჰყვებოდნენ, შუაში კაპიტნები: მალხაზ ნემსინვერიძე და გელა გუდაძე და კურსანტები, ბოლოს მე და ვიცე-პოლკოვნიკი დავით ჩაგუნავა.

ჩამობნელდა. გუმისთის შტაბთან მისასვლელად მიმყოლი გადაადგილებით სწრაფად ვმოძრაობდით. გზად მიტოვებული სახლების ეზოებს გავდიოდით. გადაადგილებისას ურთიერთმხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად, სათანადო პოზიციებს ვიკავებდით. ასე დავძლიეთ ეს დამღლელი გზა გუმისთის შტაბამდე. შტაბი უჩხოზე მდებარე ერთ-ერთი კორპუსის მეოთხე სართულზე იყო განლაგებული. შტაბის უფროსი მაიორი ზურაბ სამუშია იყო. მისი დავალებით, იმავე ღამეს გუმისთის დამბებთან წინა ხაზზე გავედით და პოზიციებზე განვლაგდით. აქ ფრონტის ხაზი გადიოდა, დენთის სუნი იდგა და კიდევ რაღაც მძიმე, აუტანელი სუნი. მხოლოდ მეორე დღეს, დღის სინათლეზე გაირკვა რა ყარდა ასე. აუტანელი სუნი აფხაზი მეომრების გვამებს ასდიოდა. ისინი მრავლად იყო მიმოფანტული ჩვენ პოზიციებზე. აფხაზებს, წინა ღამეს უჩხოზის და აჩადარას პოზიციები გაურღვევიათ და შეტევა განუხორციელებიათ ჩვენი პოზიციების ასაღებად, მაგრამ ადგილობრივ მებრძოლებს, სხვა ქართულ შენაერთებს მოუგერიებიათ და მტერი დაუხოცავთ, თუმცა ჩვენებიც დაღუპულან. სუნი დამბებს მიღმიდანაც მოდიოდა.

შუალამეს განვიმდა. იძულებული ვიყავით, თავი ბლინდაჟში შეგვეფარებინა. იგი ბეტონის ფილებისაგან იყო აგებული. კურსანტებისა და ოფიცრების ერთი ჯგუფი, წვიმის მიუხედავად, დამბებთან გამაგრდა. მთელი ღამის განმავლობაში ვმონაცვლეობდით. დილას მზემ გამოანათა და გამოიდარა.

მზის გულზე ეყარნენ მოკლულები. ზღვის მლაშე მონაბერთან შერეული გვამების ამაზრზენი სუნი ისე იყო გამჯდარი, რომ მთელი იქ ყოფნისას სუნი არ გვშორდებოდა. ზოგ კურსანტს გულისრევის სპაზმები სტანჯავდა. ამის გამო იყო, რომ მეორე კურსელმა ივანე მირიანაშვილმა ვერ გაუძლო არსებულ მდგომარეობას და უკან, დისლოკაციის ადგილას, სოხუმის პირველ საშუალო სკოლაში გავაგზავნეთ.

კარგად გათენებული იყო. დამბების ბოლოს, რკინიგზის ლიანდაგთან ჩასაფრებულთა შემონმება გადავწყვიტე. სანამ ბიჭებამდე მივიდოდი, დამბებს ამოფარებული მივეყვებოდი ბილიკს და გზად

მიმოფანტულ გვამებს ვაკვირდებოდი. ყველა დაღუპული (აფხაზი თუ არააფხაზი) 40 წელს გადაცილებული იქნებოდა, მხოლოდ ერთი ახალგაზრდა შევნიშნე. გვამებს მოყვითალო-მომწვანო ფერი დასდებოდათ. რკინიგზის სიახლოვეს მეორე კურსელები იდგნენ. მათ აფხაზთა ზურგჩანთები გაეხსნათ, ამოეღოთ რამდენიმე დღის საგზალი – ხორცის კონსერვები და შეექცეოდნენ. მათთან რამდენიმე წუთი დაყავი, შექმნილ ვითარებაზე ვიმსჯელებით და გამობრუნებისას გავაფრთხილე, ყურადღებით ყოფილიყვნენ. ჩვენი პოზიციები, ზღვის ნაპირიდან დამბების გაყოლებით რკინიგზის ხაზამდე 300-350 მეტრზე იყო გაჭიმული. ძირითადად ლამ-ლამობით ისროდნენ.

ჩვენი განლაგებიდან (ამ ადგილს „ხიმიკებს“ ეძახდნენ) 3-4 მეტრში პირაღმა ეგდო 40-42 წლის მამაკაცის გვამი, რომელსაც ხელები მოკრივესავით ჰქონდა მომუშტული. სიკვდილს ის ამ პოზაში გაუშეშებია, თითქოს კიდევ აგრძელებსო წინააღმდეგობის განწევას, მომწვანო-მოყვითალო სახე მოლუშული ჰქონდა. ამის შემხედვარე მეორე კურსელმა ადამ გულბანმა თქვა: „ხედავ, რა ვაჟკაცურად მომკვდარა“. იქვე მდგარმა მესამე კურსელმა მალხაზ ჩანადირმა მიუხრა: „ეტყობა ამ გვამის გაშეშების ინტენსივობაზე ტემპერატურას მოუხდენია გავლენა. სიკვდილს წინ კურნჩხვეები უძღოდა, რაც კუნთების გაშეშების ძლიერი გამოხატულებაა, და არა ის, რაც შენა გგონია. ტყვიით მიყენებულმა ტკივილმა შეაწუხა“. სხვა გზა არ გვქონდა, გარემოს უნდა შევგუებოდით.

შუაღლეს ადგილობრივი მებრძოლები ამოვიდნენ, მზვერავები ვართო, – გვითხრეს. ერთ-ერთს ცილინდრი ეხურა, ეტყობოდა, მათი უფროსი იყო, ვინაიდან მისი კარნახითა და ხელმძღვანელობით ორმა „რაზვედჩიკმა“ გვამებს მოუწყო ე. წ. „პირადი ჩხრეკა“. გვამებს ატრიალებდნენ, ჯიბეებიდან საბუთებს, რუსულ ფულს იღებდნენ. ერთ-ერთ გვამს ჯიბეში შეტევაზე გადმოსული რაზმის წევრთა სიაც კი აღმოაჩნდა. ამ პროცესის დროს, სუნი უფრო მძაფრდებოდა და ჩვენი ადგილზე გაჩერება შეუძლებელი ხდებოდა. კურსანტებმა შემომხედეს, მათ ამით მაგრძნობინეს, რომ „რაზვედჩიკების“ ქმედებები შემეჩერებინა და მათი ნასვლა მომეთხოვა. ბიჭებს თვალი ჩავუკარი. ამით მივახვედრე, რომ წყნარად მდგარიყვნენ. სანამ „რაზვედჩიკები“ გვამების „პირად ჩხრეკას“ აწარმოებდნენ, მათ საუბარს ვისმენდით და დავრწმუნდი, რომ ისინი ნასამართლეები იყვნენ. ამიტომაც და პრობლემების აცილების მიზნით, რაც „მხედრიონელმა“ შოთა ლლონტმა შეგვიქმნა გაგრაში, გადავწყვიტე მათთვის მათივე ენაზე მიმემართა. ამით ორი რამ უნდა გადამენწყვიტა: ჯერ, იქაურობას რაც შეიძლება სწრაფად უნდა გასცლოდნენ და კიდევ – ამათაც არ მოეპარათ იარაღი. კურსანტები მზად იყვნენ,

თუ იარაღისკენ ნაუცდებოდით ხელი, ადგილზევე გადაეწყვიტათ მათი ბედი.

„რაზვედრიკების“ ლიდერი ჩემთან ახლოს იდგა და აქედან ხელმძღვანელობდა ორ თანამებრძოლს. ცილინდრის გამო, მისთვის „დუდაევი“ შეურქმევიათ (ჩეჩნეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტს ამსგავსებდნენ, ნამდვილად კი დრანდელი ცაავა იყო). „დუდაევი“, რა უნდა გითხრა, – მივმართე და დავამატე – „შენ ატმასკა უნდა მომცე. ბრიაჟკას უთხარი გრიმიტობას შეეშვან, დაზაგრულ სეპარატისტების დაშმონვას შეეშვან, ისედაც ყარს აქაურობა, ყოფა აქვთ ნატირები, ფარა ხომ გაიკრეს, გაიყვანე აქედან“. ამის თქმა იყო და „დუდაევი“ ჩემსკენ მოიხედა. თითქოს მამონმებსო, თვალი შემავლო. მივხვდი, ჩაცმულობა ეუცხოვა. არც დავყოვნე და ვუთხარი: „ეს კომუფლიაჟი აქ დამიადეს (სამხედრო ფორმაზე სამხრეები არ მეკეთა), იტოგში, მასკიროვკაში ვარ. ძმიშვილს წამოვეყვი და არ მინდა ამ ბროშეებს მოვაკვლევი, თანაც რამდენიმე ექსტრემისტს გავასაღებ. ნასროკალი ვარ და ერთმანეთს უნდა გავუგოთ, ძმაო, „დუდაევი“, რომელ ზონაში იჯექი?!“ ცილინდრიანმა არ დამაღლა თავისი ნასამართლეობა და შემომავება – „სამი სროკი რუსეთში მოვიხადე ქურდობის სტატიით“.

„დუდაევი“ კიდევ ერთხელ მოიხედა ჩემკენ, მიუბრუნდა თავის საძმოს და მბრძანებლური კილოთი მიმართა: „ეხლა ნავედით, დააჩქარეთ!“

ჟარგონმა გაჭრა, „რაზვედრიკები“ ქვემოთ, კორპუსებისკენ წავიდნენ. ჩვენ პოზიციებს რომ გასცილდნენ, რამდენიმე უთიანი სიჩუმის შემდეგ გაოცებული კურსანტები ჩვენმა „დუდაევი“ ხუმრობის ხასიათზე დააყენა.

იმ საღამოდან – დილამდე, ისე როგორც წინა ღამეს, მდინარე გუმისთაზე გამავალ ფრონტის ხაზზე პოზიციური სროლა არ შეწყვეტილა. მოწინააღმდეგე ავტომატური იარაღიდან ისროდა, ტყვიები დამბებს ხვდებოდა და ხმა ღამის წყვდიადში იკარგებოდა. სროლითვე ვუპასუხეთ, 3-4-ჯერ ყუმბარმტყორცნიდანაც ვისროდით. 5 ივლისს მოწინააღმდეგის მხრიდან გამოსროლილმა ტყვიამ შუბლთან, თვალის არეში მსუბუქად დააზიანა მეორე კურსელი ზაზა შავლუხაშვილი.

5 ივლისს სროლა დროებით შეწყდა. ეს გადაწყვეტილება ორივე მხარემ მიიღო, რათა აფხაზებს თავისი მოკლულების ცხედრები გაეტანათ, მაგრამ მოლაპარაკებისას, ჩვენ თვალწინ გუმისთაზე გამავალ რკინიგზის ხიდზე რომ გაიმართა, აფხაზებმა ამაზე უარი თქვეს – მოკლულები სოხუმელები არიან და შეგიძლიათ თქვენვე დაასაფლაოთ. რაღას ვიზამდით? გვამები ისე ყარდა, იქ გაძლება ყოვლად

შეუძლებელი ხდებოდა. ამიტომ ისინი წინასწარ გათხრილ ორმოში დავასაფლავეთ. ამის შესრულება 7 ივლისს საღამოს ჩვენთან პოზიციებზე ამოსულ 30 კურსანტს დაევალა. მაგრამ სუნი მაინც იდგა. ეს სუნი დამბებს იქით დახოცილი აფხაზების გვამებიდან მოდიოდა. ის ადგილი კი დანალმული იყო ნალმი-ხაფანგებით – „ლიაგუშკებით“. აქვე „ხიმიკების“ პოზიციებზე ადგილობრივი მებრძოლებისაგან ვიგებთ, რომ აფხაზების მხარეზე იბრძოდნენ სოხუმელი ქართველები – წერეთელი და მინაძე.

6 ივლისს, შუადღეს აფხაზებმა სოხუმის ცენტრალურ რაიონს „გრადის“ ტიპის რეაქტიული დანადგარებიდან დაუშინა ცეცხლი. იმ დღეს ჩვენი შენაერთი პოზიციებიდან გამოდიოდა. ოფიცრებისა და კურსანტების ნაწილი იმ გზით გამოვიდა, რა გზითაც აქ, დამბებთან ამოვიდა, ხოლო – ნაწილი, ადგილობრივი მებრძოლის მეგზურობით სამანქანო გზით შტაბისკენ მოემართებოდა. აფხაზებმა ჩვენი გადაადგილება შენიშნეს და ეშერის მთიდან „ნურსის“ ტიპის რაკეტა (მართავდი რაკეტა) გამოისროლეს. რაკეტა კურსანტების გადაადგილების ადგილას დაეცა და აფეთქდა. მძიმედ დაჭრილი კურსანტები გზის პირს ეყარნენ. წინა ხაზიდან ახალგამოსულებმა მივირბინეთ რაკეტის აფეთქების ადგილას და ისინი სწრაფად გადავიყვანეთ გზიდან. რაკეტის ფრთას პირველკურსელის გოჩა გურგენიძისათვის ფეხი წვივში გადაეჭრა და უჩხოზე მდებარე მედპუნქტიდან ამოსული ექთანი რეზინის ჟგუთით სისხლის დენას უჩერებდა. მეორეკურსელები: გოჩა თამლიანი, ადამ გულბანი, არჩილ გულედანი, არჩილ დანგაძე, ჰამლეტ ჯორბენაძე, გია ტაბუცაძე და პირველკურსელები: თამაზ გოგაძე, ბადრი პატარიძე დაჭრილები იყვნენ ფეხსა და ზურგში. პირველადი დახმარების აღმოჩენის შემდეგ, რადიოკავშირის საშუალებით გამოძახებულმა სასწრაფო დახმარების მანქანა „კობრამ“ ისინი სოხუმის საავადმყოფოში გადაიყვანა.

7 ივლისს, გუმისთაზე ჩვენ შემადგენლობას შემოემატნენ ლეიტენანტი ზურაბ ლლონტი და ჩვენი სასწავლებლის კურსდამთავრებულები: კახა ადამია, მიხეილ ბაიდოშვილი და დავით სარაჯიშვილი. კურსდამთავრებულებს ნებაყოფლობით გადაეწყვიტათ დამდგარიყვნენ იქ, სადაც მათი თანატოლები იბრძოდნენ (მოგვიანებით, 1993 წლის 5 აგვისტოს საქართველოს შსს გამოსცემს №345 პ/შ ბრძანებას, შსს უმაღლესი სკოლის 1993 წლის 49 კურსდამთავრებულის ქ. სოხუმში სამუშაოდ 6 თვით გაგზავნის შესახებ. ამ რაოდენობიდან 10%-იც არ იმყოფებოდა სოხუმში. ომი მიმდინარეობდა და რა სამუშაო უნდა ჩაეტარებინათ კურსდამთავრებულებს, გაუგებარია). იმ დღეს შემოგვემატნენ მესამე კურსელები: ავთანდილ გაიმარჯვაშვილი, გოდერძი ჩანქსელიანი და კობა პაპუაშვილი; მეორე

კურსელი გოჩა შურღაია; პირველკურსელები: ბაჩუკი საათაშვილი, თეიმურაზ ჩადუნელი, ვეფხია კინწურაშვილი, გოჩა ტურაშვილი, მიხეილ ბარბაქაძე, ვალერი ნათელაშვილი, ვაჟა ტაკაშვილი, გელა გელაშვილი, არკადი გაბროშვილი, პეტრე ოსიაშვილი, სერგო ქოთუაშვილი, მორის ჯუგაშვილი, მამუკა ასლამაზიშვილი, ძმები ხვიჩა და გოჩა სახამბერიძეები, კახა ჯალაბაძე, გიორგი ქუთათელაძე, თეიმურაზ ცნობილაძე, ნუგზარ ელბაქიანი და სხვები.

ახლადჩამოსულთაგან ვიგებთ, 4 ივლისს სოხუმში ჩვენი გამგზავრებისას გივი კვანტალიანის აეროპორტში გამოუცხადებლობის მიზეზს. თურმე, ის იმ დღეს 10 საათზე დაიბარეს სახელმწიფო მეთაურის ადმინისტრაციაში და თანამდებობიდან გადაყენების შესახებ აცნობეს. ამავე დღეს უმაღლეს სკოლაში იკრიბება კურსანტებისა და ოფიცრების ნაწილი და კურსანტებს გივი კვანტალიანის სასწავლებელში დასაბრუნებელი აქციის მოწყობისაკენ მოუწოდებენ. ოფიცრების ნაწილი კი კლუბში შეკრებილ კურსანტებს სიმშვიდის შენარჩუნებას სთხოვდა და კვანტალიანის საწინააღმდეგო არგუმენტებს აყალიბებდა. აზრთა სხვადასხვაობის მიუხედავად სკოლის ეზოში 50-60 კურსანტი და ოფიცერი შეიკრიბა. ისინი ორგანიზებულად წავიდნენ გივი კვანტალიანის საბურთალოს ქუჩაზე მდებარე საცხოვრებელ კორპუსთან და მჯდომარე აქცია გამართეს, მისი სამსახურში დაბრუნების მოთხოვნით.

მეორე დღეს, 5 ივლისს შსს უმაღლეს სკოლას სტუმრობს საქართველოს შსს ხელმძღვანელობა – შინაგან საქმეთა მინისტრის პირველი მოადგილე გენერალ-მაიორი ჯიმი მიქელაძე და კადრების სამმართველოს უფროსი ვალერი გელბახიანი (ვალერი გელბახიანი ე. შევარდნაძის პრეზიდენტობისას საკანონმდებლო ხელისუფლების წარმომადგენელია და დღეისათვის იგი პოლიტიკურად დევნილია). ჯიმი მიქელაძე და ვალერი გელბახიანი კლუბში შეკრებილ კურსანტებს უმტკიცებდნენ, რომ სასწავლებლის უფროსი გივი კვანტალიანი შინაგან საქმეთა სამინისტროს გვერდის ავლით, თავისი ინიციატივით აგზავნიდა კურსანტებს საბრძოლველად შიდა ქართლსა და აფხაზეთში. შემდგომ ვალერი გელბახიანი დასძინს, რომ 2-3 წლის განმავლობაში ცოდნა არ მიგიღიათ და უცოდინარ კურსდამთავრებულებს შსს ორგანოებში ვერ მივიღებთო.

კურსანტებმა ხმა აიმაღლეს, ნარკომანებს და ქუჩიდან მოყვანილებს იღებთ შსს ორგანოებში და ჩვენ რატომ არ უნდა მიგვიღოთო, ცოდნასაც ვიღებთ და თქვენი ბრძანებებითაც ვმონაწილეობთ ღონისძიებებსა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებშიც, რამდენად გამართლებულია კურსანტების განწევვა ომშიო.

ვალერი გელბახიანმა უპასუხა: ომში წაყვანა გივი კვანტალიანის ინიციატივით ხდება და არა შინაგან საქმეთა სამინისტროს განკარგულებით. შეკრებაზე ასევე ითქვა ისიც, რომ უმაღლესი სკოლის უფროსის მოვალეობის შემსრულებლად დაინიშნა ჯიმი მიქელაძე. ამაზე გაბრაზებულმა კურსანტებმა ჯ. მიქელაძეს მიმართეს, „საიდანაც მობრძანდით, ისევ იქ წაბრძანდით, ჩვენ, კი, გივი კვანტალიანი დაგვიბრუნეთ.

ხელისუფლების ზემდგომი ორგანოები შსს უმაღლეს სკოლას სიცრუით ბერავდნენ. ამას, რომელი, თუნდაც, ბრიყვი, დაიჯერებდა, რომ კურსანტები ომში მხოლოდ კვანტალიანს თავისი ინიციატივით მიჰყავდა და ხელისუფლება, სამინისტრო ბაიბურში არ იყო, ანდა უდრტინველად იტანდნენ ასეთ გაუგონარ თავნებობას?! მათთვის სულ ერთი იყო ამ ომში ვინ და რამდენი დაიღუპებოდა, ოღონდ მათ და მათ ოჯახებს ცივი ნიავი არ მიჰკარებოდათ. კიდევ ერთი, საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის, შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლის ანალიტიკური განყოფილების უფროსის, მთავარი სამხედრო მრჩევლის, ინჟინერ-პოლკოვნიკ ვ. ჩიქოვანის 1993 წლის 3 ივლისის №309 წერილი, რომლის თანახმად და სახელმწიფო მეთაურის განკარგულების საფუძველზე, სოხუმში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად ივლის-აგვისტოში იგზავნებოდნენ შსს უმაღლესი სკოლის ოფიცრები და კურსანტები.

8 ივლისს ეშერის მთიდან კვლავ დაგვცხეს. ისინი ამით ჩვენს მოთმინებას ამოწმებდნენ. ავთო გაიმარჯვაშვილი რამდენიმე წუთიაა ქოგრიტით ადევნებს თვალს აფხაზთა პოზიციებს. მებრძოლთა მოძრაობას გულდასმით სწავლობდა. დაინახა, რომ გუმისთასთან მდებარე მიწურის (ბლინდაჟის) ახლოს მებრძოლეები გადაადგილებისას შეჯგუფდნენ. კოორდინატები ზუსტად გადასცა გვერდით მდგომ მეორეკურსელ კახა ჩინჩალაძეს, რომელსაც მომზადებული ჰქონდა ყუმბარმტყორცნი კუმულატიური ჭურვით და იმანაც ზუსტად ისროლა. ჭურვი მიწურს მოხვდა და ააფეთქა. მიწურის სიახლოვეს ვაიუშველებელი ატყდა. ერთი საათი არც იყო გასული, რომ მეორე კურსელმა ზვიად გოგლიძემ სნაიპერის შაშხანით სიცოცხლეს გამოასალმა ერთ-ერთი აფხაზი მებრძოლი. მეორე დღეს ჩვენმა და ზვერვამ მოიპოვა ინფორმაცია, რომ კახა ჩინჩალაძის გასროლილმა ჭურვმა მიწურში მყოფი მებრძოლეები ამოხოცა, ხოლო ზვიად გოგოლაძეს მოეკლა აფხაზთა დაჯგუფების ერთ-ერთი ლიდერი. ორივე კურსანტს, 23-ე ბრიგადიდან თავდაცვის სამინისტროში გაგზავნილი წერილის საფუძველზე, რომელსაც ხელს გენერალი გენო ადამია აწერდა, თავდაცვის მინისტრის ბრძანებით მადლობა გამოეცხადა.

გუმისთა. ჩვენი განლაგების ადგილი. ხელოვნური რკინა-ბეტონის დამბები დანგრეული იყო აფხაზური მხრიდან გამოსროლილი ჭურვებით.

გუმისთა. „ნიმიკების“ პოზიციაზე იმყოფებიან საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს უმაღლესი სკოლის პირველკურსელები

მარცხნივ
ბაჩუკი
საათაშვილი,
მარჯვნივ
თეიმურაზ
ჩადუნელი

სოხუმელი მებრძოლის მარცხნივ მორის ჯუგაშვილია

გუმისთის პოზიციიდან შეცვლაზე გამოსული კურსანტები და ოფიცრები, უჩხოზე მდებარე ერთ-ერთი კორპუსის მიტოვებულ ბინაში, ძალების მოსაკრებად ისვენებდნენ, რათა 2-3 საათიანი შესვენების შემდეგ ისევ წინ, გუმისთის დამბებთან დამდგარიყვნენ.

ერთ-ერთი შესვენების დროს ბინაში მყოფ კურსანტებსა და ოფიცრებს მეორეკურსელი პაატა ჯღამაძე პიანინოზე დაკრული ჰანგებით მათ შინაგან მონოლოგს ასმენინებს.

ხელისუფლებას სიცრუის მორევში ვყავდით ჩათრეული, ამის დასტურია სახელმწიფოს მეთაურის განკარგულება. საქართველოს მეთაურის, შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლის 1993 წლის 4 ივლისის №133 განკარგულება, რომელიც ორი პუნქტისაგან შედგება:

„1. საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის, შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლის ბრძანების შეუსრულებლობისათვის, რომელიც დაკავშირებული იყო საქართველოს შსს პოლიციის უმაღლესი სკოლის მონაწილეობასთან დაკავშირებით სოხუმის დაცვის ღონისძიებებში, სკოლის უფროსი, პოლიციის გენერალ-მაიორი გივი კვანტალიანი განთავისუფლდეს დაკავებული თანამდებობიდან.

საქართველოს ეროვნული უშიშროებისა და თავდაცვის საბჭოს უახლოეს სხდომაზე განხილულ იქნეს საკითხი გივი კვანტალიანისათვის პოლიციის გენერალ-მაიორის ნოდების ჩამორთმევის შესახებ.

2. დაევალოს საქართველოს რესპუბლიკის შს მინისტრს თ. ხაჩიშვილს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს პოლიციის უმაღლესი სკოლის უფროსის მოვალეობის შესრულება დროებით დააკისროს შს მინისტრის მოადგილეს პოლიციის გენერალ-მაიორ ჯემალ მიქელაძეს.

შსს უმაღლესი სკოლის 4 ივლისის №63 პ/შ ბრძანებით 83 ოფიცერი და კურსანტი გაემგზავრა სოხუმის დასაცავად. ამის შემდეგ, უმაღლესი სკოლის უფროსის მოვალეობის შესრულებლის, ჯ. მიქელაძის ბრძანებით, რაც ივლის-აგვისტოს თვეებით არის დათარიღებული, სოხუმში იგზავნება 25 ოფიცერი და 128 კურსანტი. სულ, სოხუმის დასაცავად მონაწილეობდა 36 ოფიცერი 211 კურსანტი. გუმისთაზე, საბრძოლო პოზიციებზე იდგნენ ოფიცრები: კაპიტანი მალხაზ ნემსინვერიძე, კაპიტანი გელა გუდაძე, ვიცე-პოლკოვნიკი დავით ჩაგუნავა, მაიორი ელგუჯა ჭანტურია, შოთა ახალაია, ლეიტენანტი ზურაბ ლლონტი, ვიცე-პოლკოვნიკი იური დიაჩკოვი-დუმბაძე, მაიორი იმხან არზუმანოვი, ლეიტენანტი ხვიჩა პატარიძე, ვიცე-პოლკოვნიკი ვაჟა გურგენიძე, ვიცე-პოლკოვნიკი ვიქტორ ნიკოლაიშვილი, ვიცე-პოლკოვნიკი ივანე (მერაბ) ქოქიაშვილი, მა-

„ხიმიკების“ პოზიციას არ ღალატობენ პირველკურსელები: პეტრე ოსიაშვილი (მარცხნივ) და ვალერი ნათელაშვილი (მარჯვნივ)

იორი ალექსანდრე ხუციშვილი, პოლკოვნიკი რეზო კიბორძალიძე, კაპიტანი გიორგი გიორგაძე, პოლკოვნიკი რობიზონ ხმალაძე, ვიცე-პოლკოვნიკი მიხეილ ხურცია და სხვა.

გუმისთაზე ლოკალური სროლა არ წყდება. ირღვევა შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ. სკოლის პირადი შემადგენლობა კვლავ იცავდა სოხუმს. შეთანხმების შესაბამისად, ქართული შენაერთების გამოყვანა მიმდინარეობს: დრანდაში, რკინიგზის ბაქანზე ტვირთავენ საბრძოლო ტექნიკას. მისი გატანა ქართველებმა 7 აგვისტოდან დაიწყეს, 25 აგვისტოდან კი ჯარების დაშორიშორების პროცესი მიმდინარეობდა. აგვისტოს ბოლოს უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა თბილისში ბრუნდება.

ქართული ჯარისა და საბრძოლო ტექნიკის გამოყვანით ისარგებლეს აფხაზთა შეიარაღებულმა ფორმირებებმა, დაარღვიეს სოჭში მიღებული შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ და 16 სექტემბერს განახორციელეს შეტევა ოჩამჩირის მიმართულებით, მოგვიანებით კი გუმისთის მიმართულებითაც შეუტიეს. ისინი იყენებდნენ მძიმე ტექნიკას, სარაკეტო დანადგარებს. თუმცა შეთანხმებისამებრ ეს ტექნიკა აღარ უნდა ჰქონოდათ. აქ რუსული კვადრი თვალსაჩინო იყო. საბრძოლო ოპერაციებს ქართველთა წინააღმდეგ რუსი გენერალიტეტი ხელმძღვანელობდა. ამას ადასტურებს ისიც, რომ გენერალმა გ. კონდრატიევმა რუსეთის უზენაესი საბჭოს სხდომაზე გამოსვლისას სოხუმის დაცემის თარიღი იწინასწარმეტყველა. ოპერაცია მისი დაგეგმილი იყო და კარგად იცოდა როდის აიღებდა სოხუმს.

სოხუმის დაცემას, გარდა ჩვენი ძალების არაკოორდინირებული მოქმედებისა, რაც მთავარია, მძიმე ტექნიკის გამოყვანისას „დიდი დახმარება“ გაუწია დასავლეთ საქართველოში არასტაბილურმა მდგომარეობამ. აფხაზებმა რუსების დახმარებით, ისარგებლეს დასავლეთ საქართველოში მიმდინარე სამოქალაქო ომით, დაარღვიეს სოჭში მიღებული შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ და მთელი ძალებით შემოგვიტყვეს.

1993 წლის დასაწყისიდან დასავლეთ საქართველოში გახშირდა ექს-პრეზიდენტის მომხრეთა მიტინგები. განსაკუთრებით აქტიურობდა ლოთი ქობალიას შეიარაღებული ფორმირებანი. მან და მისმა შეიარაღებულმა ფორმირებებმა საშიშროება შეუქმნეს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას. 15 სექტემბერს ლოთი ქობალიას შეიარაღებულმა რაზმმა, ჯავშანტექნიკის გამოყენებით შეუტიეს სამტრედიას. ავანტიურისტმა ქობალიამ შეიარაღებული რაზმით დაიკავა სენაკი, ხობი და აბაშა, მიუახლოვდნენ ქუთაისს. შს სამინისტროს 17 ოქტომბრის №13/1-176 ტელეფონოგრამის სა-

ფუძველზე, ქუთაისში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად იგზავნება უმაღლესი სკოლის 50 მუშაკი.

საქართველოში დაბრუნებულმა ზვიად გამსახურდიამ 24 სექტემბერს თავის გამოსვლაში თქვა, რომ მთავარია ედუარდ შევარდნაძის რეჟიმის დამხობა, ამიტომ მან ომი უნდა წააგოს, ხოლო როცა კანონიერი ხელისუფლება აღდგება, იგი აფხაზეთს დაიბრუნებს. სოხუმში ამ დროისათვის უმძიმესი მდგომარეობა იყო: მებრძოლები და მოსახლეობა შველას ითხოვდა, უთანასწორო ბრძოლაში ილუპებოდნენ მებრძოლები, მოსახლეობა.

27 სექტემბრისათვის სოხუმის ევაკუაცია არ მოხდარა. იმ დღეს აფხაზებმა რუსების-კაზაკების, ჩეჩნების, ადიღეელების, ყაბარდოელების, სომხების და სხვა გადამთიელი „ბოევიკების“ დახმარებით, დაიკავეს სოხუმი. მოსახლეობის სიცოცხლე საფრთხეში აღმოჩნდა. რუსებმა სისრულეში მოიყვანეს სოხუმის აღება. რუსების მზაკვრულმა გეგმამ, ძალთა დამორიშორების, მძიმე ტექნიკის გაყვანის შესახებ ქართველები მძიმე მდგომარეობაში ჩააყენა. სოხუმის ბრძოლებში გამოიკვეთა, რომ ქალაქის აღების ოპერაციაში მონაწილეთა შორის უდიდესი ნაწილი რუსი პროფესიონალი სამხედროები იყვნენ. აქ, ბრძოლებში რუსეთის მრავალრიცხოვანი დესანტი მონაწილეობდა. ისინი ახალ ტექნიკას იყენებდნენ, მაგალითად, დისტანციურად სამართავი ტანკები, სითბური რაკეტები და ა. შ.

დასავლეთ საქართველოში კი პრეზიდენტყოფილის მომხრეებს საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ ნამოყვანოთ ომი. ექსტაზში შესული ზვიად გამსახურდიას მომხრეები ხელისუფლების დაბრუნებისათვის უიშედო ბრძოლაში ჩაბმულიყვნენ. 2 ოქტომბერს მათ ფოთი დაიქვემდებარეს. მისი აღებისას „გრადის“ ტიპის დანადგარები გამოიყენეს. „ზვიადისტებს“ შემოყვანილი ჰყავდათ ჩეჩნები, კაზაკები და აფხაზები. სოხუმიდან დაძრულ ლტოლვილთა მდგომარეობა უკიდურესად მძიმე იყო. ავანტიურისტმა ლოთი ქობალიამ კი მათ ზუგდიდიდან გამომავალი გზა არ გაუხსნა და ჭუბერში სიცივისა და შიმშილისაგან ასობით მოხუცი, ქალი და ბავშვი დაიღუპა.

ამ მძიმე დროს სოხუმიდან ლტოლვილთა გამოსაყვანად უკრაინელმა ხალხმა, უკრაინელმა მფრინავებმა ქართველი ხალხისათვის დაუფინყარი დახმარება აღმოგვიჩინეს – უბედურების ზონიდან ათასობით ლტოლვილი გადმოიყვანეს. სხვა ხალხების შვილები უანგაროდ გვეხმარებოდნენ, ლოთი ქობალიას მებრძოლები კი საქართველოს ქალაქებსა და რაიონებს „გრადებითა“ და „ნურსის“ ტიპის რაკეტებით ბომბავდნენ. 4-6 ოქტომბერს, ისინი უტყევდნენ ოზურგეთს, ლანჩხუთს, ხონს, სამტრედიას და როგორც ითქვა, ლტოლვილებსაც გზა ჩაუკეტეს.

ე. შევარდნაძის მოთხოვნით, ფოთის აკვატორიაში შემოსულმა რუს მეზღვაურთა შეიარაღებულმა დაჯგუფებამ სამთავრობო ჯარებს დახმარება აღმოუჩინა. მათ მოახერხეს გარდატეხა შეეტანათ სამოქალაქო ომის მიმდინარეობაში, უკუაგდეს მონინალმდეგე, დაიკავეს ლანჩხუთი და მოიგერიეს შეტევა ვანზე. 21 ოქტომბერს სამთავრობო ძალები შევიდნენ ხონში, 22-28 ოქტომბერს მათ დაიკავეს სამტრედია, ფოთი, სენაკი, ხობი და გავიდნენ ზუგდიდის მიმართულებით.

საქართველოს რესპუბლიკის პროკურატურაში 1993 წლის ოქტომბერში აღიძრა სისხლის სამართლის საქმეები სამშობლოს ღალატისა და ანტისახელმწიფოებრივი საქმიანობისათვის და გაიცა დაპატიმრების სანქციები ზვიად გამსახურდიას მთავრობის წევრებზე, მათი ორგანიზატორული და წამქეზებლური საქმიანობის გამო. თუმცა ზემოაღნიშნულზე ბრალდებები არავისთვის წაუყენებიათ.

26 ოქტომბერს საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლაში განგაში გამოცხადდა. ამის მიზეზი ქვეყანაში არსებული მდგომარეობა იყო. სასწავლებლის შემადგენლობის შეკრებას პირადად ხელმძღვანელობდა შსს უმაღლესი სკოლის უფროსი, პოლიციის გენერალ-მაიორი რომან გვენცაძე (იგი ორი კვირის წინ დაინიშნა ამ თანამდებობაზე, კერძოდ, 1993 წლის 12 ოქტომბრის საქართველოს შსს №465 პ/შ ბრძანებით). ნაიკითხეს შსს წინა დღით დათარიღებული ტელეფონოგრამა №8/1-207, რომლის თანახმად 26 ოქტომბერს დასავლეთ საქართველოში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად უნდა გამგზავრებულიყო სასწავლებლის 100 კაციანი რაზმი. იმ დღეს ოფიცერთა და კურსანტთა ეს რაოდენობა ვერ შეიკრიბა. იმ ხანად სასწავლებელში სულ 80 კურსანტი და ოფიცერი იყო. ამის შემხედვარე რომან გვენცაძემ ემოციები ვერ დამალა და დაიმუქრა, თუკი ხვალ, 27 ოქტომბერს, 10 საათზე 100 კაცი არ შეიკრიბება, სკოლას დავხურავო. ასეთი მუქარები შსს უმაღლესი სკოლის ყოფილი უფროსის გივი კვანტალიანისაგან 1991-1993 წ. წ. ხშირად გვესმოდა, თუმცა სკოლა ჩვეული საქმიანობით განაგრძობდა ცხოვრებას.

მეორე დღეს, 27 ოქტომბერს 10 საათზე უმაღლესი სკოლის პლატცზე 100 კაცი იყო გამწკრივებული. რომან გვენცაძე თავად ესწრებოდა პირადი შემადგენლობის სიის ამოკითხვას. მწყობრში იდგა 8 ოფიცერი, 2 პირველკურსელი, 44 მეორე კურსელი, 16 მესამე კურსელი და 30 მეოთხე კურსელი. აღნიშნული ჯგუფის ხელმძღვანელად დაინიშნა უმაღლესი სკოლის უფროსის მოადგილე სამწყობრო მომზადებისა და რეჟიმის დარგში, პოლიციის პოლკოვნიკი მერაბ რუხაძე.

აღნიშნული ჯგუფი იმავე დღეს სენაკში გაემგზავრა. სენაკს სამთავრობო ჯარები აკონტროლებდნენ. მათ წინა დღეს შეუტიეს ექსპ-

რეზიდენტის უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებებს და ქალაქი გაათავისუფლეს. უმაღლესი სკოლის 100 კაციანი ჯგუფი, წესისამებრ, შს სამინისტროს საკოორდინაციო შტაბს დაუქვემდებარეს. ზემდგომი ორგანოს დავალებით კურსანტები და ოფიცრები სენაკის შესასვლელ-გასასვლელელებში გაანაწილეს.

სენაკი ნაომარ ქალაქს ჰგავდა. საღამოს ჩხორონწყუდან სროლა ისმოდა. კურსანტები და ოფიცრები ჩხორონწყუ-მენჯის გზაჯვარედინზე, რუსთაველის, მოსკოვისა და კუბიშევის ქუჩებზე განლაგდნენ. ამ ქუჩებზე მიტოვებულ სახლებში ღამე თეთრად გაათენეს, პოზიციებზე მორიგეობით გადიოდნენ. დილით, საკოორდინაციო შტაბში, რომელიც ქალაქის სასტუმროში იყო განლაგებული, დაძაბულობა შეიმჩნეოდა. შტაბის გადაწყვეტილებით შინაგან საქმეთა ორგანოების თანამშრომლებს ქალაქი უნდა დაეტოვებინათ და სოფელ ნოსირისაკენ გასულიყვნენ. სენაკიდან გასულებს, მდინარე ტეხურასთან, სოფელ ნოსირის მხარეს მაგისტრალზე ასეთი სურათი დახვდათ: რუსები სანგრებს თხრიდნენ. სკოლის შემადგენლობა ადგილზე დარჩა, ხოლო შინაგან საქმეთა ორგანოს დანარჩენი თანამშრომლები სამტრედიის მიმართულებით წავიდნენ.

შუადღე იყო. აბაშის მხრიდან სენაკის მიმართულებით მომავალ ავტოკოლონას ჯაბა იოსელიანი მოუძღოდა. მეორე მანქანით შინაგან საქმეთა მინისტრი შოთა კვირაია და თბილისის მთავარი სამმართველოს უფროსი თემური მიქაძე მოდიოდნენ. მათი ბრძანებით პოლიციის თანამშრომლებმა პირი იბრუნეს და სენაკში შევიდნენ. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ყველა მუშაკი აკაკი ხორავას სახელობის თეატრთან შეიკრიბა. შტაბში დანაყოფების მეთაურები დაიბარეს და ჯაბა იოსელიანის ბრძანებით, სენაკის დასაცავად გაანაწილეს. უმაღლესი სკოლის თანამშრომლები ისევ რთულ პოზიციებზე გაანაწილეს – ჩხორონწყუ-მენჯისა და სენაკი-ჩხორონწყუს გზაჯვარედინზე. ამ გზაჯვარედინებზე ყოფნის დროს კურსანტებმა, გვარდიელების მიერ გატაცებული სოფელ ნოსირის მოქალაქის კუთვნილი ავტომანქანა „ნივა“ მეპატრონეს დაუბრუნეს. მათ ხალიჩების ფაბრიკაში საძარცვავად შესულ გვარდიელებს ააღებინეს ხელი ამ განზრახვაზე.

განაწილების ადგილებზე დაბრუნებული კურსანტები და ოფიცრები მიტოვებულ სახლებს ამოფარებულები აკონტროლებდნენ პოზიციებს. ქალაქში ავისმომასწავებელი სიჩუმე იყო დასადგურებული. მოსახლეობა არსად ჩანდა. ამ ყოფაში ერთი საათი იქნებოდა გასული, როცა უმაღლესი სკოლის მუშაკებმა ჩხორონწყუს მხრიდან ქალაქში შემოსული ჯავშანტრანსპორტიორი „ბრდმ“-ი შენიშნეს, უკან და გვერდებზე ქვეითები მოყვებოდნენ.

თავიდან ისინი თავისიანებად აღიქვეს და ცეცხლი არ გაუხსნიათ. თუმცა, ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმი სხვა-ნაირად ფიქრობდა.

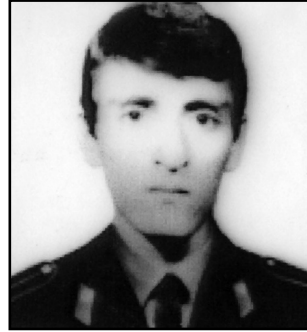
„ზვიადისტთა“ შეიარაღებული მებრძოლების ქალაქში შემოსვლისთანავე სენაკში დისლოცირებულმა შინაგან საქმეთა სამინისტროს შტაბის მალალმა ჩინოსნებმა მიატოვეს ქალაქი და სასწავლებლის მუშაკები ექსპრეზიდენტის შეიარაღებული მებრძოლების პირისპირ აღმოჩნდნენ. ორთაბრძოლა რამდენიმე წუთს გაგრძელდა. სროლა „ზვიადისტებმა“ და მათმა დამქაშებმა დაიწყეს. იქ, სადაც მეორე კურსელები იდგნენ, ყუმბარმტყორცნიდან გამოსროლილი ჭურვი აფეთქდა და მისი ნამსხვრევებისაგან მძიმედ დაჭრილი მეორე კურსელი ფრიდონ ტყემელაშვილი დაიღუპა. ამის შემხედვარე დანარჩენმა კურსანტებმა და ოფიცრებმა სროლას სროლით უპასუხეს. მეოთხე კურსელი დემე წულუკიანი ტყვიამფრქვევით მონარჯვებული გადაეღობა „ზვიადისტთა“ ჯავშანტრანსპორტიორს და სროლა აუტეხა, მაგრამ „ბრდმ“-დან გამოსროლილმა მსხვილი კალიბრის ტყვიამ მოცულა. იგი საავადმყოფოში მიყვანის შემდეგ გარდაიცვალა. ჩეჩენისა თუ აფხაზის ტყვიით მძიმედ დაჭრილ მეოთხე კურსელ გია ვარამაშვილს სენაკის საავადმყოფოში მარჯვენა ფეხის ბარძაყის ამპუტაცია ჩაუტარდა, მძიმე ჭრილობა მიიღო მკერდის არეში მეოთხე კურსელმა თემურ გურაშვილმა. ვინც გადაარჩა, ზოგმა მიტოვებულ სახლებს შეაფარა თავი, ნაწილი რუსთაველის ქუჩაზე მცხოვრებ ჯემალ ბერაიას (ხალიჩების კომბინატის დირექტორი) ოჯახმა შეიფარა, ზოგს „ზვიადისტების“ რისხვა დაატყდა თავს. ტყვედ ჩავარდნილებს ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმი ავტომატის კონდახებით გაუმასპინძლდა, ხოლო „ზვიადისტების რისხვას“ გადარჩენილებს სენაკის გასასვლელში მხედრიონელებმა სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს და ავტომატებიც წაართვეს.

შს ხელმძღვანელობამ მიატოვა კურსანტები და ოფიცრები და ისინი „ზვიადისტებს“ შეატოვა.

უმალლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა სენაკში გაღებული სისხლის ფასად ბრუნდება თბილისში. იმის ნაცვლად, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს ფსიქოლოგიურ სტრესში მყოფი კურსანტებისა და ოფიცრების ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციისათვის ეზრუნა, ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული რაზმისათვის სენაკის ჩაბარების გამო საყვედურებით აავსეს. ეს ლაჩრები თავად კისრისტებით რომ გამოიქცნენ სენაკიდან, სულ რაღაც 100 კაცთან რაზმს ავალდებულებდნენ კარგად შეიარაღებულ „ზვიადისტთა“ პირსისხლიანი ჯარის შეჩერებას.

ფრიდონ ტყემელაშვილი

1975-1993

ფრიდონ ტყემელაშვილი დაიბადა 1975 წლის 4 მარტს ქობულეთის რაიონის დაბა ოჩხამურში. მალე ოჯახი საცხოვრებლად სამტრედიისში გადმოვიდა. 1982 წელს მშობლებმა ფრიდონი სამტრედიის მე-5 საშუალო სკოლაში შეიყვანეს, რომლის სრული კურსი 1992 წელს დაამთავრა. ბავშვობაში ფრიდონი გატაცებული იყო სპორტით. სკოლის დამთავრების შემდეგ ფრიდონი გადაწყვეტს მისაღები გამოცდების ჩაბარებას საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლეს სკოლაში და 1992 წლის 13 აგვისტოს მისაღები გამოცდების შედეგების მიხედვით იგი ჩარიცხულ იქნა საქართველოს უშიშროების სამინისტროს უმაღლესი სკოლის სამართალმცოდნეობის სპეციალობაზე.

ფრიდონი, საოცრად კეთილშობილი, ალალი და ბავშვური, გულუბრყვილო დამოკიდებულებით გამოირჩეოდა თანაკურსელებს შორის. ოცნებობდა მაღალკვალიფიციური იურისტის განათლების მიღებას და მონინავე სამართალდამცავთა რიგებში ჩადგომას, მაგრამ სენაკში სამოქალაქო ომის საბედისწერო დღეებმა ნათელ მომავალზე მეოცნებე ჭაბუკის სიცოცხლე შეინირა.

ფრიდონ ტყემელაშვილს ცუდ დროს მოუწია თავისი პროფესიული არჩევანის გაკეთება. ამ პერიოდში ცხოვრებაში ხელმოცარული და განანყენებული ადამიანების დრო იდგა. ყველა უსაქმურს და ნაძირალას იარაღი ეჭირა ხელთ სამშობლოს დაცვის საბაბით და თავიანთ შავბნელ საქმეებს აკეთებდნენ. სამწუხროა, რომ ასეთი გონებადახშული ადამიანების მსხვერპლი გახდა სამშობლოს წინაშე ვალმოხდილი 18 წლის ფრიდონ ტყემელაშვილი.

ფრიდონ ტყემელაშვილს ოჯახში დარჩა მამა – რომან ტყემელაშვილი, დედა – მარინა მაღლაკელიძე და ძმა – კახა და – ფიქრია ტყემელაშვილები.

საქართველოს შსს ბრძანებით ფრიდონ ტყეშელაშვილს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. მის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეორე კურსის მესამე ოცეულის პირველი ათეული.

ფრიდონ ტყეშელაშვილის გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, ფრიდონ!

დემეტი (დემე) ნულუკიანი

1966-1993

დემეტი ნულუკიანი დაიბადა 1966 წლის 18 სექტემბერს მესტიის რაიონის სოფელ ფარში. 1983 წელს დაამთავრა მესტიის საშუალო სკოლა. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ მსახურობდა საბჭოთა არმიის რიგებში. 1988 წელს დემეტი ამთავრებს პროფტექნიკურ სასწავლებელს. პროფესია, რომელიც პროფტექნიკურ სასწავლებელში მიიღო, მას არ აკმაყოფილებდა. გულმა ვაჟკაცური პროფესიისკენ გაუწია. იგი 1990 წლის აგვისტოში წარმატებით აბარებს მისალემ გამოცდებს და ირიცხება სსრ კავშირის შსს მოსკოვის მილიციის უმაღლესი სკოლის თბილისის ფაკულტეტზე.

ზღაპრულ ბუნებაში გაზრდილი დემე საოცრად გულისხმიერი, პატიოსანი, სულგრძელი ახალგაზრდა იყო. უმაღლეს სკოლაში სწავლის დასაწყისში მას წილად ხვდა უაღრესად რთულ პირობებში დაეცვა დედაქალაქის და მისი მოსახლეობის სიმშვიდე. ეს, ის პერიოდია, როდესაც საქართველოში დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ანარქიამ და ქაოსმა დაისადგურა, გაუარესდა კრიმინოგენული ვითარება, ქვეყანაში დაუსჯელად დათარეშობდნენ სხვადასხვა ჯურის დამნაშავენი.

დემე ნულუკიანი მონაწილეობდა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში სამაჩაბლოში. აქ, თანაკურსელებთან ერთად იცავდა ქართულ მოსახლეობას ოსი ექსტრემისტებისა და ჩრდილოკავკასიელი „ბოვეიკებისაგან“.

1993 წლის 25 ოქტომბრის შსს განკარგულებით და შსს უმაღლესი სკოლის ხელმძღვანელობის ბრძანებით 27 ოქტომბერს სენაკში გაიგზავნა ასაკციანი ჯგუფი, რომელთა შორის იყო მეოთხე კურსელი დემეტი ნულუკიანი.

ქვეყანას საშიშროება ემუქრებოდა. ამბიციურად განწყობილი იარაღასხმული ლოთი ქობალიას რაზმი თბილისზე ლაშქრობისათვის ემზადებოდა. მძიმე ვითარება იყო შექმნილი სამეგრელოს რეგიონში. სამოქალაქო ომის გამჩაღებლებს, სენაკში დისლოცირებულმა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკოორდინაციო შტაბმა, შსს მილიციის უმაღლესი სკოლის ასკაციანი ჯგუფი დაუპირისპირა. შინაურ მტერს (მათ რიგებში იბრძოდნენ ჩეჩნები, კაზაკები და აფხაზები) მოძმის სისხლი სწყუროდა და მიიღო კიდეც.

29 ოქტომბერს, შუადღეს ლოთი ქობალიას შეიარაღებული რაზმის მიერ ქ. სენაკზე განხორციელებული შტურმის დროს, მათ მიერ გამოსროლილი ყუმბარმტყორცნით დაღუპული მეორე კურსელის ფრიდონ ტყეშელაშვილისა და მისი, მძიმედ დაჭრილი თანაკურსელების გია ვარამაშვილის და თემურ გურაშვილის შემხედვარე, დემეტი გადაუდგა „ზვიადისტთა“ ჯავშანტრანსპორტიორს, რომელიც სროლა-სროლით მოინეგდა წინ და ავტომატური იარაღიდან ცეცხლი გაუხსნა. დემე წულუკიანი ჯავშანტრანსპორტიორიდან ნასროლმა ტყვიამ იმსხვერპლა. იგი მძიმედ დაჭრილი სენაკის საავადმყოფოში გარდაიცვალა. დემე ბოროტებასთან ბრძოლაში დაეცა.

დემე წულუკიანს ოჯახში დარჩა მამა – ვალო წულუკიანი, დედა – ნუცა წულუკიანი, დედმამიშვილები.

საქართველოს შსს ბრძანებით დემეტი წულუკიანს მიენიჭა მეთაურთა შემადგენლობის „პოლიციის ლეიტენანტის“ სპეციალური წოდება. მისი გვარი ოქროსფერი ასოებით ამოტვიფრულია შსს აკადემიის ტერიტორიაზე აღმართულ სამშობლოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა მემორიალზე. მის სახელს ატარებს შსს აკადემიის მეოთხე კურსის პირველი ოცეულის პირველი ათეული.

დემეტი წულუკიანი გვარი და სახელი ამოტვიფრულია თბილისში გმირთა მოედანზე არსებულ საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა მემორიალზეც.

შენი სახელი უკვდავია, დემე!

დასკვნის ნაცვლად

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს უმაღლესი სკოლის გავლილ გზაზე 1941 წლიდან – სენაკის მოვლენებამდე აშკარად გამოიკვეთა ხელისუფლების, ზემდგომი ორგანოების განკარგულებებისა და ბრძანებების შესაბამისად, მისი ოფიცრებისა და კურსანტების მონაწილეობა მეორე მსოფლიო ომში, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში, ქვეყნის დემოკრატიზებისა და ერთიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში მონაწილეობა. შესასწავლია მილიციის სკოლის მუშაკთა მიმართ გატარებული 1937 წლის სისხლიანი რეპრესიების პერიოდი. სასწავლებლის ისტორიის სრულად წარმოსაჩენად აუცილებელია დადგინდეს რეპრესირებულ მუშაკთა ვინაობა, გაირკვეს მათი ბრალდება და გაეცეს პასუხი კითხვებს: ვინ? რატომ? რისთვის?

ვიხსენებ საქართველოს უახლესი ისტორიის 1989-1993 წლების უმძიმეს პერიოდს; ცნობილ, თუ ნაკლებად ცნობილ ფაქტებს, ქვეყანაში იმ დროს მოქმედი ძალების პოზიციებს, ქიშპობას და დაპირისპირებას, ლალატს, შემთხვევით პოლიტიკოსთა უმწეო პოლიტიკას, ძალაუფლებისათვის ბრძოლას, სამხედრო „სტრატეგების“ ავტორიტეტულობას, ფრონტის ხაზზე გამეფებულ უდისციპლინობასა და განუკითხაობას, ეგრეთ წოდებული სარდლების სრულ უფიცობას ბრძოლის წარმოების უმარტივეს საკითხებშიც კი; როგორ იმსხვერპლა ყოველივე ამან სასწავლებლის კურსანტები და ოფიცრები, და არა მარტო ისინი, არამედ საქართველოს მრავალი ახალგაზრდა, მშვიდობიანი მოსახლეობა და დაგვაკარგინა შიდა ქართლი და აფხაზეთი.

გორბაჩოვშინის ხანა იდგა. ამ პერიოდმა, გასული საუკუნის 80-იანი წლების მეორე ნახევრიდან მოიტანა პერესტროიკისა და გლასტნოსტის ფენომენი. იგი ვითომდა დემოკრატიული ფასეულობების დაცვას გულისხმობდა. ნამდვილად, თავშივე ეტყობოდა, რომ განხორციელება არ ეწერა. მთელი ქვეყანა ქაოსის მორევში ჩაიძირა. სსრ კავშირის მთელ ტერიტორიაზე (ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებში) იმძლავრა ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ. საბჭოთა სახელმწიფო დღითიდღე ემსგავსებოდა ჩასაძირად განწირულ ხომალდს.

საქართველოში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მთავარი მიზანი დამოუკიდებლობის მოპოვება იყო. ქვეყანა-

ში გამოჩნდნენ პოლიტიკური პარტიების ლიდერები, რომლებიც დამოუკიდებლობის მშვიდობიანი-კონსტიტუციური გზით მოპოვებას ცდილობდნენ. თბილისში იმართებოდა მიტინგები. პოლიტიკური პარტიების ლიდერები საჯაროდ გამოხატავდნენ თავის აზრებსა და შეხედულებებს. თბილისი მასობრივმა აქციებმა 4 აპრილიდან მოიცვა. ეს მოხდა მოულოდნელად და სპონტანურად, რაშიც გარეშე ძალებმაც დიდი როლი ითამაშა. მიმდინარეობდა სსრ კავშირის დემონტაჟი.

9 აპრილის მსგავსი მოვლენები მაშინდელ სსრ კავშირის თითქმის ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის დედაქალაქში განვითარდა. 9 აპრილი იყო და არის პოლიტიკური აქტი, რომელიც ჩაიდინა სსრ კავშირის მაშინდელმა მმართველმა ხროვამ და მასზე თანაბარი პასუხისმგებლობა უნდა დაკისრებოდა ყველა პირველ პირს, თუმცა ეს პასუხისმგებლობა არ დამდგარა უბრალო მიზეზის გამო – კომუნისტური რეჟიმის პირობებში კომუნისტები თავის მიმართ გამამტყუნებელ გადაწყვეტილებას ხომ არ მიიღებდნენ?!

ქვეყნის დამოუკიდებლობისაკენ, სსრ კავშირიდან გამოყოფისკენ მშვიდობიან, კანონიერ ლტოლვას ცენტრმა ქვეყნის ავტონომიებში წლების მანძილზე ძირითადად მის მიერვე გადავიწყებული სეპარატიზმი და ექსტრემიზმი დაუპირისპირა, სისხლით მორწყა ქართული მიწა და შიდა ქართლისა და აფხაზეთის ოკუპაცია მოახდინა.

1990 წლის ოქტომბერში მრავალპარტიულ არჩევნებში თავისუფალი საქართველო – მრგვალი მაგიდის დამაჯერებელი გამარჯვების შემდეგ, დამოუკიდებლობისაკენ სწრაფვის პროცესი გაძლიერდა.

ქართველი ხალხის ბრძოლას დამოუკიდებლობისათვის წინ აღუდგნენ ოსი ექსტრემისტები. მათ ისარგებლეს ქვეყანაში შექმნილი ვითარებით (ასეთი დრო საქართველოს 1917 წელსაც დაუდგა) და ოლქის სტატუსის ეტაპობრივი შეცვლა გადაწყვიტეს. სუვერენული საქართველოს გვერდის ავლით ჯერ – ავტონომიურ რესპუბლიკად, შემდეგ კი სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა დემოკრატიულ რესპუბლიკად გამოცხადება, საქართველოს შემადგენლობიდან გასვლა და ჩრდილოეთ ოსეთის ავტონომიურ რესპუბლიკასთან გაერთიანება მოითხოვეს.

1990 წლის 11 დეკემბერს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ მიიღო კანონი, რომლითაც გააუქმა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი და მისი სახალხო დეპუტატების საბჭო. ასევე ბათილად და იურიდიული ძალის არმქონედ ცნეს „სამხრეთ ოსეთის საბჭოთა რესპუბლიკის“ უმაღლესი საბჭოს 1990 წლის 9 დეკემბრის არჩევნები და მისი შედეგები. დაიწყო კონფლიქტი ქართველებსა და ოსებს

შორის. ოს სეპარატისტებს დამატებითი იმპულსი შესძინა სსრ კავშირის პრეზიდენტის მიხეილ გორბაჩოვის 1991 წლის 7 იანვრის ბრძანებულებამ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის აღდგენის შესახებ.

ქართულ მილიციას (საქართველოს შსს უმაღლეს სკოლასაც), ვითარების სტაბილიზაცია დაეკისრა, მაგრამ იგი ქართულ სოფლებში იდგა და დანარჩენ ტერიტორიას ვერ აკონტროლებდა. სსრ კავშირის შინაგანი ჯარის შემოყვანის შემდეგ ქართული მილიცია ქართული სოფლებიდანაც გამოიყვანეს და ქართველი მოსახლეობა დაუცველი აღმოჩნდა. შინაგანი ჯარის მიერ გათამამებული ოსი ექსტრემისტების მოქმედება სულ უფრო აგრესიული ხდებოდა. სეპარატისტები იარაღდებოდნენ რუსეთიდან შემოტანილი ცეცხლსასროლი იარაღით. ისინი ქართველებს სადისტურად უსწორდებოდნენ. რუსეთის სამხედრო ძალებს ამოფარებულმა ოსმა სეპარატისტებმა ქართული მოსახლეობის მასობრივი გამოძევება დაიწყეს. ქართველები საკუთარ სამშობლოში ლტოლვილებად იქცნენ...

ქართული საზოგადოება კი პოლიტიკურ პარტიებად იყო დახლეჩილი. ახლადარჩეულ ეროვნულ პარლამენტს ქვეყანაში პოზიტიური ძვრების მოხდენა არ ძალუძდა. მან ვერ შეძლო მთავარი – ერის გამთლიანება. პირიქით, ქვეყანაში იმძლავრა კუთხურმა სეპარატიზმმა. მიტინგომანია და გაფიცვომანია სახადივით მოგვედო. ქართული მილიცია ორად გახლეჩილ თანამემამულეთა – ხელისუფლების მომხრეებსა და ოპოზიციონერთა შორის იდგა და აკვირდებოდა, როგორ ეწირებოდა ქვეყანა მათ პირად ამბიციებს. ამ დროისათვის რუსთაველის გამზირი, მთავრობის სახლის მიმდებარე ტერიტორია გადაჭედილი იყო საქართველოს რეგიონებიდან ჩამოსული მოქალაქეებით. დედაქალაქის მთავარი არტერია, რუსთაველის გამზირი ხელისუფლებამ ჩახერგა. არანაკლები დანაშაული ჩაიდინა გიორგი ჭანტურია, ვისი ბრძანებითაც რუსთაველის გამზირზე ქვალორღი და სხვა სამშენებლო მასალა დაყარეს და ტრანსპორტის მოძრაობაც შეწყდა. შს სამინისტროდან იყო მითითება არავითარ შეიარაღებულ კონფლიქტში არ ჩაგრეულიყავით.

ამ დაუსრულებელმა პროცესებმა 1991 წლის ბოლომდე გასტანა და ეროვნულმა ხელისუფლებამ ლოგიკური დასასრული მიიღო. ოპოზიციურად განწყობილთა ნაწილმა შეიარაღებული გზით ჩამოაგდო ზვიად გამსახურდიას მთავრობა, რასაც მსხვერპლი მოჰყვა.

ძალაუფლება ხელში სამხედრო საბჭომ იგდო. 1991-1992 წლებში საქართველოში შექმნილი უკიდურესად მძიმე კრიმინოგენული ვითარება იყო შექმნილი. მრავალი ოფიციალური და არაოფიცია-

ლური შეიარაღებული დაჯგუფება სრულ უკონტროლობას ქმნიდა. რთულ პირობებში უხდებოდათ შსს სისტემაში მომუშავეებს დანაშაულობების გახსნა და დანაშაულის უმეტესი ნაწილი გაუხსნელი რჩებოდა.

საქართველოში ისედაც უკიდურესად მძიმე კრიმინოგენული სიტუაცია კიდევ უფრო დაძაბა სამხედრო საბჭოს სახელით 1992 წლის 27 თებერვალს გამოცემულმა ამნისტიამ, რომლის ძალითაც, ციხიდან და კოლონიებიდან გაათავისუფლეს ისეთი მძიმე დანაშაულისათვის გასამართლებული ბოროტმოქმედები, როგორიცაა: ბანდიტიზმი, ქურდობა, ძარცვა, ნარკოტიკების რეალიზება. გაათავისუფლებული ბანდიტები მთელ საქართველოს დაერივნენ. ნაძარცვ-ნაყაჩაღარი მიჰქონდათ „კამაზებით“, „ფურებით“, „იკარუსებით“, მიკროავტობუსებით და ხელს აყოლებდნენ მსუბუქ მანქანებს.

აფხაზეთში ომის დაწყებამდე, უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა საქართველოში შექმნილი მძიმე პოლიტიკური და კრიმინოგენული ვითარების გამო, ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში საზოგადოებრივი წესრიგის დასამყარებლად განხორციელებულ ღონისძიებებში მონაწილეობდა. იყო უძილო ღამეები. ასეთ ვითარებაში გადიოდა დღეები, თვეები. გაუთვალისწინებელ სიტუაციებში უმაღლესი სკოლის მუშაკები ქვემო ქართლში ახორციელებდნენ მათზე დაკისრებულ მოვალეობებს. კურსანტებისა და ოფიცრების მიერ გატარებულმა ღონისძიებებმა ხელი შეუწყო რეგიონში ვითარების სტაბილიზებას. კურსანტებს ჩამოუყალიბდათ რწმენა, რომ ისინი ხალხს, ქვეყანას სჭირდებიან, სწორედ ასეთი შემართებით, ამგვარი რწმენით, მამულისა და ერის სიყვარულით შთაგონებულნი, დადგნენ ისინი შიდა ქართლში ოსი ექსტრემისტების პირისპირ, რაც ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში გადაიზარდა.

საქართველოს შიგნით მიმდინარე პროცესები მძიმედ დაანვა ქვეყანას. მისთვის დამაშვრალი, ერის სამსახურში ჩამდგარი ლიდერი არ ჰყავდა. უღმობელი, მგლური დრო იდგა. ამ პერიოდში ხალხი იმედგაცრუებამ შეიპყრო. იყო იმდენი სისხლი, ტკივილი, რომ ზოგჯერ ამის გაძლება თითქოსდა შეუძლებელი იყო.

ამ ყველაფერს აფხაზეთში ვითარების დაძაბვა დაერთო. 1992 წლის პირველი ნახევრიდან სამეგრელო-აფხაზეთის ტერიტორიაზე მოქმედმა ბანდფორმირებებმა გააძლიერეს თავდასხმები საქართველოს რკინიგზის ტრანსპორტზე. კარგად შეიარაღებული ბანდები, აფხაზ სეპარატისტებთან ერთად, ქვეყნისათვის საზიანო აქციებს ახორციელებდნენ, ანარქიისა და ქაოსის გამოსან-

ვევად. ხელყოფდნენ მშვიდობიან მოსახლეობას, თანამდებობის პირთა სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას. კარგად ორგანიზებული შეიარაღებული დაჯგუფებები თავს ესხმოდნენ რკინიგზის მაგისტრალებსა და კავშირგაბმულობის კომუნიკაციებს, ასევე, სამეგრელოსა და აფხაზეთში დისლოცირებულ შსს მუშაკებსა და ქალების შსს განყოფილებებს.

საქართველოს რესპუბლიკის ხელისუფლებამ 1992 წლის 10 აგვისტოს დადგენილებით, შეიარაღებული ბანდების თარეშის აღკვეთის, რკინიგზის ტრანსპორტის უსაფრთხო მოძრაობის უზრუნველყოფის, კანონიერებისა და მართლწესრიგის აღდგენის, ვითარების ნორმალიზების მიზნით, რესპუბლიკის რკინიგზაზე შემოიღო საგანგებო წესები, რის განხორციელებაც თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროების შეიარაღებულ ძალებს დაევალა.

ამ გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების გასატარებლად, თავდაცვის სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული შეიარაღებული ძალები აფხაზეთში შევიდა, რამაც სეპარატისტების აგრესიული ზრახვების აღსრულებას მისცა საბაზი. საქართველოს რესპუბლიკის სამხედრო საბჭომ არ გაითვალისწინა ის, რომ საქართველოს გასაბჭოების დღიდან აფხაზეთში არ შენელებულა სეპარატისტული მოძრაობა. პირიქით, XX საუკუნის 50-იანი წლების მეორე ნახევრიდან იქ ინერგებოდა და ვითარდებოდა აგრესიული სეპარატიზმი, რაც საქართველოს სუვერენული უფლებების შეზღუდვას და ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფას ისახავდა მიზნად.

1992 წლის 14 აგვისტოს საქართველოს შეიარაღებულ ძალებს აფხაზმა სეპარატისტებმა ოჩამჩირისა და გულრიფშის რაიონებში ცეცხლი გაუხსნეს, რასაც მსხვერპლი მოჰყვა. ამ დღიდან ქვეყანა კიდევ ერთი შეიარაღებული კონფროტაციის წინაშე აღმოჩნდა.

რუსეთის ფედერაციის ხელისუფლების ხელშეწყობით დაიწყო აფხაზეთში ჩრდილოეთ კავკასიელ შეიარაღებულ ბოევიკთა მრავალრიცხოვანი ჯგუფების გადმოსვლა, რამაც საბრძოლო მოქმედებების დაწყების წინაპირობა შექმნა. ამით, სეპარატისტები დასახული მიზნის – საქართველოდან აფხაზეთის გამოყოფას – მესამე ძალის დახმარებით შეეცადნენ. აფხაზმა ბოევიკებმა რამდენიმე ლოკალური თავდასხმა განახორციელეს. აგვისტოს ბოლოსათვის გაგრის ზონაში რთული ვითარება შეიქმნა.

გაგრის ზონის მოსახლეობის დასაცავად, უმაღლესი სკოლის უფროსის ბრძანებით, იქ უძილო ღამეებით გადაღლილი და ნერვებდაწყვეტილი ოფიცრები და კურსანტები იგზავნებინან. გაგრის დაცვაში ჩვენი 143 კურსანტი და ოფიცერი მონაწილეობდა. ბრძოლებში

მამაცობის ქეშმარიტი მაგალითები გვიჩვენებს სასწავლებლის კურსანტებმა, მათი პატრიოტული, ზნესრული სახე გაგრის დაცემის დღეებში ნათლად წარმოჩინდა. ცხადად იგრძნობოდა, ეს პირტიტველა ბიჭები როგორ იზრდებოდნენ; ზნეობრივად, სულიერად მაღლდებოდნენ, ვაყვაცდებოდნენ. მათი სულგრძელობა, სიმამაცე, სამშობლოს სიყვარული, გაგრის მოსახლეობის მიმართ პასუხისმგებლობა დღითიდღე იზრდებოდა. კურსანტებმა ერთმანეთი აქ, ამ ბრძოლებში შეიცნეს, საერთო განსაცდელმა ისინი დაამეგობრა, ერთ მტკიცე მუშტად შეკრა. მათ ისეთი მაღალი ადამიანური თვისებები წარმოაჩინეს, რომლის მაგალითზეც მომავალი თაობები უნდა გაიზარდონ. მათ უჩვენეს ხალხს, რომ შინაგან საქმეთა ორგანოებში უდრეკი ნების ადამიანები მსახურობენ. მათი თავდადება სხვა, ქართველ მეომართა ნათელ სახელებთან ერთად, სამარადისოდ დარჩება ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში.

1992 წლის 3 სექტემბრიდან (შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ) გაგრაში არც ერთი შეტევითი ოპერაცია არ განუხორციელებია ქართულ მხარეს, მხოლოდ თავდაცვითი ბრძოლებითა და მშვიდობიანი მოლაპარაკებებით კმაყოფილდებოდა. აფხაზებმა კი პირიქით – ჩვენი უმოქმედობა ძალების მოსაკრებად, ჩრდილო კავკასიელი ბოევიკების დამატებითი ძალების მოზილიზებისა და თანამედროვე იარაღით შესაიარაღებლად გამოიყენეს და შეუტიეს კიდევ გაგრას. 2 ოქტომბერს გაგრა აიღეს, რასაც მძიმე შედეგი მოჰყვა. მრავალი მეზობლი და მშვიდობიანი მოქალაქე დაიღუპა.

დადგენილია, რომ გაგრის დაუფლებაში და სასაზღვრო ზოლის (განთიადი – ლესელიძის მიმართულების) ხელში ჩაგდებაში აფხაზ სეპარატისტებს „მთიელ ხალხთა კონფედერაციის“ მონოდეობით გამოგზავნილი ასეულობით ჩრდილო კავკასიელი – ჩეჩენი, ადიღე, ყაბარდო, ოსი „მოხალისე ბოევიკი“ ეხმარებოდა. მნიშვნელოვანი ძალა იყო კაზაკებისა და, ძირითადად, ადგილობრივი სომხებისაგან ჩამოყალიბებული ბატალიონი. ასევე, რუსი ეხმარებოდა სამხედრო სპეციალისტებითა და შეიარაღებით.

1993 წლის ივლის-აგვისტოში შსს უმაღლესი სკოლის 247 კურსანტი და ოფიცერი საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას იცავდა სოხუმში, გუმისთის მისადგომებთან. მთელი ამ ხნის განმავლობაში პოზიციური სროლა არ წყდებოდა; იბომბებოდა სოხუმი. აფხაზები კვლავ სისტემატურად არღვევდნენ შეთანხმებას ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ სნაიპერები. ეგრეთ წოდებული ლაბორატორიის მხრიდან ჩვენს პოზიციებს ჯავშანტრანსპორტიორიდან უშენდნენ ჭურვებს, ისროდნენ ყუმბარმტყორცნიებიდან და ავტომატებიდან.

1993 წლის 27 ივლისს ცეცხლის შეწყვეტის და საომარი მოქმედებების განუახლებლობის შესახებ სოჭში რუსეთ-საქართველო-აფხაზეთის მიერ დადებული ხელშეკრულების თანახმად, ქართულმა მხარემ კონფლიქტის ზონიდან გამოიტანა მძიმე სამხედრო ტექნიკა (ანალოგიურ, 1992 წლის 3 სექტემბრის შეთანხმების შეუსრულებლობას აფხაზთა მიერ გაგრის აღება მოჰყვა). გასაგები იყო, რომ სოხუმსაც გაგრის ბედი ელოდა. მდგომარეობით ისარგებლეს სეპარატისტებმა, რომლებმაც რუსეთის შავი ზღვის ფლოტის ხომალდებისა და არტილერიის მხარდაჭერით, შეუტიეს სოხუმს და 1993 წლის 27 სექტემბერს აიღეს კიდეც.

აფხაზი სეპარატისტები, რუსი სამხედროები, სომხები, კაზაკები თუ ჩრდილო კავკასიელი „ბოევნიკები“ არაადამიანური სისასტიკით უსწორდებოდნენ მშვიდობიან ქართულ მოსახლეობას. მათ მოსახლეობის მასობრივი ხოცვა-ჟლეტა მოაწყეს, რაც გენოციდის ტოლფასია.

დასკვნის სახით, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე (როგორც ცხინვალის რეგიონში, ასევე აფხაზეთში) აღმოცენებული კონფლიქტებიდან მკაფიოდ იკვეთებოდა ეთნოსეპარატისტული ტერორიზმის ნიშნები. ამას კი იდეურად, შეიარაღებით და ცოცხალი ძალით დიდ დახმარებას უწევდა რუსეთი, რომელმაც ამ ტერიტორიების ანექსიაც განახორციელა.

მაშინ, როცა გაგრასა და სოხუმში სადისტოა ხელში ჩავარდნილი აფხაზეთის ქართული მოსახლეობის განწირული ლაღადისი ზეცას სწვდებოდა, ექსპრეზიდენტის შეიარაღებულმა გვარდიამ (მეთაური ლოთი ქობალია), რომლის შემდაგენლობაშიც იბრძოდნენ კაზაკები, ჩეჩნები და აფხაზები, საქართველოში გააჩაღა სამოქალაქო ომი. მათ შტურმით აიღეს ზუგდიდი, ხობი, სენაკი და სხვა დასახლებული პუნქტები; ქუთაისზე შეტევისათვის ემზადებოდნენ. ამ ვითარებაში სენაკში დისლოცირებული უმაღლესი სკოლის პირადი შემადგენლობა საზოგადოებრივ წესრიგს იცავდა. ლოთი ქობალიასა და აკაკი ელიავას რაზმის მებრძოლების ხელით დაიღუპნენ კურსანტები: დემე წულუკიანი და ფრიდონ ტყემელაშვილი, მძიმედ დაიჭრნენ გია ვარამაშვილი და თემურ გურაშვილი. **ექსპრეზიდენტმა და მისდამი დაქვემდებარებულმა რაზმმა თუ გვარდიამ თუ ეს სამშობლოს დიდი სიყვარულის გამო ჩაიდინეს, მკითხველმა შეაფასოს.**

სოხუმის დაცემისას გადარჩენილნი ლოთი ქობალიამ არ გამოატარა ზუგდიდიდან. ხალხი იძულებული გახდა (ათასობით ლტოლვილი და მებრძოლი) ქარსა და ყინვაში კოდორის ხეობით გადმოსულიყვნენ აფხაზეთიდან. გზად მოხუცები და ბავშვები იღუპებოდ-

ნენ. გადარჩენილებს კი ძარცვავდნენ სამეგრელოსა და სვანეთში. მეომრებსაც არ ინდობდნენ.

ისმევა კითხვა: რა დამსახურება ჰქონდათ საქართველოს წინაშე ამ ადამიანებს (ექსპრეზიდენტის მომხრეებს), რომ ასეთი მსხვერპლის გაღებად ღირებულებიყო ხელისუფლების შენარჩუნება?!

გარდა ამისა, წინამდებარე წიგნიდან კარგად ჩანს გულისტკივილი და სიძულვილი ყველას მიმართ, ვინც ასეთ მდგომარეობაში ჩააყენა ბრძოლის ხაზზე დაცემულები და ნამდვილი მებრძოლეები.

ყოვლად გაუმართლებელი იქნება თუ აღნიშნულ პერიოდს (1990-1993 წ. წ.) ობიექტურად არ შევაფასებთ. დასაწყისში ითქვა, რომ პოლიტიკური შეფასებებისაგან თავს ვიკავებთო, თუმცა საით წაუვალთ სიმართლეს – სწორედ ამ პერიოდის პოლიტიკურმა ცხოვრებამ დაასვა დიდი დალი საქართველოსა და, ცხადია, შსს უმაღლეს სკოლასაც.

ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში მთავარი დამარცხების მიზეზი მაინც ის იყო, რომ ჩვენ (ქართველებს) არ გაგვარჩნდა საერთო ნიადაგი – სისხლხორცეული ერთობა, მშობლიური მიწის სიყვარული. ადამიანთა დიდმა ნაწილმა ვერ გაიზიარა საქართველოში დატრიალებული ტრაგედია, საქართველო, ცოცხალ არსად ვერ გაითავისეს. მეტიც – ძალაუფლების მოყვარული გაცილებით მეტი აღმოჩნდა, ვიდრე ქვეყნის კეთილდღეობისათვის მზრუნველი. ძალაუფლების მოსურნე ხომ ბატონობისაკენ მიისწრაფვის და ამაში ხედავს თავის დანიშნულებას. ასეთი ლტოლვა კი ბრძოლას მოითხოვს და სწორედ ბრძოლაში ხედავენ ისინი სიცოცხლის აზრს. შპანგლერი – გერმანელი ფილოსოფოსი მათ ინდივიდუალობის იდეალურ ტიპს მიაკუთვნებს. ასეთი იდივიდუალური ტიპი უამრავი აღმოჩნდა ჩვენში. საკუთარი თავის განდიდების გარდა მათ არაფერი ადარდებთ. ქვეყანა და ხალხი ვის ახსოვს!

მახსენდება, დიდი ილია ჭავჭავაძის მოთხრობა „სარჩობელაზედ“. მასში იგი საზოგადოებრივი ურთიერთობის ერთ-ერთ მტკივნეულ პრობლემას წამოსწევს. ორი ძმის უბედურებაში მწერალი ბრალს საზოგადოებას სდებს, რომელმაც განირა ისინი. მოკლე ამონარიდი: „რაც მამისაგან დედულ-მამული გვექონდა მამინაცვალმა ნაგვართვა, გაგვიყიდა, მიცვალ-მოცვალა და ჩვენ ცარიელზე დაგვსვა. ბიჭი იყო შინა-მოსამსახურე, ჩვენა გვეცემდა, მამინაცვალი იყო, ჩვენა გვეცემდა, ყველანი შინაურები ვისაც კი შეეძლო, გვიტყაპუნებდნენ თავში. ბოლოს, როცა წამოვიზარდეთ, მამინაცვალმა მოგვიშორა თავიდან, მიგვაბარა სალდათის შკოლაში თურქურმიშაზედ, ვაიდამ ვუიში ჩაგვაგდო. ვითმინეთ და ველარ მოვითმინეთ. დავეკარით ფეხი და გამოვიქეციით... ჩვენ ყველასათვის უცხონი ვი-

ყავით, ყველანი ჩვენთვის“. ასე მკაცრად და დაუზოგავად მოექცნენ ყმაწვილებს ადამიანები, საზოგადოება. ისინი ყველგან დამცირება-სა და დევნას ხედებოდნენ. ცხოვრებაში წმინდა და კეთილი გულით შემოვიდნენ, მაგრამ დაუნდობელმა სინამდვილემ ისინი გააბოროტა, ცუდ გზაზე დააყენა: „პატარები ვიყავით ყველა ხედავდა, რომ თვალნათლივ გვძარცვავდნენ, არავინ არ გამოგვესარჩლა, არავინ მოგვეშველა, არავინ ხმა არ ამოიღო. ჩვენი ცოდვა ყველამ დაიდო კისერზედ. მამინაცვალმა კი არა, თქვენ ყველამ გაგვძარცვეთ ჩვენ, თქვენ ყველამ მოგვიღეთ ბოლო...“

თუკი ღრმად დავაკვირდებით დიდი ილიას მოთხრობაში ასახულ ორი ძმის ისტორიას, ყოველგვარი ხელოვნურობის გარეშე შეიძლება პარალელები გავავლოთ ჩვენი ქვეყნისა და შსს უმაღლესი სკოლის 1990-1993 წლების ისტორიას შორის.

აღნიშნული პერიოდის მძიმე დღეებში, როცა ჩვენი მეომრები სისხლს ღვრიდნენ მშობლიური მიწისათვის, ამავე მშობლიურ მიწაზე ყოვლად მოუთმენელი ამორალური რამ ხდებოდა: ტელევიზია გამუდმებით მოუხმობდა (განსაკუთრებით მოსახლეობის იმ ნაწილს, ვინც ქვეყნისა და ხალხის უბედურებაზე ფული აკეთა, ამ სისხლიანი ფულით გამდიდრდა და ახლა განცხრომა ენება), დასასვენებლად დუბაიში, ანტალიაში, კვიპროსსა თუ კანარის კუნძულებზე. ზოგმა შვილებიც კი გახიზნა საზღვარგარეთ, ცივი ნიავი არ მიეკაროთ, დაე, სხვების შვილებმა ღვარონ სისხლი ჩვენს გასამდიდრებლადო (ამით გენოფონდი გადაარჩინეს, დღეს ისინი სახეზე გვყავს თავისი ავი ზრახვებით).

გაგრის დაცემიდან ორი წლის შემდეგ აეხადა ფარდა „საიდუმლოებას“. გამოვლინდა, რომ გაგრამი სასწავლებლის ოფიცრებისა და კურსანტების მივლინებისა და საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობის პარალელურად, სასწავლებლის უფროსი გივი კვანტალიანი საარჩევნო „ფერხულში“ აქტიურად ყოფილა ჩაბმული. იგი, საქართველოში ახალი ხელისუფლების ლეგიტიზების მიზნით ჩასატარებელ საპარლამენტო არჩევნებში (არჩევნები 1992 წლის 11 ოქტომბერს გაიმართა), პარტიული სიის მეექვსე ნომრად გადიოდა. საკანონმდებლო ორგანოს წევრობა ნებავდა, მაგრამ შესაძლებლობები ვერ გაითვალისწინა.

საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ერთიანობისათვის დაღუპული კურსანტიებისა და ოფიცრების მემორიალი

1994-1995 წ.წ.
2000-2003 წ.წ.

*„გმირი-ყველაზე ხანმოკლე პრო-
ფესიაა ამქვეყნად“*

იულ როჯერსი

საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1994 წლის 3 ივნისის №349-18 დადგენილებით, შსს უმაღლესი სკოლა საქართველოს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიად გარდაიქმნა.

შსს აკადემიის პირველი რექტორის პოლიციის გენერალ-ლეიტენანტ შოთა გორგოძის ამ თანამდებობაზე დანიშვნის დღიდან (1994 წლის 4 ივნისი), აკადემიის ტერიტორიაზე საფუძველი ეყრება 1990-1993 წლების ნიშანსვეტს – ხსოვნის მემორიალს. სწორედ იგი უნდა ყოფილიყო ავადსახსენებელი წლების სამშობლოსათვის გმირულად დაღუპულთა სამარადუამო ხსოვნის სიმბოლო.

მემორიალის მშენებლობა 1995 წლის 24 მაისს დასრულდა. პროექტის ავტორები საქართველოს სასიქადულო შვილი, მოქანდაკე მერაბ ბერძენიშვილი, არქიტექტორი საურმაგ ლამბაშიძე და მხატვარი ოთარ მგელაძე იყვნენ. ამ მემორიალით მწუხარებითა და მონივნებით პატივს მივაგებდით ქვეყნისათვის დაღუპულ გმირებს (წარსულში იმიტომ ვლაპარაკობ, რომ 2004 წლის აპრილიდან მემორიალი ბუტაფორიად აქციეს).

მემორიალის გახსნის დღიდან, აკადემიის რექტორის მიერ დამტკიცებული შინაგანანგის მიხედვით, სწავლის დაწყებამდე ყოველ დღით სასწავლებლის პლატოზე კურსანტთა სიის ამოკითხვის შემდეგ კურსანტები მწყობრი სვლით და სამწყობრო მისალმებით, პატივს მიაგებდნენ გმირულად დაღუპულ ოფიცერთა და კურსანტთა ხსოვნას. ყოველი წლის 29 აგვისტოსა და 2 ოქტომბერს მე-

მორიალი ყვავილები იყო შემკული. მემორიალთან უამრავი ხალხი იყრიდა ხოლმე თავს. აკადემიის პირადი შემადგენლობის გარდა, მოდიოდნენ შინაგან საქმეთა სამინისტროს ხელმძღვანელები, ჩვენი კურსდამთავრებულები, ბრძოლებში დაღუპული ოფიცრებისა და კურსანტების ოჯახის წევრები და სხვა საპატიო სტუმრები. განსაკუთრებული ხალხმრავლობა იყო მემორიალის გახსნაზე – 1995 წელს, 1999 წლის ოქტომბერში – შსს უმაღლესი სკოლის ბაზაზე შექმნილი შსს აკადემიის ხუთი წლის იუბილეზე, ასევე 2003 წლის 10 ოქტომბერს უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბებიდან 25 წლის საიუბილეო დღესასწაულზე. ყველა ღონისძიებაზე საპატიო ადგილი ჰქონდათ მიჩენილი დაღუპულთა ოჯახის წევრებს.

შსს აკადემიაში ახლადჩარიცხული კურსანტები ფიცს მემორიალთან დებდნენ. საქართველოს შსს პასუხისმგებელი მუშაკები და შსს აკადემიის ხელმძღვანელები კურსდამთავრებულებს მემორიალთან გადასცემდნენ შსს აკადემიის სრული კურსის დამთავრების დიპლომებს.

ასე მივავებდით პატივს სამშობლოსათვის თავგანწირულ ვაჟ-კაცებს. მათი თავდადება, გმირობა დაეინყებას არასოდეს მიეცემა. ჩვენ, მათ მეგობრებს სამარადჟამოდ გვემახსოვრება მათი თავგანწირვა, მათთან ერთად დგომა იმ ძნელბედობის ჟამს. ამ ახალგაზრდებმა სამარადისო ადგილი დაიმკვიდრეს შსს აკადემიისა და ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში. უკვდავია მათი სახელები. ისინი სამშობლოს სადარაჯოზე საქართველოს მარადიულ ჯარისკაცებად დგანან.

მემორიალზე ოქროსფერი ასოებითაა ამოტივტივებული გმირობით უკვდავყოფილი ოფიცრებისა და კურსანტების გვარ-სახელები:

ბელქანია გელა
გერაძე ბადრი
დათაშვილი თემური
დავიდოვი სერგო
დათებაშვილი ალექსანდრე (ალეკო)
ვეშაპური ზაქარია
თეთრაძე მალხაზი (მირიანი)
თუთარაშვილი გელა
ირემაძე იმედა
კვესიტაძე ვახტანგი
კიკნაძე გოგიტა
კოკაია ბაჩუკი
კუკსა ერნესტი
ლიპარტელიანი ხვიჩა

ლობჯანიძე ვლადიმერი (ზაზა)
მარშანიშვილი ნუგზარი (ნუკრი)
მიდოდაშვილი სპარტაკი
ნანიკაშვილი ვალერი
ტყეშელაშვილი ფრიდონი
ცისკარიშვილი ლევანი
ნულუკიანი დემეტი (დემე)
ჭანტურიძე ანდრია

– ეს ის გმირები არიან, რომლებმაც შექმნეს მილიციის უმაღლესი სკოლის (შსს აკადემიის) ისტორია;

– ეს ის ბიჭები არიან, რომლებმაც უცხო ქვეყანაში სწავლას, ეროვნული მილიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლა არჩიეს;

– ეს ის ბიჭები არიან, რომლებსაც ღმერთმა, ნიჭთან ერთად სამშობლოს ერთგულების უნარი დაანათლა;

– ეს ის ბიჭები არიან, ვინც თავისი სიცოცხლე სამშობლოს სამსხვერპლოზე მიიტანა;

– ეს ის ბიჭები არიან, რომლებმაც ცხოვრება მთელი სისავსით ვერ შეიგრძნეს.

ამ ბიჭებზე ფიქრი არ ასვენებდათ და არც ახლა ასვენებთ თანამებრძოლებს. ბრძოლებმა ღრმა კვალი დაამჩნია მათ სულსა და გულს. ისინი ხშირად სტუმრობდნენ აკადემიას, რათა მემორიალთან დგომით პატივი მიეგოთ ბრძოლებში დაღუპული თანამებრძოლებისათვის. იხსენებდნენ ბრძოლის წინა ხაზზე, როგორ ულოცავდნენ ურთიერთს, რომ მეორე დღეს ცოცხლებს ხედავდნენ ერთმანეთს. მათ მეხსიერებაში დღემდე გუგუნებს ომით განცდილი დღეები, რამაც ბევრი ტკივილი განაცდევინა.

ბრძოლებში მიყენებულმა ჭრილობებმა და ტრავმებმა თავი იჩინა ომგამოვლილ კურსდამთავრებულებში. მათთან ერთად განცდილი დღეები მათ ვაჟკაცობაზე, სიმამაცეზე თქმის უფლებას მაძლევს. მედგარი ბუნებითა და მოქმედებით შინაგან საქმეთა თანამშრომლების მთელი გალერეა შექმნეს. მათ ხასიათში უმთავრესი სამართლიანობა, მეგობრების პატივისცემა და სამშობლოს ერთგულება იყო და ოჯახის დიდი სიყვარული უნათებდათ გზას.

ძნელია გაიხსენო ეს ჭეშმარიტი მამულოშვილები. მათ ხომ უსაშველო ტკივილი და ცრემლი დაგვიტოვეს. თითქოს ეს ტკივილი და განცდა არა კმაროდა, ომის ჯოჯოხეთს გადარჩენილი ბიჭები, იქ რომ ვერ დააკლო რა სიკვდილის მსახვრალმა ხელმა, სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებამ, ომის საშინელებისაგან შერყეულმა ფსიქიკამ გავლენა იქონია მათ შემდგომ ცხოვრებაზე.

გავიხსენებ შიდა ქართლის, გაგრისა და სოხუმის დაცვის მონაწილეებს:

პირველკურსელი ელდარ ხვედელიძე ავტოკატასტროფაში დაიღუპა (იგი გაგრის დაცვისას მამაცურად იბრძოდა კოლხიდაში);

კურსდამთავრებული ნოდარ გავაშელიშვილი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას ავტოკატასტროფაში დაიღუპა (იგი საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას იცავდა შიდა ქართლში, ცხინვალის რეგიონში და გაგრაში);

კურსდამთავრებული ვასილ ბაციკაძე სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას ავტოკატასტროფაში დაიღუპა;

კურსდამთავრებული ავთანდილ გაიმარჯვაშვილი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას რეციდივისტის ტყვიამ შეინირა.

კურსდამთავრებულ მალხაზ დათაშვილს ჯერ 1991 წლის 11 აპრილს, რამდენიმე თამარაშენელთან ერთად აკავებენ და 22 დღე სასტიკად აწამებენ ოსები, ხოლო 1993 წლის 9 დეკემბერს თავს დაესხმებიან ოსები და სასტიკი წამებით გამოასალმებენ სიცოცხლეს სამ ქართველთან ერთად;

კურსდამთავრებული მალხაზ ჩანადირი თვითმკვლელობით ამთავრებს სიცოცხლეს. მას სიკვდილის წინ გონება დაუბნელდა – ბიჭებთან მივდივარო, ამოიკვნესა და წავიდა.

კურსდამთავრებულ მორის ჯუგაშვილს მედგარი ბუნებით და სამართლიანობით გამორჩეულს, აფხაზეთის ომში შემართულ მებრძოლს, გაგრის დაცვისას მძიმედ დაჭრილს, სოხუმის მედგარ დამცველს, სამშობლოსა და მეგობრების სიყვარულით გულანთებულს, მუხანათურად კლავენ ბენდერები უკრაინაში.

კურსდამთავრებულ ბაჩუკი საათაშვილს ძალზე უყვარდა მეგობრები, ოჯახური გარემო, სიყვარულსა და პატივისცემას გამოხატავდა ყველას მიმართ. აფხაზეთის ომის ერთ-ერთი გმირი, თავისი მოქმედებით ბევრ კურსანტს საბრძოლო სულისკვეთებას უმაღლებდა. იგი დიდი გულისა და დიდი შემართების ახალგაზრდა – ვაჟკაცობის განსახიერება იყო. ძალიან განიცდიდა 2008 წლის აგვისტოში რუსი ოკუპანტების შემოჭრას. მისმა გულმა ფეთქვა შეწყვიტა 2009 წლის 9 მაისს.

შიდა ქართლში, გაგრასა და სოხუმში უდიდეს გასაჭირგამოვლილმა თავდაუზოგავმა ბიჭებმა ასე დაასრულეს თავისი ხანმოკლე სიცოცხლე. ამ უღალატო ბიჭების გარდაცვალებით გამოწვეულმა სევდამ ჩემში სულის სიცარიელე გამოიწვია. მათ სახელებს დავინწყება არ უნერია. ყველა გვემახსოვრება და მათ წმინდა საფლავებზე ქედს მოვიდრეკთ, სანთლებს დავანთებთ.

მემორიალის პატივისცემა, მისი მოვლა-პატრონობა ჩვენი მუდმივი საზრუნავი იყო. ტრადიციადქცეული ღონისძიებები გრძელდებოდა. შინაგან საქმეთა მინისტრის 2000 წლის 29 ივლისის №293 პ/შ ბრძანებით, მინისტრის მოადგილე პოლიციის გენერალ-მაიორი გურამ ქარქაშაძე შსს აკადემიის რექტორად დაინიშნა. ამ დღიდან კიდევ უფრო გამრავალფეროვნდა ასეთი ღონისძიებები: 2001 წლის აპრილში შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოცემულ წიგნში „ერთგულება, თავდადება, პროფესიონალიზმი“, რომელიც საქართველოს სისხლის სამართლის სამსახურის კრიმინალებთან ბრძოლის 80 წლისთავს მიეძღვნა, მისი ინიციატივით, წარმოჩენილია აკადემიის ოფიცერთა და კურსანტთა თავდადება სამშობლოს ერთიანობისა და თავისუფლებისათვის ბრძოლაში.

შსს აკადემიის უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბების 25 წლისადმი მიძღვნილი საიუბილეო თარიღის აღნიშვნამდე ერთი წლით ადრე სასწავლებლის ხელმძღვანელთა შემადგენლობიდან საორგანიზაციო კომისია შეიქმნა. მას ამ მოვლენის ღირსეულად აღსანიშნავი ღონისძიებების შემუშავება დაევალა. აღსანიშნავია თბილისის მთავრობაში გურამ ქარქაშაძის ინიციატივით გაგზავნილი შუამდგომლობა, გლდანის რაიონში იმ ქუჩას, სადაც შსს აკადემია მდებარეობს, ანუ ქერჩის ქუჩის პირველ შესახვევს „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულ შს სამინისტროს აკადემიის გმირ კურსანტთა“ სახელის მინიჭების შესახებ. თბილისის მთავრობის 2003 წლის 22 მაისის №07.03.147 დადგენილებით, ქერჩის ქუჩის პირველ შესახვევს „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულ შს სამინისტროს აკადემიის გმირ კურსანტთა“ სახელობის ქუჩა ეწოდა.

გურამ ქარქაშაძის რედაქტორობით, 2003 წელს, შსს აკადემიის უმაღლეს სასწავლებლად ჩამოყალიბების 25 წლისთავთან დაკავშირებით გამოიცა წიგნი: „სახეები, მოვლენები, ფაქტები“. მასში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების მამაცობასა და თავგანწირვას.

ეს ღვთისნიერი კაცი, ხელოვნების ჩინებული მკვლევარი გურამ ქარქაშაძე მძიმედ განიცდიდა დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების ხვედრს. იგი ისეთივე ტკივილით აღიქვამდა ბიჭების დაღუპვას, როგორც ჩვენ, მათი თანამებრძოლები.

საქართველოს შსს მინისტრის ბრძანებით, პირველი ოქტომბერი შსს აკადემიის დღედ გამოცხადდა. ამ დღის დაარსების იდეაც გურამ ქარქაშაძეს ეკუთვნის. ამ დღეს პირველკურსელები ფიცს და-

1999 წლის ოქტომბერი. საქართველოს შსს აკადემიის საიუბილეო დღესთან დაკავშირებით სასწავლებლის პირველკურსელები საზეიმო ალღუმისათვის ემზადებიან

დებდნენ ერისა და სამშობლოს წინაშე.

საიუბილეო დღესასწაულზე – 2003 წლის 10 ოქტომბერს – დილიდან აკადემიაში უამრავმა ადამიანმა მოიყარა თავი. პროფესორ-მასწავლებლებთან და კურსანტებთან ერთად იდგნენ აკადემიის კურსდამთავრებულები, უმაღლესი სასწავლებლის ყოფილი უფროსები, დალუპულ კურსანტთა და ოფიცერთა ოჯახის წევრები და სხვა საპატიო სტუმრები.

საზეიმო ღონისძიება „გმირ კურსანტთა“ ქუჩის გახსნის ცერემონიალით დაიწყო. დღის წესრიგის მიხედვით, კურსანტებმა და ოფიცრებმა გვირგვინით შეამკეს საქართველოს მთლიანობისათვის დალუპული კოლეგების მემორიალი, რომელსაც, შს მინისტრის ბრძანებით, „დიდების მემორიალი“ ეწოდა. შემდეგ პირველკურსელთა ფიცის მიღება და საზეიმო ალღუმი გაიმართა. სტუმრებმა და აკადემიის მუშაკებმა კლუბში გადაინაცვლეს, სადაც აკადემიის საიუბილეო მედლით, მთავრობის ორდენებითა და მედლებით დააჯილდოვეს ვეტერანი და მოწინავე თანამშრომლები, ასევე, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დალუპულ კურსანტთა და ოფიცერთა ოჯახის წევრები.

საზეიმო ღონისძიება გაგრძელდა თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში. მას ესწრებოდნენ საქართველოს პრეზიდენტი და მთავრობის წევრები. საღამო გახსნა აკადემიის რექტორმა გურამ ქარქაშაძემ. თავის გამოსვლაში მან განსაკუთრებული ადგილი დაუთმო საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების გმირობას. მოხსენებებით გამოვიდნენ შსს აკადემიის სამართალმცოდნეობის სპეციალობის მესამე კურსის წარჩინებული კურსანტი, კურსანტთა საბჭოს თავმჯდომარე პაატა კობერიძე, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი როინ მეტრეველი. საქართველოს შს მინისტრმა კობა ნარჩემაშვილმა საზოგადოებას გააცნო საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება, შსს აკადემიის რექტორის გურამ ქარქაშაძისათვის პოლიციის გენერალ-ლეიტენანტის სპეციალური ნოდების მინიჭების შესახებ.

გადაიფურცლა უმაღლესი სასწავლებლის ისტორიის კიდევ ერთი ფურცელი, რომელიც შსს აკადემიად გარდაქმნამდე, საზოგადოებისათვის თბილისის მილიციის უმაღლესი სკოლის სახელით იყო ცნობილი.

„პარლემის რეკონსტრუქცია“ და შსს აკადემია

*ერის დაცემა მაშინ იწყება,
როდესაც იგი, მის საუბედუროდ,
საკუთარ ისტორიას ივიწყებს“.*

დიდი ილია

2003 წლის გაყალბებული საპარლამენტო არჩევნების შედეგად, ქვეყანაში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ვითარება დაიძაბა. საპარლამენტო არჩევნების შედეგების გადასინჯვის მოთხოვნით პოლიტიკური პარტიები და გაერთიანებები სხვადასხვა საპროტესტო აქციას მართავდნენ. გაისმოდა ანტიკონსტიტუციური მოწოდებები ხელისუფლების გადაყენების შესახებ. ოპოზიცია გამუდმებით ცდილობდა პოლიციის რიგებში განხეთქილების შეტანას, სხვადასხვა სამსახურის ერთმანეთთან დაპირისპირებასა და პოლიციის ნაწილის მიმხრობას.

საჯარო გამოსვლებში ნაციონალური მოძრაობის ლიდერები ცდილობდნენ საზოგადოება დაერწმუნებინათ, თითქოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ვერ შეკრიბა პოლიციელთა საკმარისი რაოდენობა სახელმწიფო კანცელარიასთან, რომ შსს აკადემიის მუშაკები არ მონაწილეობდნენ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ღონისძიებებში, რომ ზოგიერთ რეგიონში პოლიციელები აღფრთოვანებულნი ხვდებოდნენ ნაციონალური მოძრაობის წარმომადგენლებს და სხვა.

აღნიშნულ პერიოდში შინაგან საქმეთა სამინისტროს მთელი პირადი შემადგენლობა გადასული იყო მუშაობის სადღეღამისო რეჟიმზე და ასრულებდა მასზე დაკისრებულ მოვალეობას. ამ ღონისძიებებში, შსს სხვა სამსახურებთან ერთად, აქტიურად მონაწილეობდა აკადემიის პირადი შემადგენლობა (ცეცხლსასროლი იარაღის გარეშე) სწავლების ციკლის დაურღვევლად. შსს პირადი შემადგენლობა ცდილობდა არანაირ პროვოკაციაზე არ წამოგებულიყო და არ აპყროლოდა მოზღვავებულ ემოციებსა და ვნებათაღელვას.

სახელმწიფო კანცელარიის გარშემო, სადაც შსს სხვადასხვა ორგანოს თანამშრომლებთან ერთად საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად შსს აკადემიის პირადი შემადგენლობაც იდგა, რამდენი-

მე გადამლობი საგუშავო იყო გამართული. ერთი – მეტროსადგურ „თავისუფლების მოედნიდან“ კანცელარიისაკენ ამავე კიბეებზე, მეორე – სულხან-საბა ორბელიანის ქუჩის დასაწყისში, მესამე – ინგოროყვას ქუჩის თავსა და ბოლოში და ინგოროყვასა და ჩაიკოვსკის ქუჩების შეერთების ადგილზე. აკადემიის პირადი შემადგენლობის ნაწილი იდგა სახელმწიფო კანცელარიის წინა მოედანზე. ამ ღონისძიებებში მონაწილეობა გაგრძელდა 23 ნოემბრამდე.

რაც დრო გადიოდა, თბილისში დაძაბულობა სულ უფრო მატულობდა. რამაც კულმინაციას ნოემბრის შუა რიცხვებში მიაღწია. საქართველოს რეგიონებიდან მიტინგზე ჩამოსულმა უამრავმა ხალხმა დედაქალაქში უმართავი მდგომარეობა შექმნა. სამართლიანი არჩევნების მოთხოვნა, პრეზიდენტის გადადგომის მოთხოვნით შეიცვალა.

16 ნოემბერს კი, ფილარმონიაში გამართულ შეკრებაზე გაერთიანებული ოპოზიციის ლიდერებმა მხარი დაუჭირეს ნაციონალური მოძრაობის ლიდერის ინიციატივას საქართველოს მასშტაბით სამოქალაქო დაუმორჩილებლობის დანწყების შესახებ. მიხეილ სააკაშვილმა განაცხადა: „ყველა სახელმწიფო დაწესებულებას გაფიცვისკენ მოვუწოდებ, იმიტომ, რომ აშკარა ზეწოლა ხდება. ხალხს ეუბნებიან, გამოდით, მხარი დაუჭირეთ შევარდნაძეს, თორემ სამსახურიდან გაგაგდებთ“.

ოპოზიციის ბრძოლამ შედეგი გამოიღო: 23 ნოემბერს საქართველოს პრეზიდენტი გადადგა. პოლიტიკური ხელმძღვანელობა შეიცვალა.

ეს მოვლენა „ვარდების რევოლუციის“ სახელით შევიდა ქვეყნის ისტორიაში. ყველა რევოლუციას აქვს თავისი გამომწვევი ეკონომიკურ-სოციალური და პოლიტიკური მიზეზები. ალბათ, დადგება დრო და ისტორია პირუთვნელად იტყვის სიმართლეს ე.წ. „ვარდების რევოლუციაზე“. მანამდე კი იმას ვიტყვი, რა ხელი დაატყო ამ რევოლუციამ შსს აკადემიას, წარმოვაჩინო აქ შექმნილი მდგომარეობა.

„ვარდების რევოლუციის“ „ზათქი“ არც კი იყო განელებული, რომ შსს აკადემიას ესტუმრა გიორგი ბარამიძე (იგი 27 ნოემბერს საქართველოს შს მინისტრად დაინიშნა). პირად შემადგენლობასთან შეხვედრა მან რატომღაც ადმინისტრაციული შენობის ფოიეში გამართა. ფოიე გადაჭედილი იყო, ყველა ცდილობდა მოესმინა „რევოლუციით“ შობილი ახალი ლიდერის სიტყვები. პირადი შემადგენლობა ქვეყნისა და აკადემიისათვის სასიკეთო ძვრების მოლოდინში განაბული უსმენდა გ.ბარამიძეს. მის სიტყვებში გაიჟღერა პოლიტიკურმა განცხადებებმა: შევარდნაძის მმართველობა დამსობილია

და გაყალბებული არჩევნების გზით მოსულ პარლამენტს მუშაობის წარმართვის საშუალება არ მიეცაო. ასევე ილაპარაკა შს ორგანოებში რეფორმების გატარების აუცილებლობაზე, ორგანოებში ახალი სისხლის შეშვებაზე, უმტივიანეულო შემცირებებსა და ამის ხარჯზე, შს ორგანოების მუშაკთა ხელფასების გაზრდაზე.

ეს „ნოვატორული იდეები“ არახალია. ის ყოველთვის იყო ყველა ფორმაციის დროს პოლიტიკური განსჯის საგანი. კომუნისტური წყობის გარიჟრაჟზე, კომუნისტი ხელმძღვანელების მიერ მილიციის ჩამოყალიბების პროცესი სწრაფი ტემპით მიმდინარეობდა. მილიციის ორგანოების შევსება ახალი სისხლით მუშათა და გლეხთა ახალგაზრდა თაობას მოუწია.

„ისტორიული მნიშვნელობის“ თავყრილობა ცუდად მენიშნა. გიორგი ბარამიძის ვიზიტმა გამახსენა ხალხის ბელადის – ლენინის შეხვედრები ხალხის მასებთან. იგი ხალხს ყველგან ხვდებოდა: ფაბრიკა – ქარხნებში, ქუჩებში, მოედნებზე და ა. შ. (ამ ყველაფერს კი – ლენინის ცხოვრებას და მოღვაწეობას, სკოლის ასაკში ვეცნობოდით მრავალი დოკუმენტური და მხატვრულ ფილმის მეშვეობით).

გ. ბარამიძის შეხვედრიდან ისეთი შთაბეჭდილება დამრჩა, თითქოს შსს აკადემიის მუშაკებმა იგი ისტორიულ კრეისერ „ავრორად“ აღიქვეს, ხოლო მისი სიტყვები „ავრორას“ გასროლად, რასაც ძირეული სასიკეთო გარდაქმნები უნდა მოჰყოლოდა. ვერ ხვდებოდნენ, რომ მთავარი „გასროლა“ ჯერ კიდევ წინ იყო.

„ვარდების რევოლუცია“ თავისი არსით, 1917 წლის ოქტომბრის დიდ სოციალისტურ რევოლუციას მაგონებს. თუმცა მაშინ უამრავი მსხვერპლი იყო, ხოლო „ვარდების რევოლუციამ“ უსისხლოდ ჩაიარა, მაგრამ ახალი ხელისუფლების მიერ გატარებულმა ე.წ. რეფორმები, რამაც საზოგადოებრივ ურთიერთობებში გაუკუღმართებული პირობები შექმნა, ათასობით ადამიანს მორალური ზიანი მიაყენა, ბევრი ფიზიკურადაც გაანადგურა, ძალზე ჰგავს, „დიადი ოქტომბრის მონაპოვარს“. „ვარდების რევოლუცია“ ტრაგედიად გადაგვექცა!

ახალი სისხლის „შემხაპუნება“, ადამიანის გარდაქმნა (ეს იდეა კომუნისტებიდან მოდის), რეპრესიებით და გაუკუღმართებული პირობების შექმნით კი არ უნდა განხორციელდეს, არამედ აღზრდის მეშვეობით. გარდაქმნა ხომ იდიოტური სიტყვაა და გადაშენებას ნიშნავს.

რეფორმები, თავისი არსით ქვეყნისათვის კარგის მომტანი რომ უნდა ყოფილიყო, ერთობ ტენდენციური გამოდგა.

საპარლამენტო არჩევნების დამთავრების შემდეგ (2004 წლის 29 მარტი), შინაგან საქმეთა მინისტრმა გიორგი ბარამიძემ შსს აკა-

დემიის კლუბში შეკრებილ პროფესორ-მასწავლებლებსა და კურსანტებს ახალი რექტორი ლევან იზორია წარუდგინა. დაგვარწმუნა, რომ 30 წლის ლ. იზორია აკმაყოფილებდა პრეზიდენტ მ. სააკაშვილის მიერ ხელმძღვანელი კადრების მიმართ წაყენებულ ძირითად მოთხოვნებს – უცხო ენები იცის და სადოქტორო დისერტაცია აქვს გერმანიაში დაცული, კონრად ადენაუერის ფონდის წარმომადგენელია სამხრეთ კავკასიაშიო.

რეფორმატორმა ლ. იზორიამ „დაგვმოძღვრა“, დავიწყებას უნდა მიეცეს საბჭოთა მილიციელის ტიპაჟი, რაც ძირითადად რეპრესიებთან ასოცირდება, უნდა შეიქმნას ახალი თანამედროვე ტიპის პოლიციის სახე და დაგვიპირდა, კურსანტთაგან „კეთილშობილ პოლიციელებს“ ჩამოვაყალიბებო.

ამ თამამ განცხადებას მქუხხარე ტაშით შეეგებნენ პროფესორ-მასწავლებლები და ფეხზეც წამოუდგნენ (ასეთი „პატივი“ არც ერთ წინამორბედ რექტორს არ ღირსებია). პროფესორ-მასწავლებლებმა ასე აღფრთოვანებულად მიანდეს თავისი და აკადემიის ბედი გამოუცდელ იზორიას. ალბათ, პროფესორ-მასწავლებლებმა, კონრად ადენაუერის ფონდის წარმომადგენელი ბარონ მიუნჰაუზენად წარმოიდგინეს.

ასე და ამგვარად გადალოცილი ლევან იზორიაც შეუდგა რექტორობას. თავიდანვე ჩოხასავით მოირგო ბიუროკრატის როლი. კაბინეტში ფეხმორთხმით მჯდომარე „განაგებდა“ საქმეებს. საიდუმლოდ ხვდებოდა აკადემიის ახალგაზრდა მუშაკებს. მათგან შეარჩია „საუკეთესოთა შორის საუკეთესონი“ პრიმიტიული აგენტურული, დამსმენთა ქსელი შექმნა. ჩაუტარა ტრენინგები, დააკვალიანა, დაგეშა... ასე ჩამოაყალიბა „ზონდერ ბრიგადა“. მის წევრებად „ლირსყოფილნი“ ამაყად დააბიჯებდნენ სასწავლო კორპუსში და შიშის ზარს სცემდნენ აუდიტორიებში გამოცდების ჩასაბარებლად შესულ კურსანტებს. ასეთი იყო პრიმიტიული აგენტურული ტექნოლოგიებით გაჯერებული ლ. იზორიას „სტრატეგია“.

აკადემიაში შექმნილი ვითარება, საერთო ფონი მეტნაკლებად ემსგავსებოდა ფაშისტურ საკონცენტრაციო ბანაკებში შექმნილ მდგომარეობას. ლ. იზორია მორალურად რყვნიდა აკადემიის მუშაკებსა და კურსანტებს, მათ მიმართ უნდობლობას ნერგავდა.

გამოცდებზე დამსწრეთა ჯგუფი ჩამოაყალიბა. მასში „ზონდერ ბრიგადის“ წევრთა გარდა, ძირითადად, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან მონვეული ასპირანტებიც იყვნენ, რომლებსაც არც პედაგოგიური გამოცდილება ჰქონდათ და არც საგნების ცოდნით გამოირჩეოდნენ. ამით იზორიამ პედაგოგიური ურთიერთობების ეთიკა დაარღვია.

აკადემიის რექტორად ლ. იზორიას დანიშნვიდან სულ რაღაც თვე-თვენახევარში სასწავლებლის მუშაკები გაურკვეველ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ. ე. წ. რეფორმის შინაარსი გასაიდუმლოებული იყო. ვისაც ეგონა მუშაობას განვაგრძობთო, მოლოდინმა უმტყუნათ. ავადმყოფურმა ეჭვიანობამ, გაუტანლობამ დაისადგურა. ასეთ ყოფაში ჩაცვენილნი სხვადასხვა გზითა და საშუალებით ცდილობდნენ თავის გადარჩენას, მაგრამ რექტორის კაბინეტიდან გამოტანილმა ამბავმა („ზონდერ ბრიგადის“ წევრების მიერ) მუშაობის მომლოდინეთა იმედი დაასამარა. კერძოდ, გავრცელდა ხმა, რომ რექტორი, 37 წლის ზემოთ ასაკისა და კორუმპირებულ პროფესორ-მასწავლებლებს გაყრიდა. არადა, სწორედ კორუმპირებულები დატოვა, დაანინაურა კიდეც და პატიოსნები და მცოდნეები გაყარა. კარგად გვესმოდა, რომ ეს „რეფორმა“ ხელისუფლების დაკვეთა იყო და უზენაეს სასამართლოსთან არსებული სამართალდამცავი ორგანოების რეფორმების შემუშავებელი ჯგუფის – რეფორმატორთა: კახა ლომაიას, გიგა ბოკერიას, დავით დარჩიაშვილის და ლაშა ტულუშის მიერ შემუშავებული პროექტით ხორციელდებოდა (ლ. იზორიაც ამ ჯგუფის წევრი იყო).

მახსენდება ლ. იზორიასა და ჩემი შეხვედრა. გურამ ქარქაშაძის რედაქტორობით გამოცემული შსს აკადემიის ისტორიის გაცნობა შევთავაზე. ამას თავხედური პასუხი მოჰყვა: „ამ ისტორიის წამკითხავი არ ვარ, შსს აკადემიის ისტორია ჩემი მოსვლიდან დაიწყება!“ რამდენი ღვარძლი ჩააქსოვა ამ პასუხს. ძალზე გავლიზიანდი, ძლივს შევიკავე თავი, რომ საკადრისი მიმეზლო.

აპრილის ბოლოდან (2004 წ.) იზორიამ, იმის შიშით, არავინ შემანუხოსო, სასწავლო და ადმინისტრაციულ კორპუსებს შორის წინააღმდეგობები აღამართინა, შესასვლელები გადააკეტიდა და იქ მორიგეობა დაანესა. ამით ადმინისტრაციასა და თანამშრომლებს შორის ბარიერი აღმართა. ასეთმა ურთიერთობის დანერგვამ საუკეთესო პირობები შეუქმნა კორუფციას, რამაც ერთ წელიწადში იჩინა თავი. საინტერესო სურათის მომსწრენი გავხდით: გამოცდებზე დასასწრებად მიმავალ იზორიას როგორ მისდევდნენ გაბზეკილი გავებით მოადგილეები და „ზონდერ ბრიგადის“ წევრები. დაცული იყო უფროს-უმცროსობის ეტიკეტიც და დისტანციაც. ვაკვირდებოდით მათ სახეებს და ისეთი შთაბეჭდილება გვექმნებოდა, რომ ისინი დღითიდღე ემსგავსებოდნენ ერთმანეთს. თითქოს ერთი ტანი და ერთი თავი ჰქონოდათ, ერთნაირი ბაცაცა გამოხედვა. ამ თუქსუსების შემხედვარეს, გაფხორილნი რომ დაიარებოდნენ და აუტანელ აურას ტოვებდნენ, ძალაუნებურად ზიზღი მოგერეოდა.

„ვარდების რევოლუციით“ მოსული დემოკრატია რომ სწორედ ანტიდემოკრატია გახლდათ, აკადემიაში გატარებულმა ე. წ. რეფორმებმაც დაადასტურა. რაც დამსახურებულ მუშაკთა „გაყრას“ (ეს სიტყვა ეკუთვნის ჩუშპარა რექტორს – იზორიას) გულისხმობდა.

გამახსენდა, 2003 წლის 16 ნოემბერს, ფილარმონიაში გაერთიანებული ოპოზიციის მიერ გამართულ შეკრებაზე მ. სააკაშვილი როგორი აღმფოთებული გაიძახოდა, გაგონილა ასეთი ზენოლა, სახელმწიფო დანესებულებების ხელმძღვანელები ხელქვეითებს ემუქრებიან, ან შევარდნაძეს დაუჭირეთ მხარი, ან სამსახურიდან გაგადებთო. ძალიან მალე კი ეს ნაცმოდრაობის ხელწერა გახდა – ხალხის სამსახურებიდან მასობრივი გაყრა დაიწყო.

აკადემიაში აგრესიული პრივიტივიზმით მოსულმა ლევან იზორიამ ყველაფრის გაკეთების უფლება მიაკუთვნა თავის თავს. „ჩაშვების“ ინსტიტუტის შემოღებით და აქ „მოღვაწე“ აგენტების საშუალებით მართავდა აკადემიას. სხვათა შორის, აგენტებს, პროლეტარიანობის ბელადი – ლენინი სასარგებლო იდიოტებს უწოდებდა. იზორიამ მის მიერ გადაბირებული აგენტი – იდიოტები თავის სასარგებლოდ აამუშავა და მათი მეშვეობით რეფორმად წოდებული ყველა ასაკის მუშაკთა გაყრა დაიწყო. ისინი მოკვეთეს საზოგადოებას, დავიწყებას მისცეს და წართმეული წლების ანაბარა დატოვეს.

იზორიამ თანამშრომელთა გაყრის პროგრამა მაქსიმუმში რომ შეასრულა, თავისი მაღალი ყურადღება ფოიეში, კედელზე ჩამოკიდებულ მემორიალურ დაფას მიაპყრო.

ამ კედელზე ფრიადოსან კურსანტთა საპატიო დაფას რა უნდაო, მყისვე მისი ჩამოხსნის ბრძანება გასცა.

ამ მემორიალურ დაფაზე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში დაღუპულ ოფიცერთა და კურსანტთა სურათები იყო გამოფენილი მოკლე ბიოგრაფიული ცნობებითა და მათ მიერ გავლილი საბრძოლო გზის ამსახველი ფაქტებით. ეს მაგალითი იყო ახალგაზრდა პოლიციელთა და მომავალი თაობებისათვის. ეს ბიჭები სამშობლოს ღირსებისათვის იბრძოდნენ, სწორედ ეს ღირსება შელახა ზნედაცემულმა იზორიამ.

ლ. იზორიას მიერ ნაბრძანები მემორიალური დაფა ჩამოხსნეს იმის შიშით, ვაითუ, სამსახურიდან გაგყაროსო. ამ ბრძანების შემსრულებლები რექტორის თანამზრახველნი გახდნენ. თუმცა რაა გასაკვირი? ისინი ხომ იზორიას დანახვაზე ლამის მიწას ახლიდნენ თავს (ასე მონარქებსაც კი არ ესალმებოდნენ).

მაგრამ იმან, რაც შემდგომში მოხდა, გამოააშკარავა ლ. იზორიას ე.წ. რეფორმების ჭეშმარიტი არსი. აკადემიის სისხლის სამართ-

ლის კათედრის უფროსის ყოფილმა მოადგილემ, იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატმა მალხაზ ლომსაძემ (იგი აკადემიაში მუშაობდა 1998 წლიდან – 2005 წლის 15 ივნისამდე), საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის სახელზე გაგზავნილ წერილში (წერილის სარეგისტრაციო ნომერია 15194, 2005 წლის 6 დეკემბერი), ამხილა სასწავლებელში გამეფებული კორუფცია, თანამდებობების ბოროტად გამოყენება.

სახელდობრ, გამოაშკარავებულია რეფორმებით დანიშნული თანამდებობის პირების მიერ 2005 წლის მაისსა და ივნისში მიმდინარე სახელმწიფო გამოცდებზე ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედებები, სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ფაქტები (რაც გათვალისწინებულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 332-ე მუხლით); ლ. იზორიას მიერ საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარედ არაკომპეტენტური პირის დანიშვნა (რაც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 320-ე მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულის ნიშნებს – სახელმწიფო საიდუმლოების გახმაურებას – შეიცავს); გამოვლენილია ფინანსური დარღვევები აკადემიაში ჩატარებული რემონტისას; აკადემიაში სხვადასხვა ხელმძღვანელ თანამდებობაზე სამართალდამცავი ორგანოებიდან ლოთობისა და ნარკოტიკული ნივთიერების მოხმარებისათვის დათხოვილი პირების დანიშვნა; აკადემიაში გაფორმებული ყალბი პირები, ასევე, იზორიასა და სხვა თანამდებობის პირების მიერ კათედრის გამგეების თანამდებობების შეთავსება.

გაზეთი „ქრონიკა“ (2006 წლის 13-19 თებერვალი) წერდა: „იზორიას გადადგომით, ინფორმაციით, იზორიას პერსონით და პოლიციის აკადემიაში არსებული ფინანსური მდგომარეობით შს სამინისტროს გენერალური ინსპექცია დაინტერესდა და სერიოზული ფინანსური დარღვევების გამო, მოკვლევა დაიწყო.

...აკადემიის ნაცვლად რამდენიმეთვიანი კურსები შეიქმნება და სხვათაშორის, უკვე თითქმის დადასტურებული ინფორმაციით, ადგილსამყოფელსაც შეიცვლის, სავარაუდოდ, იგი დილომში, საპატრულო პოლიციის შენობაში გადაინაცვლებს. არ დაიჯერებთ, მაგრამ გლდანში, პოლიციის აკადემიის საკმაოდ კარგად გარემონტებულ შენობაში კი გლდანის ფსიქიატრიული საავადმყოფო გამწესდება. რა მოტივით გადაწყდა ეს საკითხი, არავინ უწყის“.

წერილის ავტორი, ყურნალისტი მარი შათირიშვილი სვამს კითხვას: „უნდა გაუქმდეს თუ არა პოლიციის აკადემია?“ და აქვე ამატებს: „უნდა ვივარაუდოთ, რომ „ვარდების ხელისუფლება“ მას მოდერნიზებული ციხისათვის არ გაიმეტებს. მით უმეტეს, ალ-

ბათ,დაუფასებენ (ლ. იზორიას – შენიშვნა ჩემია) იმ ღვანლს,რომელიც საპატრულო პოლიციის შექმნაში მიუძღვის“.

ლ. იზორია ერთ-ერთ საგაზეთო ინტერვიუში აცხადებს, ვანო მერაბიშვილთან კონცეპტუალური უთანხმოების გამო გადავდექიო.

იმ დროის პრესა (2006 წლის თებერვალი) იტყობინებოდა შსს აკადემიაში არსებულ სერიოზულ ფინანსურ და სხვა დარღვევებზე. იგივეს წერდა მალხაზ ლომსაძე საქართველოს პრეზიდენტს, მაგრამ იზორიას მიმართ სისხლის სამართლის საქმე არ აღიძრა. ალბათ ხელისუფლებამ მართლაც გაითვალისწინა მისი „უდიდესი“ დამსახურება საპატრულო პოლიციის შექმნაში და არა მარტო – ეს...

იზორია ამბობს, ვანო მერაბიშვილთან კონცეპტუალური უთანხმოების გამო გადავდექიო. ალოგიკურია. რა კავშირი აქვს სისხლის სამართლის დანაშაულს, კონცეფციასთან?! სიტყვა კონცეპტუალური ღრმააზროვანი, იდეების შთამაგონებელი სიტყვაა. იშველიებს რა ამ სიტყვას, ამით იზორიას მკითხველი შეცდომაში შეჰყავს. ლ.იზორია კი არ გადაადგა, იგი მალხაზ ლომსაძის წერილის გამო გაათავისუფლეს.

ერთ დროს ხელისუფლების ფაორში მყოფი ლ. იზორია დღეს „ჩამოლაბორანტებულია“. მან თავისი ჩანაფიქრი, აღეზარდა „კეთილშობილი“ პოლიციელები, ვერ განახორციელა.შსს აკადემიის ისტორია, მას რომ უნდა შეექმნა, კიდევ კარგი, მალევე შეწყდა.

ბიუროკრატის, ძალაუფლების მანიით შეჰყრობილ იზორიას (სხვათაშორის,მას ლავრენტი ბერიასაც ამსგავსებდნენ. ასეთები დღევანდელ საქართველოში უამრავია) ისევ თანამდებობისაკენ უჭირავს თვალი. ამისათვის იგი ოპოზიციური პარტიის – „თავისუფალი დემოკრატების“ წევრი ხდება,ირაკლი ალასანიას გუნდში ლიდერობს.

პოლიტიკურ პარტიებში რომ ღირსება არ არის, ეს ბოლო წლებში კარგად გამოჩნდა. მათში უმეტესობა უავტორიტეტო ხალხია. ისეთები, რომლებსაც არაფერი უკეთებიან ქვეყნისათვის. პარტიებში იმისთვის მიძვრებიან, რომ მომავალში თბილ-თბილ ადგილებზე წამოჭიმვის იმედი აქვთ. ისინი საერთო ნიშნით არიან ერთმანეთთან დაკავშირებულნი (არ გეგონოთ ხალხის, ან ქვეყნის ბედი ადარდებდეთ). ასეთი პარტიების წევრების შემხედვარე, ვისი როიალი ვის პიანინოშია, ვერ გაიგებთ. სწორედ მათზეა ნათქვამი: „ბაყაყი თუ ყიყინებს, ალბათ, ემღერება“...

წლეულს, 5 ივნისს, შსს აკადემიის 1996 წლის კურსდამთავრებულები სასწავლებლის დამთავრების 15 წლისთავის აღსანიშნავად შეიკრიბნენ აკადემიის ეზოში (ეს ის კურსდამთავრებულები არიან, რომლებიც გაგრასა და სოხუმში იცავდნენ საქართველოს ტერი-

ტორიულ მთლიანობას) და საქართველოს ერთიანობისათვის და-
ლუპული კურსანტიებისა და ოფიცრების მემორიალთან მიიტანეს
ყვავილების გვირგვინი, მემორიალთანვე გადაიღეს სამახსოვრო
ფოტოები, გაიხსენეს გმირ კურსანტებთან ერთად გავლილი საბ-
რძოლო გზა და მემორიალთან ნუთიერი ღუმლით პატივი მიაგეს
მეგობართა ხსოვნას.

ჩვენი ყურადღება მიიქცია მემორიალის სახეცვლილებამ, რო-
მელიც შსს აკადემიის რექტორს ორი წლის წინ განუხორციელებია.
მერაბ ბერძენიშვილის დაპროექტებული მემორიალის ნაცვლად,
რაღაც გვარსახელებამოტივიფრული პარალელეპიპედი დაგვხვდა,
ვერ გაიგებ რის გამო არიან მოხსენიებულნი. დიდებული მემორია-
ლი ბუტაფორიად აქციეს.

ნორმალურ სახელმწიფოსა და ნორმალურ საზოგადოებაში
ტრადიციები არ იკარგება. იაპონელებს ასეთი გამოთქმა აქვთ: ნა-
ციონალური სიმდიდრე. ისინი ამაში გულისხმობენ ერის ღირსეულ
შვილებს. ისინი არ ივინყებენ ერის ღირსეულ შვილებს. ჩვენში კი,
ადვილად შეიძლება დაივინყონ ერის ღირსეული შვილები. ამის მა-
გალითია აკადემიის ეზოში მდგარი ბუტაფორიად ქცეული ჩვენი
გმირების მემორიალი.

აკადემიისი ყოფნისას, მემორიალის შემხედვარეს ისეთი შეგრძ-
ნება მქონდა თითქოს ჩვენი გმირების ისტორია, ჩვენი სულიერი ბი-
ოგრაფია (მემორიალი) აქ დამთავრდა.

მემორიალის უგულვებლყოფით შსს აკადემიის ხელმძღვანე-
ლობას (თუ ხელისუფლებას?) სურს, ჩვენი გმირების ხსოვნა და-
ვინყებას მისცეს. ამის საფუძველს იძლევა ასევე ის, რომ 2006
წლის თებერვალში ვანო მერაბიშვილის და ლევან იზორიას უთან-
ხმოებას უნდა მოჰყოლოდა შსს აკადემიის გაუქმება და მის შენო-
ბაში ან გლდანის ფსიქიატრიული საავადმყოფო გამწესდებოდა
ან მოდერნიზირებული ციხე უნდა გახსნილიყო. ე.ი. ვ. მერაბიშვი-
ლისა და ლ. იზორიას პირად ინტერესებს უნდა გადაჰყოლოდა შსს
აკადემია და საქართველოს ერთიანობისათვის დალუპული კურ-
სანტიებისა და ოფიცრების მემორიალი. ბრძოლის ველზე დაცემუ-
ლი ჩვენი გმირების მემორიალიც ქუთაისის დიდების მემორიალის
ბედს გაიზიარებდა.

აკადემიის ერთი ჯურის მოხელემ (ლ.იზორიამ), აკადემიის ფო-
იეში ჩამოკიდებული მემორიალური დაფა ჩამოახსნევინა და გაურ-
კვეველი ადგილი მიუჩინა ან საერთოდ გაანადგურა, ხოლო მეორე
ჯურის მოხელემ ერის სასიქადულო მოქანდაკის მერაბ ბერძენიშ-
ვილის დაპროექტებული მემორიალის ნაცვლად რაღაც არაფრისმ-
თქმელი პარალელეპიპედი ააგო. ამის გაკეთებას მხოლოდ პარანო-

იდული იდეებით აღჭურვილი ადამიანები თუ შეძლებდნენ. გმირების ღირსებასა და ხსოვნას კი, აბა ვინ რას დააკლებს?!

აკადემიიდან გამოსულები ავუყვებით ქუჩას, „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულ შს სამინისტროს აკადემიის გმირ კურსანტთა“ სახელს რომ ატარებს. ვერსად ვნახეთ ქუჩის დასახელების მაჩვენებლები. თვით – აკადემიის შენობაზეც.

ბოლო ოცნლეულმა ასე განგვანყო: ყველა ხელისუფალი ცბიერი და ვერაგია, მისთვის ადამიანის სიცოცხლე არაფრად ღირს.

დავტოვეთ შსს აკადემიის ტერიტორია იმ იმედით, რომ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპული ჩვენი გმირების ოჯახის წევრებმა და ჩვენ – თანამებრძოლებმა ერთობლივი ძალისხმევით ვაიძულოთ შსს აკადემიის ხელმძღვანელობა მემორიალს დაუბრუნოს უნინდელი სახე და დიდება.

2011 წლის ნიენის, შსს აკადემიის 1996 წლის კურსდამთავრებულებს, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების მემორიალთან, ყვავილების გვირგვინი მიაქვთ

საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების პარალელები

1995 წლის 24 მაისს აიგო 1990-1993 წლების გმირ კურსანტთა და ოფიცერთა ხსოვნის მემორიალი

იმ ქუჩას, სადაც საქართველოს შსს აკადემია მდებარეობს მხოლოდ ეს ტრაფარეტი მიანიშნებს, რომ ქუჩას „გმირ კურსანტთა“ სახელი ჰქვია. ამ ქუჩაზე მდებარე არც ერთ შენობაზე არ არის ქუჩის დასახელების მაჩვენებელი

შინაარსი

საქართველოს შსს უმაღლესი სკოლის კალენდარი 1925-1989 წწ.	7
საბჭოთა სახელმწიფო სისტემის დემონტაჟი დასრულებულია – 1990 წელი	25
მახსენდება ცუდიც და კარგიც... – 1991 წელი	49
ბიჭების ენერჯია აქ დაიხარჯა – 1992 წელი	87
არავინაა მართალი და არავინ – დამნაშავე, ასეთი დრო იდგა – 1993 წელი	181
დასკვნის ნაცვლად	203
საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ერთიანობისათვის დაღუპული კურსანტებისა და ოფიცრების მემორიალი	212
„ვარდების რევოლუცია“ და შსს აკადემია	219

შოთა ბითაძე

გოლომდე ვთქვამთ სათქმელი

რედაქტორი:

კონსტანტინე გურგენიძე

კორექტორი:

ციალა ხატიანაშვილი